

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

***Є. І. Котляров
С. В. Антоненко***

РЕСУРСНЕ ТА МІСЦЕВЕ ОПОДАТКУВАННЯ

Навчальний посібник

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016**

УДК 336.221(075)

ББК 65.261.5я7

К 73

Рецензенти: завідувач кафедри податкової політики університету Державної фіскальної служби України, д-р екон. наук, професор *В. Л. Андрущенко*; директор Навчально-наукового інституту інноваційних освітніх технологій Тернопільського національного економічного університету, д-р екон. наук, професор *О. М. Десятнюк*; завідувач кафедри менеджменту ЗЕД та фінансів Національного технічного університету "ХПІ", д-р екон. наук, професор *В. А. Міщенко*.

Рекомендовано до видання рішенням ученої ради Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Протокол № 9 від 25.04.2016 р.

Котляров Є. І.

К 73 Ресурсне та місцеве оподаткування : навчальний посібник для студентів спеціальності 8.03050803 "Оподаткування" / Є. І. Котляров, С. В. Антоненко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 268 с.

ISBN 978-966-676-657-4

Подано навчальний матеріал із навчальної дисципліни, приклади розрахунку податкових зобов'язань та питання для самостійного опрацювання за темами, що передбачені робочою програмою. Розглянуто методичні засади визначення податкових зобов'язань та складання податкової звітності з екологічного податку, рентної плати (за спеціальне використання води, лісових ресурсів, надр, радіочастотного ресурсу України), місцевих податків (єдиного та майнового) і місцевих зборів (туристичного та за місця для паркування транспортних засобів).

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050803 "Оподаткування".

УДК 336.221(075)

ББК 65.261.5я7

© Є. І. Котляров, С. В. Антоненко, 2016

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2016

ISBN 978-966-676-657-4

Вступ

Одним із напрямів реформування податкової системи України є підвищення ролі податків і зборів за використання різних природних ресурсів у формуванні доходів державного і місцевих бюджетів. Це пояснюється тим, що крім фіскальної спрямованості ці податкові платежі потенційно дозволяють вирішити цілий ряд суспільно значущих завдань, серед яких найважливішими є стимулювання раціонального природокористування та захист навколишнього середовища. Саме цим пояснюється необхідність поглибленого вивчення таких податків, як рентна плата й екологічний податок. Вивчення цих податків у рамках окремої навчальної дисципліни пояснюється, тим, що їх справляння передбачено у відповідному господарчому законодавстві, яке має власну термінологічну базу та регламентує засади державного регулювання господарчої діяльності, пов'язаної з використанням природних ресурсів та негативним впливом на оточуюче середовище.

Знання відповідної законодавчої бази є важливим для вивчення механізмів оподаткування екологічними і ресурсними податками та вдосконалення чинного порядку їх податкового адміністрування. Поглиблене вивчення механізмів взаємодії контролюючих органів з іншими центральними органами виконавчої влади дозволить більш кваліфіковано здійснювати заходи з адміністрування відповідних податків.

Саме тому розгляд проблем справляння екологічного податку та рентної плати починається з розгляду термінологічної бази, вивчення прав, обов'язків та функцій центральних органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання. Детально розглядаються порядок отримання спеціальних дозвільних документів, які є обов'язковими для здійснення відповідної господарчої діяльності. Після опанування відповідних питань становиться можливим розгляд основних елементів кожного різновиду екологічного податку та рентної плати за використання окремих природних ресурсів.

Ще однією актуальною проблемою сучасної податкової системи України є слабкий розвиток місцевого оподаткування. На жаль, діючі місцеві податки і збори не відіграють суттєвої ролі у наповненні місцевих бюджетів як унаслідок нерозвиненості місцевого оподаткування, так і внаслідок нераціонального розподілу податків на місцеві та загальнодержавні. При сучасному стані податкової системи зводиться нанівець і регулююча функція місцевого оподаткування. Для розуміння напрямів вдосконалення місцевого оподаткування необхідно, по-перше, поглиблене вивчення існуючих в Україні місцевих податків і зборів і, по друге, вивчення досвіду країн з розвиненим місцевим самоврядуванням. Все це обумовило перелік питань, які розглядаються у посібнику.

Розуміння порядку справляння місцевих податків і зборів буде сприяти більш повному наповненню місцевих бюджетів, що є безумовно актуальним під час здійснення децентралізації державного управління та розширення фінансової самостійності територіальних громад.

При викладені навчального матеріалу враховано, що діюча податкова система встановлює перелік місцевих податків і зборів, максимальні податкові ставки та мінімальний перелік пільг. У зв'язку з цим при розгляді місцевого оподаткування додатково розглядаються питання як органи місцевої влади в окремих регіонах використовують надані повноваження щодо встановлення ставок та пільг з місцевих податків і зборів.

Глибокі знання теоретичних засад ресурсного та місцевого оподаткування, отримання яких передбачається при вивченні навчальної дисципліни "Ресурсне та місцеве оподаткування", дають змогу фахівцям ефективно використовувати податкові важелі для

своєчасного і повного наповнення бюджетів різних рівнів з урахуванням вимог як спеціального, так і податкового законодавства.

Навчальну дисципліну "Ресурсне та місцеве оподаткування" віднесено до групи варіативних дисциплін підготовки магістрів за спеціальністю "Оподаткування". Вона є невід'ємною частиною циклу економічних дисциплін, необхідних робітникам економічних підрозділів підприємств незалежно від форми власності й організаційно-правової форми господарювання та робітникам контролюючих органів.

Навчальний посібник складено відповідно до робочої програми [55]. Навчальний матеріал згруповано у двох розділах.

Розділ 1 висвітлює порядок справляння екологічного податку (викиди в атмосферу, скиди у водні об'єкти, розміщення відходів, у тому числі радіоактивних) та окремих видів рентної плати (за спеціальне використання води та лісових ресурсів, за використання надр та радіочастотного ресурсу, за транспортування окремих газоподібних продуктів).

Розділ 2 навчального посібника присвячений питанням місцевого оподаткування.

Кожна тема навчального посібника містить практичні завдання та проблемні питання для самостійного опрацювання. Для опанування окремих питань, що розглядаються, передбачається як вирішення практичних завдань, що містяться у посібнику, так і використання окремих Методичних рекомендацій до практичних занять [10].

Для зручності наприкінці навчального посібника надано предметний покажчик основних термінів, які наведено у роботі.

Знання з даної навчальної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Податкове консультування", "Податковий контроль", "Адміністрування податків", "Сучасні проблеми оподаткування", "Альтернативні системи оподаткування", а також виконання тренінгів, міждисциплінарних комплексних курсових робіт, бакалаврських і магістерських дипломних робіт.

Після вивчення матеріалу у студентів мають бути сформовані такі **компетентності**: здатність застосовувати категорійний апарат у рамках обраних тем;

визначати податкові зобов'язання з ресурсних податків і платежів (розраховувати податкові зобов'язання і складати податкову звітність з екологічного податку та з окремих видів рентної плати: за використання надр, спеціальне використання водних і лісових ресурсів, за використання радіочастотного ресурсу);

визначати податкові зобов'язання з місцевих податків і зборів (розраховувати податкові зобов'язання і складати податкову звітність з майнових податків, єдиного податку, туристичного збору та збору за місця для паркування транспортних засобів).

Сформовані компетентності дозволять визначати об'єкт та базу оподаткування, користуватись передбаченими податковими пільгами, розраховувати суми податкових зобов'язань і складати податкову звітність за окремими податками екологічної спрямованості.

Законодавчі акти, нормативно-правові та нормативно-технічні акти, що використовувались під час підготовки цього навчального посібника, цитуються за редакцією, що діяла станом на 1 квітня 2016 року.

Автори висловлюють щире подяку за допомогу у підготовці навчального посібника науковим рецензентам – завідувачу кафедри податкової політики університету Державної фіскальної служби України, доктору економічних наук, професору В. Л. Андрущенку, директору Навчально-наукового інституту інноваційних освітніх технологій Тернопільського національного економічного університету, доктору економічних наук, професору О. М. Десятнюк, завідувачу кафедри менеджменту ЗЕД та фінансів Національного технічного університету "ХПІ", доктору економічних наук, професору В. А. Міщенко.

Розділ 1. Ресурсне оподаткування

1. Екологічний податок

1.1. Нормативно-правові акти, що регламентують відносини в сфері екології

Екологія (від давньогрец. *οἶκος* – житло, дім, майно і *λόγος* – поняття, наука) – це наука про взаємодію живих організмів та їх спільнот між собою та з навколишнім середовищем. Тобто екологія – більш широке поняття, ніж поняття охорони навколишнього середовища.

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини – невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України [149].

Основними нормативними актами, які регулюють відносини у сфері охорони навколишнього середовища є Конституція України [9], Лісовий [11] та Водний [4] кодекси України, Кодекс України "Про надра" [45], Закони України "Про охорону навколишнього середовища" [49], "Про охорону атмосферного повітря" [48], "Про відходи" [24].

Так, у ст. 16 Конституції України, передбачено обов'язок держави забезпечувати екологічну безпеку і підтримання екологічної рівноваги на території України.

Виконання цієї конституційної норми забезпечується шляхом реалізації цілої низки законів, що регламентують окремі аспекти охорони довкілля [4; 11; 24; 45; 49].

Згідно з нормативно-правовою базою, що діє в галузі охорони навколишнього середовища, негативний вплив на екологічний стан підлягає державному регулюванню і контролю.

Основні важелі державного впливу на суб'єктів господарювання, що здійснюють негативний вплив на навколишнє середовище, наведені на рис. 1.1. Слід розглянути більш детально окремі складові державного управління, які необхідно враховувати під час адміністрування екологічного податку.

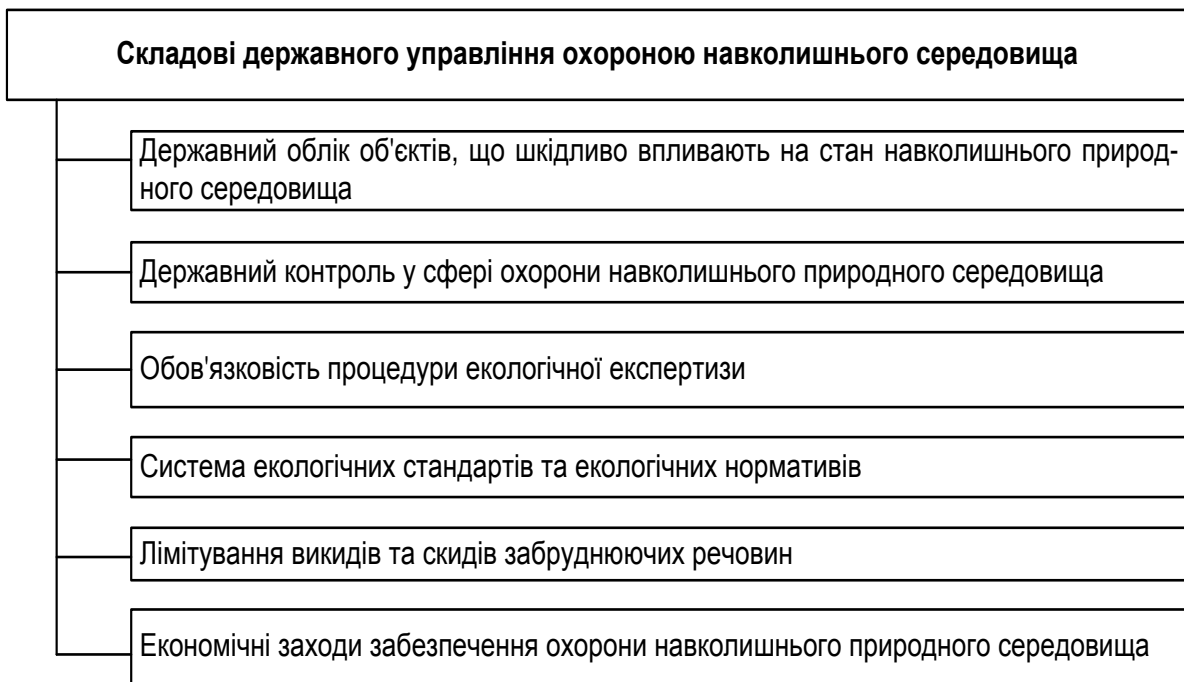

Рис. 1.1. Сукупність складових державного управління охороною навколишнього середовища (складено на основі [48])

Облік об'єктів, що шкідливо впливають на стан навколишнього природного середовища. У якості таких об'єктів розглядають як окремі споруди, пристрої, види обладнання, так і речовини і їх суміші, які у разі контакту з навколишнім середовищем завдають йому шкоди. Згідно з вимогами чинного законодавства [49, ст. 24]: об'єкти, що шкідливо впливають або можуть вплинути на стан навколишнього природного середовища; види та кількість шкідливих речовин, що потрапляють у навколишнє природне середовище; види й розміри шкідливих фізичних та біологічних впливів на нього підлягають державному обліку.

Законодавством про охорону атмосферного повітря [48, ст. 11] передбачено, що викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами можуть здійснюватись тільки після отримання дозволу. Надають такі дозволи у порядку, що передбачений постановою Кабінету Міністрів України [36].

У процесі скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти суб'єкти господарювання повинні розробити та затвердити нормативи гранично допустимого скидання забруднюючих речовин [110].

У сфері поводження з відходами обов'язковим є щорічне декларування відходів [38]. Декларація подається один раз на рік одночасно в паперовій та електронній формі до центру надання адміністративних послуг до 20 лютого року, що настає за звітним.

Обов'язковість експертизи передбачена [49, ст. 27] для:

проектів схем розвитку і розміщення продуктивних сил, розвитку галузей економіки, генеральних планів населених пунктів, схем районного планування;

проектів інструктивно-методичних і нормативно-технічних актів та документів, які регламентують господарську діяльність, що негативно впливає на навколишнє природне середовище;

документації зі створення нової техніки, технології, матеріалів і речовин, у тому числі та, що закупаються за кордоном;

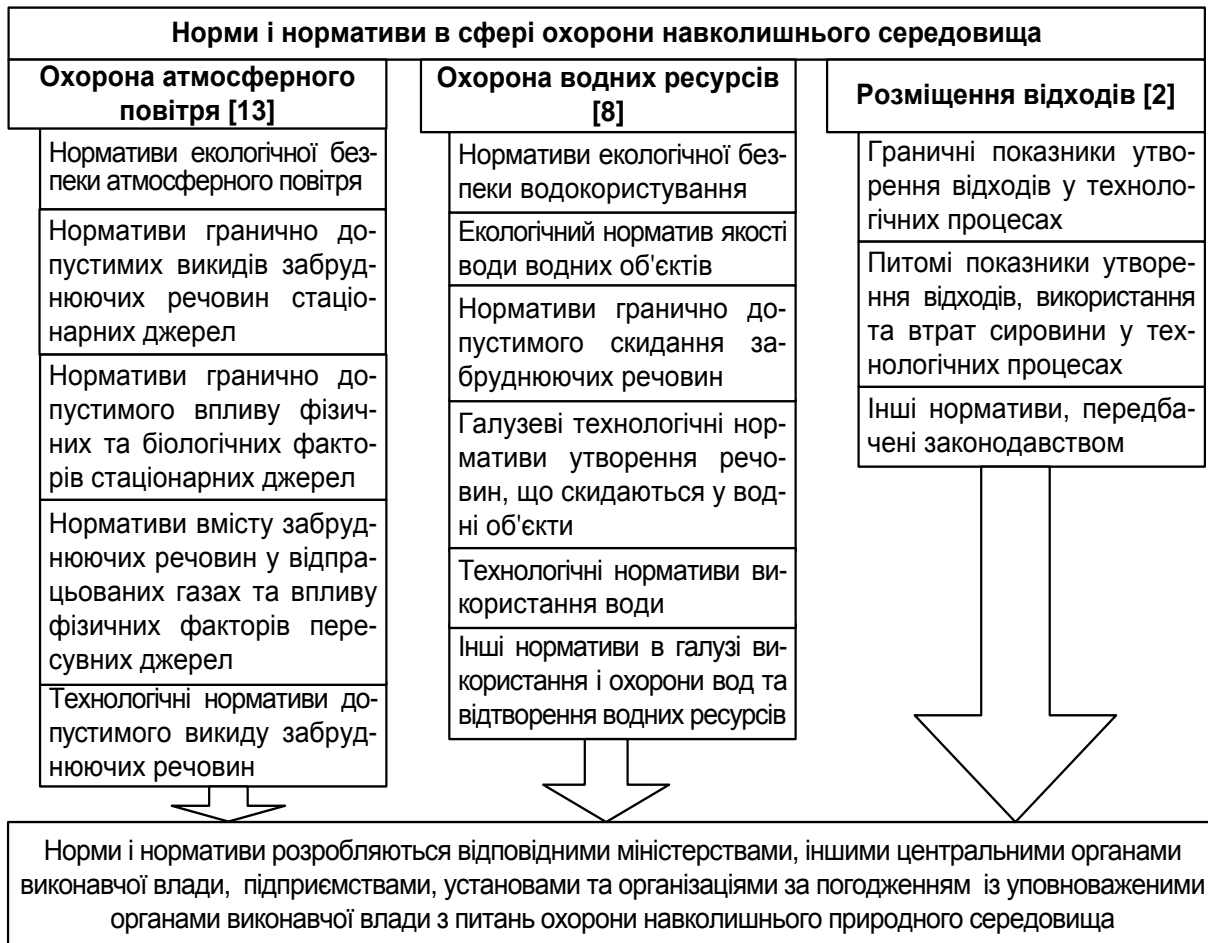
матеріалів, речовин, продукції, господарських рішень, систем й об'єктів, упровадження або реалізація яких може призвести до порушення норм екологічної безпеки та негативного впливу на навколишнє природне середовище;

документації щодо генетично модифікованих організмів, що призначаються для використання у відкритій системі.

Екологічні стандарти та нормативи. Екологічна стандартизація і нормування проводяться з метою встановлення комплексу обов'язкових норм, правил, вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки [49, ст. 31].

Чинним законодавством передбачена система норм і нормативів, що наведена на рис. 1.2.

Державні стандарти в галузі охорони навколишнього природного середовища є обов'язковими для виконання і визначають поняття і терміни, режим використання й охорони природних ресурсів, методи контролю за станом навколишнього природного середовища, вимоги щодо запобігання забрудненню навколишнього природного середовища, інші питання, пов'язані з охороною навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів [49, ст. 33].

Рис. 1.2. Екологічні норми і нормативи, передбачені чинним законодавством

Лімітування скидів забруднюючих речовин є ще одним напрямом регулювання рівня забруднення. Згідно з Водним кодексом України [4]

Під лімітом скиду забруднюючих речовин розуміється *граничний обсяг скиду забруднюючих речовин у поверхневій водній об'єкті, який встановлюється в дозволі на спеціальне водокористування.*

Необхідність реєстрації об'єктів, що здійснюють викиди та скиди шкідливих речовин, а також реєстрація речовин-забруднювачів, що містяться у викидах та скидах, обумовлює тісну співпрацю фіскальної служби з органами виконавчої влади під час адміністрування екологічного податку.

Центральним органом виконавчої влади, що регулює взаємовідносини у галузі охорони навколишнього середовища, є Міністерство екології та природних ресурсів України (далі – Мінприроди), одним з основних завдань якого є забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища [34]. Згідно з Положенням про Мінприроди [34] воно здійснює такі функції, які необхідно враховувати під час організації адміністрування екологічного податку:

забезпечує нормативно-правове регулювання у сфері поводження з відходами й охорони атмосферного повітря;

розробляє, затверджує і вводить у дію нормативи допустимих рівнів шкідливого впливу фізичних і біологічних факторів на стан навколишнього природного середовища;

видає, анулює, переоформлює документи дозвільного характеру (на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, на викиди забруднюючих речовин, для яких не встановлено відповідних нормативів екологічної безпеки);

погоджує місця розміщення небезпечних об'єктів поводження з відходами;

реєструє звіти з інвентаризації викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря для об'єктів першої групи.

Такі повноваження ґрунтуються на вимогах чинного екологічного законодавства [4; 11; 24; 45; 49].

1.2. Основні елементи екологічного податку

1.2.1. Загальна характеристика екологічного податку

У Податковому кодексі [86, ст. 14, п. 14.1.57] під **екологічним податком** розуміють *загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з: фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря; скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин; розміщення відходів; фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками; фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року.*

Тобто у чинній редакції Податкового кодексу [86, розділ VIII] під екологічним податком розуміють сукупність податків, спрямованих на стримування негативного впливу суб'єктів господарювання на навколишнє середовище.

Деталізується склад екологічного податку у статті 240 Податкового кодексу [86], якою встановлені такі різновиди:

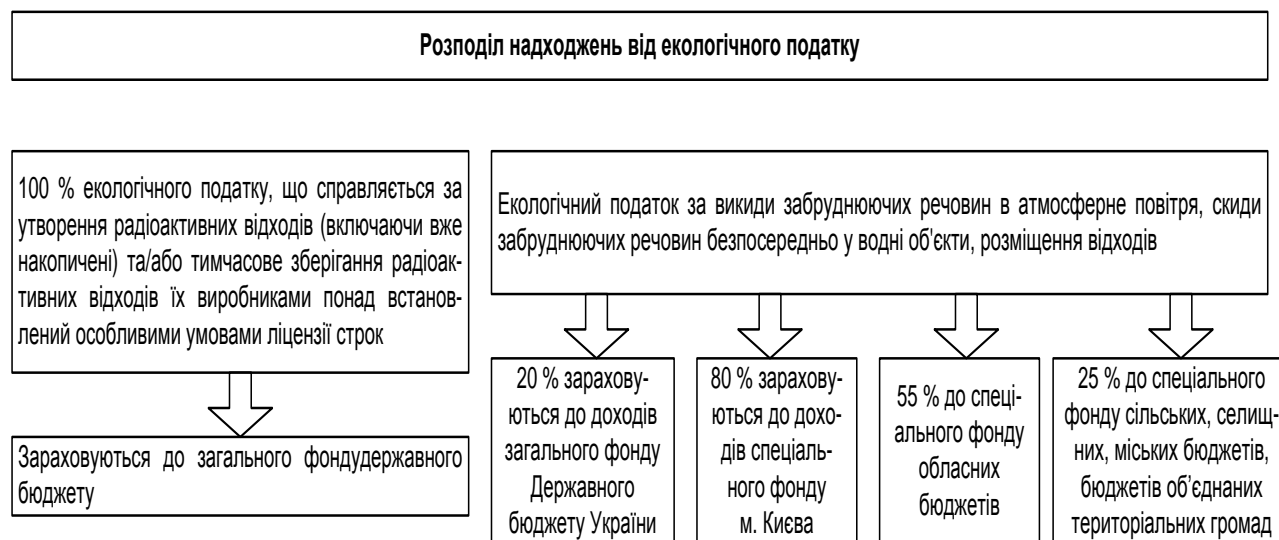
викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення;

скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти;

розміщення відходів (окрім розміщення окремих видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання);

утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені); тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк.

Незважаючи на те, що Податковим кодексом України [86] цей податок віднесено до загальнодержавних, Бюджетним кодексом України [3, ст. 29 та ст. 69] передбачається частковий розподіл коштів між державним та місцевими бюджетами (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Розподіл екологічного податку між окремими бюджетами

Цей податок складає незначну питому вагу в доходах як Державного, так і місцевих бюджетів (табл. 1.1). Але за рахунок надходжень саме цього податку формуються фонди охорони навколишнього середовища та фінансуються різноманітні природоохоронні заходи.

Таблиця 1.1

Надходження від екологічного податку до Державного та місцевих бюджетів у 2011 – 2015 рр.*

Роки	Доходи Державного бюджету		Доходи місцевих бюджетів	
	Сума, млн грн	Питома вага у доходах, %	Сума, млн грн.	Питома вага у доходах, %
2011	1 085,4	0,3	1 190,5	0,7
2012	1 263,6	0,4	1 552,4	0,7
2013	2 364,9	0,7	1 534,6	0,7
2014	3 614,5	1,0	1 216,4	0,5
2015	1 105,4	0,2	1 585,6	0,5

* Складено автором за даними офіційного сайту Державної казначейської служби України [70].

В аспекті окремих різновидів екологічного податку надходження до Державного бюджету України характеризуються такими даними (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Динаміка надходжень до зведеного бюджету України окремих різновидів податку*, млн грн

Роки	Надходження екологічного податку до бюджету за			
	Викиди в атмосферу	Скиди у водні об'єкти	Розміщення відходів	Зберігання радіоактивних відходів
2011	850,0	46,8	419,0	575,2
2012	1 276,3	72,1	598,4	598,2
2013	1 869,7	101,8	729,7	634,5
2014	2 003,4	122,7	859,1	675,2
2015	1 185,4	111,8	684,8	709,0

* Складено автором за даними офіційного сайту Державної казначейської служби України [70].

Екологічний податок належить до прямих податків, тобто таких, що залежать від обсягу діяльності. Саме цим пояснюється динаміка надходжень окремих різновидів цього податку в останні роки.

Ст. 7 Податкового кодексу України [86] до основних елементів будь-якого податку відносить: платників податку; об'єкт оподаткування; базу оподаткування; ставку податку; порядок обчислення податку; податковий період; строк і порядок сплати податку; строк і порядок подання звітності про обчислення і сплату податку.

Варто розглянути ці елементи окремо за кожним різновидом екологічного податку.

1.2.2. Екологічний податок за викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення

Варто з'ясувати, що таке **викиди** забруднюючих речовин. У Законі України "Про охорону атмосферного повітря" [50] **викид** – це *надходження в атмосферне повітря забруднюючих речовин або суміші таких речовин.*

Згідно з цим же законом **забруднююча речовина** – це *речовина хімічного або біологічного походження, що присутня або надходить в атмосферне повітря і може прямо або опосередковано чинити негативний вплив на здоров'я людини та стан навколишнього природного середовища.*

Залежно від впливу тієї чи іншої речовини на здоров'я людини, флори та фауни для характеристики речовин та їх сумішей у спеціальній літературі використовують таке поняття, як клас небезпечності.

Клас небезпечності речовини – це ступінь небезпеки для людини хімічних речовин, що забруднюють повітря, який залежить від їх токсичності, кумулятивності, лімітувальної ознаки шкідливості та здатності викликати несприятливі віддалені ефекти.

У нормативних актах [61; 82; 94] виокремлюють чотири класи небезпечності:

I клас – надзвичайно небезпечні;

II клас – високо небезпечні;

III клас – помірно небезпечні;

IV клас – малонебезпечні.

Ще один показник, що характеризує шкідливість речовини – орієнтовно безпечний рівень впливу.

Орієнтовно безпечний рівень впливу (ОБРВ) хімічної речовини (в тому числі суміші хімічних речовин постійного складу) – це державний тимчасовий гігієнічний норматив максимального допустимого вмісту цієї речовини в атмосферному повітрі населених місць. Величина ОБРВ речовини виражається ваговим показником у міліграмах на один кубічний метр повітря ($\text{мг}/\text{м}^3$), приведеного до нормальних умов (температура $0\text{ }^\circ\text{C}$ ($273\text{ }^\circ\text{K}$) і тиск 760 мм. рт. ст. ($101,3\text{ кПа}$)) [71].

Ці характеристики речовин та їх сумішей важливі для визначення податкових зобов'язань з екологічного податку за викиди забруднюючих речовин: чим більшу шкоду здійснює та чи інша речовина людині та/або довкіллю, тим більшою повинна бути сума податкової компенсації.

Основні елементи екологічного податку за викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення наведено на рис. 1.4.

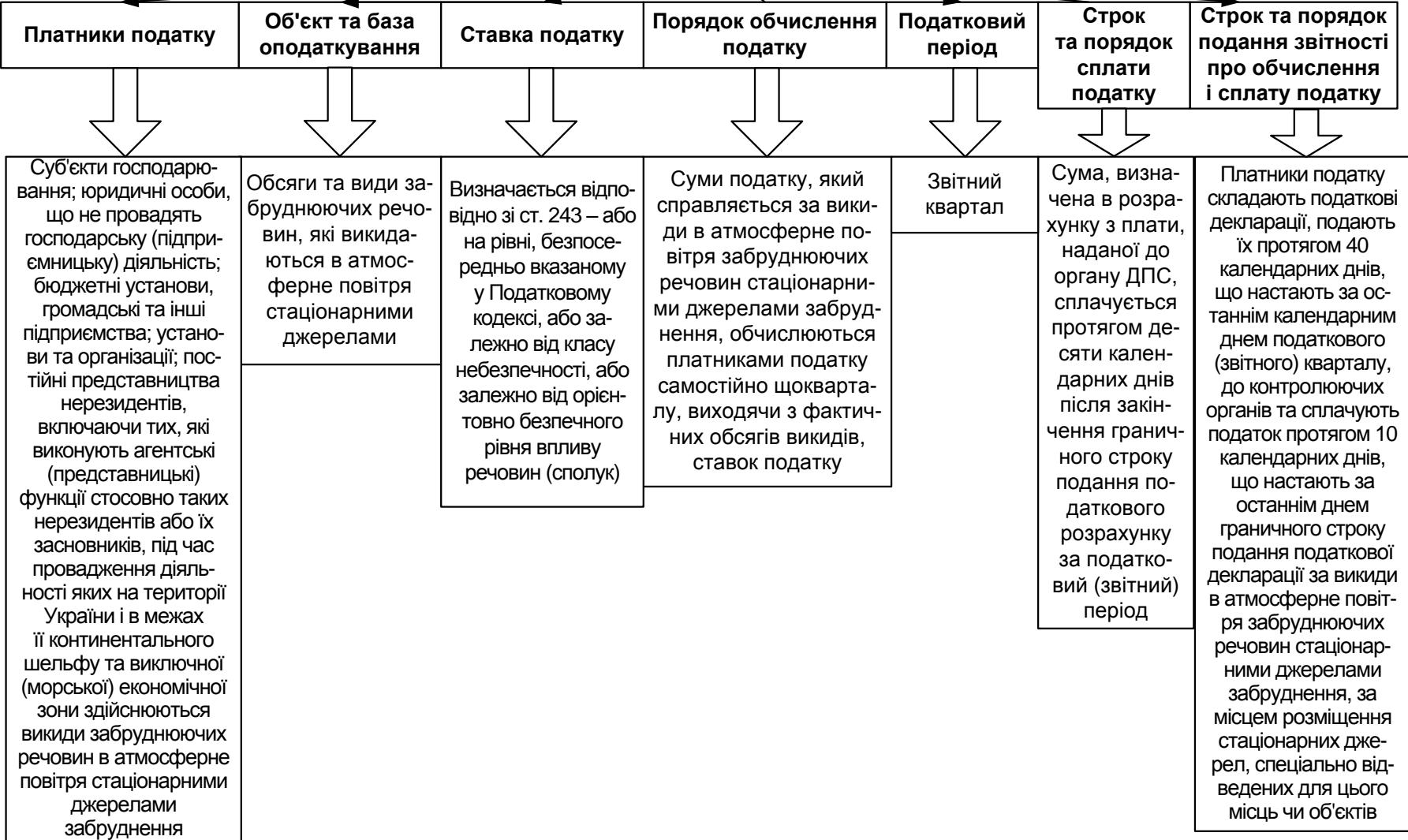
Стосовно окремих елементів податку, слід зазначити таке.

Ключовим у визначенні **платника податку** є поняття стаціонарного джерела забруднення.

Згідно з п. 14.1.250 ст. 14 Податкового кодексу [86] **стаціонарне джерело забруднення** – це підприємство, цех, агрегат, установка або інший нерухомий об'єкт, що зберігає свої просторові координати протягом певного часу і здійснює викиди забруднюючих речовин в атмосферу та/або скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти.

Чинною редакцією Податкового кодексу України [86] не передбачено ніяких звільнень з кола платників цього податку, тобто всі суб'єкти господарювання без винятку повинні нараховувати та сплачувати відповідні податкові зобов'язання.

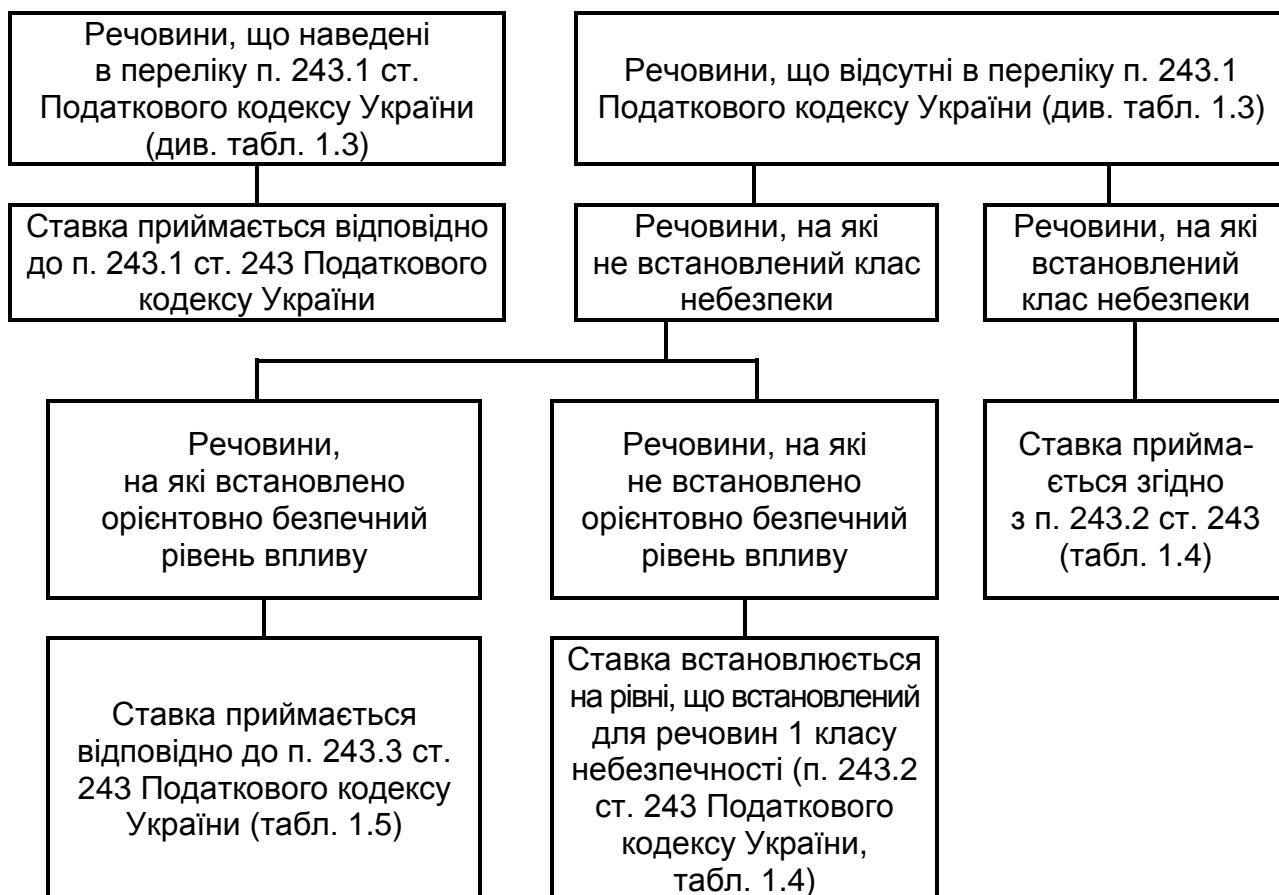
Екологічний податок за викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення

Рис. 1.4. Основні елементи екологічного податку за викиди шкідливих речовин стаціонарними джерелами забруднення

Для визначення того, які підприємства можуть бути платниками цього податку, слід звернутися до інструкції [84], у якій наведено вичерпний перелік стаціонарних джерел забруднення (табл. А.1, додатка А).

Визначення **ставки податку** є дещо ускладненим. В загальному вигляді визначення ставки податку проводиться таким чином (рис. 1.5).

Рис. 1.5. Порядок визначення ставки екологічного податку за викиди забруднюючих речовин у повітря стаціонарними джерелами забруднення

Станом на 1 січня 2016 року ставки податку для найбільш поширених викидів установлені на такому рівні (табл. 1.3)

Окремо Податковим кодексом України [86] встановлено ставку екологічного податку (0,33 гривні за 1 тону) за викиди в атмосферу двоокису вуглецю – речовина, яка складає основну частину викидів, що утворюються під час спалення палива.

Ставки податку за викиди в атмосферне повітря окремих забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення

(п. 243.1 Податкового кодексу України)

Найменування забруднюючої речовини	Ставка податку, гривень за 1 тону
Азоту оксиди	1 968,65
Аміак	369,22
Ангідрид сірчистий	1 968,65
Ацетон	738,45
Бенз(а)пірен	2 506 116,51
Бутилацетат	443,40
Ванадію п'ятиокис	7 384,48
Водень хлористий	74,17
Вуглецю окис	74,17
Вуглеводні	111,26
Газоподібні фтористі сполуки	4 874,09
Тверді речовини	74,17
Кадмію сполуки	15 581,58
Марганець та його сполуки	15 581,58
Нікель та його сполуки	79 387,98
Озон	1 968,65
Ртуть та її сполуки	83 449,45
Свинець та його сполуки	83 449,45
Сірководень	6 326,80
Сірковуглець	4 111,45
Спирт н-бутиловий	1 968,65
Стирол	14 375,55
Фенол	8 935,54
Формальдегід	4 874,09
Хром та його сполуки	52 850,62

Але в табл. 1.3 встановлені ставки податку для речовин, які найчастіше зустрічаються у викидах.

Якщо в таблиці, що наведена в п. 243.1 Податкового кодексу України [86], ставку податку для речовини не встановлено, то слід звернути увагу на те, яким класом небезпечності ця речовина характеризується.

Клас небезпечності окремих речовин встановлюється державними санітарними нормами та правилами (наприклад, [11]). Якщо для речовини визначено клас небезпечності, то ставка податку встановлюється відповідно до п. 243.2 ст. 243 Податкового кодексу України [86] (табл. 1.4).

Ставки податку за викиди в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення забруднюючих речовин (сполук), що не вийшли до пункту 243.1 та на які встановлено клас небезпечності (п. 243.2 Податкового кодексу України)

Клас небезпечності	Ставка податку, гривень за 1 тонну
I	14 080,50
II	3 224,65
III	480,47
IV	111,26

Але, клас небезпечності на даний час визначено не для всіх речовин, що зустрічаються у викидах промислових підприємств.

Податковим кодексом для таких випадків передбачено інший порядок визначення ставки податку.

Для речовин, на які не визначено клас небезпечності, показником на підставі якого визначається ставка податку, є орієнтовно безпечний рівень впливу. Цей показник визначається у нормативних актах, що регламентують питання санітарно-епідеміологічної безпеки (наприклад, [83; 84; 99]).

Залежно від орієнтовно безпечного рівня впливу речовини ставка податку приймається на рівні, що встановлений у п. 243.3 статті 243 Податкового кодексу України [86] (табл. 1.5).

Ставки податку для забруднюючих речовин (сполук), які не увійшли до пункту 243.1 та на які не встановлено клас небезпечності (крім двоокису вуглецю), залежно від установлених орієнтовно безпечних рівнів впливу (п. 243.3 Податкового кодексу України)

Орієнтовно безпечний рівень впливу речовин (сполук), міліграмів на 1 куб. метр	Ставка податку, гривень за 1 тонну
Менше ніж 0,0001	592 712,50
0,0001 – 0,001 (включно)	50 783,62
Понад 0,001 – 0,01 (включно)	7 015,25
Понад 0,01 – 0,1 (включно)	1 968,65
Понад 0,1	74,17

Податковий кодекс України [86] передбачає також випадок, коли для речовини, що присутня у викидах, не визначено ні класу небезпечності, ні орієнтовно безпечного рівня впливу.

Згідно з п. 243.5 ст. 243 Податкового кодексу України [86] для таких речовин і сполук ставки податку встановлюються як за викиди забруднюючих речовин I класу небезпечності згідно з пунктом 243.2 (див. табл. 1.4).

Об'єктом та базою оподаткування є обсяг та види забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря.

Виникає питання: як визначається перелік та кількість забруднюючих речовин, що містяться у викидах стаціонарних джерел платника податку?

Відповідь на це питання знаходиться в площині державного регулювання природоохоронної діяльності. Згідно з чинним екологічним законодавством України кожне підприємство повинне періодично проводити інвентаризацію викидів забруднюючих речовин у повітря зі всіх стаціонарних джерел. Таку інвентаризацію підприємство проводить у строки, що встановлюються Кабінетом Міністрів України [66], рішеннями місцевих органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, органів Мінекобезпеки України.

Під час інвентаризації шляхом спеціальних замірів і розрахунків визначаються перелік та концентрація забруднюючих речовин, що містяться у промислових викидах, розраховуються мінімальні, максимальні та середні питомі викиди за кожним видом забруднюючих речовин. Результати інвентаризації оформлюються звітом, який складається відповідно до вимог спеціальної Інструкції [66].

На підставі результатів інвентаризації розробляють та узгоджують з відповідним органом документи, в яких обґрунтовують обсяги викидів. У свою чергу, на підставі цих документів отримують дозволи на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами.

Для цілей оподаткування важливим є встановлення питомих норм викидів (тобто в розрахунок на одиницю продукції) для кожної речовини, що присутня у викидах.

Дані цих дозволів, затверджені питомі норми викидів та дані про фактичні обсяги виробництва продукції використовуються під час складання статистичної звітності (за формами 2-ТП (повітря) (квартальна) та 2-ТП (повітря) (річна) "Звіт про охорону атмосферного повітря") [8].

Саме дані статистичної звітності використовуються у подальшому під час визначення податкових зобов'язань з екологічного податку.

1.2.3. Екологічний податок за скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти

Основні елементи цього різновиду екологічного податку наведено на рис. 1.6.

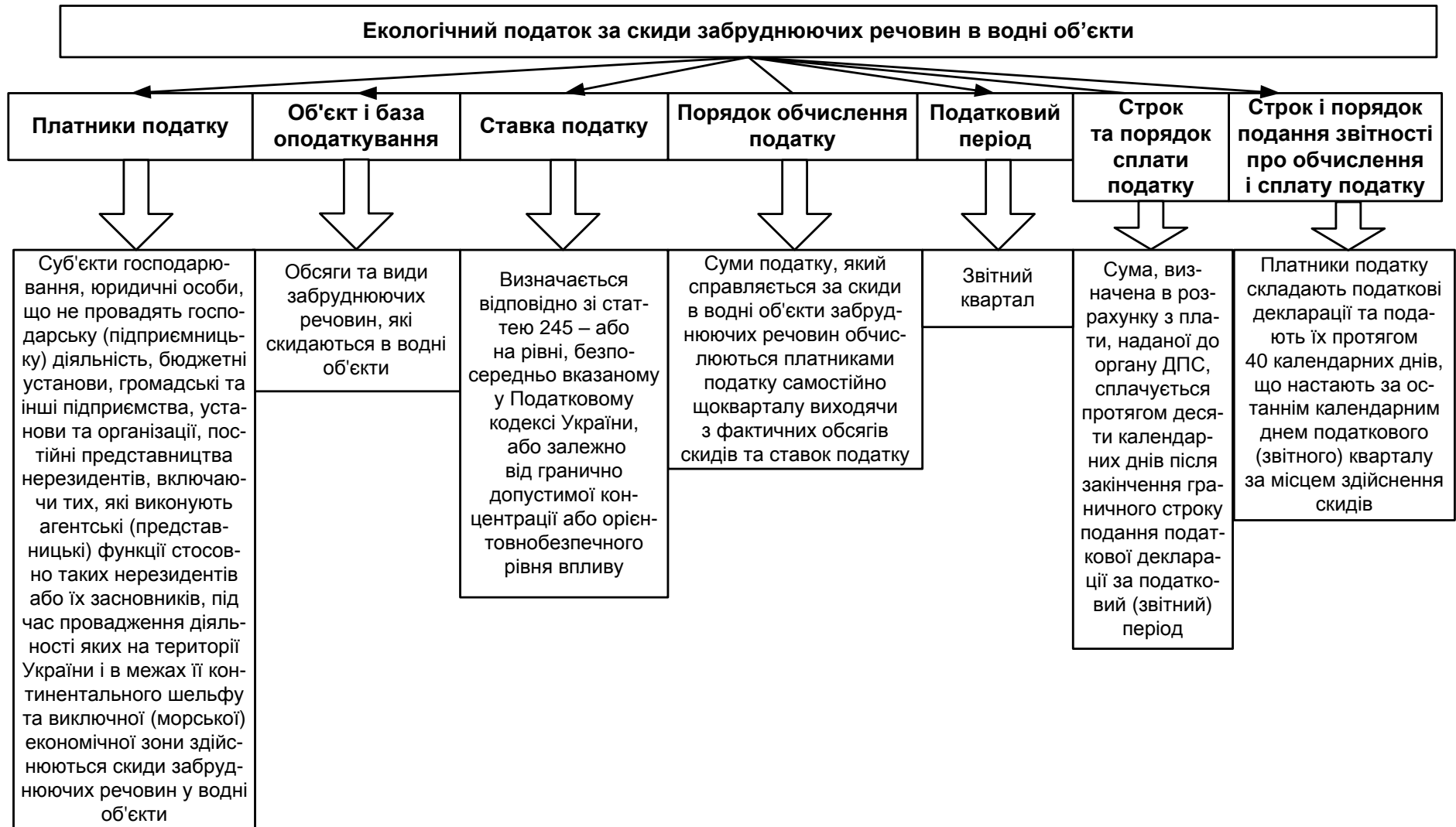

Рис. 1.6. Основні елементи екологічного податку за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти

Щодо окремих елементів слід зазначити таке.

Платниками податку є усі суб'єкти господарювання, що здійснюють скиди у водні об'єкти. Чинне податкове законодавство не передбачає ніяких пільг і винятків з кола платників.

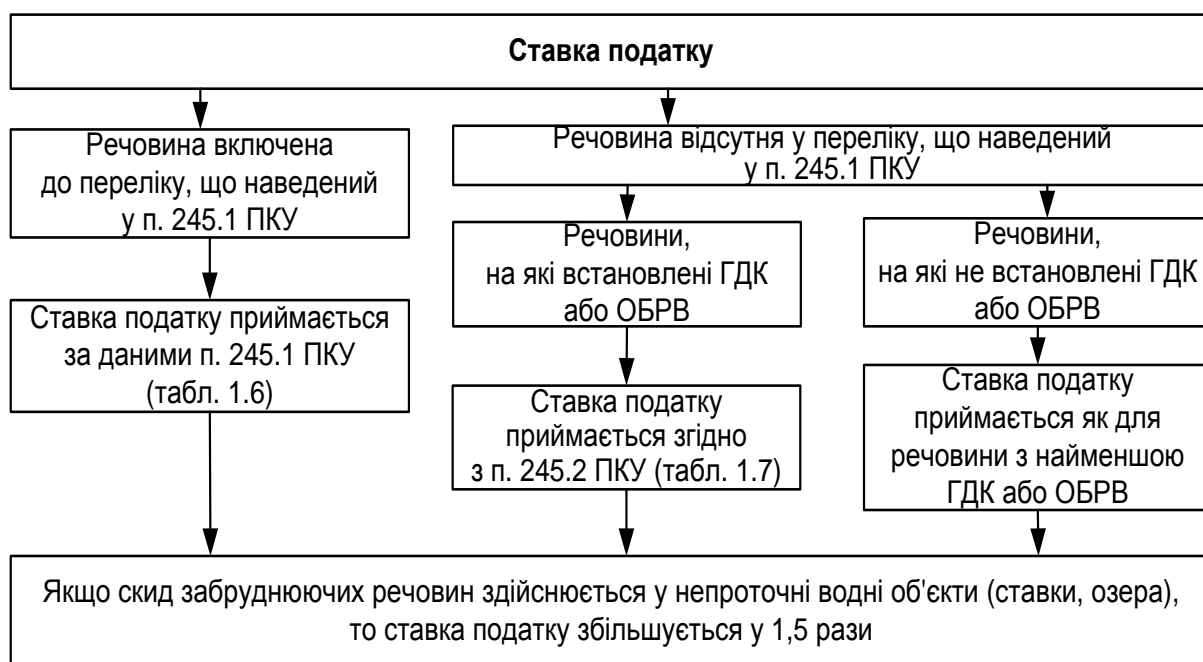
Визначення **ставок податку**, як і в попередньому випадку, є дещо ускладненим.

У процесі визначення ставки податку важливим є такі характеристики речовини, як гранично допустима концентрація (ГДК) та орієнтовно безпечний рівень впливу (ОБРВ).

Визначення такої характеристики, як ОБРВ наведено в п. 1.2.2 цього посібника.

Під **гранично допустимою концентрацією** розуміють *максимальну концентрацію, за якої речовини не чинять прямого або опосередкованого впливу на стан здоров'я населення (у разі впливу на організм протягом усього життя) і не погіршують гігієнічні умови водовикористання.*

З урахуванням цих визначень ставка податку визначається у порядку, що наведений на рис. 1.7.

Рис 1.7. Порядок визначення ставки податку за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти

Для речовин, які найчастіше присутні у скидах у водні об'єкти ставки податку безпосередньо встановлені у п. 245.1 статті 245 Податкового кодексу [86].

Станом на 1 січня 2016 року у ст. 245 Податкового кодексу України [86] ставки податку встановлені на рівні, що наведений в табл. 1.6.

На речовини, які відсутні у табл. 1.6 та які присутні у скидах, ставка податку визначається залежно від рівня ГДК або ОБРВ, яким характеризується речовина.

Таблиця 1.6

Ставки екологічного податку за скиди окремих забруднюючих речовин у водні об'єкти

Найменування забруднюючої речовини	Ставка податку, гривень за 1 тону
Азот амонійний	1 293,10
Органічні речовини (за показниками біохімічного споживання кисню (БСК 5))	517,57
Завислі речовини	37,09
Нафтопродукти	7 606,99
Нітрати	111,26
Нітрити	6 350,98
Сульфати	37,09
Фосфати	1 033,52
Хлориди	37,09

Примітка: показник БСК-5 (біологічне споживання кисню) – показник, що використовується в якості характеристики небезпечності органічної речовини.

Ставка податку у такому випадку визначається залежно від рівня ГДК або ОБРВ відповідно до п. 245.2 статті 245 Податкового кодексу України[86] (табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Ставки податку за скиди у водні об'єкти забруднюючих речовин на які встановлено гранично допустиму концентрацію або орієнтовно безпечний рівень впливу

Гранично допустима концентрація забруднюючих речовин або орієнтовно безпечний рівень впливу, міліграмів на 1 літр	Ставка податку, гривень за 1 тону
До 0,001 (включно)	135 489,06
Понад 0,001 – 0,1 (включно)	98 236,15
Понад 0,1 – 1 (включно)	16 935,94
Понад 1 – 10 (включно)	1 723,59
Понад 10	345,04.

Для речовин, які відсутні у переліку, що наведений у табл. 1.6, та на які не визначено рівні ГДК або ОБРВ ставка податку приймається за найменшою величиною гранично допустимої концентрації, наведеної у табл. 1.7.

Незалежно від того, як визначена ставка податку, у випадку, коли скиди забруднюючих речовин здійснюються у ставки та озера, то ця ставка збільшуються у 1,5 рази.

Об'єктом та базою оподаткування цього різновиду екологічного податку є обсяги та види забруднюючих речовин, що скидаються у водні об'єкти. Визначаються ці показники на основі інвентаризації, яку повинні регулярно проводити всі підприємства, що здійснюють скиди шкідливих речовин.

Результати такої інвентаризації використовують у подальшому у процесі визначення податкових зобов'язань.

1.2.4. Екологічний податок за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах

Під час розгляду цього різновиду екологічного податку необхідно враховувати вимоги спеціального Закону України "Про відходи" [24].

Згідно з цим законом ***відходи*** – це будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворилися у процесі виробництва чи споживання, а також товари (продукція), що повністю або частково втратили свої споживчі властивості і не мають подальшого використання за місцем їх утворення чи виявлення і від яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення.

Слід зауважити, що в технологічних процесах промислових підприємств зазвичай (окрім кінцевих продуктів) можуть утворюватись різноманітні речовини та їх сполуки, які не є метою того чи іншого виробничого процесу. Але не завжди такі речовини та сполуки класифікуються як відходи. Для остаточного вирішення питання, чи належить та чи інша речовина до відходів, слід користуватись Державним класифікатором відходів [5; 63].

Закон України "Про відходи" [24] визначає різні види поводження з відходами: збирання, перевезення, сортування, зберігання, оброблення, перероблення, утилізація, видалення, знешкодження і захоронення.

Але податкові зобов'язання з цього податку виникають тільки у разі **розміщення відходів**, під яким у Податковому кодексі розуміють *постійне (остаточне) перебування або захоронення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи об'єктах (місцях розміщення відходів, сховищах, полігонах, комплексах, спорудах, ділянках надр тощо), на використання яких отримано дозволу уповноважених органів* [86, ст. 14, п. 14.1.223].

Основні елементи цього податку наведено на рис. 1.8.

Стосовно окремих елементів податку – слід звернути увагу на таке.

Платниками податку є усі особи, які здійснюють саме розміщення відходів і саме у спеціально відведених для цього місцях.

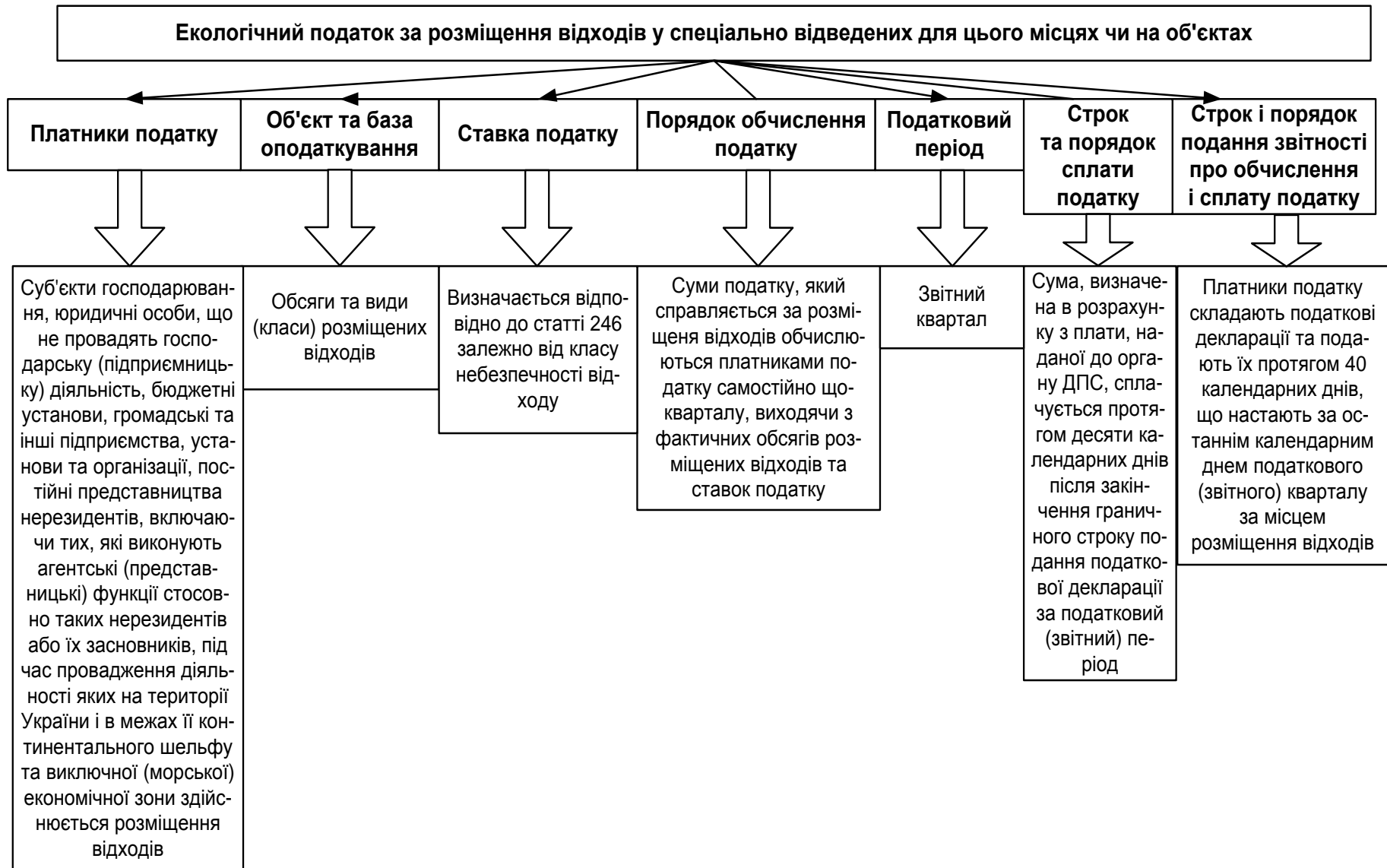

Рис. 1.8. Основні елементи екологічного податку за розміщення відходів

Ключовим у визначенні розміщення відходів є те, що податкові зобов'язання виникають у разі постійного і остаточного перебування відходів і тільки у спеціально відведених для цього місцях.

Податковий кодекс передбачає таке виключення з кола платників податку: не є платниками податку за розміщення відходів суб'єкти господарювання, які розміщують на власних територіях (об'єктах) виключно відходи як вторинну сировину.

Визначення відходів як вторинної сировини міститься в Законі України "Про відходи": **відходи як вторинна сировина – відходи, для утилізації та переробки яких в Україні існують відповідні технології та виробничо-технологічні і/або економічні передумови** [24].

Для більш повного розуміння, які речовини можуть належати до вторинної сировини слід звернутися до поняття "утилізація" – *використання відходів як вторинних матеріальних чи енергетичних ресурсів* [24].

Ставки податку. Станом на 1 січня 2016 року Податковим кодексом України [86] встановлені ставки за розміщення окремих видів надзвичайно небезпечних відходів:

обладнання та приладів, що містять ртуть, елементи з іонізуючим випромінюванням – 694,91 гривні за одиницю;

люмінесцентних ламп – 12,09 гривні за одиницю.

Для інших відходів ставка податку встановлюється в порядку, що наведений на рис. 1.9 та в табл. 1.8.

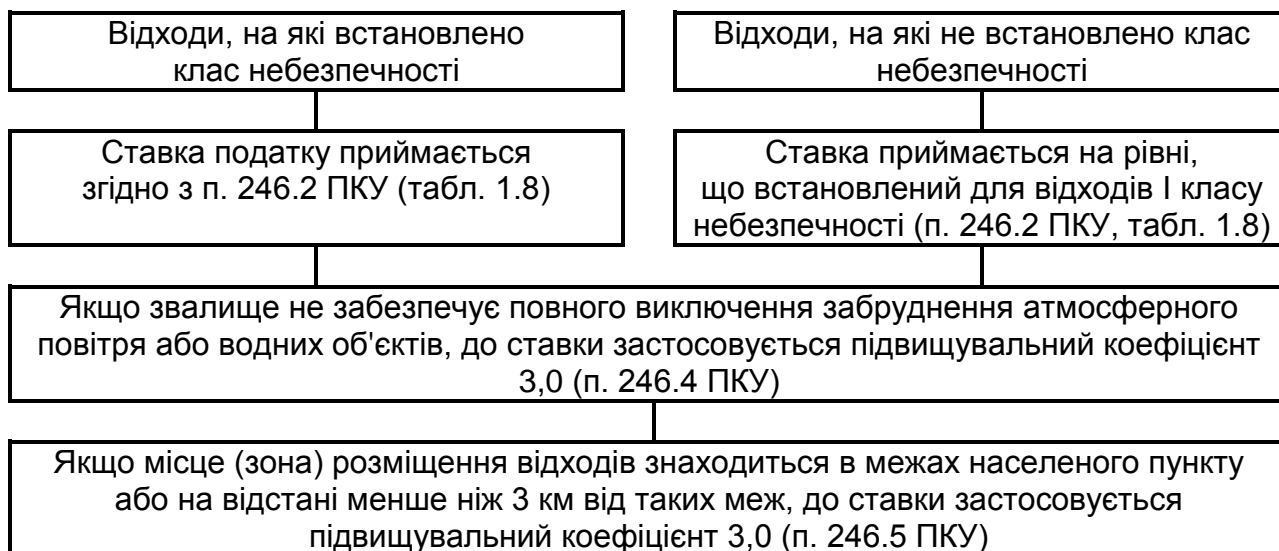

Рис. 1.9. **Порядок визначення ставки податку за розміщення відходів**

Якщо для окремого відходу не встановлено клас небезпечності, під час його розміщення застосовується ставка, що встановлена для відходів I класу небезпечності.

Об'єктом та базою оподаткування є обсяги та види (класи) розміщених відходів, окрім обсягів і видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання;

Перелік відходів, що утворюються на підприємстві, визначається на підставі декларації про відходи [38].

Таблиця 1.8

Ставки податку за розміщення відходів залежно від класу небезпеки та рівня небезпечності відходів (станом на 1 січня 2016 року)

Клас небезпеки відходів	Рівень небезпечності відходів	Ставка податку, гривень за 1 тону
I	Надзвичайно небезпечні	1 128,63
II	Високонебезпечні	41,11
III	Помірно небезпечні	10,31
IV	Малонебезпечні	4,02
	Малонебезпечні нетоксичні відходи гірничої промисловості	0,39

Обсяг відходів, що були фактично розміщені, визначається виходячи з питомих лімітів утворення відходів (одиниця відходів на одиницю виробленої продукції) та обсягів виробництва продукції. Усі промислові підприємства ведуть облік кількості відходів за спеціальною формою первинного обліку № 1-ВТ [41], дані якої також використовуються для визначення податкових зобов'язань.

1.2.5. Екологічний податок за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені)

Діяльність з утворення радіоактивних відходів в Україні регулюється спеціальним законом [50].

Згідно з цим законом **радіоактивні відходи** – це матеріальні об'єкти та субстанції, активність радіонуклідів або радіоактивне забруднення яких перевищує межі, встановлені чинними нормами, за умови, що використання цих об'єктів та субстанцій не передбачається.

Стаття 11 закону передбачає, що право на поводження з радіоактивними відходами мають юридичні та фізичні особи, які мають виданий у встановленому порядку дозвіл органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки на здійснення відповідного виду діяльності (ліцензіати). Державне регулювання діяльності, пов'язаної з радіоактивними матеріалами, здійснює Державна інспекція ядерного регулювання України [69].

Основні елементи цього податку наведено на рис. 1.10.

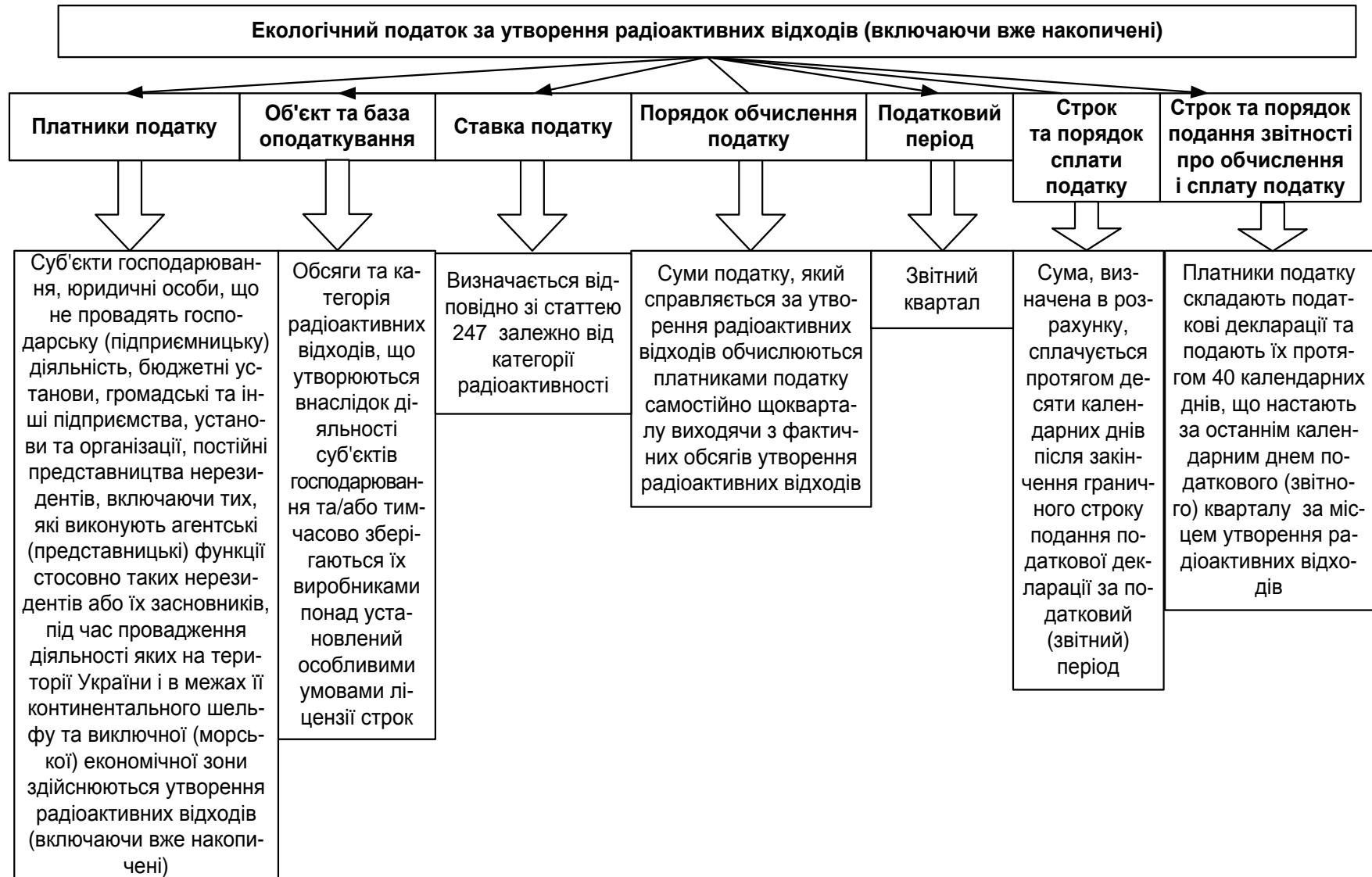

Рис. 1.10. Основні елементи екологічного податку за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені)

Стосовно окремих елементів слід зауважити таке.

З кола **платників податку** Податковий кодекс України [86] передбачає виключення, а саме: не є платниками податку за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) суб'єкти діяльності у сфері використання ядерної енергії, які:

до останнього календарного дня (включно) звітного кварталу, у якому придбано джерело іонізуючого випромінювання, уклали договір щодо повернення відпрацьованого закритого джерела іонізуючого випромінювання за межі України до підприємства–виробника такого джерела;

здійснюють поводження з радіоактивними відходами, що утворилися внаслідок Чорнобильської катастрофи, в частині діяльності, пов'язаної з такими відходами;

є державними спеціалізованими підприємствами з поводження з радіоактивними відходами, основною діяльністю яких є зберігання, перероблення та захоронення тих радіоактивних відходів, що знаходяться у власності держави, а також дезактивація радіаційно-забруднених об'єктів.

На перший погляд норми п. 247.1 ст. 247 Податкового кодексу України [86] звужують коло платників податку до виробників електричної енергії – організацій, що експлуатують ядерні установки (атомні електростанції). Це впливає з того, що цим пунктом **ставку податку** встановлено тільки для атомних електростанцій на рівні 0,010136 гривні у розрахунку на 1 кВт-год виробленої електричної енергії.

П. 247.2 ст. 247 Податкового кодексу України [86] до цієї ставки передбачено **коригуючий коефіцієнт**, який встановлюється для атомних електростанцій залежно від активності радіоактивних відходів (табл. 1.9).

Таблиця 1.9

**Коригуючий коефіцієнт до ставки екологічного податку
для експлуатуючих організацій**

Категорія відходів	Коефіцієнт
Високоактивні	50
Середньоактивні та низькоактивні	2

Але податкові зобов'язання з цього податку можуть виникати й у інших суб'єктів господарювання, у яких утворюються, або утворювались раніше радіоактивні відходи.

Для таких платників податку податкові зобов'язання залежать від витрат на зберігання цих відходів.

Відповідно, **об'єктом та базою оподаткування є:**

обсяги електричної енергії, виробленої організаціями, що експлуатують ядерні установи (атомні електростанції);

обсяги та категорія радіоактивних відходів, що утворюються внаслідок діяльності інших суб'єктів господарювання.

Як свідчить сама назва податку, оподаткуванню підлягають не тільки ті радіоактивні відходи, що утворюються в податковому періоді, але й ті, що були накопичені раніше.

У розрахунках враховуються ті радіоактивні відходи, що були утворені до 1 квітня 2009 року.

Таке обмеження пояснюється тим, що 24 квітня 2009 року була прийнята та з 1 травня 2009 року набула чинності постанова Кабінету Міністрів України № 391 "Про внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999 року № 303" [28]. Цією постановою в Україні було встановлені збори за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками. Також цією постановою були встановлені такі особливості справляння сплати збору за накопичені до 1 квітня 2009 року радіоактивні відходи:

- збір вводиться з 1 квітня 2011 року;
- граничний термін здачі для захоронення чи довгострокового зберігання радіоактивних відходів, які накопичені до 1 квітня 2009 року є 2019 рік;
- збір сплачується рівномірно та щоквартально з 1 квітня 2011 року до 1 квітня 2019 року (тобто протягом 32 кварталів).

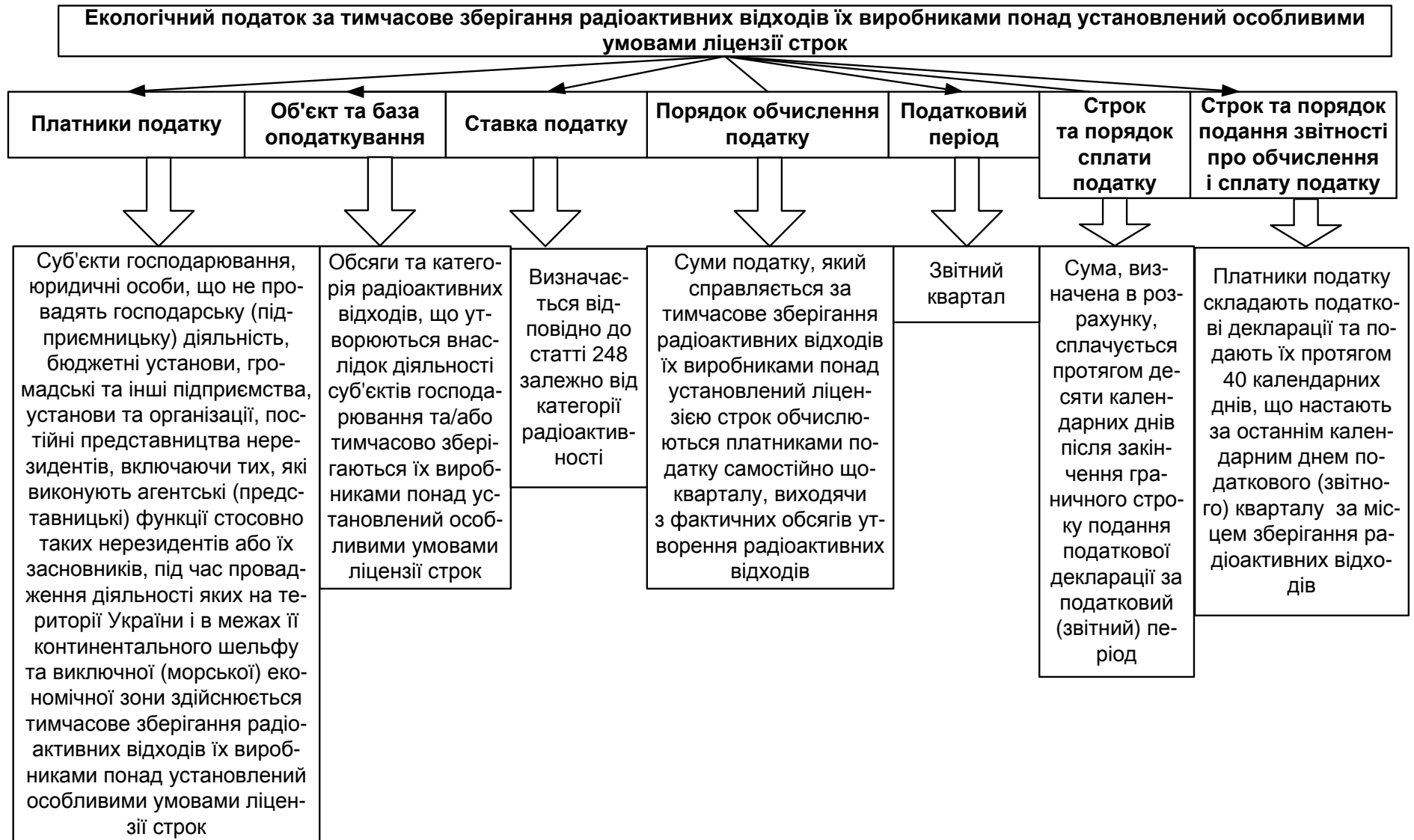
Ці норми увійшли до складу Податкового кодексу України [86]: суму податку за накопичені до 1 квітня 2009 року радіоактивні відходи реструктуризовано на 32 квартали – з 1-го квітня 2011 року до 1-го квітня 2019 року.

1.2.6. Екологічний податок за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк

Згідно зі статтею 17 закону [50] зберігання та захоронення радіоактивних відходів дозволяється тільки у спеціально призначених для цього сховищах радіоактивних відходів. Під час зберігання або захоронення радіоактивних відходів повинна забезпечуватись надійність їх ізоляції від навколишнього природного середовища системою природних і штучних бар'єрів.

Контроль виконання вимог законодавства в сфері поводження з радіоактивними відходами покладено на Державну інспекцію ядерного регулювання України [69].

Основні елементи цього екологічного податку наведено на рис. 1.11.

Рис. 1.11. Основні елементи екологічного податку за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк

Сума податкових зобов'язань з цього різновиду екологічного податку залежить від кількості радіоактивних відходів, що були передані на зберігання протягом звітного періоду.

Незважаючи на назву цього виду податку, а саме податок за тимчасове зберігання радіоактивних відходів, під його норми підпадають також операції з придбання кожного джерела іонізуючого випромінювання.

Ставки податку за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк станом на 01.01.2016 р. встановлені п. 248.1 ст. 248 Податкового кодексу України [86] на рівні, що наведені в табл. 1.10.

Таблиця 1.10

**Ставки екологічного податку за тимчасове зберігання
радіоактивних відходів**

Категорія відходів	Ставка податку за тимчасове зберігання радіоактивних відходів (окрім відходів, представлених як джерела іонізуючого випромінювання), гривень за 1 куб. метр	Ставка податку за тимчасове зберігання радіоактивних відходів, представлених як джерела іонізуючого випромінювання, гривень за 1 куб. сантиметр
Високоактивні	483 699,51	16 123,32
Середньоактивні та низькоактивні	9 029,05	3 224,65

1.3. Порядок розрахунку податкових зобов'язань з екологічного податку та складання податкової декларації

1.3.1. Розрахунок екологічного податку за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення

Розрахунок податкових зобов'язань з екологічного податку за викиди в атмосферу встановлений п. 249.3 ст. 249 Податкового кодексу України [86].

Установлений порядок передбачає розрахунок зобов'язань за кожною і-ю забруднюючою речовиною, що міститься у викидах платника податку. Згідно з п. 249 ст. 249 Податкового кодексу України [86] сума податку (П_{вс}), обчислюються платниками податку самостійно щокварталу, виходячи з фактичних обсягів n-видів викидів, ставок податку за формулою:

$$P_{BC} = \sum_{i=1}^n (M_i \times H_i), \quad (1.1)$$

де $i = 1 \div n$ – кількість видів забруднюючих речовин, що містяться у викидах;
 M_i – фактичний обсяг викиду i -ї забруднюючої речовини в тоннах (т);
 H_i – ставки податку в звітному періоді за тонну i -ї забруднюючої речовини у гривнях із копійками.

Фактичний обсяг викиду кожної забруднюючої речовини та відповідна ставка податку визначають у порядку, що наведений в п. 1.2.2 цього посібника.

Приклад розрахунку

Згідно зі звітністю підприємство протягом звітного кварталу здійснювало викиди таких забруднюючих речовин в атмосферу стаціонарними джерелами:

двоокис вуглецю – 1 500 т;
окис вуглецю – 350 т;
сірчистий ангідрид – 160 т;
окис азоту – 275 т;
бензол – 3 т;
роданід амонію – 1,5 т.

Розрахувати суму екологічного податку.

Розрахунок

Спершу, у порядку, що наведено на рис. 1.5, визначити ставки екологічного податку.

У Податковому кодексі України [86] (див. табл. 1.3) ставки податку безпосередньо встановлені для таких речовин: окис вуглецю – 74,17 грн/т; сірчистий ангідрид та окиси азоту – 1 968,65 грн/т. Окремо встановлена ставка для двоокису вуглецю – 0,33 грн/т.

У табл. 1.3 відсутні дані про ставку податку для бензолу та роданіду амонію. Згідно з рис. 1.5 для таких речовин потрібно визначити клас небезпечності. Для цього слід скористатись довідковою літературою [60], згідно з якою для бензолу встановлено II клас небезпечності, а для роданіду амонію – III.

Відповідно до табл. 1.4 для цих речовин Податковим кодексом України [86] встановлено такі ставки податку:

для речовин II класу небезпечності – 3 224,65 грн/т;
для речовин III класу небезпечності – 480,47 грн/т.

Маючи дані про ставки та обсяги, треба розрахувати за формулою (1.1) суму податкових зобов'язань. Розрахунок наведено в табл. 1.11.

Розрахунок податкових зобов'язань за викиди в атмосферу забруднюючих речовин стаціонарними джерелами

Назва забруднюючої речовини	Обсяг викиду, т	Ставка податку, грн/т	Сума податку, грн
Двоокис вуглецю	1 500,0	0,33	495,00
Окис вуглецю	350,0	74,17	25 959,50
Сірчистий ангідрид	160,0	1 968,65	314 984,00
Окис азоту	275,0	1 968,65	541 378,75
Бензол	3,0	3 224,65	9 673,95
Роданід амонію	1,5	480,47	720,71
Усього			893 211,91

1.3.2. Розрахунок екологічного податку за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти

Податкові зобов'язання з цього податку розраховуються в порядку, що встановлений п. 249.5 статті 249 Податкового кодексу України [86].

Згідно з цим пунктом податкові зобов'язання розраховуються за формулою:

$$P_{bc} = \sum_{i=1}^n (M_i \times H_i \times K_{oc}), \quad (1.2)$$

де $i = 1 \div n$ – кількість та види забруднюючих речовин, що містяться у викидах;

M_i – обсяг скиду i -ї забруднюючої речовини в тоннах (т);

H_i – ставки податку в поточному році за тонну i -го виду забруднюючої речовини у гривнях із копійками;

K_{oc} – коефіцієнт, що дорівнює 1,5 і застосовується у разі скидання забруднюючих речовин у ставки й озера (в іншому випадку коефіцієнт дорівнює 1).

Тобто податкові зобов'язання з цього податку також передбачають розрахунки за кожною забруднюючою речовиною, що міститься у скидах та їх подальше сумування.

Фактичний обсяг викиду кожної забруднюючої речовини та відповідну ставку податку визначають у порядку, що наведений в п. 1.2.3.

Приклад розрахунку

Підприємство на підставі спеціального дозволу протягом звітного кварталу здійснювало скиди у озеро таких обсягів забруднюючих речовин:

нітрати – 2,5 т;

нітрити – 3,2 т;

нафтопродукти – 1 т;
речовина А з гранично допустимою концентрацією забруднюючих речовин 2 мг/л – 1,7 т.

Розрахувати суму податкових зобов'язань з екологічного податку.

Розрахунок

Визначення ставки податку за скиди окремих забруднюючих речовин у водні об'єкти здійснюється у порядку, що наведений на рис. 1.7.

Для окремих речовин, що присутні у скидах, ставка податку встановлена безпосередньо у Податковому кодексі України (див. табл. 1.6): нітрати – 111,26 грн/т, нітрити – 6 350,98 грн/т, нафтопродукти – 7 606,99 грн/т. На речовину А ставка податку встановлюється виходячи з гранично допустимою концентрацією (ГДК) забруднюючих речовин. Для речовини з ГДК, що дорівнює 2 мг/л ставка приймається згідно з табл. 1.7 (для діапазону понад 1 до 10 мг/л включно) на рівні 1 723,59 грн/т.

Скиди здійснюються у озеро (непроточний водний об'єкт), що обумовлює застосування для ставки коригуючого коефіцієнта 1,5.

На підставі цих даних можливо розрахувати суму податкових зобов'язань. Відповідний розрахунок наведено у табл. 1.12.

Таблиця 1.12

Розрахунок податкових зобов'язань з екологічного податку за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти

Забруднююча речовина	Обсяг скиду, т	Ставка податку, грн/т	Коригуючий коефіцієнт до ставки	Податкові зобов'язання, грн
Нітрати	2,5	111,26	1,5	417,23
Нітрити	3,2	6 350,98	1,5	30 484,70
Нафтопродукти	1,0	7 606,99	1,5	11 410,49
Речовина А з гранично допустимою концентрацією забруднюючих речовин 2 мг/л	1,2	1 723,59	1,5	3 102,46
Усього				45 414,88

1.3.3. Розрахунок екологічного податку за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах

Порядок розрахунку податкових зобов'язань з цього податку встановлено п. 249.6 ст. 249 Податкового кодексу України [86].

Суми податку, який справляється за розміщення відходів (Прв), обчислюються платниками самостійно щокварталу виходячи з фактичних обсягів

розміщення відходів, ставок податку та коригуючих коефіцієнтів за формулою (п. 249.6 ст. 249 Податкового кодексу України [86]):

$$П_{BC} = \sum_{i=1}^n H_i \times M_{Л_i} \times K_T \times K_O, \quad (1.3)$$

де $i = 1 \div n$ – кількість та види відходів, що розміщуються;

H_i – ставки податку в поточному році за тону і-го виду відходів у гривнях з копійками;

$M_{Л_i}$ – обсяг відходів і-го виду в тоннах (т);

K_T – коригуючий коефіцієнт, який ураховує розташування місця розміщення відходів і може набувати значення 3 або 1;

K_O – коригуючий коефіцієнт, що дорівнює 3 і застосовується у разі розміщення відходів на звалищах, які не забезпечують повного виключення забруднення атмосферного повітря або водних об'єктів.

Ставки податку визначаються залежно від класу небезпечності відходу, який розміщується.

Окремо слід ураховувати те, що Податковим кодексом України [86] окремо встановлено ставки податку за розміщення надзвичайно небезпечних відходів:

обладнання та прилади, що містять ртуть, елементи з іонізуючим випромінюванням, – 694,91 гривні за одиницю;

люмінесцентні лампи – 12,09 гривні за одиницю.

Приклад розрахунку

Підприємство протягом звітного кварталу здійснило розміщення на спеціально відведених місцях такі відходи:

люмінесцентні лампи – 185 шт.;

відходи, що віднесені до II класу небезпечності – 25 т;

відходи, що віднесені до IV класу небезпечності – 150 т;

відходи, на які не визначено клас небезпечності – 0,5 т.

Відходи розміщуються на спеціально відведеному місці, що розташоване на відстані 2 км від меж населеного пункту. Місце розміщення відходів не забезпечує повного виключення забруднення атмосферного повітря.

Розрахувати суму податкових зобов'язань з екологічного податку.

Розрахунок

Ставка податку визначається:

для люмінесцентних ламп – на рівні, що встановлений у Податковому кодексі України;

для інших відходів (за виключенням радіоактивних) – залежно від класу небезпечності (див. табл. 1.8).

Для умов прикладу (див. табл. 1.8) ставки приймаються на рівні:
на відходи, що віднесені до II класу небезпечності – 41,11 грн/т;
на відходи, що віднесені до IV класу небезпечності – 4,02 грн/т.

На відходи, для яких не визначено клас небезпечності ставка податку встановлюється на рівні, що передбачений для відходів I класу небезпечності, тобто (див. табл. 1.8) – 1 128,63 грн/т.

Для умов прикладу до ставок податку необхідно застосовувати коригуючі коефіцієнти (див. рис. 1.9):

- за розміщення відходів на звалищах, які не забезпечують повного виключення забруднення атмосферного повітря – 3,0 (коефіцієнт 1);
- за розташування звалища на відстані менше 3 км від меж населеного пункту – 3,0 (коефіцієнт 2).

Розрахунок податкових зобов'язань здійснюється на підставі цих даних. Результати розрахунку наведені в табл. 1.13.

Таблиця 1.13

Розрахунок податкових зобов'язань за розміщення відходів

Відходи	Обсяг розміщення	Ставка податку	Коефіцієнт 1	Коефіцієнт 2	Податкові зобов'язання
Люмінесцентні лампи, шт.	185	12,09	3,0	3,0	20 129,85
Віднесені до II класу небезпечності, т	25	41,11	3,0	3,0	9 249,75
Віднесені до IV класу небезпечності, т	150	4,02	3,0	3,0	5 427,00
На які не визначено клас небезпечності, т	0,5	1 128,63	3,0	3,0	5 078,84
Усього					39 885,44

1.3.4. Розрахунок екологічного податку за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені)

Порядок розрахунку податкових зобов'язань встановлено п. 249.7 ст. 249 Податкового кодексу України [86].

Суми цього податку обчислюються платниками податку – **організаціями (операторами), що експлуатують атомні електростанції**, включаючи організації (оператори), що експлуатують дослідницькі реактори, самостійно щокварталу на основі показників виробництва електричної

енергії та ставки податку. Податкові зобов'язання за раніше накопичені радіоактивні відходи розраховуються пропорційно їх обсягу та активності, виходячи з фактичного обсягу радіоактивних відходів, утворених за базовий податковий (звітний) період, і з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року, а також коригуючого коефіцієнта за формулою, що наведена у п. 249.7 ст. 249 Податкового кодексу України [86]:

$$\begin{aligned}
 АЕС = О_{п} \times Н + (р_{нс} \times С_{1нс} \times V_{1нс} + р_{в} \times С_{1в} \times V_{1в}) + \\
 + \frac{1}{32} (р_{нс} \times С_{2нс} \times V_{2нс} + р_{в} \times С_{2в} \times V_{2в}),
 \end{aligned}
 \tag{1.4}$$

де АЕС – сума податку, який справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) організаціями (операторами), що експлуатують атомні електростанції, обчислена за базовий податковий (звітний) період, у гривнях із копійками;

$O_{п}$ – фактичний обсяг електричної енергії, виробленої за базовий податковий (звітний) період організаціями (операторами), що експлуатують атомні електростанції, кВт*год (для дослідницьких реакторів дорівнює 0);

H – ставка податку, який справляється за електричну енергію, вироблену організаціями (операторами), що експлуатують атомні електростанції, що переглядається у разі потреби один раз на рік, у гривнях за 1 кВт*год;

$\frac{1}{32}$ – коефіцієнт реструктуризації податку за накопичені до 1 квітня 2009 року радіоактивні відходи (коефіцієнт діє з 1 квітня 2011 року до 1 квітня 2019 року, протягом іншого періоду дорівнює 0);

$r_{в}$ – коригуючий коефіцієнт для високоактивних відходів, рівний 50;

$r_{нс}$ – коригуючий коефіцієнт для середньоактивних та низькоактивних відходів, рівний 2;

$C_{1нс}$ – собівартість зберігання 1 куб. метра (1 куб. сантиметра радіоактивних відходів, поданих у вигляді джерел іонізуючого випромінювання) низькоактивних і середньоактивних радіоактивних відходів, утворених їх виробниками за базовий податковий (звітний) період, у гривнях із копійками;

$C_{1в}$ – собівартість зберігання 1 куб. метра (1 куб. сантиметра радіоактивних відходів, поданих у вигляді джерел іонізуючого випромінювання) високоактивних радіоактивних відходів, утворених їх виробниками за базовий податковий (звітний) період, у гривнях із копійками;

$C_{2нс}$ – собівартість зберігання 1 куб. метра (1 куб. сантиметра радіоактивних відходів, поданих у вигляді джерел іонізуючого випромінювання) низькоактивних і середньоактивних радіоактивних відходів, накопичених їх виробниками до 1 квітня 2009 року, у гривнях із копійками;

C2в – собівартість зберігання 1 куб. метра (1 куб. сантиметра радіоактивних відходів, поданих у вигляді джерел іонізуючого випромінювання) високоактивних радіоактивних відходів, накопичених їх виробниками до 1 квітня 2009 року, у гривнях з копійками;

V1нс – фактичний обсяг низькоактивних і середньоактивних радіоактивних відходів, прийнятих до сховища експлуатуючих організацій (операторів) атомних електростанцій за базовий податковий (звітний) період, куб. метрів (куб. сантиметрів – для радіоактивних відходів, поданих у вигляді джерел іонізуючого випромінювання);

V1в – фактичний обсяг високоактивних радіоактивних відходів, прийнятих до сховища експлуатуючих організацій (операторів) атомних електростанцій за базовий податковий (звітний) період, куб. метрів (куб. сантиметрів – для радіоактивних відходів, поданих у вигляді джерел іонізуючого випромінювання);

V2нс – фактичний обсяг низькоактивних і середньоактивних радіоактивних відходів, накопичених у сховищах експлуатуючих організацій (операторів) атомних електростанцій до 1 квітня 2009 року, куб. метрів (куб. сантиметрів – для радіоактивних відходів, поданих у вигляді джерел іонізуючого випромінювання);

V2в – фактичний обсяг високоактивних радіоактивних відходів, накопичених у сховищах експлуатуючих організацій (операторів) атомних електростанцій до 1 квітня 2009 року, куб. метрів (куб. сантиметрів – для радіоактивних відходів, поданих у вигляді джерел іонізуючого випромінювання).

Інші платники податку – суб'єкти діяльності у сфері використання ядерної енергії обчислюють суми цього податку пропорційно обсягу та активності радіоактивних матеріалів щокварталу, що сплачується у загальному розмірі 10 % вартості (без урахування податку на додану вартість) кожного джерела іонізуючого випромінювання, яка визначається з дати придбання (купівлі-продажу) цього джерела. Вартість здавання накопичених до 1 квітня 2009 року радіоактивних відходів для таких суб'єктів визначається за договорами між виробниками радіоактивних відходів і спеціалізованими підприємствами з поводження з радіоактивними відходами.

Приклад розрахунку

Атомна електростанція протягом звітного кварталу виробила 860 ГВт·годин електричної енергії (Op у формулі (1.4)). За цей період фактичний об'єм низькоактивних радіоактивних відходів, прийнятих до сховища організацій (операторів), що експлуатують атомні електростанції, склав 5 000 куб. метрів (V1нс у формулі (1.4)).

Фактичний об'єм низькоактивних і середньоактивних радіоактивних відходів, накопичених у сховищах організацій (операторів), що експлуатують атомні електростанції до 1 квітня 2009 року, складає 70 000 куб. м ($V_{2нс}$ у формулі (2.5)).

Собівартість зберігання 1 куб. метра низькоактивних радіоактивних відходів, утворених їх виробниками за базовий податковий (звітний) період, складає 1,35 грн ($C_{1нс}$ у формулі (1.4)).

Собівартість зберігання 1 куб. метра низькоактивних радіоактивних відходів, накопичених їх виробниками до 1 квітня 2009 року, складає 0,78 грн ($C_{2нс}$ у формулі (1.4)).

Розрахунок

Передусім, слід перевести кількість виробленої електроенергії у кВт·год. 1 ГВт дорівнює 1 000 000 кВт. Загальна кількість виробленої електроенергії становить 860 ГВт·год, або $8,6 \times 10^8$ кВт·год.

Розрахунок податкового зобов'язання проводиться за формулою (1.4). Оскільки вироблено та передано на зберігання низькоактивні відходи, то формула спрощується за рахунок відсутності складових, що характеризують високоактивні відходи (у формулі (1.4) індекс "в").

Тобто розрахункова формула має вигляд:

$$АЕС = Оп \times Н + рнс \times C_{1нс} \times V_{1нс} + \frac{1}{32} рнс \times C_{2нс} \times V_{2нс}. \quad (1.5)$$

Коефіцієнт $рнс$ для низькоактивних відходів дорівнює 2.

Станом на 01.01.2016 р. ставка податку за утворення радіоактивних відходів виробниками електричної енергії – організаціями, що експлуатують ядерні установи (атомні електростанції), включаючи вже накопичені, становить 0,010136 гривні у розрахунку на 1 кВт·год виробленої електричної енергії.

$$АЕС = 8,6 \times 10^8 \times 0,010136 + 2 \times 1,35 \times 5\,000 + 1/32 \times 2 \times 0,78 \times 70\,000 = 8\,733\,872,5 \text{ грн.}$$

1.3.5. Розрахунок екологічного податку за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк

Порядок розрахунку податкових зобов'язань з цього різновиду екологічного податку встановлено п. 249.8 ст. 248 Податкового кодексу України [86].

Суми податку, який справляється за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами

ліцензії строк, обчислюються платниками податку – виробниками радіоактивних відходів – самостійно щокварталу на підставі ставок податку, наведених у п. 248.1 ст. 248 Податкового кодексу України [86] (див. табл. 1.10), та пропорційно строку зберігання таких відходів понад установлений строк за формулою:

$$S \text{ зберігання} = N \times V \times T \text{ зберігання}, \quad (1.6)$$

де S зберігання – сума податку, який справляється за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк, обчислена за базовий податковий (звітний) період, календарний квартал, у гривнях із копійками;

N – ставка податку, який справляється за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк (див. табл. 1.10);

V – фактичний обсяг радіоактивних відходів, які зберігаються у виробника таких відходів понад установлений особливими умовами ліцензії строк, куб. метрів (куб. сантиметрів – для радіоактивних відходів, поданих у вигляді джерел іонізуючого випромінювання);

T зберігання – кількість повних календарних кварталів, протягом яких радіоактивні відходи зберігаються понад установлений особливими умовами ліцензії строк.

Приклад розрахунку

Протягом звітного кварталу підприємство придбало 500 куб. см речовини А, що є джерелом іонізуючого випромінювання за ціною 240 грн/см³.

Розрахунок

Ставка податку становить 10 % від вартості придбання без врахування ПДВ.

Тобто спершу треба розрахувати ціну придбання без врахування цього податку:

$$240,00 : 1,2 = 200,00 \text{ грн/куб. см.}$$

Сума податкового зобов'язання з придбання джерела іонізуючого випромінювання складає:

$$200,00 \times 500 \times 10 \% = 10\,000,00 \text{ грн.}$$

1.3.6. Порядок складання та подання податкової декларації

Податковим періодом з екологічного податку є календарний квартал.

Тобто платники цього податку повинні протягом 40 календарних днів, що настають після закінчення звітного періоду надати контролюючим

органам податкову звітність та сплатити податок протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової звітності.

Якщо місце подання податкової звітності не збігається з місцем перебування на податковому обліку платника податків звітність надається: основний примірник – за місцем розташування джерел забруднення, а копія – за місцем основної реєстрації платника податку.

У випадку, коли платник податку має кілька стаціонарних джерел забруднення або спеціально відведених для розміщення відходів місць чи об'єктів у межах кількох населених пунктів або за їх межами (тобто мають різні коди згідно з Класифікатором об'єктів адміністративно-територіального устрою України), то такий платник податку зобов'язаний подати до відповідного контролюючого органу за місцем розташування стаціонарного джерела забруднення або спеціально відведених для розміщення відходів місць чи об'єктів податкову звітність щодо кожного стаціонарного джерела забруднення або спеціально відведеного для розміщення відходів місця чи об'єкта окремо.

Податкова звітність про фактичні обсяги радіоактивних відходів, утворених за базовий податковий (звітний) період, календарний квартал (включаючи вже накопичені до 1 квітня 2009 року), та фактичні обсяги радіоактивних відходів, які зберігаються у виробника таких відходів понад установлені особливими умовами ліцензії строк, погоджується органом державної санітарно-епідеміологічної служби та органом державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки. Вимоги щодо строків подання та змісту зазначеної звітності встановлюються особливими умовами ліцензії. Копії звітності подаються платниками податків разом із податковою звітністю.

Із цього правила п. 250.9 ст. 250 Податкового кодексу України [86] встановлено такий виняток: якщо платник податку з початку звітного року не планує здійснення викидів, скидів забруднюючих речовин, розміщення відходів, утворення радіоактивних відходів протягом звітного року, то такий платник податку повинен повідомити про це відповідний контролюючий орган за місцем розташування джерел забруднення та скласти заяву про відсутність у нього у звітному році об'єкта обчислення екологічного податку. Така заява позбавляє платника податку від обов'язку надавати податкову звітність.

Сплата податку здійснюється за місцем, яке визначається згідно з п. 250.2 ст. 252 Податкового кодексу України [86] (табл. 1.14).

**Місце сплати екологічного податку залежно від виду
екологічного впливу**

Види екологічного впливу	Місце, за яким здійснюється сплата податку
За викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення, скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти, розміщення протягом звітного кварталу відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах	За місцем розміщення стаціонарних джерел забруднення, спеціально відведених для цього місць чи об'єктів
За утворення радіоактивних відходів та тимчасове зберігання радіоактивних відходів понад установлений особливими умовами ліцензії строк	За місцем перебування платника на податковому обліку в органах державної податкової служби

Для цілей адміністрування екологічного податку Податковим кодексом України [86] (п. 250.3 ст. 250) передбачено обов'язок органів влади надавати контролюючим органам переліки підприємств, установ, організацій, фізичних осіб – підприємців, яким в установленому порядку видано дозволи на викиди, спеціальне водокористування та розміщення відходів, а також направляють інформацію про внесення змін до переліку до 30 числа місяця, що настає за кварталом, у якому такі зміни відбулися. До таких органів влади належать Мінприроди, а також обласні і Київська та Севастопольська міські державні адміністрації.

Державна інспекція ядерного регулювання України зобов'язана до 1 грудня року, що передує звітному, подавати до контролюючих органів переліки підприємств, установ, організацій, фізичних осіб-суб'єктів діяльності у сфері використання ядерної енергії, у результаті діяльності яких утворилися, утворюються або можуть утворитися радіоактивні відходи та які тимчасово зберігають такі відходи понад установлений особливими умовами ліцензії строк, а також направляти інформацію про внесення змін до переліку до 30 числа місяця, що настає за кварталом, у якому такі зміни відбулися.

Податковою звітністю з екологічного податку є податкова декларація, форма якої затверджена Міністерством фінансів України [42].

Декларація з цього податку містить всі обов'язкові реквізити, що встановлені п. 48.3 ст. 48 Податкового кодексу України [86].

Декларація містить розрахунок усіх складових екологічного податку та визначає загальну суму податкового зобов'язання. Деталізація окремих складових податкового зобов'язання наводиться у додатках № 1 – 6, які є її невід'ємною частиною.

Крім того, декларація містить 3 додатки (№ 7 – 9), у яких наведено кодифікатори забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне

повітря стаціонарними джерелами забруднення, забруднюючих речовин, що скидаються у водні об'єкти, а також відходів, що розміщуються у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах.

Як декларацію, так і її окремі додатки, умовно можливо розподілити на дві частини.

Перша частина – та, у якій наведено загальні відомості: вид декларації (звітна, звітна нова, уточнююча); податковий період (звітний або уточнюючий); інформація, що дозволяє ідентифікувати платника податку (повне найменування згідно з реєстраційним документом, податковий номер, податкова адреса, адрес електронної пошти); назва контролюючого органу.

До обов'язкових реквізитів цієї декларації також належить код виду економічної діяльності (КВЕД) та код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ за місцезнаходженням контролюючого органу, у якому платник перебуває на обліку як платник екологічного податку.

У другій (основній) частині декларації наведено розрахунок податкових зобов'язань.

Дані основної частині декларації заповнюються на підставі розрахунків, що наводяться в окремих додатках. У цій частині наводяться такі дані в аспекті окремих різновидів екологічного податку:

сума нарахованих податкових зобов'язань у звітному податковому періоді;

уточнення податкових зобов'язань (у разі надання уточнюючої декларації);

самостійно нараховані штрафні санкції;

самостійно визначений розмір пені.

Специфіка заповнення окремих додатків (додаток А) полягає в такому:

додаток 1 – розрахунок за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення;

додаток 2 – розрахунок за скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти;

додаток 3 – розрахунок за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах.

Порядок заповнення цих додатків практично однаковий.

У загальній частині додатків, окрім інформації, що наведена, подають код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ за місцем розташування джерела забруднення.

В основній частині за окремими рядками наводиться інформація за кожною забруднюючою речовиною: її код, фактичний обсяг викидів, ставка податку та сума нарахованого податкового зобов'язання.

У додатку 2 також наводиться коефіцієнт до ставки податку (якщо скиди здійснюються у озера чи ставки), а у додатку 3 – дані про коефіцієнти до ставки податку (що враховує розташування місця розміщення відходів відносно меж населеного пункту та що враховує властивості звалищ щодо захисту навколишнього середовища).

Кодування забруднюючих речовин виконується за спеціальними класифікаторами, що наведені:

у додатку 7 до форми декларації – "Кодифікатор забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення";

у додатку 8 до форми декларації – "Кодифікатор забруднюючих речовин, що скидаються у водні об'єкти";

у додатку 9 до форми декларації – "Кодифікатор відходів, що розміщуються у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах".

Відповідні кодифікатори наведені в додатку А цього посібника.

Додаток 4 – розрахунок за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені).

В основній частині декларації наводяться дані про розрахунок податкових зобов'язань:

за виробництво електроенергії (обсяг виробленої електроенергії, ставка податку та сума відповідних податкових зобов'язань);

за обсяг високоактивних радіоактивних відходів, прийнятих до сховища (обсяг радіоактивних відходів, собівартість зберігання, коригуючий коефіцієнт);

за обсяг високоактивних радіоактивних відходів, накопичених у сховищах (обсяг радіоактивних відходів, собівартість зберігання, коефіцієнт реструктуризації);

за обсяг високоактивних джерел іонізуючого випромінювання, прийнятих до сховища (обсяг джерел іонізуючого випромінювання, собівартість зберігання, коригуючий коефіцієнт);

за обсяг високоактивних джерел іонізуючого випромінювання, накопичених у сховищах (обсяг джерел іонізуючого випромінювання, собівартість зберігання, коефіцієнт реструктуризації);

за обсяг низькоактивних і середньоактивних відходів прийнятих до сховища (обсяг джерел іонізуючого випромінювання, собівартість зберігання, коригуючий коефіцієнт);

за обсяг низькоактивних і середньоактивних відходів, накопичених у сховищах (об'єм джерел іонізуючого випромінювання, собівартість зберігання, коефіцієнт реструктуризації);

за обсяг низькоактивних і середньоактивних джерел іонізуючого випромінювання прийнятих до сховища (обсяг джерел іонізуючого випромінювання, собівартість зберігання, коригуючий коефіцієнт);

за обсяг низькоактивних і середньоактивних джерел іонізуючого випромінювання накопичених у сховищах (обсяг джерел іонізуючого випромінювання, собівартість зберігання, коефіцієнт реструктуризації).

Величина коригуючого коефіцієнта визначається залежно від рівня радіоактивності (див. табл. 1.9).

Коефіцієнт реструктуризації дорівнює $1/32$ та застосовується до 1 квітня 2019 р.

Додаток 5 – розрахунок за утворення радіоактивних відходів і сплачується за придбання джерел(а) іонізуючого випромінювання.

У додатку наводиться інформація за окремими групами джерел іонізуючого випромінювання: кількість ідентичних джерел іонізуючого випромінювання, вартість джерела іонізуючого випромінювання, ставка податку та сума податкового зобов'язання.

Також у додатку наводиться загальна сума податкових зобов'язань за цим різновидом екологічного податку.

Додаток 6 – розрахунок за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк.

У додатку наводиться окремо за кожною категорією відходів: об'єкт оподаткування (обсяг відходів), ставка податку, термін зберігання (у кварталах) та сума податкового зобов'язання.

Також у всіх додатках у разі необхідності наводиться інформація про податкове зобов'язання, що уточнюється, про розмір та суму штрафу.

В окремому розділі додатків наводяться дані, необхідні для визначення пені та її розрахунок: граничний термін та термін фактичного погашення узгодженого грошового зобов'язання, період заниження узгодженого грошового зобов'язання (днів), облікова ставка Національного банку України, що діє на день заниження, кількість днів у календарному році.

1.4. Практичні завдання

Промислове підприємство під час здійснення господарчої діяльності протягом кварталу здійснювало викиди забруднюючих речовин стаціонарними об'єктами у повітря, скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти та розміщувало відходи на спеціально облаштованих місцях.

Дані про забруднення навколишнього середовища наведені в табл. 1.15.

Дані про забруднення навколишнього середовища

Види забруднюючої речовини	Кількість речовини, т
Викиди забруднюючих речовин в атмосферу стаціонарними джерелами забруднення	
Тверді речовини	15
Свинець та його сполуки	0,2
Двоокис вуглецю	850
Бенз(о)пірен	0,01
Анілін	1,8
1,3-Діхлорацетон	0,9
Окис азоту	12
Скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти	
Амонійний азот	2,4
Фосфати	3,1
Речовина з орієнтовно безпечним рівнем впливу 0,5 мг/л	0,7
Речовина з гранично допустимою концентрацією забруднюючих речовин 2,5 мг/л	0,8
Розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах	
Відходи, що мають I клас небезпеки	0,2
Відходи, що мають III клас небезпеки	8
Обладнання, що містить ртуть, шт.	3
Люмінесцентні лампи, шт.	54

Розрахувати суму податкових зобов'язань та заповнити декларацію з екологічного податку та додатки № 1 – 3 до неї, виконавши кодифікацію окремих речовин згідно з додатком А.

1.5. Запитання для самостійного опрацювання

1. До яких податків належить екологічний податок – до прямих чи не прямих?
2. Як змінюються окремі складові екологічного податку у разі зміни обсягів діяльності?
3. Яка податкова інформація необхідна державній податковій службі від інших органів виконавчої влади для адміністрування окремих складових екологічного податку?
4. Чи виникає об'єкт оподаткування у випадку, коли бензин купується для приведення в дію двигунів бензопил, газонокосарок та іншої подібної техніки?
5. Чи оподатковуються полігони для зберігання твердих відходів екологічним податком за викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря?
6. Чи оподатковуються екологічним податком відходи, що створюються та утилізуються на самому підприємстві?
7. За рахунок яких факторів підприємство може впливати на суму власних податкових зобов'язань з екологічного податку?

8. Інвентаризація викидів в атмосферу проводиться один раз на декілька років, тоді як податок сплачується щоквартально.

Які, на вашу думку, заходи адміністрування необхідно здійснювати, щоб не допускати викидів понад рівня, що встановлений за результатами інвентаризації?

9. З якою метою, на вашу думку, введено податок на тимчасове зберігання радіоактивних відходів?

10. Сума податку, який справляється за утворення радіоактивних відходів, залежить від обсягу виробленої електричної енергії та собівартості зберігання радіоактивних відходів. Чи є протиріччя між назвою податку та порядком його розрахунку?

2. Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин

2.1. Нормативні акти, що регламентують взаємовідносини в галузі надрокористування

Основним нормативним актом, що регулює відносини у сфері поводження з надрами є Кодекс України "Про надра" [45] (далі – Кодекс). Згідно з Кодексом *надра* – це частина земної кори, що розташована під поверхнею суші та дном водоймищ і простягається до глибин, доступних для геологічного вивчення та освоєння.

Згідно зі ст. 13 Кодексу **користувачами надр** можуть бути підприємства, установи, організації, громадяни України, а також іноземці та особи без громадянства, іноземні юридичні особи.

Основні засади регулювання відносин у сфері користування надрами, що передбачені Кодексом, можна систематизувати таким чином (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Принципи організації відносин у сфері користування надрами

Засади регулювання 1	Сутність 2
Право власності	Стаття 4. Надра є виключною власністю Українського народу і надаються тільки у користування
Цільове користування	Стаття 14: Надра можуть надаватися у користування для: геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення; видобування корисних копалин;

1	2
	<p>будівництва та експлуатації підземних споруд, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод;</p> <p>створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади та ін.); виконання робіт (здійснення діяльності), передбачених угодою про розподіл продукції</p>
<p>Строковість користування надрами</p>	<p>Стаття 15.</p> <p>Надра надаються у постійне або тимчасове користування. Постійним визнається користування надрами без заздалегідь встановленого строку.</p> <p>Тимчасове користування надрами може бути короткостроковим (до 5 років) і довгостроковим (до 50 років). У разі необхідності строки тимчасового користування надрами може бути продовжено.</p> <p>Перебіг строку користування надрами починається з дня одержання спеціального дозволу (ліцензії) на користування надрами, якщо в ньому не передбачено інше, а в разі укладення угоди про розподіл продукції – з дня, зазначеного в такій угоді</p>
<p>Державне регулювання користування надрами</p>	<p>Користування надрами потребує спеціального дозволу. Стаття 16.</p> <p>Спеціальні дозволи на користування надрами надаються переможцям аукціонів, крім випадків, визначених Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр або Радою міністрів Автономної Республіки Крим щодо розробки родовищ корисних копалин місцевого значення на території Автономної Республіки Крим.</p> <p>Надання спеціальних дозволів на користування надрами, крім випадків користування надрами на умовах угод про розподіл продукції, укладених відповідно до Закону України "Про угоди про розподіл продукції", здійснюється після попереднього погодження з відповідною радою питання про надання земельної ділянки для зазначених потреб, окрім випадків, коли у наданні земельної ділянки немає потреби.</p> <p>У разі виконання окремих видів робіт, пов'язаних із користуванням надрами, особами, не зазначеними у спеціальному дозволі, відповідальність за виконання умов, передбачених спеціальними дозволами, несе суб'єкт, що отримав спеціальний дозвіл.</p> <p>Щодо окремих видів користування надрами чи окремих користувачів надр можуть встановлюватись певні обмеження, передбачені законодавством України.</p> <p>Власник спеціального дозволу на користування надрами не може дарувати, продавати або в інший спосіб відчужувати права, надані йому спеціальним дозволом на користування надрами, іншій юридичній чи фізичній особі, в тому числі передавати їх до статутних капіталів створюваних за його участю суб'єктів господарювання, а також вноситись як вклад у спільну діяльність</p>

Спеціальні дозволи на використання надр надаються у порядку, що встановлений Кабінетом Міністрів України [37]. Наявність дозволу на використання нарами є обов'язковим. Видаються ці дозволи Державною службою геології та надр України [20] за погодженням з Міністерством екології [40].

Податковим кодексом України [86] передбачено обов'язок органів державного гірничого нагляду у місячний строк після прийняття відповідного рішення надсилати до податкового органу за місцем податкової реєстрації платника повідомлення про надання дозволу на початок ведення видобувних робіт або погодження на проведення дослідно-промислової розробки.

Також Податковим кодексом України [86] передбачено обов'язок центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр, у місячний строк після прийняття рішення надсилає до податкового органу за місцем податкової реєстрації платника копію затверджених платником схем руху видобутої корисної копалини (мінеральної сировини) на виробничих ділянках та місцях зберігання з урахуванням складу вихідної сировини, умов конкретного виробництва, особливостей технологічного процесу та вимог до кінцевої продукції з конкретизацією порядку визначення якості сировини та кінцевого продукту, визначення вмісту основної та супутньої корисної копалини.

Але з цього правила Кодекс України "Про надра" [45] встановлює декілька винятків. Так, у ст. 23 передбачено, що землевласники і землекористувачі в межах наданих їм земельних ділянок мають право без спеціальних дозволів і гірничого відводу видобувати корисні копалини місцевого значення і торф загальною глибиною розробки до двох метрів, а також підземні води (крім мінеральних) для всіх потреб, крім виробництва фасованої питної води, за умови, що обсяг видобування підземних вод із кожного з водозаборів не перевищує 300 кубічних метрів на добу.

Без спеціальних дозволів можуть видобувати підземні води (окрім мінеральних) для сільськогосподарських, виробничих, а також власних господарсько-побутових потреб землевласники і землекористувачі, які є сільськогосподарськими товаровиробниками та частка сільськогосподарського товаровиробництва у яких за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 % (але в межах наданих їм земельних ділянок).

Одним із найпоширеніших видів використання надр є, безперечно, їх використання для видобування корисних копалин та/або мінеральної сировини. Кодекс "Про надра" [45] не містить визначення цих термінів. Але, для цілей оподаткування слід користуватись термінами, що наведені в Податковому кодексі [86].

Так, у п. 14.1.91 ст. 14 Податкового кодексу України [86] наведено таке визначення **корисних копалин**: *природні мінеральні утворення органічного*

і неорганічного походження у надрах, у тому числі будь-які підземні води, а також техногенні мінеральні утворення в місцях видалення відходів виробництва та втрат продуктів переробки мінеральної сировини, які можуть бути використані у сфері матеріального виробництва і споживання безпосередньо або після первинної переробки.

У п. 14.1.112 ст. 14 Податкового кодексу України [86] міститься визначення **мінеральної сировини**: *товарна продукція гірничодобувного підприємства, що є результатом його господарської діяльності з видобутку корисних копалин, у тому числі шляхом виконання господарських договорів про послуги з давальницькою сировиною, і за якісними характеристиками відповідає вимогам установлених законодавством стандартів або вимогам договорів.*

Корисні копалини зосереджені у надрах нерівномірно і доцільність їх видобування визначається їх концентрацією у відповідній локалізованій частині надр. Тому загальноприйнятим є термін **родовища корисних копалин**, під яким у Кодексі [45, ст. 5] розуміється *нагромадження мінеральних речовин у надрах, на поверхні землі, у джерелах вод та газів, на дні водоймищ, які за кількістю, якістю та умовами залягання є додатними для промислового використання.*

Визначення терміна "корисні копалини", що наведене у Податковому кодексі України [86], розрізняє їх за порядком походження на природні (що утворились за рахунок природних процесів) і техногенні (що утворились у результаті здійснення тих чи інших технологічних процесів).

Кодекс України "Про надра" [45] надає таке визначення **техногенного родовища корисних копалин** – *це місця, де накопичилися відходи видобутку, збагачення та переробки мінеральної сировини, запаси яких оцінені і мають промислове значення. Такі родовища можуть виникнути також внаслідок втрат під час зберігання, транспортування та використання продуктів переробки мінеральної сировини.*

Корисні копалини за своїм значенням поділяються на корисні копалини загальнодержавного і місцевого значення. Відповідна класифікація здійснюється Кабінетом Міністрів України [25] за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища. Таким органом на сьогодні є Міністерство екології та природних ресурсів України. Згідно з положенням про це міністерство [34] воно здійснює ряд функцій, які необхідно враховувати під час організації адміністрування рентної плати за використання надр для видобування корисних копалин. Так, цей орган забезпечує нормативно-правове регулювання з питань щодо: обліку нафтових і газових свердловин та обліку обсягу погашених і видобутих корисних

копалин, їх втрат, а також форм звітності щодо обліку запасів корисних копалин для ведення державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин та порядку погодження надання надр у користування.

Ст. 28 Кодексу України "Про надра [45] передбачає, що користування надрами є платним. Плата справляється за користування надрами в межах території України, її континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони.

Ця плата справляється у вигляді рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин та рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.

2.2. Основні елементи рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин

Значущість для бюджету рентної плати за користування надрами характеризується такими даними (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Надходження рентної плати за використання надр до Державного та місцевого бюджетів

Роки	Доходи Державного бюджету України		Доходи місцевих бюджетів	
	Сума, млн грн	Питома вага у доходах, %	Сума, млн грн	Питома вага у доходах, %
2011	1 238,8	0,4	1 445,2	0,8
2012	1 520,5	0,4	1 751,1	0,8
2013	13 020,2	3,8	1 205,1	0,5
2014	18 199,1	5,1	1 421,4	0,6
2015	36 989,6	6,9	1 018,7	0,3

Примітка. Складено автором за даними офіційного сайту Державної казначейської служби [70].

Зростання абсолютних сум і питомої ваги цього податку в доходах Державного бюджету України, що характерне для останніх років, пояснюється постійним підвищенням ставок та змін у пропорціях його розподілу між місцевими та державним бюджетом.

Стрімке зростання надходжень від рентної плати протягом 2014 – 2015 років пояснюється суттєвим підвищенням ставок на природний газ і нафту.

Але надмірне підвищення ставок стало призводити до зниження обсягів видобування цих корисних копалин. Тому з 1 січня 2016 року відбулося суттєве зниження ставок за цими видами корисних копалин.

У найбільш загальному вигляді основні елементи цього різновиду рентної плати наведено на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Основні елементи рентної плати

На відміну від інших різновидів рентної плати кожний з основних елементів визначається з урахуванням цілого ряду особливостей.

Платниками рентної плати є власники спеціальних дозволів. Відповідний обов'язок зберігається і у випадку, коли ці власники укладають із третіми особами договори на виконання робіт (послуг), пов'язаних з використанням надр, у тому числі (але не виключно) за операціями з давальницькою сировиною.

Виключення, коли власник спеціального дозволу не є платником рентної плати, передбачено для випадку виконання договорів про спільну діяльність без утворення юридичної особи (коли один із учасників має відповідний спеціальний дозвіл). Якщо уповноважена особа (один із учасників такого договору, на якого згідно з його умовами покладено обов'язок нарахування, утримання та внесення податків і зборів до бюджету з єдиного поточного рахунку спільної діяльності) не є власником спеціального дозволу, то для цілей оподаткування ця особа береться на облік як платник рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин.

До платників податку за використання надр для видобування корисних копалин належать також землевласники та землекористувачі, що провадять господарську діяльність з видобування підземних вод на підставі дозволів на спеціальне водокористування, у тому числі громадяни України, іноземці та особи без громадянства, що в межах наданих їм земельних ділянок видобувають прісні підземні води із застосуванням електричних пристроїв у обсязі понад 13 кубічних метрів на особу в місяць (за показниками лічильників).

Виключення з кола платників рентної плати передбачено також для суб'єктів підприємництва, які відповідно до законодавства належать до фермерських господарств.

Об'єктом оподаткування є обсяг товарної продукції гірничого підприємства – видобутої корисної копалини.

У процесі визначення об'єкта оподаткування слід звернути увагу на таке.

1. До обсягу товарної продукції включаються корисні копалини, видобуті як із надр, так і з техногенних родовищ (якщо для розробки такого родовища необхідно отримати спеціальний дозвіл).

2. До обсягу товарної продукції платника рентної плати включається також обсяг мінеральної сировини, що утворюється в результаті виконання первинної переробки, що провадиться іншими, ніж платник рентної плати, суб'єктами господарювання на умовах господарських договорів про послуги з давальницькою сировиною.

Під **первинною переробкою** у п. 14.1.150 ст. 14 Податкового кодексу України [86] розуміється *сукупність операцій збирання, дроблення або мелення, сушки, класифікації (сортування), брикетування, збагачення фізико-хімічними методами (без якісної зміни мінеральних форм корисних копалин, їх агрегатно-фазового стану, кристалохімічної структури), а також переробні технології, що є спеціальними видами робіт з добування корисних копалин (підземна газифікація та виплавлення, хімічне та бактеріальне вилуговування, дражна та гідравлічна розробка розсипних родовищ, гідравлічний транспорт гірничих порід покладів дна водойм)*. Не включається до первинного оброблення агломерація/грудкування руди з термічним обробленням, агломерація та збагачення фізико-хімічними методами.

3. До об'єкта оподаткування включається обсяг саме **товарної продукції**.

Для розуміння того, що належить до товарної продукції слід звернутися до визначення обсягу видобутих корисних копалин (мінеральної сировини), що наведено у п. 14.1.128 ст. 14 Податкового кодексу України [86]. Згідно з цим визначенням до товарної продукції гірничодобувного підприємства належить та продукція, яка відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" [21] обліковується гірничодобувним підприємством як запаси. Варто нагадати, що у розумінні бухгалтерського обліку запаси – це активи, вартість яких може бути достовірно визначена, для яких існує імовірність отримання їх власником – суб'єктом господарювання економічної вигоди, пов'язаної з їх використанням.

Саме невідповідністю критерію визнання активом пояснюється те, що не включаються до об'єкта оподаткування:

видобуті (зібрані) мінералогічні, палеонтологічні та інші геологічні колекційні зразки, якщо їх використання не передбачає отримання економічної вигоди з передачею чи без передачі права власності на них;

корисні копалини, видобуті з надр під час створення, використання, реконструкції геологічних об'єктів природно-заповідного фонду, якщо використання цих корисних копалин не передбачає отримання економічної вигоди з передачею чи без передачі права власності на них;

дренажні та супутньо-пластові підземні води, які не враховуються в державному балансі запасів корисних копалин, що видобуваються під час розробки родовищ корисних копалин або під час будівництва та експлуатації підземних споруд, і використання яких не передбачає отримання економічної вигоди з передачею чи без передачі права власності на них, у тому числі від використання для власних технологічних потреб, за винятком обсягів, які використовуються для власних технологічних потреб, пов'язаних із видобуванням корисних копалин;

видобуті корисні копалини, які без набуття та/або збереження платником права власності на такі корисні копалини відповідно до затвердженого в установленому законодавством порядку технологічного проекту розробки запасів корисних копалин відповідної ділянки надр спрямовуються на формування запасів корисних копалин техногенного родовища;

не включені до державного балансу запасів корисних копалин корисні копалини місцевого значення і торф, видобуті землевласниками та землекористувачами для власного споживання, якщо їх використання не передбачає отримання економічної вигоди з передачею чи без передачі права власності на них, загальною глибиною розробки до двох метрів, і прісні підземні води до 20 метрів;

обсяг рециркулюючого природного газу, який визначається платником рентної плати за показниками вимірювальних пристроїв, що зазначені у журналі обліку видобутих корисних копалин із дотриманням самостійно затверджених ним відповідно до вимог ліцензійних умов схем руху видобутої вуглеводневої сировини на виробничих дільницях та місцях зберігання з урахуванням складу вихідної сировини, умов конкретного виробництва, особливостей технологічного процесу.

Згідно з п. 14.1.216 ст. 14 Податкового кодексу України [86] **рециркулюючий газ** – це природний газ, який повернуто (закачано) в один або декілька нафтогазоносних покладів такого родовища (свердловини) для підтримання в них необхідного пластового тиску або пластової енергії відповідно до затверджених в установленому законодавством порядку центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у нафтогазовому комплексі проекту промислової або дослідно-промислової розробки родовища (покладу), а також до комплексного проекту його облаштування.

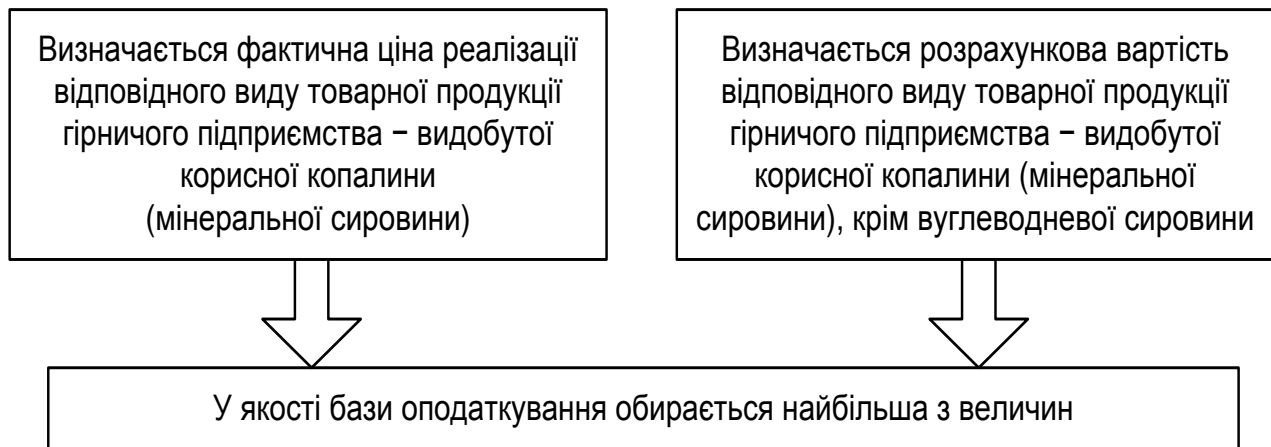
Джерелом походження рециркулюючого газу може бути природний газ: видобутий надрокористувачем із наданої йому в користування ділянки нафтогазоносних надр, для якої відповідним проектом передбачено повернення такого газу в надра; видобутий на іншій, ніж зазначена, ділянці надр, що контролюється надрокористувачем та переданий (із внесенням відповідної рентної плати) ним для використання на такому родовищі; придбаний надрокористувачем у третіх осіб для використання на такому родовищі.

Також до об'єкта оподаткування рентною платою за користування надрами для видобування корисних копалин не належать обсяги мінеральних вод, що видобуті державними дитячими спеціалізованими санаторно-курортними закладами, в частині обсягів, що використовуються для лікування на їх території.

Базою оподаткування є вартість обсягу видобутих корисних копалин (мінеральної сировини).

Визначення вартості мінеральної сировини є найбільшою проблемою під час визначення податкових зобов'язань.

Згідно з Податковим кодексом України [86] база оподаткування у найбільш загальному вигляді визначається в порядку, наведеному на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Порядок визначення бази оподаткування рентною платою за використання надр для видобування корисних копалин

У свою чергу, порядок визначення фактичної ціни реалізації та розрахункової вартості, визначений Податковим кодексом України, має цілий ряд особливостей.

Визначення фактичної ціни реалізації. Для окремих видів корисних копалин Податковим кодексом встановлено різний порядок.

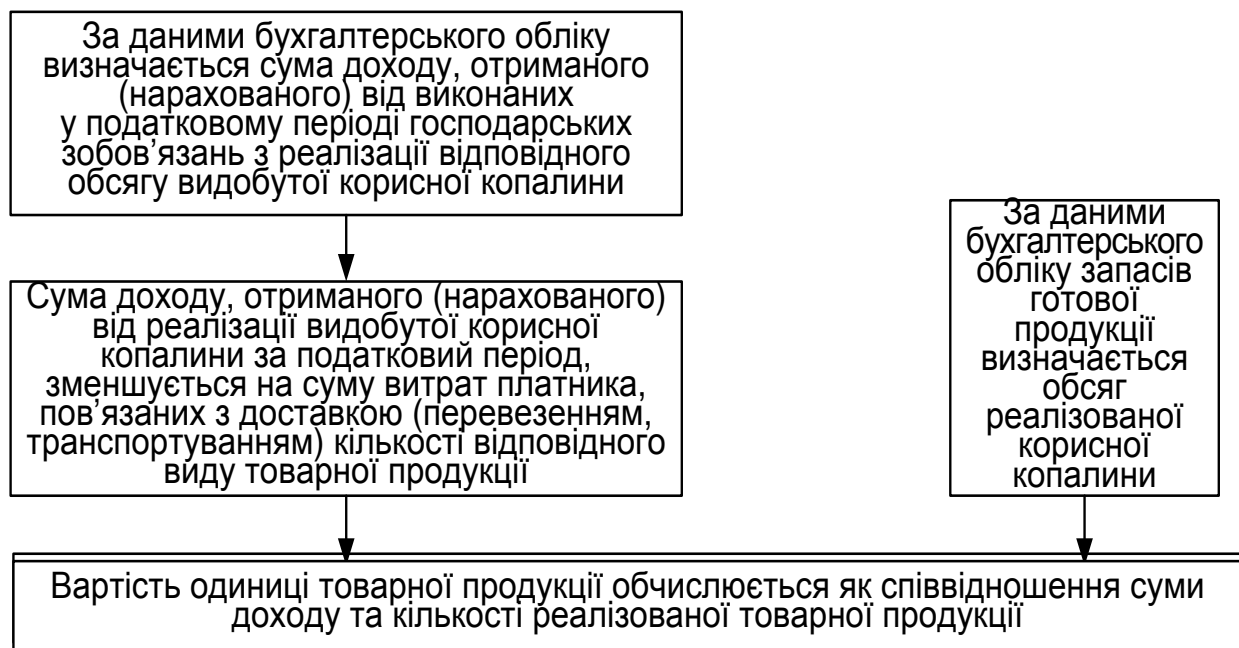
Так, для нафти, конденсату, природного газу та руд чорних, кольорових і легувальних металів, урановмісних руд встановлено особливий порядок визначення цього показника – з урахуванням даних, що оприлюднюються на офіційному сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику економічного розвитку (Міністерство економічного розвитку та торгівлі України, далі – МЕРТ) [59]. Особливості визначення фактичної ціни реалізації цих видів корисних копалин наведені в табл. 2.3. Для інших видів корисних копалин визначення фактичної ціни реалізації проводиться у порядку, що наведений на рис. 2.3.

Сума доходу, отримана від реалізації обсягу (кількості) відповідного виду товарної продукції гірничого підприємства – видобутої корисної копалини (мінеральної сировини) в іноземній валюті, обраховується в національній валюті за офіційним курсом гривні до іноземних валют, встановленим НБУ на дату реалізації таких корисних копалин.

Порядок визначення фактичної ціни реалізації окремими видами корисних копалин

Вид корисної копалини	Порядок визначення фактичної ціни реалізації	Примітка
Нафта, конденсат	Фактична ціна реалізації визначається МЕРТ, за податковий (звітний) період як середня ціна одного бареля нафти <i>Urals</i> , перерахована у гривні за тонну за курсом НБУ станом на 1 число місяця, що настає за податковим періодом, визначена за інформацією міжнародного агентства (котирування <i>UralsMediterranean</i> та <i>UralsRotterdam</i>)	У процесі визначення фактичної ціни реалізації для нафти, конденсату використовується середній показник місткості барелів у 1 тонні нафти марки <i>Urals</i> у розмірі 7,28
Руди чорних, кольорових і легувальних металів, урановмісних руд	Фактична ціна реалізації визначається МЕРТ за податковий період як середня ціна однієї тонни відповідного виду товарної продукції, перерахованої у гривні за курсом НБУ станом на 1 число місяця, що настає за звітним періодом. Середня ціна визначається виходячи з цін, опублікованих у світовому комерційному інформаційному огляді протягом поточного звітного періоду, які визначаються на базових умовах поставки (склад готової продукції гірничого підприємства) за методикою, визначеною КМУ*	У разі, якщо у звітному періоді фактичну ціну реалізації МЕРТ не визначено, фактичною ціною вважається ціна реалізації відповідного виду руди, що не може бути нижче ціни, визначеної МЕРТ, у попередньому звітному (податковому) періоді
Газ природний ресурсів природного газу для побутових споживачів і виробників теплової енергії	Ціна, визначена у відповідних договорах купівлі-продажу природного газу між платником рентної плати та суб'єктом ринку природного газу, на якого покладені спеціальні обов'язки щодо формування ресурсу природного газу для побутових споживачів і виробників теплової енергії	—
Інший природний газ	Середня митна вартість імпортного природного газу, що складалася у процесі його митного оформлення під час ввезення на територію України за податковий (звітний) період	Середня митна вартість обчислюється ДФС, та передається МЕРТ, який до 10 числа місяця, наступного за податковим періодом, розміщує на своєму офіційному веб-сайті

* На момент написання цього посібника така методика не затверджена.

Рис. 2.3. Порядок визначення фактичної ціни реалізації для окремих видів корисних копалин

До складу доходу належать суми попередньої оплати вартості обсягу (кількості) відповідного виду товарної продукції гірничого підприємства – видобутої корисної копалини (мінеральної сировини), що надійшли до моменту фактичного виконання господарських зобов'язань (фактичної поставки) або до моменту настання строку виконання господарських зобов'язань (поставки) за відповідним договором. Такі суми враховуються у податковому (звітному) періоді, якщо відповідні господарські зобов'язання (поставки) виконані або мали бути виконаними за зазначеним договором.

Слід звернути увагу на вимогу Податкового кодексу України [86], що для визначення фактичної ціни реалізації приймається ціна на базових умовах поставки – склад готової продукції гірничого підприємства.

У міжнародних виданнях, рівень цін, який враховується під час визначення фактичної ціни реалізації, наводиться на базових умовах поставки, які трактуються у Міжнародних правилах трактування комерційних термінів Інкотермс [88].

Цими правилами встановлено розподіл обов'язків і ризиків між покупцем та продавцем залежно від місця передачі права власності.

Так, наприклад, однією з найпоширеніших базових умов поставки, що використовуються українськими експортерами руди, металів, зернових культур є FOB-порт Чорного моря.

Така умова поставок (FOB – аббревіатура free on board – безкоштовно на борт судна) у правилах Інкотермс передбачає, що право власності на то-

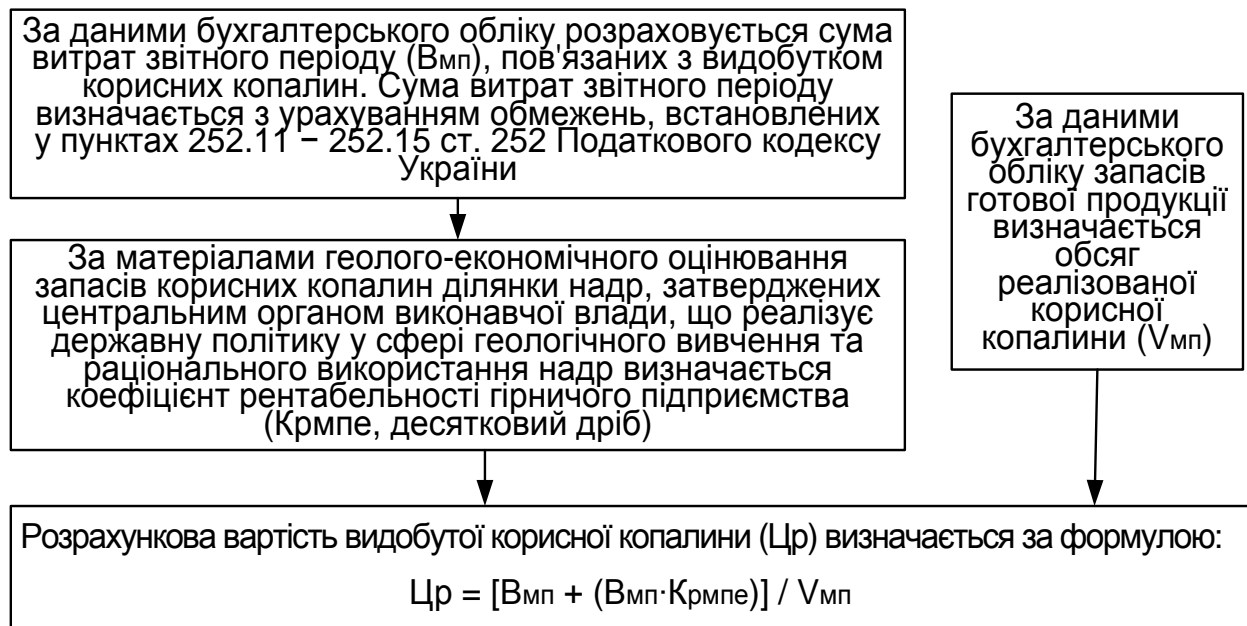

вар переходить від продавця до покупця в момент перетинання вантажем поручнів судна [88].

Тобто всі ризики та всі витрати, що пов'язані з транспортуванням товару до порту, його зберіганням у порту та завантаженням на судно несе продавець. Відповідні витрати включаються до складу ціни.

Зважаючи на те, що на практиці можуть зустрічатися різні умови поставок (передача права власності на кордоні країни, на складі продавця або на складі покупця тощо), Податковий кодекс України [86] передбачає застосування перерахунок ціни на умовах поставки EXW (EX Works (...named place) – франко-завод (...назва місця)), під час яких продавець вважається таким, що виконав свої обов'язки, коли він надасть товар у розпорядження покупця на своєму підприємстві або в іншому названому місці [88].

Визначення розрахункової вартості передбачає визначення бази оподаткування виходячи з витрат на видобування. У загальному вигляді розрахункова вартість корисних копалин визначається в порядку, що наведений на рис. 2.4.

Рис. 2.4. Порядок визначення розрахункової вартості видобутих корисних копалин

Склад витрат відповідає прийнятому у бухгалтерському обліку [22]. Але Податковий кодекс України [86] установлює додаткове обмеження до визнання витрат: ураховуються тільки ті витрати, що пов'язані з видобуванням корисних копалин.

Ще одне обмеження на визнання витрат: якщо мають місце державні субвенції для гірничих підприємств, визначення вартості видобутої мінеральної сировини (корисної копалини) здійснюється без урахування субвенції.

Ставки рентної плати встановлюються у відсотках від бази оподаткування – вартості корисної копалини. В табл. Б.1 додатка Б наведені ставки, що діють в Україні станом на 01.01.2016 р.

Окремо Податковим кодексом України [86] (п. 252.21 ст. 252) передбачено, що додаткові обсяги вуглеводневої сировини, видобуті внаслідок реалізації діючих або нових інвестиційних проектів (програм, договорів), якими передбачено нарощування видобутку вуглеводневої сировини, на ділянках надр (родовищах, покладах), що характеризуються погіршеними гірничо-геологічними умовами (важковидобувні) або виснаженістю в процесі розробки в попередніх періодах, на окремих працюючих свердловинах після капітального ремонту, свердловинах, що відновлюються з числа ліквідованих, нових свердловинах чи групах свердловин, що розташовані на таких ділянках надр, оподатковуються за ставкою 2 % від вартості додаткового видобутку відповідної вуглеводневої сировини.

Порядок відбору та затвердження нових інвестиційних проектів (програм, договорів), якими передбачено нарощування видобутку вуглеводневої сировини, порядок визначення додаткових обсягів вуглеводневої сировини, а також порядок контролю за виконанням таких інвестиційних проектів (програм) визначаються КМУ за поданням МЕРТ¹.

Перелік ділянок надр та/або об'єктів ділянок надр, на яких реалізуються нові інвестиційні проекти (програми, договори), визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у нафтогазовому комплексі.

Положення цієї норми поширюються на:

підприємства, частка держави у статутному капіталі яких становить 25 % та більше;

господарські товариства, 25 % та більше акцій (часток, паїв) яких знаходяться у статутних капіталах інших господарських товариств, контрольним пакетом акцій яких володіє держава;

дочірні підприємства, представництва та філії таких підприємств і товариств;

учасників договорів про спільну діяльність, відповідно до яких вартість вкладу підприємств, частка держави у статутному капіталі яких становить 25 % та більше, господарських товариств, 25 % та більше акцій (часток, паїв) яких знаходиться у статутних капіталах інших господарських товариств, контрольним пакетом акцій яких володіє держава, а також дочірніх підприємств, представництв та філій таких підприємств і това-

---

¹ На момент написання навчального посібника відповідний порядок не затверджено.

риств, становить 25 % та більше загальної вартості вкладів учасників договорів про спільну діяльність.

Залежно від виду корисної копалини (мінеральної сировини) та умов її видобування до ставок рентної плати можуть застосовуватись коригуючі коефіцієнти, які передбачені у п. 252.22 ст. 252 Податкового кодексу України [86] (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Коригуючі коефіцієнти, що встановлюються до ставок рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин

Критерії застосування коефіцієнта	Величина коефіцієнта
1	2
Видобування позабалансових запасів корисних копалин, окрім вуглеводневої сировини*	0,50
Видобування позабалансових запасів природного газу, що відповідає умові, визначеній у п. 252.24 ст. 254 Податкового кодексу України*	0,79
Видобування позабалансових запасів природного газу, з покладів на ділянках надр (родовищах) у межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України, що відповідає умові, визначеній у п. 252.24 ст. 254 Податкового кодексу України *	0,61
Видобування позабалансових запасів природного газу, що не відповідає умові, визначеній у п. 252.24 ст. 254 Податкового кодексу України*	0,96
Видобування позабалансових запасів нафти і конденсату*	0,95
Видобування запасів (ресурсів) корисних копалин із техногенних родовищ	0,50
Видобування піщано-гравійної сировини в межах акваторії морів, водосховищ, у річках та їх заплавах (окрім видобування, пов'язаного з плановими роботами з очищення фарватерів річок)	2,0
Видобування вуглекислих мінеральних підземних вод (гідрокарбонатних) із свердловин, що не обладнані стаціонарними газовідділювачами	0,85
Видобування запасів із родовищ, які в установленому законодавством порядку визнані як дотаційні запаси	0,01
Видобування запасів корисних копалин ділянки надр, затверджених державною експертизою на підставі звітів з геологічного вивчення, яке виконане платником рентної плати за рахунок власних коштів, крім вуглеводневої сировини	0,70
Видобування запасів природного газу, що відповідає умові, визначеній у п. 252.24 ст. 254 Податкового кодексу України, ділянки надр, затверджених державною експертизою на підставі звітів із геологічного вивчення, яке виконане платником рентної плати за рахунок власних коштів	0,88
Видобування запасів природного газу з покладів на ділянках надр (родовищах) у межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України, що відповідає умові, визначеній у п. 252.24 ст. 254 Податкового кодексу України, ділянки надр, затверджених державною експертизою на підставі звітів із геологічного вивчення, яке виконане платником рентної плати за рахунок власних коштів	0,77

1	2
Видобування запасів природного газу, що не відповідає умові, визначеній у п. 252.24 ст. 254 Податкового кодексу України, ділянки надр, затверджених державною експертизою на підставі звітів з геологічного вивчення, яке виконане платником рентної плати за рахунок власних коштів	0,97
Видобування запасів нафти і конденсату ділянки надр, затверджених державною експертизою на підставі звітів із геологічного вивчення, яке виконане платником рентної плати за рахунок власних коштів	0,96
Видобування підземним шахтним способом з глибини понад 300 метрів залізної руди для збагачення із вмістом магнетитового заліза менше 35 %	0,25

* За умови, що запаси корисних копалин віднесено до такої категорії за результатами геолого-економічного оцінювання, проведеного не раніше ніж за 10 років до виникнення податкових зобов'язань.

Величина коригуючого коефіцієнта обчислюється десятковим дробом із точністю до чотирьох знаків відповідно до актів законодавства з питань проведення статистичних спостережень за змінами цін (тарифів) на споживчі товари (послуги) і розрахунку індексу споживчих цін.

Якщо величина коригуючого коефіцієнта, яка застосовується до ставок руд чорних, кольорових і легувальних металів, урановмісних руд менше одиниці, такий коригуючий коефіцієнт застосовується із значенням 1 (одиниця).

МЕРТ щомісяця до 10 числа наступного звітного (податкового) періоду розміщує визначену величину коригуючого коефіцієнта на своєму офіційному веб-сайті у спеціальному розділі [59] та подає відповідну інформацію Міністерству фінансів України та центральному органу державної податкової служби.

Податковий період Податковим кодексом України встановлено неоднаковим для різних видів корисних копалин (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Тривалість базового податкового періоду для окремих видів корисних копалин

Вид корисної копалини	Базовий податковий (звітний) період
Нафта, конденсат, природний газ, у тому числі газ, розчинений у нафті (нафтовий (попутний) газ), етан, пропан, бутан	Місяць
Інші види корисних копалин	Квартал

Особливістю цього різновиду рентної плати є обов'язок платників рентної плати здійснювати для цілей оподаткування окремих (від інших видів операційної діяльності) бухгалтерський та податковий облік витрат і доходів за кожним видом мінеральної сировини за кожним об'єктом надр, на який надано спеціальний дозвіл.

2.3. Порядок розрахунку податкових зобов'язань та складання податкової звітності

Види товарної продукції гірничого підприємства – видобутої корисної копалини (мінеральної сировини) визначаються платником рентної плати відповідно до затверджених законодавством переліків видів корисних копалин, а також кодифікації товарів і послуг з урахуванням затверджених платником схем руху товарної продукції гірничого підприємства – видобутої корисної копалини (мінеральної сировини) на виробничих ділянках і місцях зберігання з урахуванням складу вихідної сировини, умов конкретного виробництва, особливостей технологічного процесу та вимог до кінцевої продукції.

Податкові зобов'язання з рентної плати за користування надрами для відповідного виду товарної продукції гірничого підприємства – видобутої корисної копалини (мінеральної сировини) в межах однієї ділянки надр за податковий (звітний) період обчислюються платником рентної плати самостійно за формулою:

$$Пзн = Vф \times Вкк \times Свнз \times Кпп, \quad (2.1)$$

де $Vф$ – обсяг (кількість) відповідного виду товарної продукції гірничого підприємства – видобутої корисної копалини (мінеральної сировини) у податковому (звітному) періоді (в одиницях маси або обсягу);

$Вкк$ – вартість одиниці відповідного виду товарної продукції гірничого підприємства – видобутої корисної копалини (мінеральної сировини), обчислена у порядку, що наведено на рис. 2.2;

$Свнз$ – величина ставки рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин (у відсотках), що наведена у додатку В;

$Кпп$ – коригуючий коефіцієнт до ставки податку (див. табл. 2.4).

Обсяг (кількість) відповідного виду товарної продукції гірничого підприємства визначається платником рентної плати самостійно у журналі обліку видобутих корисних копалин відповідно до:

- ✓ вимог затверджених ним схем руху видобутої корисної копалини (мінеральної сировини) на виробничих ділянках та місцях зберігання з урахуванням складу вихідної сировини;
- ✓ умов конкретного виробництва, особливостей технологічного процесу та вимог до кінцевої продукції;
- ✓ нормативних актів, що регламентують вимоги до даного виду товарної продукції стосовно визначення якості сировини та кінцевого продукту, визначення вмісту основної та супутньої корисної копалини.

Визначення якості сировини та кінцевого продукту, а також визначення вмісту основної та супутньої корисної копалини повинні виконуватись виключно в лабораторіях, атестованих згідно з правилами уповноваження та атестації у державній метрологічній системі.

На практиці можлива ситуація, коли після сплати податкових зобов'язань платник рентної плати у будь-якому наступному податковому періоді прийняв рішення про застосування до відповідного виду товарної продукції інших операцій первинної переробки, в результаті чого виник новий вид товарної продукції, що відрізняється від продукції, за якою визнані та виконані відповідні зобов'язання.

У такому випадку платник рентної плати визначає розмір податкових зобов'язань з рентної плати для нового відповідного виду товарної продукції за вирахуванням сум податкових зобов'язань, які виникали за попередніми операціями з даним видом корисної копалини.

Місце сплати податкових зобов'язань залежить від місця розташування ділянки надр (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Місце сплати податкових зобов'язань

Місцезнаходження ділянки	Місце сплати податкових зобов'язань
У межах території України	За місцезнаходженням ділянки надр
У межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України	За місцем обліку платника рентної плати

У разі, якщо місце обліку платника рентної плати не збігається з місцезнаходженням ділянки надр, то платник рентної плати подає за місцем податкової реєстрації платника або уповноваженої особи копію податкової декларації та копію платіжного документа про сплату податкових зобов'язань з рентної плати.

У випадку, коли протягом шести місяців платник податків порушує вимоги податкового законодавства щодо повноти та своєчасності сплати рентної плати центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику:

повинен порушити перед відповідним центральним органом виконавчої влади питання зупинення дії відповідного спеціального дозволу;

до доходів, що виникли у платника під час реалізації права користування надрами протягом цього періоду застосовується адміністративно-господарська санкція у вигляді вилучення отриманого (нарахованого) платником або відповідним контролюючим органом прибутку (доходу) від господарської діяльності з видобування корисних копалин.

Така санкція також застосовується до доходів, що отримані від користування надрами в періоді зупинення дії відповідного спеціального дозволу.

Приклад розрахунку

Нафтовидобувне підприємство здійснювало діяльність з розроблення позабалансових запасів нафти. Видобуток нафти здійснювався з покладів, що знаходяться на глибині 6 250 м. Протягом січня 2016 року видобуто та реалізовано 62 тис. т нафти.

Витрати на видобування склали 350 млн грн.

Коефіцієнт рентабельності, обчислений у матеріалах геолого-економічного оцінювання запасів корисних копалин ділянки надр, складає 0,1500.

Розрахувати суму рентної плати за використання надр для видобування корисних копалин.

Розрахунок

Податкові зобов'язання розраховуються за формулою (2.1).

Слід визначити окремі складові цієї формули (об'єкт оподаткування, база оподаткування, ставка податку, коригуючий коефіцієнт).

Об'єкт оподаткування – обсяг товарної продукції – приймається за вихідними даними – 62 тис. т нафти.

База оподаткування. Вартість корисних копалин визначається в порядку, що наведений на рис. 2.2.

Для цього треба визначити фактичну та розрахункову вартість видобутої нафти.

Відповідно до особливостей, що наведені в табл. 2.3, фактична ціна визначається як середня ціна одного бареля нафти *Urals*, наведена на офіційному сайті МЕРТ України.

Згідно з даними офіційного сайту МЕРТ у січні ціна нафти склала 5 387,18 грн/т. Ця величина приймається у якості фактичної ціни видобутої нафти.

Розрахункова ціна (Цр) корисних копалин визначається виходячи з витрат на видобування (Вмп), коефіцієнта рентабельності (Крмпе) та обсягу товарної продукції (Vмп) у порядку, що наведено на рис. 2.4:

$$Цр = [Вмп + (Вмп \times Крмпе)] / Vмп.$$

Варто підставити вихідні дані у формулу:

$$Цр = [350 \text{ млн грн} + (350 \text{ млн грн} \times 0,15)] / 62 \text{ тис. т} = 6491,94 \text{ грн/т.}$$

Відповідно до рис. 2.2 для цілей оподаткування треба порівняти фактичну та розрахункову вартість та обрати найбільшу з величин. Тобто прийняти вартість 6 491,94 грн/т.

Ставка оподаткування визначається відповідно до п. 252.20 ст. 252 Податкового кодексу України [86]. Розмір ставок наведено у додатку В.

Згідно з даними додатка В ставка рентної плати для нафти з покладів, які повністю залягають на глибині понад 5 000 метрів становить 21,00 %.

Коригуючий коефіцієнт. Перелік коригуючих коефіцієнтів встановлено у п. 252.22 ст. 252 Податкового кодексу України [86] (див. табл. 2.4).

У даному прикладі у підприємства виникає право застосовувати коригуючий коефіцієнт за видобування позабалансових запасів нафти і конденсату у розмірі 0,95.

Але цей коефіцієнт може застосовуватись за умови, що запаси корисних копалин віднесено до забалансових за результатами геолого-економічного оцінювання, проведеного не раніш, ніж за 10 років до виникнення податкових зобов'язань.

Тому, необхідно з'ясувати дату останнього геолого-економічного оцінювання. Відповідні дані надаються у разі отримання дозволу на використання надр. Нехай у даному випадку таке оцінювання проводилось наприкінці 2002 року, тобто більше ніж 10 років тому. Таким чином, у підприємства є право на застосування цього коефіцієнта.

Використовуючи розраховані показники, податкові зобов'язання будуть складати:

$ПО = \text{обсяг товарної продукції (62 тис. т)} \times \text{вартість корисної копалини (6 491,94 грн/т)} \times \text{ставка податку (21 \%)} \times \text{коригуючий коефіцієнт (0,95)} = 80\,298\,805,86 \text{ грн.}$

Порядок складання податкової звітності. Форма декларації з рентної плати затверджена Міністерством фінансів України [106] та передбачає розрахунок податкових зобов'язань з рентної плати в цілому з деталізацією у додатках розрахунків за окремими різновидами рентної плати. Ця форма не враховує змін, що були внесені до Податкового кодексу України наприкінці 2015 року [26; 27], тому протягом 2016 року слід очікувати внесення до неї відповідних змін.

У формі декларації можна виокремити дві частини:

- загальна, що містить обов'язкові реквізити;
- частина, в якій наводяться податкові зобов'язання.

У загальній частині декларації наводиться інформація, яка ідентифікує декларацію, платника податку, податковий період та контролюючий орган, до якого вона подається.

Частина, в якій наводяться податкові зобов'язання з рентної плати за використання надр для видобування корисних копалин і заповнюється на підставі додатків (форма не наводиться внаслідок очікуваних змін):

додаток 1 – розрахунок з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин;

додаток 2 – розрахунок з рентної плати за користування надрами для видобування вуглеводневої сировини.

Слід розглянути порядок складання цих додатків.

Як і декларацію, ці додатки умовно можна розподілити на дві частини.

У першій загальній частині крім інформації, що ідентифікує декларацію, платника податку, податковий період і контролюючий орган, до якого вона подається, наводиться інформація, наведена в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Додаткова інформація, що наводиться в додатках 1 та 2 до декларації з рентної плати

Види інформації	Характеристика	Примітки
Категорія запасів корисної копалини, що використані для виробництва товарної продукції гірничого підприємства	Назва та код категорії запасів корисної копалини, що видобуто, зазначаються згідно з додатком 12 – перелік категорій запасів видобутих корисних копалин ділянок надр, що визначають об'єкт оподаткування рентною платою за користування надрами для видобування корисних копалин	Окремий розрахунок складається платником для кожної категорії запасів корисної копалини, що визначають об'єкт оподаткування, з яких платником видобуто такі корисні копалини; а також для кожного виду корисних копалин
Відомості про ділянку надр, з якої видобуто корисну копалину	Код органу місцевого самоврядування за місцезнаходженням ділянки надр за КОАТУУ; область, район та назва ділянки надр за спеціальним дозволом	–
Відомості про спеціальний дозвіл на користування ділянкою надр	Надрокористувач; номер дозволу; дата видачі; строк дії (в роках); вид використання надр	Види використання надр: видобування корисних копалин, геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислова розробка, користування надрами у межах континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони
Дані про державну експертизу запасів корисних копалин ділянки надр	Номер; дата складання; рік затвердження запасів корисних копалин; коефіцієнт рентабельності гірничодобувного підприємства	Коефіцієнт рентабельності гірничодобувного підприємства наводиться десятковим дробом з чотирма знаками після коми
Відомості про корисну копалину	Назва корисної копалини за спеціальним дозволом; назва корисної копалини та її код; назва товарної продукції гірничого підприємства та її код; назва регламентуючого документа для товарної продукції гірничого підприємства; номер спеціального дозволу	Вид корисної копалини зазначається відповідно до спеціального дозволу. Назви та коди корисних копалин зазначаються згідно з додатками 13 та 14. Під регламентуючими документами розуміються документи з питань стандартизації

Порядок заповнення другої частини додатків дещо відрізняється.

У другій частині додатка 1 окремими рядками наводиться інформація про об'єкт оподаткування (зазначається у визначених відповідним регламентуючим документом облікових одиницях з точністю до третього десяткового знака з урахуванням одиниці обліку видобутої корисної копалини, що визначена для відповідної ставки плати), вартість одиниці товарної продукції гірничого підприємства за фактичними цінами реалізації та за розрахунковою вартістю, коригуючий коефіцієнт, ставка рентної плати та податкове зобов'язання.

Окремими рядками також наводиться інформація, що потрібна для визначення фактичної ціни реалізації (дохід від реалізації, витрати, пов'язані з доставкою, обсяг (кількість) реалізації) та для визначення розрахункової вартості (матеріальні витрати, витрати з оплати праці, витрати з ремонту основних засобів, інші витрати, нарахована амортизація (з розшифровкою за групами необоротних активів), та нарахована амортизація необоротних активів, пов'язаних із господарською діяльністю з видобування корисних копалин).

Форма додатка 2, що заповнюється для розрахунку рентної плати за користування надрами для видобування вуглеводневої сировини, не потребує в розрахунковій частині такої деталізації.

Інформація наводиться у декілька скороченій формі: не наводиться інформація, що деталізує склад розрахункової вартості, а також інформація, на підставі якої визначається фактична ціна реалізації.

Діюча на момент написання посібника форма додатка суперечить вимогам редакції Податкового кодексу України [86], що вступила в дію з 1 січня 2016 року, тому найближчим часом слід очікувати внесення змін до цього додатка.

Також у додатках 1 та 2 у разі необхідності в окремих рядках наводяться дані про уточнення податкових зобов'язань (у випадку складання уточнюючої декларації) та дані щодо розрахунку суми штрафу та пені.

2.4. Практичні завдання

Гірниче підприємство протягом звітного періоду здійснювало видобуток енергетичного вугілля з техногенного родовища. Усе видобуте вугілля включено до складу товарної продукції.

Розрахувати суму податкових зобов'язань та скласти додаток 1 до декларації з рентної плати за вихідними даними, що наведені в табл. 2.8.

Вихідні дані для розрахунку

Показники	Значення
Обсяг видобутого вугілля, тис. т	48,0
Дохід від реалізації, тис. грн	38 400
Витрати, пов'язані з доставкою, грн	181,4
Витрати на видобування, тис. грн	
матеріальні витрати	4 500
витрати з оплати праці	15 000
витрати з ремонту основних засобів	4 000
інші витрати	1 000
нарахована амортизація необоротних активів, пов'язаних з господарською діяльністю з видобування корисних копалин	4 800
Коефіцієнт рентабельності гірничодобувного підприємства	0,2538

2.5. Запитання для самостійного опрацювання

1. Порядок отримання спеціальних дозволів для добування корисних копалин.
2. Регулювання земельних відносин під час видобування корисних копалин.
3. Поняття балансових та позабалансових запасів корисних копалин.
4. Порядок та завдання ведення Державного балансу запасів корисних копалин.
5. Порядок визнання та обліку запасів у бухгалтерському обліку.
6. Застосування правил інтерпретації міжнародних комерційних термінів "Інкотермс" під час розрахунку рентної плати за видобування корисних копалин.
7. Порядок відбору та затвердження нових інвестиційних проектів з нарощування видобутку вуглеводневої сировини.
8. Особливості функціонування ринку природного газу в Україні.
9. Порядок складання податкової декларації з рентної плати за використання надр для видобування корисних копалин.
10. Відповідальність суб'єктів господарювання за порушення законодавства в сфері використання надр.

3. Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин

3.1. Елементи плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин

Як і в попередньому різновиді рентної плати, нормативне регламентування використання надр для цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин, регламентується Кодексом України "Про надра" [45]. Для використання надр у цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, також потрібно отримання спеціального дозволу – акта про надання гірничого відводу, який видається в порядку, передбаченому [37].

Орган, що надає цей дозвіл, здійснює в подальшому і контроль за правильністю визначення обсягів використання надр. Обов'язком цього органу є надання в місячний строк інформації про видачу чи вилучення акта про надання гірничого відводу контролюючим органам.

Основні елементи цього різновиду рентної плати регламентуються статтею 253 Податкового кодексу України [86].

Обов'язок сплати цього різновиду рентної плати розповсюджується на таких суб'єктів господарювання (рис. 3.1).

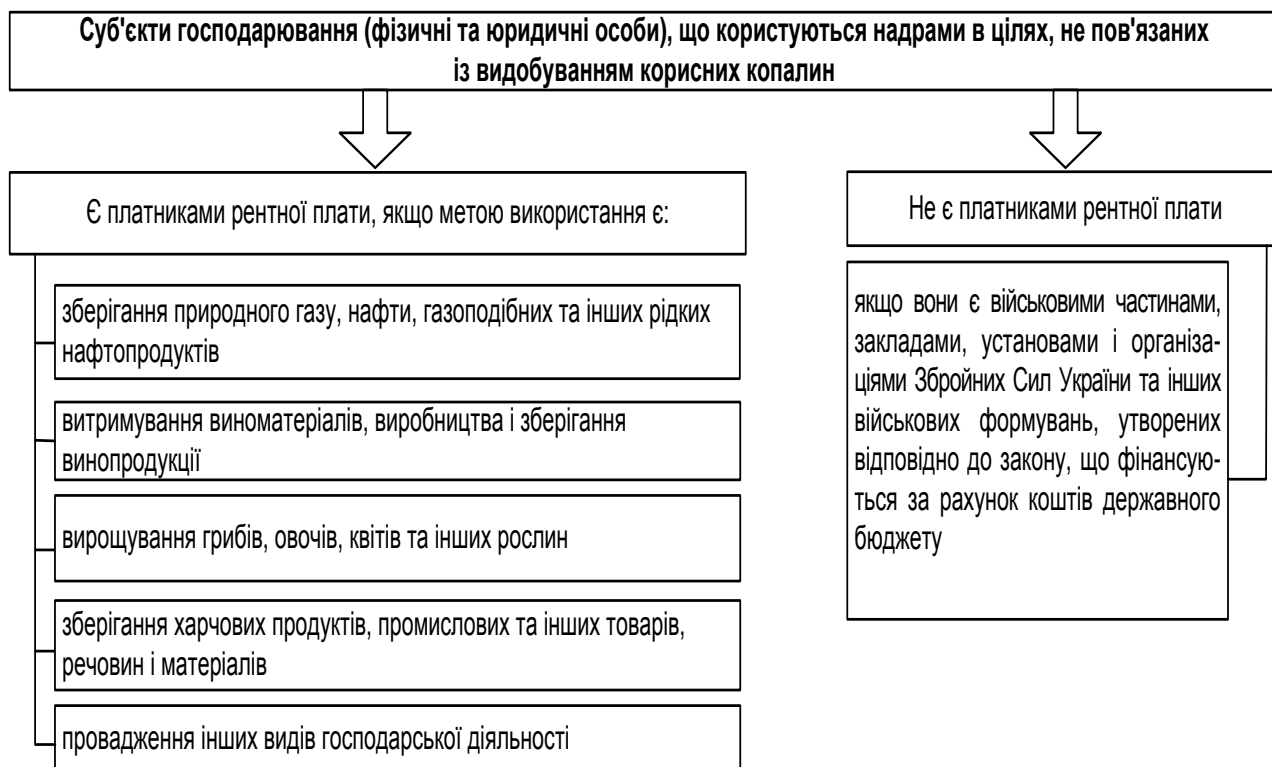

Рис. 3.1. Платники рентної плати за використання надр для цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин

Також рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, не справляється (згідно з п. 253.4 ст. 264 Податкового кодексу України [86]):

✓ за використання транспортних тунелів та інших підземних комунікацій, колекторно-дренажних систем та об'єктів міського комунального господарства;

✓ за використання підземних споруд на глибині не більш як 20 метрів, збудованих відкритим способом без засипання або з подальшим ґрунтовим засипанням.

Відповідно до такого визначення платників рентної плати визначається і **об'єкт оподаткування**. Згідно з п. 253.3 ст. 253 Податкового кодексу України [86] залежно від напрямку використання надр об'єктом оподаткування є фізичні характеристики ділянки надр, які наведені у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Об'єкт оподаткування рентною платою за використання надр для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин

Напрями використання	Об'єкт оподаткування
Зберігання природного газу та газоподібних продуктів	Активний об'єм зберігання газу в пористих чи тріщинуватих геологічних утвореннях (пластах-колекторах)
Зберігання нафти та інших рідких нафтопродуктів	Об'єм спеціально створених та існуючих гірничих виробок (відпрацьованих і пристосованих), а також природних порожнин (печер)
Для витримування виноматеріалів, виробництва і зберігання винопродукції, вирощування грибів, овочів, квітів та інших рослин, зберігання харчових продуктів, промислових та інших товарів, речовин і матеріалів, провадження інших видів господарської діяльності	Площа підземного простору, що надана у користування в спеціально створених та існуючих гірничих виробках (відпрацьованих і пристосованих), а також природних порожнинах (печерах)

Під активним об'ємом зберігання газу в пористих чи тріщинуватих геологічних утвореннях (пластах-колекторах) розуміється [13] об'єм газу, який щорічно в період нормальної циклічної експлуатації закачується в підземне газове сховище і відбирається з нього.

Ставки рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин, встановлюються у Податковому кодексі України [86] залежно від корисних властивостей надр і ступеня екологічної безпеки під час їх використання. Діючі станом на 01.01.2016 р. ставки рентної плати встановлені в розмірах, що наведені в табл. 3.2 (п. 253.5 ст. 253 Податкового кодексу України [86]).

Слід звернути увагу на те, що Податковим кодексом України [86] ставки цієї рентної плати встановлені в розрахунку на рік (табл. 3.2), тоді

як звітним періодом є календарний квартал. Це необхідно враховувати під час розрахунку податкових зобов'язань.

Наведені в табл. 3.2 ставки рентної плати діють з 1 січня 2016 року. Але щодо абсолютного розміру ставок потрібно враховувати, що у Податковому кодексі України (п. 4 Розділу XIX "Прикінцеві положення") [86] встановлено обов'язок Кабінету Міністрів України щорічно до 1 червня вносити до Верховної Ради України проект закону про внесення змін до цього кодексу щодо ставок оподаткування, визначених в абсолютних значеннях, з урахуванням індексів споживчих цін, індексів цін виробників промислової продукції з таких податків і зборів. Такий обов'язок розповсюджується і на ставки цього різновиду рентної плати.

Таблиця 3.2

Ставки рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин

Характер користування надрами	Вид користування надрами	Одиниці вимірювання	Ставка рентної плати за одиницю обсягу користування надрами, грн/рік
Використання підземного простору надр – пористих чи тріщинуватих геологічних утворень (пластів – колекторів)	Зберігання природного газу та газоподібних продуктів	Тис. куб. метрів активного об'єму	0,38
Використання підземного простору – спеціально створених та існуючих гірничих виробок (відпрацьованих і пристосованих), а також природних порожнин (печер)	Зберігання нафти та інших рідких нафтопродуктів	Куб. метрів	0,38
	Витримування вино матеріалів, виробництво і зберігання винопродукції	Кв. метрів	1,08
	Вирощування грибів, овочів, квітів та інших рослин	Кв. метрів	0,62
	Зберігання харчових продуктів, промислових та інших товарів, речовин і матеріалів	Кв. метрів	0,46
	Проведення іншої господарської діяльності	Кв. метрів	1,51

Чинною редакцією Податкового кодексу України [86] з цього різновиду рентної плати не передбачено податкових пільг.

Таким чином, розрахунок податкових зобов'язань може бути здійснений за формулою:

$$ПЗ = O \times C/4, \quad (3.1)$$

де O – об'єкт оподаткування (обсяг чи площа підземного простору), – залежно від виду користування тис. m^3 , m^3 , або m^2 ;

C – ставка рентної плати відповідно до табл. 3.2.

Приклад розрахунку

Платник податку отримав спеціальний дозвіл на використання печер загальною площею 2 000 м³ для зберігання харчових продуктів. Розрахувати податкові зобов'язання за звітний квартал.

Розрахунок

Розрахунок виконується за формулою (3.1). Використовуючи вихідні дані податкові зобов'язання складуть:

$$ПЗ = 2\,000 \times 0,46/4 = 230 \text{ грн.}$$

3.2. Порядок сплати рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин

Згідно з п. 257.2 ст. 257 Податкового кодексу України [86] платники рентної плати повинні самостійно обчислювати суму податкових зобов'язань з рентної плати.

Базовим податковим (звітним) періодом для цього різновиду рентної плати (п. 257.1 ст. 257 Податкового кодексу України [86]) є календарний квартал. Тобто відповідно до п. 49.18.2 ст. 49 Податкового кодексу України [86], податкову декларацію необхідно подати протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу.

Подається декларація до контролюючого органу за місцезнаходженням ділянки надр. У разі, якщо місце обліку платника рентної плати не збігається з місцезнаходженням ділянки надр, платник рентної плати подає за місцем податкової реєстрації платника або уповноваженої особи копію податкової декларації та копію платіжного документа про сплату податкових зобов'язань із рентної плати.

Складається податкова звітність з цієї рентної плати у вигляді декларації з рентної плати [44]. Розрахунок податкових зобов'язань здійснюється у додатку 3 до цієї декларації.

Заповнюється форма декларації з рентної плати у порядку, що і під час декларування податкових зобов'язань з рентної плати за використання надр для видобування корисних копалин (п. 2.3 цього посібника), враховуючи дані додатка 3 до декларації.

Додаток 3 – розрахунок з рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин, як і інші додатки містить загальну інформацію (обов'язкові реквізити) і, власне, розрахунок податкових зобов'язань.

У загальній частині додатка крім інформації, що ідентифікує декларацію, платника рентної плати та контролюючий орган також наводиться інформація про вид використання надрами (в аспекті видів, що подані

в табл. 3.2) та код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ за місцезнаходженням ділянки надр.

У розрахунковій частині додатка в окремих рядках наводиться інформація про об'єкт оподаткування, ставку та податкові зобов'язання.

У разі подання уточнюючої декларації чи самостійного виправлення помилок у додатку 3 також наводиться інформація про уточнені податкові зобов'язання, розраховується сума штрафу та пені.

Сплата узгоджених податкових зобов'язань з рентної плати, визначеної у податковій декларації за податковий (звітний) період, повинна бути сплачена платником до бюджету протягом 10 календарних днів після закінчення граничного строку подання такої податкової декларації.

Декларація з рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин, подається до контролюючого органу за місцезнаходженням ділянки надр.

У разі, якщо місце обліку платника рентної плати не збігається з місцезнаходженням ділянки надр подає за місцем податкової реєстрації платника або уповноваженої особи копію податкової декларації та копію платіжного документа про сплату податкових зобов'язань з рентної плати.

3.3. Практичні завдання

Суб'єкт господарювання займається підприємницькою діяльністю з вирощування грибів, використовуючи у процесі цього природні печери загальною площею 1 200 м².

Розрахувати суму податкових зобов'язань з рентної плати за використання надр у цілях, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин і заповнити додаток 3 до декларації з рентної плати.

3.4. Запитання для самостійного опрацювання

1. Порядок отримання спеціальних дозволів на використання надр у цілях, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин.

2. Порядок визначення обсягу підземного простору (ділянки) надр.

3. Порядок взаємодії контролюючих органів та органів виконавчої влади під час справляння рентної плати.

4. Повноваження місцевих і центральних органів виконавчої влади в сфері поведження з надрами.

5. Порядок подання податкової звітності та сплати рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин.

6. Відповідальність суб'єктів господарювання за порушення законодавства в сфері використання надр у цілях, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин.

4. Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України. Рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України

4.1. Нормативні акти, що регламентують взаємовідносини в галузі користування радіочастотним ресурсом України

Основним законодавчим актом, що встановлює правила та порядок використання радіочастот в Україні, є Закон України "Про радіочастотний ресурс України" [51]. Порядок використання радіочастотного ресурсу України для потреб телерадіомовлення додатково регулюється законами України "Про телебачення і радіомовлення" [53] та "Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення" [47].

Згідно з Законом України [51] **радіочастотний ресурс** – це частина радіочастотного спектра, придатна для передавання електромагнітної енергії радіоелектронними засобами і яку можливо використовувати на території України та за її межами відповідно до законів України та міжнародного права, а також на виділених для України частотно-орбітальних позиціях.

Основні терміни, які необхідні для розуміння системи державного регулювання використання радіочастотного ресурсу та його оподаткування (згідно з Законом "Про радіочастотний ресурс України" та Податковим кодексом України [51; 86]), наведені в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Терміни в сфері поводження з радіочастотним ресурсом

Термін	Визначення
1	2
Виділення радіочастот	Надання відповідним записом у Плані використання радіочастотного ресурсу права використовувати певні смуги радіочастот для застосування в Україні визначених Планом
Випромінювальний пристрій	Технічний пристрій, що використовується для виробничих, наукових, медичних, побутових потреб, за винятком потреб радіозв'язку, який випромінює електромагнітну енергію в навколишній простір і який не є радіоелектронним засобом

Закінчення табл. 4.1

1	2
Дозвіл на експлуатацію радіоелектронного засобу або випромінювального пристрою (далі – дозвіл на експлуатацію)	Документ, який засвідчує право власника конкретного радіоелектронного засобу або випромінювального пристрою на його експлуатацію протягом визначеного терміну в певних умовах
Користування радіочастотним ресурсом	Діяльність, пов'язана із застосуванням радіоелектронних засобів та/або випромінювальних пристроїв, що випромінюють електромагнітну енергію в навколишній простір у межах радіочастотного ресурсу
Користувач радіочастотного ресурсу	Юридична або фізична особа, діяльність якої безпосередньо пов'язана з користуванням радіочастотним ресурсом відповідно до законодавства
Ліцензія на користування радіочастотним ресурсом України	Документ, який засвідчує право суб'єкта господарювання на користування радіочастотним ресурсом України протягом визначеного терміну в конкретних регіонах та в межах певних смуг, номіналів радіочастот з виконанням ліцензійних умов
Національна таблиця розподілу смуг радіочастот України	Нормативно-правовий акт, яким регламентується розподіл смуг радіочастот радіослужбам в Україні і розподіл на смуги спеціального та загального користування
План використання радіочастотного ресурсу України	Нормативно-правовий акт, яким визначаються напрями використання радіочастотного ресурсу України на даний час та на перспективу з визначенням певних смуг, номіналів радіочастот і дозволених в Україні радіотехнологій та термінів застосування діючих і перспективних радіотехнологій
Радіоелектронний засіб	Технічний засіб, призначений для передавання та/або приймання радіосигналів радіослужбами
Радіочастота	Електромагнітна хвиля у просторі без штучного спрямовуючого середовища з певним номіналом частоти в межах радіочастотного спектра
Розподіл смуг радіочастот	Регламентування відповідним записом у Національній таблиці розподілу смуг радіочастот України використання певної заданої смуги радіочастот однією чи декількома радіо-службами
Смуга радіочастот	Частина радіочастотного спектра, визначена певним інтервалом радіочастот

Згідно зі ст. 12 Закону України [51] користування радіочастотним ресурсом України підлягає державному регулюванню. Здійснюється таке регулювання Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації [46].

На цю комісію зокрема покладено завдання щодо ліцензування у сфері користування радіочастотним ресурсом України, контроль за наявністю передбачених законом ліцензій, інших дозвільних документів у сфері користування радіочастотним ресурсом України та здійснення державного нагляду за додержанням законодавства про радіочастотний

ресурс України та запобігання правопорушенням під час користування радіочастотним ресурсом України. Здійснюється державний нагляд відповідно до [36].

Згідно з вимогами Закону України [51, ст. 5] користувачі радіочастотного ресурсу України залежно від напрямів його використання поділяються на спеціальні і загальні. Склад цих груп наведено в табл. 4.2.

Таблиця 4.2

Групи користувачів радіочастотного ресурсу України

Загальні споживачі	Спеціальні споживачі
<p>Користувачі, які не внесені до переліку, спеціальних.</p> <p>Загальні користувачі поділяються на такі групи:</p> <p>1) суб'єкти господарювання, які користуються радіочастотним ресурсом України для надання телекомунікаційних послуг, за винятком розповсюдження телерадіопрограм;</p> <p>2) суб'єкти господарювання, які здійснюють розповсюдження телерадіопрограм із застосуванням власних або орендованих радіоелектронних засобів;</p> <p>3) технологічні користувачі і радіоаматори – юридичні чи фізичні особи, які користуються радіочастотним ресурсом України без надання телекомунікаційних послуг</p>	<p>Підрозділи й організації Міністерства оборони України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони, центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері цивільного захисту, центральних органів виконавчої влади, що забезпечують реалізацію державної політики у сферах пожежної і техногенної безпеки, захисту державного кордону, виконання кримінальних покарань, єдиної державної податкової та митної політики (у частині застосування радіоелектронних засобів податковою міліцією), якщо їх діяльність пов'язана з використанням радіоелектронних засобів виключно для виконання функціональних обов'язків і за умови їх фінансування виключно за рахунок Державного бюджету України, Національної поліції, а також центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері транспорту, в частині застосування радіоелектронних засобів об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху України та забезпечення польотів і в частині застосування радіоелектронних засобів Державною спеціальною службою транспорту системи екстреної медичної допомоги</p>

Смуги радіочастот розподіляються між окремими напрямками використання згідно з Національною таблицею розподілу смуг радіочастот України [32].

Згідно зі ст. 30 Закону [51] користування радіочастотним ресурсом України здійснюється на підставі таких документів (табл. 4.3).

Дозвільні документи на користування радіочастотним ресурсом України

Види документа	Отримувачі
Ліцензія на користування радіочастотним ресурсом України та дозволів на експлуатацію	Суб'єкти господарювання, які користуються радіочастотним ресурсом України для надання телекомунікаційних послуг
Ліцензія на мовлення, видана Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення, та дозвіл на експлуатацію	Суб'єкти господарювання, які користуються радіочастотним ресурсом України для розповсюдження телерадіопрограм телерадіоорганізаціями
Дозвіл на експлуатацію спеціальними користувачами, технологічними користувачами та радіоаматорами	Спеціальні користувачі, технологічні користувачі та радіоаматори

Згідно з вимогами Закону України [51] **ліцензії** на користування радіочастотним ресурсом України видаються Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, суб'єктам господарювання, які користуються радіочастотним ресурсом України для надання телекомунікаційних послуг. Строк дії ліцензії встановлюється цією національною комісією, але не може бути меншим п'яти років.

У ліцензії зазначаються смуги радіочастот для здійснення операторської діяльності, перелік регіонів, де передбачається користування радіочастотним ресурсом України, терміни початку й освоєння радіочастотного ресурсу України та вид радіотехнології, який буде застосовуватися. Користувач радіочастотного ресурсу України не може передавати права на користування радіочастотним ресурсом України будь-якій іншій фізичній або юридичній особі.

Дозволи на експлуатацію у смугах радіочастот загального користування видаються на платній основі державним госпрозрахунковим підприємством "Український державний центр радіочастот", що утворений на виконання вимог Закону України [51].

Слід звернути увагу на відмінність між цими дозвільними документами: ліцензія надає право використовувати радіочастотний ресурс, тоді як дозвіл надає право на експлуатацію радіоелектронного засобу та випромінювального пристрою.

Згідно зі ст. 57 Закону України [51] користування радіочастотним ресурсом в Україні здійснюється на платній основі та справляється у вигляді рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України.

4.2. Основні елементи рентної плати за використання радіочастотного ресурсу України

Рентна плата за використання радіочастотного ресурсу України є загальнодержавним податком і кошти, що надходять від його справляння, повністю зараховуються до Державного бюджету України. У табл. 4.4 наведено динаміку надходжень цього різновиду рентної плати.

Таблиця 4.4

Надходження рентної плати (збору) за використання радіочастотного ресурсу України до Державного бюджету*

Роки	Доходи Державного бюджету України	
	Сума, млн грн	Питома вага у доходах, %
2011	773,6	0,25
2012	840,5	0,24
2013	938,4	0,28
2014	1 338,7	0,37
2015	1 985,3	0,37

* Складено автором за даними офіційного сайту Державної казначейської служби [69].

Як свідчать дані табл. 4.4 надходження від цього податкового платежу мають незначну питому вагу у загальних доходах Державного бюджету України.

Зростання питомої ваги цього податкового платежу у доходах Державного бюджету України пояснюється стрімким зростанням ставок цього збору (рентної плати).

Основні елементи рентної плати наведено на рис. 4.1.

Стосовно окремих елементів цієї рентної плати – слід звернути увагу на таке.

Платниками рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України є загальні споживачі (див. табл. 4.2), які повинні мати спеціальний дозвільний документ (див. табл. 4.3).

З кола платників рентної плати виключаються радіоаматори, а також спеціальні споживачі, перелік яких наведено в табл. 4.2.

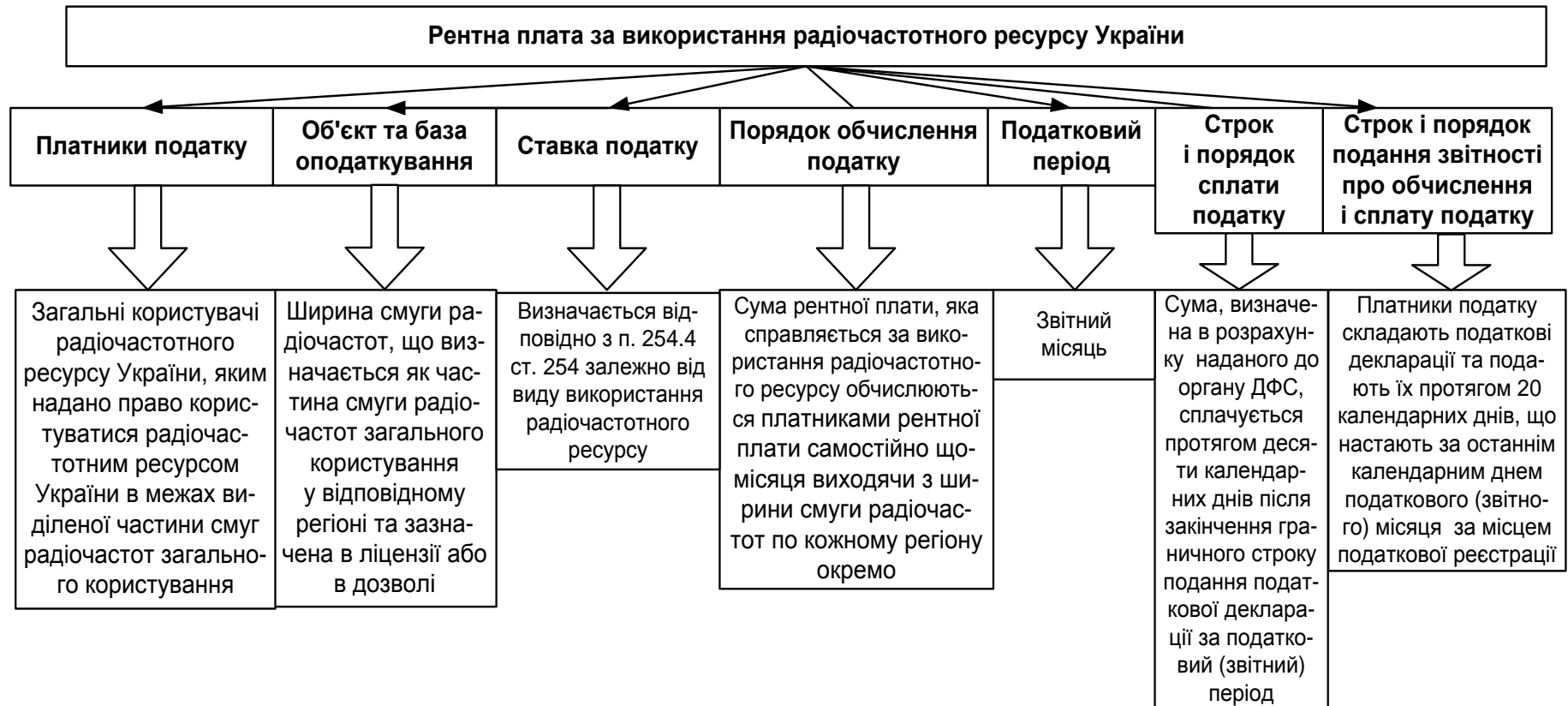

Рис. 4.1. Основні елементи рентної плати за використання радіочастотного ресурсу України

Під час визначення **об'єкта оподаткування** рентною платою за користування радіочастотним ресурсом України слід звернути увагу на те, що ширина смуги радіочастот визначається окремо за регіонами, які вказані в ліцензії або дозволі.

Ставки рентної плати, що наведені в п. 254.4 ст. 254 Податкового кодексу України [86] (додаток В) згруповані залежно від напряму використання радіочастотного ресурсу у 17 груп: радіорелейний зв'язок фіксованої радіослужби, окремі види радіозв'язку, передавання звуку, передавання та ретрансляція телевізійного зображення.

Ставки рентної плати за використання радіочастотного ресурсу для передавання звуку, передавання та ретрансляції телевізійного зображення диференційовані залежно від потужності радіоелектронного засобу та випромінювального пристрою.

Слід звернути увагу на те, що ставки в Податковому кодексі України [86] встановлені в розрахунку на 1 МГц смуги радіочастот на місяць.

Для ширини смуги радіочастот до 30 МГц (15 x 2) у кожному регіоні окремо, що належать окремому платнику рентної плати – користувачу радіочастотного ресурсу, передбачено застосування понижувального коефіцієнта 0,75.

П. 257.1 ст. 257 Податкового кодексу України [86] **податковим періодом** з цього різновиду рентної плати визначено календарний місяць.

Приклад розрахунку

Телерадіокомпанія отримала ліцензію на розповсюдження телерадіопрограм (передавання та ретрансляцію телевізійного зображення) та експлуатацію радіоелектронного засобу та випромінювального пристрою потужністю 25 Вт у межах Харківської області. Виділений в дозвільних документах діапазон радіочастот 320 – 335 МГц.

Визначити суму податкових зобов'язань.

Розрахунок

Використання радіочастотного ресурсу передбачається в межах одного регіону. Відповідно податкові зобов'язання розраховуються тільки для цього регіону.

Виділений спектр радіочастот становить $335 - 320 = 15$ МГц.

Відповідно до додатка Д за передавання та ретрансляцію телевізійного зображення за умови потужності випромінювального пристрою у діапазоні від 10,1 до 100 Вт включно ставка встановлена на рівні 64,29 грн за 1 МГц у місяць.

У разі ширини виділеного спектру частот 15 МГц податкові зобов'язання в розрахунку на місяць складають:

$$15 \times 64,29 = 964,35 \text{ грн у місяць.}$$

Порядок розрахунку податкових зобов'язань, передбачений Податковим кодексом України [86] полягає у такому:

1. Платники рентної плати обчислюють суму рентної плати виходячи з виду радіозв'язку, розміру встановлених ставок та ширини смуги радіочастот за кожним регіоном окремо.

2. Платники рентної плати, яким надано право користуватися радіочастотним ресурсом України на підставі ліцензій на користування радіочастотним ресурсом України, сплачують рентну плату починаючи з дати видачі ліцензії. У разі продовження терміну дії ліцензії на користування радіочастотним ресурсом України рентна плата сплачується з початку терміну дії продовженої ліцензії.

Інші платники рентної плати сплачують рентну плату, починаючи з дати видачі дозволу на експлуатацію радіоелектронних засобів і випромінювальних пристроїв. Сплата рентної плати здійснюється платниками рентної плати з дати видачі першого дозволу на експлуатацію радіоелектронного засобу та випромінювального пристрою в даній смузі радіочастот у відповідному регіоні незалежно від загальної кількості дозволів, наданих платнику рентної плати в такій смузі радіочастот у певному регіоні.

Обов'язком платників рентної плати є подання контролюючим органам за місцем податкової реєстрації копії ліцензій на користування радіочастотним ресурсом України, ліцензій на мовлення та дозволів на експлуатацію радіоелектронних засобів і випромінювальних пристроїв у місячний строк після їх видачі.

Для цілей податкового контролю п. 254.5.1 ст. 254 Податкового кодексу України [86] передбачено обов'язок національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, надавати центральному органу Державної фіскальної служби контролюючим органам перелік користувачів радіочастотного ресурсу – платників рентної плати та/або зміни до нього.

Такий перелік із зазначенням виду зв'язку, смуги радіочастотного ресурсу, регіонів користування радіочастотним ресурсом подається двічі на рік: до 1 березня та до 1 вересня поточного року, станом на 1 січня та 1 липня відповідно за формою, встановленою Державною фіскальною службою за погодженням з центральним органом з регулювання у сфері телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом та надання послуг поштового зв'язку.

Податкова звітність з цієї рентної плати надається у вигляді декларації з рентної плати, що складається в порядку, встановленим Міністерством фінансів України [44].

Порядок складання декларації розглянуто у п. 3.2.

Для розрахунку податкових зобов'язань у складі декларації передбачено додаток 4 – розрахунок з рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України (форма не наводиться внаслідок очікуваних змін).

Чинна форма додатка 4 не враховує змін, внесених до Податкового кодексу України наприкінці 2015 року [26]. Тобто, слід очікувати змін до відповідного наказу Міністерства фінансів України.

Але, у тій частині, що не суперечить вимогам Податкового кодексу України, додаток складається таким чином.

У загальній частині цього додатка наводиться інформація, що ідентифікує вид декларації, платника податку та податковий період.

Розрахунок податкових зобов'язань проводиться за кожним видом використання радіочастотного ресурсу з наданням про нього такої інформації:

- ✓ код виду радіозв'язку (встановлюється згідно з додатком 15 до декларації з рентної плати);
- ✓ регіон, у якому використовується радіочастотний ресурс;
- ✓ дані про дозвільний документ (його вид, номер, дата видачі, строк дії, кількість днів дії);
- ✓ ширина смуги радіочастот;
- ✓ коефіцієнт до ставки рентної плати;
- ✓ ставка рентної плати;
- ✓ податкове зобов'язання.

У подальших рядках розраховується (у разі необхідності) сума штрафу та пені за умови несвоєчасного нарахування та сплати податкових зобов'язань.

4.3. Понятійний апарат із питань транспортування рідких та газоподібних продуктів

Діяльність з транспортування рідких та газоподібних продуктів трубопроводами регулюється Законом України "Про трубопровідний транспорт" [54]. Окремі терміни, необхідні для розуміння порядку справляння рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України містяться також

у статті 256¹ Податкового кодексу України [86]. Відповідні терміни наведено в табл. 4.5.

Згідно зі ст. 13 Закону України [54] діяльність, пов'язана з проектуванням, будівництвом, ремонтом та експлуатацією об'єктів трубопроводного транспорту, здійснюється на підставі ліцензії. Надаються такі ліцензії Національною комісією з регулювання електроенергетики України [30; 31].

Таблиця 4.5

Основні терміни, що використовуються під час оподаткування рентною платою за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України

Терміни	Визначення
Магістральний трубопровід [54]	Технологічний комплекс, що функціонує як єдина система і до якого входить окремий трубопровід з усіма об'єктами і спорудами, зв'язаними з ним єдиним технологічним процесом, або кілька трубопроводів, якими здійснюються транзитні, міждержавні, міжрегіонні
Промислові трубопроводи (приєднані мережі) [54]	Всі інші немагістральні трубопроводи в межах виробництв, а також нафтобазові, внутрішньопромислові нафто-, газо- і продуктопроводи, міські газорозподільні, водопровідні, теплопровідні, каналізаційні мережі, розподільчі трубопроводи водопостачання, меліоративні системи тощо
Вантаж [86]	Нафта та продукти її переробки (нафтопродукти), а також аміак
Відповідний маршрут [86]	Шлях транспортування (переміщення) вантажу, що визначається видом транспортних послуг під час його транзиту трубопроводами, зокрема: а) між прикордонними пунктами приймання (відправлення) та призначення або перевалювальним комплексом для вантажу, що надійшов з територій інших держав і призначений для споживачів за межами України; б) магістральними трубопроводами, у тому числі з наданням послуг з тимчасового зберігання або переробки вантажу на території України, з подальшим переміщенням за її межі
Маршрут транспортування [86]	Шлях транспортування (переміщення) вантажу між пунктами приймання (відправлення) та призначення, що визначені сторонами в істотних умовах договору з надання транспортних послуг
Послуги [86]	Транспортування (переміщення) вантажу магістральними трубопроводами України
Тариф [86]	Вартість транспортування облікової одиниці вантажу магістральними трубопроводами України (без податку на додану вартість), що встановлюється: на транспортування для споживачів України – органом державної влади, уповноваженим відповідно до законодавства; для транзиту територією України – на підставі договорів

4.4. Основні елементи рентної плати за транспортування рідких та газоподібних продуктів

Справляння рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України регламентується статтею 256⁻¹ Податкового кодексу України [86].

Слід зауважити, що згідно зі змінами, що були внесені наприкінці 2015 року до Податкового кодексу України Законом України [26] від цієї рентної плати звільнено транзитне транспортування природного газу.

Згідно з цією статтею **платниками рентної плати** є суб'єкти господарювання, які експлуатують об'єкти магістральних трубопроводів та надають (організують) послуги з транспортування (переміщення) вантажу трубопроводами України.

Об'єкт оподаткування рентною платою згідно з п. 256⁻¹.2 ст. 256⁻¹ Податкового кодексу України [86] визначається залежно від виду продукту, що транспортується, таким чином (табл. 4.6).

Таблиця 4.6

Об'єкт оподаткування рентною платою

Продукти	Об'єкт оподаткування
Нафта та нафтопродукти	Фактичні обсяги, що транспортуються територією України у податковому (звітному) періоді
Аміак	Сума добутків відстаней відповідних маршрутів його транспортування (переміщення), узгоджених між платником рентної плати та замовником на відповідний податковий (звітний) період, на обсяги аміаку, транспортованого (переміщеного) кожним маршрутом транспортування

Ставки цієї рентної плати встановлені п. 256⁻¹.3. ст. 256⁻¹ Податкового кодексу України [86] (табл. 4.7).

Таблиця 4.7

Ставки рентної плати

Продукти	Ставка рентної плати, долари США
За транспортування однієї тонни нафти магістральними нафтопроводами	0,56
За транспортування однієї тонни нафтопродуктів магістральними нафтопродуктопроводами	0,56
За транзитне транспортування однієї тонни аміаку за кожні 100 кілометрів відстані відповідних маршрутів його транспортування	2,4

Податковий кодекс України [86] не дає відповіді на запитання: який курс долара використовується під час розрахунку податкових зобов'язань? Така відповідь міститься у примітках до додатків 10 та 11 податкової декларації [96], згідно з якими необхідно використовувати офіційний курс гривні до іноземної валюти, встановлений Національним банком України на 1 число місяця, що настає за податковим (звітним) періодом.

У разі зміни тарифів на транспортування нафтопродуктів до ставок рентної плати застосовується коригуючий коефіцієнт, який обчислюється у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України [23].

Згідно з цим порядком коригуючий коефіцієнт обчислюється МЕРТ для кожного звітного (податкового) періоду протягом трьох днів після надходження даних про зміну тарифу від Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг – у частині тарифів за відповідним маршрутом на транспортування нафтопродуктів магістральними нафтопродуктопроводами. Зазначені дані подаються МЕРТ не пізніше трьох днів із моменту зміни відповідного тарифу.

Коригуючий коефіцієнт обчислюється для кожного виду вантажу за такою формулою:

$$K_{\text{кор}} = T_{\text{діюч}} / T_{\text{баз}}, \quad (4.1)$$

де $K_{\text{кор}}$ – коригуючий коефіцієнт;

$T_{\text{діюч}}$ – діючий тариф на транспортування однієї тонни нафтопродуктів магістральними нафтопродуктопроводами;

$T_{\text{баз}}$ – базовий тариф на транспортування однієї тонни нафтопродуктів магістральними нафтопродуктопроводами. За базові беруться зазначені тарифи, що діяли на момент установаження Податковим кодексом України [86] відповідних ставок оподаткування.

Величина коригуючого коефіцієнта обчислюється у вигляді десяткового дробу з точністю до чотирьох знаків. Якщо величина коригуючого коефіцієнта становить менше одиниці, його значення для обчислення береться за одиницю.

МЕРТ розміщує щомісяця до 10 числа наступного звітного (податкового) періоду визначену величину коригуючого коефіцієнта на власному офіційному веб-сайті [59] у спеціальному розділі та подає відповідну інформацію Міністерству фінансів і Державній фіскальній службі України.

Сума податкових зобов'язань з рентної плати за транспортування нафти або нафтопродуктів магістральними трубопроводами обчислюється за формулою:

$$ПЗ = O \times C \times K, \quad (4.2)$$

де O – об'єкт оподаткування, т (див. табл. 4.6);

C – ставка рентної плати, грн/т (див. табл. 4.7);

K – коригуючий коефіцієнт, що розраховується за формулою (4.1).

Податкові зобов'язання за транзитне транспортування аміаку розраховуються за формулою:

$$ПЗ = B \times C / 100, \quad (4.3)$$

де B – відстань відповідних маршрутів транспортування аміаку, км;

C – ставка рентної плати, грн/т $\times$ 100км (див. табл. 4.7);

Податковий період із цієї рентної плати Податковим кодексом України [86] встановлено календарний місяць.

Платники рентної плати самостійно обчислюють суму податкових зобов'язань з рентної плати. Сплачується рентна плата за місцем податкової реєстрації платника рентної плати.

Приклад розрахунку

Підприємство протягом звітного місяця здійснило транспортування 60 тис. т нафти магістральними трубопроводами. Офіційний курс Національного банку України на 1 число місяця, що настає за звітним періодом склав 25,96 грн за 1 долар США.

Розрахунок

Спершу необхідно перерахувати ставку рентної плати в національну валюту. За умови наведеного у вихідних даних курсу ставка рентної плати становить:

$$0,56 \times 25,96 = 14,5376 \text{ грн за 1 тону нафти, що транспортується.}$$

Звідси податкові зобов'язання з рентної плати будуть дорівнювати:

$$60 \text{ тис. т} \times 14,5376 = 872 \text{ 256 грн.}$$

Податкова звітність з рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України надається за місцем податкової реєстрації платника рентної плати.

Подання податкової звітності здійснюється шляхом подання податкової декларації з рентної плати [44]. Розрахунок податкових зобов'язань здійснюється в додатках до декларації:

Додаток 10 "Розрахунок з рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами";

Додаток 11 "Розрахунок податкового зобов'язання з рентної плати за транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України".

Власне податкова декларація заповнюється у порядку, що викладений у п. 3.2. Стосовно заповнення окремих додатків до декларації слід звернути увагу на таке.

Форми додатків, що розглядаються, як і деякі інші, не враховують зміни, що були внесені до Податкового кодексу України наприкінці 2015 року, тобто найближчим часом повинні бути переглянуті.

У частині додатків, що не суперечить Податковому кодексу України, крім інформації, яка ідентифікує податкову декларацію, податковий період і платника рентної плати, додатково наводиться інформація про тип вантажу (нафта, нафтопродукти, аміак), валютний курс, ставку і коригуючий коефіцієнт та податкові зобов'язання.

У разі необхідності наводиться розрахунок штрафних санкцій та пені, що сплачуються за несвоєчасну або неповну сплату рентної плати.

4.5. Практичні завдання

1. Радіостанція "Альфа" здійснює трансляцію радіопрограм в декількох регіонах України. Для цього господарючий суб'єкт отримав ліцензію на використання радіочастотного ресурсу в діапазонах, що наведені в табл. 4.8. Також отримано дозвіл на експлуатацію радіоелектронного засобу та випромінювального пристрою потужністю 80 Вт.

Таблиця 4.8

Дані про дозволене використання радіочастотного ресурсу України радіостанцією "Альфа"

Регіони	Діапазон радіочастот, МГц
Харківська область	92 – 93
Донецька область	92 – 93
Луганська область	96 – 97
Дніпропетровська область	101 – 102
Сумська область	95 – 96
Полтавська область	99 – 100

Розрахувати суму податкових зобов'язань та заповнити відповідний додаток до декларації.

2. Підприємство протягом звітного місяця здійснило транзитне транспортування 25 тис. т аміаку за маршрутом протягом 570 км.

Розрахувати суму податкових зобов'язань, якщо станом на 1 число місяця, що настав за звітним, офіційний курс становив 25,87 грн за долар США.

4.6. Запитання для самостійного опрацювання

1. Понятійний апарат Закону України "Про використання радіочастотного ресурсу України".
2. Порядок отримання дозволів і ліцензій на використання радіочастотного ресурсу.
3. Органи центральної виконавчої влади, що здійснюють контроль за використанням радіочастотного ресурсу України.
4. Спеціальні та загальні користувачі радіочастотного ресурсу.
5. Відповідальність за порушення законодавства про використання радіочастотного ресурсу України.
6. Порядок подання декларації, строки сплати та відповідальність платників рентної плати за користування радіочастотним ресурсом.
7. Подання декларації та строки сплати рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України.

5. Рентна плата за спеціальне використання води

5.1. Нормативні акти, що регламентують взаємовідносини в галузі використання води

Основним нормативним актом, що регламентує відносини у сфері водокористування є Водний кодекс України [4].

Основні терміни, визначені цим кодексом, а також важливі для цілей оподаткування наведені в табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Основні терміни Водного кодексу, необхідні для визначення податкових зобов'язань з рентної плати за спеціальне використання води

Терміни	Визначення
1	2
Використання води	Процес вилучення води для використання у виробництві з метою отримання продукції та для господарсько-питних потреб населення, а також без її вилучення для потреб гідроенергетики, рибництва, водного, повітряного транспорту та інших потреб
Води підземні	Води, що знаходяться нижче рівня земної поверхні в товщах гірських порід верхньої частини земної кори в усіх фізичних станах

1	2
Води поверхневі	Води різних водних об'єктів, що знаходяться на земній поверхні
Водокористування	Використання вод (водних об'єктів) для задоволення потреб населення, промисловості, сільського господарства, транспорту та інших галузей господарства, включаючи право на забір води, скидання стічних вод та інші види використання вод (водних об'єктів)
Забір води	Вилучення води з водного об'єкта для використання за допомогою технічних пристроїв або без них
Ліміт використання води	Граничний обсяг використання води, який встановлюється дозволом на спеціальне водокористування
Ліміт забору води	Граничний обсяг забору води з водних об'єктів, який встановлюється в дозволі на спеціальне водокористування
Рибництво	Штучне розведення і відтворення риби та інших водних живих ресурсів
Рибогосподарський водний об'єкт	Водний об'єкт (його частина), що використовується для рибогосподарських цілей
Первинні водокористувачі	Ті, що мають власні водозабірні споруди і відповідне обладнання для забору води
Вторинні водокористувачі (абоненти)	Ті, що не мають власних водозабірних споруд і отримують воду з водозабірних споруд первинних водокористувачів та скидають стічні води в їх системи на умовах, що встановлюються між ними

З інших правових норм Водного кодексу України для вивчення рентної плати за спеціальне використання води слід звернути увагу на такі:

води (водні об'єкти) є виключно власністю Українського народу і надаються тільки у користування (ст. 6);

організаційно-економічні заходи щодо забезпечення раціонального використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів передбачають: видачу дозволів на спеціальне водокористування та встановлення ставок зборів за спеціальне водокористування (ст. 29);

водокористування може бути двох видів – загальне та спеціальне (ст. 46);

загальне водокористування здійснюється громадянами для задоволення їх потреб (купання, плавання на човнах, любительське і спортивне рибальство, водопій тварин, забір води з водних об'єктів без застосування споруд або технічних пристроїв та з криниць) безкоштовно, без закріплення водних об'єктів за окремими особами та без надання відповідних дозволів (ст. 47);

спеціальне водокористування – це забір води з водних об'єктів із застосуванням споруд або технічних пристроїв, використання води та скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти, включаючи забір води та скидання забруднюючих речовин із зворотними водами зі застосуванням каналів (ст. 48);

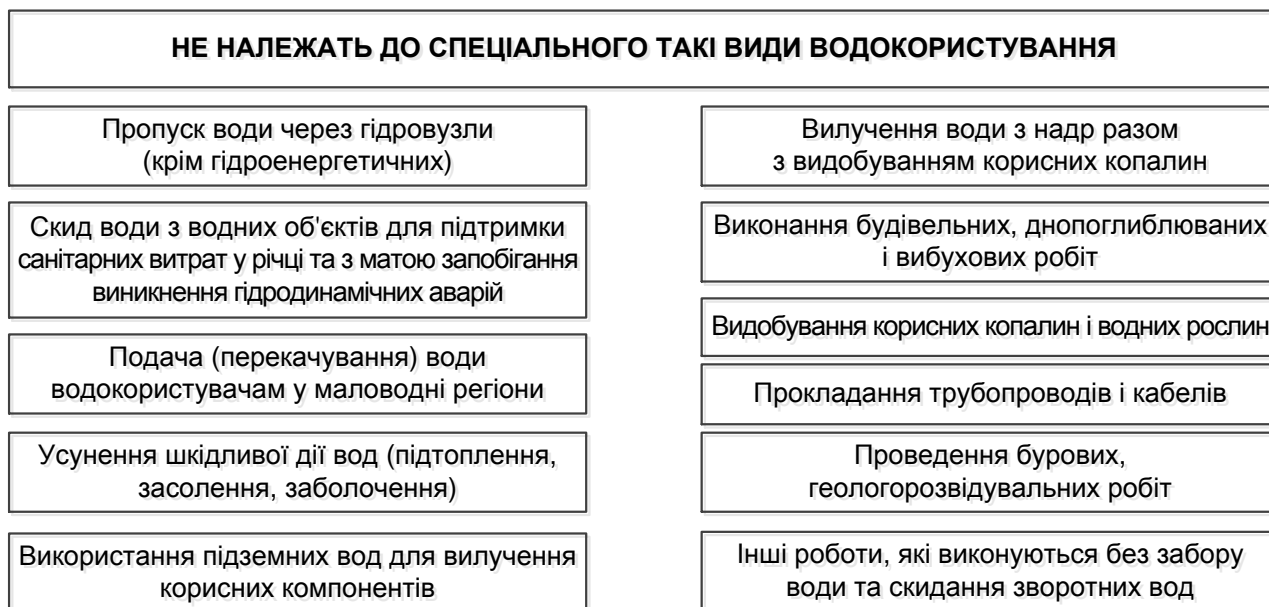
спеціальне водокористування здійснюється юридичними і фізичними особами, насамперед, для задоволення питних потреб населення, а також для господарсько-побутових, лікувальних, оздоровчих, сільськогосподарських, промислових, транспортних, енергетичних, рибогосподарських (у тому числі для цілей аквакультури) та інших державних і громадських потреб (ст. 48);

спеціальне водокористування здійснюється на підставі дозволу. **Дозвіл на спеціальне водокористування** надається безоплатно. У дозволі на спеціальне водокористування встановлюються ліміт забору води, ліміт використання води та ліміт скидання забруднюючих речовин. У разі настання маловоддя ці ліміти можуть бути зменшені спеціально уповноваженими державними органами без коригування дозволу на спеціальне водокористування (ст. 49);

видається дозвіл у порядку, встановленому КМУ [35].

Спеціальне водокористування може бути короткостроковим (до трьох років) або довгостроковим (від трьох до двадцяти п'яти років). У разі необхідності строк спеціального водокористування може бути продовжено (ст. 50).

Варто звернути увагу, що рентна плата встановлена саме за спеціальне використання води. Тому важливо враховувати норму ст. 48 Водного кодексу України [4], згідно з якою не належать до спеціального такі види водокористування (рис. 5.1).

Рис. 5.1. Види водокористування, які згідно з Водним кодексом України не належать до спеціального

У подальшому, органи, що видають дозволи на спеціальне водокористування, щороку до 20 січня подають податковим органам та органам водного господарства інформацію про водокористувачів, яким видано такі дозволи.

Водокористувачі, яким видано дозволи на спеціальне водокористування та які здійснюють постачання води іншим водокористувачам, щороку до 20 січня подають податковим органам та органам водного господарства перелік водокористувачів – абонентів.

У разі зміни умов водокористування, видачі протягом року нових дозволів на спеціальне водокористування, укладення договорів на поставку води водокористувачі, які отримали переоформлені дозволи на спеціальне водокористування, договори на поставку води, зобов'язані протягом 10 днів повідомити про це контролюючим органам та органам водного господарства.

Усі ці особливості регулювання водокористування необхідно враховувати під час адміністрування рентної плати за спеціальне використання води, визначення переліку платників податку та суми податкових зобов'язань.

5.2. Основні елементи рентної плати за спеціальне використання води

Надходження від рентної плати (до 2014 року – збору) за спеціальне використання води до Державного та місцевих бюджетів становлять незначну питому вагу (табл. 5.2).

Таблиця 5.2

Надходження до бюджетів рентної плати за спеціальне використання води*

Роки	Доходи Державного бюджету		Доходи місцевих бюджетів	
	Сума, млн грн	Питома вага у доходах, %	Сума, млн грн	Питома вага у доходах, %
1	2	3	4	5
2011	575,5	0,18	594,9	0,33
2012	669,7	0,19	693,5	0,31

1	2	3	4	5
2013	726,7	0,21	748,2	0,34
2014	630,5	0,18	634,5	0,27
2015	554,0	0,10	554,2	0,19

* Складено автором за даними офіційного сайту Державної казначейської служби [70].

Ця рентна плата належить до прямих податків, надходження від яких залежать від обсягу діяльності платників податків. Саме цим пояснюється те, що протягом 2014 – 2015 рр. спостерігається зменшення надходжень до бюджету цієї рентної плати (не зважаючи на значне зростання ставок).

Стосовно окремих елементів цієї рентної плати за спеціальне використання води слід звернути увагу на таке.

Уже з визначення платників рентної плати, об'єкта та бази оподаткування витікає, що вона є сукупністю декількох платежів.

Зобов'язання з рентної плати виникають не тільки під час забору води з водних об'єктів, а й під час інших видів використання:

- пропуск води через турбіни гідроелектростанцій для вироблення електроенергії;
- використання поверхневих вод вантажним самохідним і несамохідним флотом, що експлуатується;
- використання води для потреб рибництва.

Особливістю цього різновиду рентної плати є широке коло платників податку.

Основні елементи рентної плати за спеціальне використання води наведено на рис. 5.2.

Також у Податковому кодексі України [86] окремо розглядається використання води для виготовлення напоїв, а також використання шахтної, кар'єрної та дренажної води.

До **платників рентної плати** включаються не тільки юридичні особи, а й філії, відділення, інші відокремлені підрозділи водокористувача, які мають банківські рахунки, ведуть окремий бухгалтерський облік своєї діяльності, складають окремий баланс.

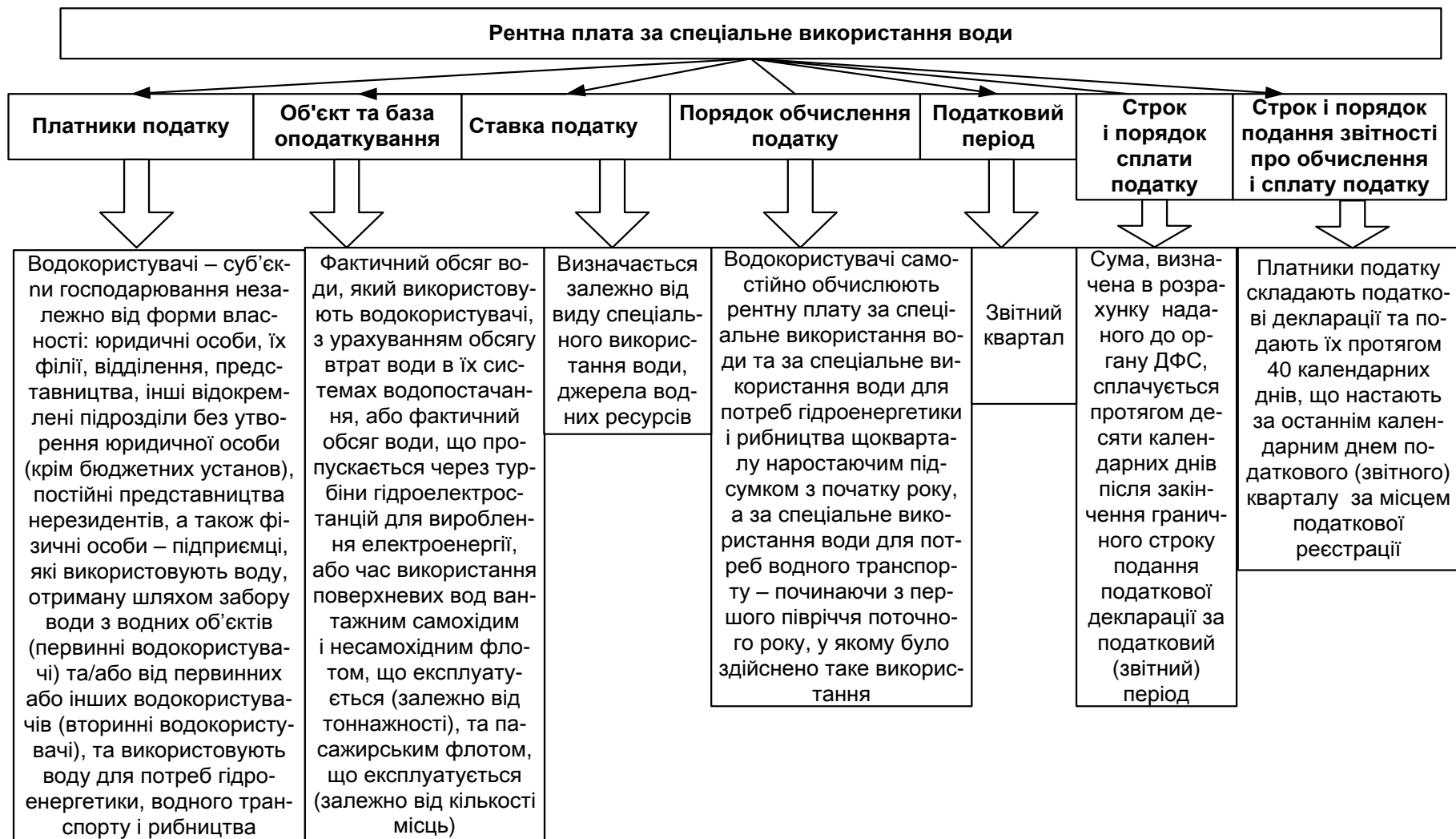

Рис. 5.2. Основні елементи рентної плати за спеціальне використання води

Але якщо до складу водокористувача входять структурні підрозділи, які не мають банківських рахунків, не ведуть окремого бухгалтерського обліку своєї діяльності, не складають окремого балансу, то податкові обов'язки виникають у водокористувача, до складу якого входять такі структурні підрозділи.

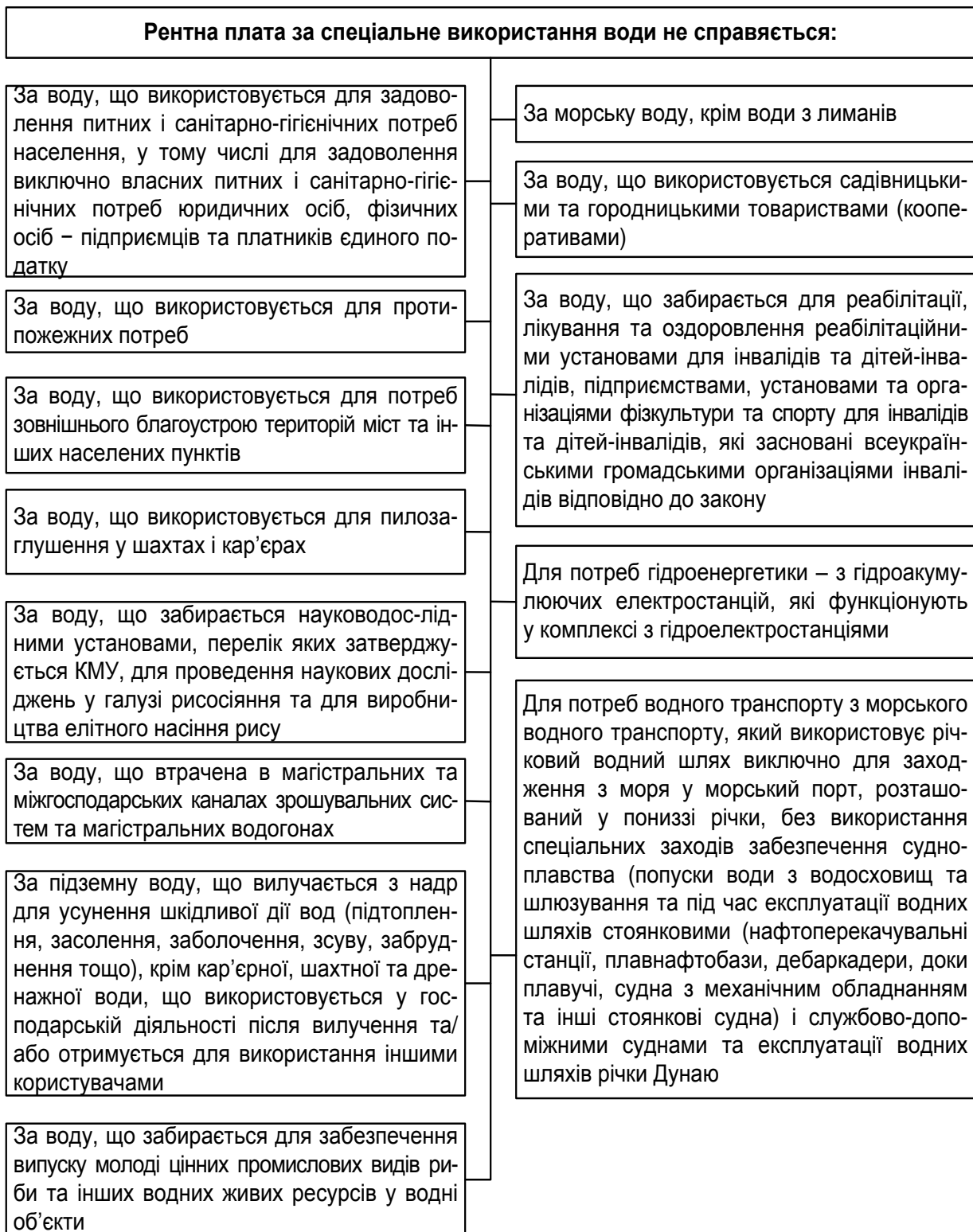
Під час визначення кола платників рентної плати слід урахувати, що стягується цей податковий платіж саме за спеціальне використання. Тому слід звертати увагу на те, що Водний кодекс України [4] деякі види використання води не розглядає як спеціальне (див. рис. 5.1). Крім того, у п. 255.2 ст. 252 Податкового кодексу України [86] зроблено такий виняток: виключення з кола платників рентної плати: до них не належить водокористувачі, які використовують воду виключно для задоволення питних і санітарно-гігієнічних потреб населення, у тому числі для задоволення виключно власних питних і санітарно-гігієнічних потреб юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та платників єдиного податку.

Під **населенням** Податковий кодекс України [86] розуміє *сукупність людей, які знаходяться на даній території у той чи інший період часу, незалежно від характеру та тривалості проживання, у межах їх житлового фонду та присадибних ділянок.*

Під терміном "**санітарно-гігієнічні потреби**" розуміється *використання води в туалетних, душових, ванних кімнатах і умивальниках та використання для утримання приміщень у належному санітарно-гігієнічному стані.*

Але, крім того, що деякі види використання води виключаються з переліку спеціальних видів використання і, тим самим, звільняються від оподаткування, Податковим кодексом України [86] передбачається також звільнення від оподаткування деяких напрямів використання, які є спеціальними (рис. 5.3).

Значна частка таких звільнень мають соціальну спрямованість (наприклад – задоволення питних та санітарно-гігієнічних потреб населення, задоволення протипожежних потреб, благоустрій території населених пунктів тощо), або забезпечують виконання вимог вітчизняного законодавства з питань охорони праці (пилезаглушення в шахтах і кар'єрах).

Рис. 5.3. Звільнення від оподаткування окремих видів водовикористання

Сукупність податкових платежів, що об'єднані в рентну плату за спеціальне використання води пояснює і сукупність об'єктів оподаткування (рис. 5.4).

Рис. 5.4. Об'єкти оподаткування рентною платою за спеціальне використання води

Ставки рентної плати за спеціальне використання води, встановлені у Податковому кодексі України [86], диференційовано залежно від напрямку використання води (табл. 5.3).

Таблиця 5.3

Ставки рентної плати за спеціальне використання води

Напрямок використання	Ставка
1	2
Забір поверхневих вод	Ставки встановлено диференційовано по басейнам річок України (додаток Д, табл. Д.1)
Забір підземних вод	Ставки встановлено диференційовано за регіонами України (додаток Д, табл. Д.2)
Використання води для потреб гідроенергетики	8,77 грн за 10 тис. м ³ , пропущеної через турбіни гідроелектростанцій
Використання води для потреб водного транспорту з усіх річок, крім Дунаю:	
для вантажного самохідного і несамохідного флоту, що експлуатується	0,1503 грн за 1 тоннаж-добу експлуатації
для пасажирського флоту, що експлуатується	0,0167 грн за 1 місце-добу експлуатації
Використання поверхневої води для потреб рибництва	46,03 грн за 10 тис. м ³

1	2
Використання підземної води для потреб рибництва	55,34 грн за 10 тис. м ³
Використання поверхневої води, що входить виключно до складу напоїв	42,82 грн за 1 м ³
Використання підземної води, що входить виключно до складу напоїв	49,94 грн за 1 м ³
Використання шахтної, кар'єрної та дренажної води	9,92 грн за 100 м ³
Використання води з лиманів	Ставка приймається на рівні, що встановлений для поверхневих вод з інших водних об'єктів (додаток Д, табл. Д.1)
Використання води з каналів	За ставкою, що встановлена для використання води водного об'єкта, з якого забирається вода в канал
Використання води із змішаних джерел водопостачання	Застосовуються ставки рентної плати, встановлені для джерел, з яких формуються (наповнюються) змішані джерела

Чинним Податковим кодексом України [86] передбачено встановлення понижуючих коефіцієнтів до ставок (табл. 5.4).

Таблиця 5.4

Понижуючі коефіцієнти до ставок рентної плати за спеціальне використання води

Платники, які мають право на застосування коефіцієнта	Значення коефіцієнта
Теплоелектростанції з прямоточною системою водопостачання (за фактичний обсяг води, що пропускається через конденсатори турбін для охолодження конденсату)	0,005
Житлово-комунальні підприємства	0,3

Прямоточна система водопостачання – це така система, за якої вода після конденсаторів не повертається на зворотне використання, а спрямовується у водойму, з якої її було забрано.

У разі, якщо для потреб охолодження обладнання водокористувач застосовує оборотну систему водопостачання, рентна плата визначається виходячи із фактичних обсягів води, використаної на підживлення оборотної системи. За всі інші обсяги фактично використаної води рентна плата обчислюється на загальних підставах.

Під житлово-комунальними підприємствами у Податковому кодексі України розуміються *суб'єкти господарювання, які без посередньо виробляють, створюють та/або надають житлово-комунальні послуги.*

У випадку, коли водокористувачі використовують воду із змішаного джерела ставка податку та рентна плата розраховується враховуючи обсяги води в тому співвідношенні, у якому формується таке змішане джерело, що зазначається в дозволах та договорах на поставку води, з урахуванням втрат води в їх системах водопостачання.

5.3. Порядок розрахунку податкових зобов'язань та складання податкової звітності

Різноманітність різновидів рентної плати за спеціальне використання води передбачає і різні порядки розрахунку податкових зобов'язань.

Сплата рентної плати за один вид використання води не позбавляє платника від обов'язку сплачувати рентну плату за інші види використання. Так, згідно з п. 255.11.7 ст. 255 Податкового кодексу України [86] справляння рентної плати за спеціальне використання води для потреб гідроенергетики, водного транспорту і рибництва не звільняє водокористувачів від сплати рентної плати за спеціальне використання води.

Незалежно від виду використання води водокористувачі самостійно обчислюють рентну плату.

Рентна плата обчислюється щокварталу наростаючим підсумком з початку року, а за спеціальне використання води для потреб водного транспорту – починаючи з першого півріччя поточного року, у якому було здійснено таке використання.

Розрахунок податкових зобов'язань під час забору поверхневих або підземних вод здійснюється за формулою:

$$ПЗ = Ов \times С \times К / 100, \quad (5.1)$$

де $Ов$ – фактичний обсяг використаної води, $м^3$;

$С$ – ставка рентної плати (додаток Е), $грн/100 м^3$;

$К$ – коригуючий коефіцієнт до ставки рентної плати.

За цією ж формулою розраховується рентна плата за спеціальне використання води, що входить до складу напоїв, а також під час використання шахтної, кар'єрної та дренажної води.

Особливості справляння цього різновиду рентної плати – визначення фактичного обсягу використаної води. Фактичні обсяги використаної води (підземної, поверхневої, отриманої від інших водокористувачів) водних об'єктів, визначаються з урахуванням обсягу втрат води в їх системах водопостачання, встановлених у дозволі на спеціальне водокористування.

Обсяг фактично використаної води обчислюється водокористувачами самостійно на підставі даних первинного обліку згідно з показаннями вимірювальних приладів. На державних системах у зрошувальному землеробстві обсяг фактично використаної води визначають органи водного господарства.

Під час розрахунку податкових зобов'язань з цього різновиду рентної плати можуть використовуватись непрямі методи для визначення фактичного споживання води. Згідно з п. 255.11.10 ст. 255 Податкового кодексу України [86] у випадку відсутності вимірювальних приладів обсяг фактично використаної води визначається водокористувачем за технологічними даними (тривалість роботи агрегатів, обсяг виробленої продукції чи наданих послуг, витрати електроенергії, пропускна спроможність водопровідних труб за одиницю часу тощо).

Але такий порядок застосовується тільки у тому випадку, коли не має можливості встановити вимірювальні прилади.

У випадку, коли технічна можливість встановити вимірювальні прилади існує, а платник податків їх не встановив Податковий кодекс України [86] передбачає сплату рентної плати у подвійному розмірі.

Окремо необхідно звернути увагу на роль лімітів на водокористування під час оподаткування (рис. 5.5).

Рис. 5.5. Вплив лімітів використання води на суму рентної плати

Крім того, під час визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток до складу витрат включається тільки та сума, яка нарахована на використання води в межах встановленого ліміту. Рентна плата за використання води понад лімітів сплачується за рахунок прибутку, що залишається після оподаткування.

У випадку, коли підприємство використовує воду без отримання спеціального дозволу вісь обсяг використаної води вважається таким, що використаний понад ліміт.

Приклад розрахунку

Підприємство має дозвіл на забір поверхневих вод із басейну річки Сіверський Донець з лімітом 2 500 кубічних метрів.

Протягом звітного періоду використано води 2 550 кубічних метрів.

Розрахувати податкові зобов'язання.

Розрахунок

Підприємство використовувало воду понад встановлений ліміт.

Для спеціального використання води з басейну річки Сіверський Донець Податковим кодексом України [86] встановлена ставка 87,98 грн/100 куб.м (табл. Е.1 додатка Е).

Коригуючі коефіцієнти для такого виду спеціального використання води Податковим кодексом України [86] не передбачені.

Податкові зобов'язання за спеціальне використання води в межах встановленого ліміту проводиться за формулою (5.1):

$$ПЗ = 2\,500 \times 87,98 / 100 = 21\,995 \text{ грн.}$$

Понадлімітне використання води склало:

$$2\,550 - 2\,500 = 50 \text{ м}^3.$$

Згідно з вимогами Податкового кодексу України [86] у разі понадлімітного використання води ставка податку збільшується у 5 разів.

Тобто за понадлімітне використання води податкові зобов'язання будуть складати:

$$50 \times 87,98 \times 5 / 100 = 219,95 \text{ грн.}$$

Загальна сума податкових зобов'язань складає:

$$21\,995 + 219,55 = 22\,215,95 \text{ грн.}$$

Розрахунок податкових зобов'язань за спеціальне використання води для потреб гідроенергетики і рибництва здійснюється платниками рентної плати самостійно щокварталу наростаючим підсумком із початку року.

Рентна плата обчислюється, виходячи з фактичних обсягів води, пропущеної через турбіни гідроелектростанцій (за даними лічильників), та ставки рентної плати.

Рентна плата за спеціальне використання води для потреб рибництва розраховується, виходячи з фактичних обсягів води, необхідної для поповнення водних об'єктів під час розведення риби та інших водних живих ресурсів (у тому числі для поповнення, яке пов'язане із втратами води на фільтрацію та випаровування), та ставок рентної плати.

Розрахунок податкових зобов'язань проводиться за формулою:

$$ПЗ = Ов \times С / 10\,000, \quad (5.2)$$

де $Ов$ – обсяг води, пропущений через турбіни, м^3 ;

$С$ – ставка рентної плати (див. табл. 5.3), грн/10 тис. м^3 .

Приклад розрахунку

Гідроелектростанцією протягом звітного періоду пропущено через турбіни 4,25 млн м³ води. Розрахувати рентну плату за спеціальне використання води.

Розрахунок

Ставка податку для такого виду спеціального використання встановлена на рівні 8,77 грн за 10 тис. м³ води, пропущеної через турбіни (див. табл. 5.3).

Об'єкт оподаткування складає: 4,25 млн м³ : 10 тис. м³ = 425.

Податкові зобов'язання складають: 425 × 8,77 = 3727,25 грн.

Розрахунок податкових зобов'язань за спеціальне використання води для потреб водного транспорту розраховується платниками рентної плати самостійно починаючи з першого півріччя поточного року, у якому було здійснено таке використання.

Рентна плата обчислюється за умови фактичної експлуатації водних шляхів вантажними самохідними і несамохідними суднами.

Розрахунок податкових зобов'язань розраховується за формулами:

- у разі використання води пасажирськими судами:

$$ПО = ПМ \times T \times C, \quad (5.3)$$

де ПМ – пасажиромісткість, осіб;

T – термін використання, діб;

C – ставка рентної плати, грн/людино-діб (див. табл. 5.3).

- у разі використання води вантажним (самохідним та несамохідним) флотом:

$$ПО = M \times T \times C, \quad (5.4)$$

де M – вантажопідйомність судна, т;

T – термін використання, діб;

C – ставка рентної плати, грн/тонно-діб (див. табл. 5.3).

Приклад розрахунку

Підприємство експлуатувало протягом 3-го кварталу річкове вантажне судно вантажеємністю 1 500 тонн та пасажирський катер для перевезення 35 пасажирів.

Розрахувати податкові зобов'язання.

Розрахунок

Об'єктом оподаткування під час експлуатації вантажного судна є час використання поверхневих вод вантажним самохідним і не самохідним флотом, що експлуатується (залежно від тоннажності).

Тривалість 3-го кварталу становить 92 доби; об'єкт оподаткування дорівнює $92 \times 1\,500 = 138\,000$ тонно-діб.

Ставка податку (див. табл. 5.3) становить 0,1503 грн/тонно-добу.

Податкові зобов'язання складають:

$$138\,000 \times 0,1503 = 20\,741,40 \text{ грн.}$$

Об'єктом оподаткування під час експлуатації пасажирського катера є час використання поверхневих вод з урахуванням кількості місць. Для умов прикладу об'єкт оподаткування становить (92 доби та кількість місць – 35 осіб): $92 \times 35 = 3\,220$ місце-діб.

Ставка податку для даного виду спеціального використання води встановлена (див. табл. 5.3) на рівні 0,0167 грн/місце-діб.

Податкові зобов'язання складають:

$$3\,220 \times 0,0167 = 53,77 \text{ грн.}$$

Сумарні податкові зобов'язання платника рентної плати за 3-й квартал становлять:

$$20\,741,40 + 53,77 = 20\,795,17 \text{ грн.}$$

Податкова звітність з рентної плати затверджена наказом Міністерства фінансів України [44].

Одночасно з податковою декларацією платники рентної плати надають контролюючим органам копії: дозволу на спеціальне водокористування, договору на поставку води та статистичної звітності про використання води.

Подається податкова декларація за місцем податкової реєстрації платника рентної плати.

Але, якщо платник рентної плати має у своєму складі відокремлені безбалансові підрозділи (тобто такі, що не мають власного балансу та рахунку у банківських установах), то декларація з рентної плати надається за місце розташування водного об'єкта в зв'язку з яким виникають податкові зобов'язання.

Податкові зобов'язання з рентної плати за окремі види спеціального використання води розраховуються у додатках до декларації:

Додаток 5 – розрахунок з рентної плати за спеціальне використання води (табл. Д.3 додатка Д);

Додаток 6 – розрахунок з рентної плати за спеціальне використання поверхневих вод для потреб водного транспорту;

Додаток 7 – розрахунок з рентної плати за спеціальне використання води для потреб гідроенергетики.

У додатках, окрім інформації, що визначає податковий період, вид декларації та платника податку, наводиться така інформація.

У **додатку 5** – дані про спеціальний дозвіл (дата видачі та строк дії) та код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ за місцезнаходженням водного об'єкта, код водного об'єкта (визначається згідно з додатком 16 до податкової декларації), дані про встановлений у спеціальному дозволі річний ліміт.

Ураховуючи те, що ліміт спеціального використання встановлюється в цілому на рік, у додатку 5 до декларації окремими рядками наводиться інформація про об'єкт оподаткування (обсяг використаної води) з початку року з розшифровкою обсягів у межах встановленого річного ліміту та понад встановленого річного ліміту (окремо з поверхневих та підземних водних об'єктів). Далі, також в окремих рядках, наводиться інформація про ставки рентної плати (окремо для поверхневих та підземних водних об'єктів) та про коефіцієнти, що застосовуються до ставок рентної плати.

На підставі цієї інформації розраховується податкове зобов'язання з початку року. З попередньої декларації наводиться інформація про податкове зобов'язання за попередній звітний період.

Податкове зобов'язання звітного періоду визначається як різниця між податковим зобов'язанням з початку року та податковим зобов'язанням попереднього періоду.

У **додатку 6** "Розрахунок з рентної плати за спеціальне використання поверхневих вод для потреб водного транспорту" окрім загальної інформації, наводяться дані про: вантажомісткість транспортних засобів, тривалість використання водних об'єктів протягом звітного періоду та ставку рентної плати.

Податкові зобов'язання звітного періоду, також як і в попередньому випадку, розраховуються виходячи з податкових зобов'язань з початку року за вирахуванням податкових зобов'язань попередніх періодів.

У **додатку 7**, окрім загальної інформації, наводяться дані про об'єкт оподаткування з початку року (фактичний обсяг води, що пропускається через турбіни гідроелектростанцій для вироблення електроенергії).

Далі в окремих рядках наводиться інформація про податкові зобов'язання попередніх податкових періодів та за різницею розраховуються податкові зобов'язання звітного податкового періоду.

У наступних рядках додатків 5 – 7 наводяться (у разі необхідності) дані про розрахунок штрафних санкцій та пені за несплату (несвоєчасну сплату) податкових зобов'язань попередніх податкових (звітних) періодів.

Надається податкова звітність щоквартально. Але декларація з рентної плати за спеціальне використання води для потреб водного транспорту

за перший квартал не подається. Рентна плата за спеціальне використання води для потреб водного транспорту за перший квартал не сплачується.

У разі несплати рентної плати або сплати її не в повному обсязі протягом шести місяців контролюючі органи подають інформацію про платників рентної плати до органів, що видають дозволи на спеціальне водокористування, для вжиття до них заходів згідно із законом.

5.4. Практичні завдання

Підприємство, розташоване в Закарпатській області України, на підставі отриманого дозволу здійснювало забір води з річки Тиса та підземних джерел.

Річний ліміт на забір води встановлено на рівні:

- поверхневих вод – 1 800 м³;
- підземних вод – 350 м³.

Протягом трьох кварталів підприємство використало 1 600 м³ поверхневих вод та 200 м³ підземних вод.

У четвертому кварталі за даними приладів обліку використано 350 м³ поверхневих вод та 80 м³ підземних.

Розрахувати податкові зобов'язання з рентної плати за 9 місяців та в цілому за рік та заповнити відповідний додаток до декларації.

5.5. Запитання для самостійного опрацювання

1. Понятійний апарат Водного кодексу України.
2. Порядок отримання дозволів на спеціальне використання водних ресурсів.
3. Норми і нормативи в галузі спеціального використання водних ресурсів.
4. Повноваження центральних і місцевих органів виконавчої влади в галузі регулювання спеціального використання водних ресурсів.
5. Порядок взаємодії контролюючих органів та органів виконавчої влади під час справляння рентної плати.
6. Відповідальність за порушення законодавства, що регламентує використання водних ресурсів.
7. Порядок подання декларації та строки сплати податкових зобов'язань.

6. Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів

6.1. Нормативне регулювання лісокористування

Основним нормативним документом, що регламентує взаємовідносини у сфері поводження лісовими ресурсами є Лісовий кодекс України [11].

Згідно з цим кодексом **ліс** – це *тип природних комплексів, у якому поєднуються переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов'язані у своєму розвитку, впливають один на одного і на навколишнє природне середовище.*

Ліси України є її національним багатством і за своїм призначенням та місцезнаходженням виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні, естетичні, виховні, інші функції та є джерелом для задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах.

Ще одне важливе визначення, що міститься у Лісовому кодексі та важливе для цілей оподаткування – **лісові ресурси** – *деревні, технічні, лікарські та інші продукти лісу, що використовуються для задоволення потреб населення і виробництва та відтворюються у процесі формування лісових природних комплексів.*

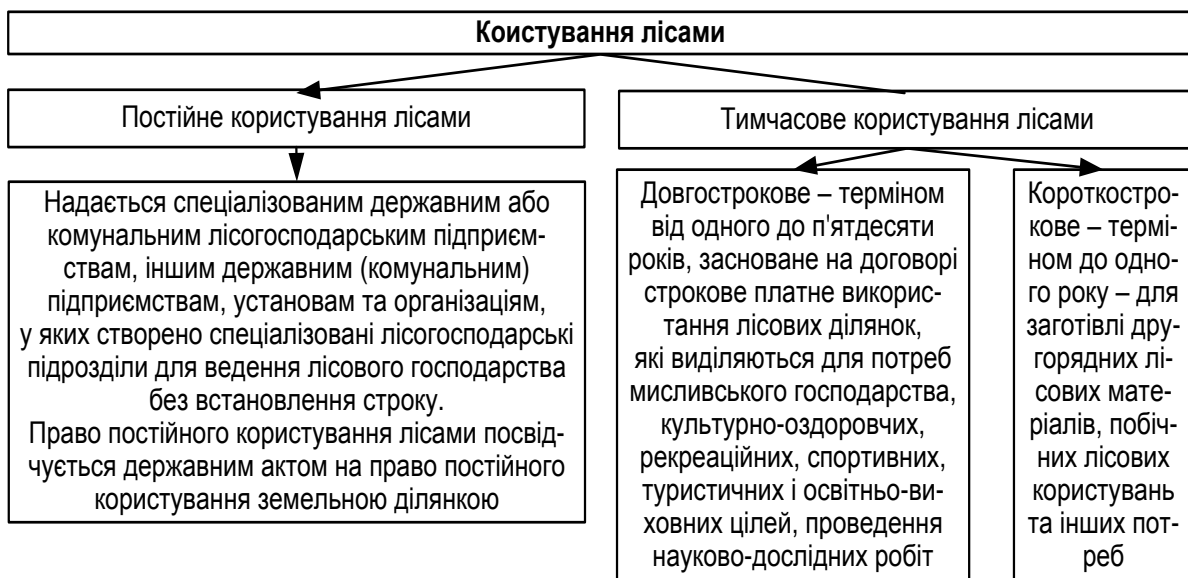
До лісових ресурсів також належать корисні властивості лісів (здатність лісів зменшувати негативні наслідки природних явищ, захищати ґрунти від ерозії, запобігати забрудненню навколишнього природного середовища та очищати його, сприяти регулюванню стоку води, оздоровленню населення та його естетичному вихованню тощо), що використовуються для задоволення суспільних потреб.

Лісовий кодекс України [11] розрізняє постійне та тимчасове використання лісових ресурсів (рис. 6.1).

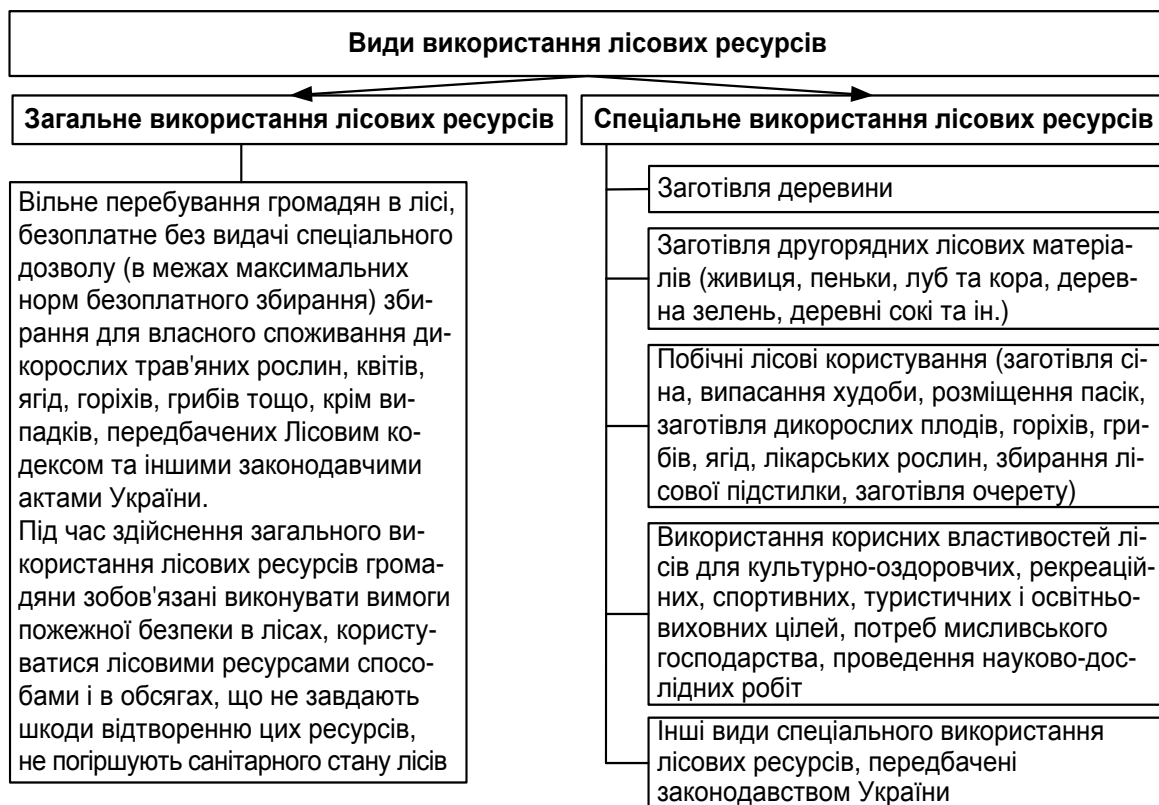
У постійне користування можуть надаватись лісові ресурси державної або комунальної власності. Саме за такими ресурсами можуть виникати в майбутньому податкові зобов'язання у користувачів.

У гл. 13 Лісового кодексу України [11] встановлюється ще одна класифікаційна ознака використання лісових ресурсів: загальне та спеціальне використання (рис. 6.2).

Рис. 6.1. Класифікація користування лісами за терміном використання

Рис. 6.2. Види використання лісових ресурсів

Важливим для цілей оподаткування є розмежування повноважень різних галузей влади в сфері поводження з лісовими ресурсами.

Так, порядок та умови здійснення спеціального використання лісових ресурсів установлюються Кабінетом Міністрів України [29].

Загальне використання є об'єктом регулювання суб'єктами влади регіонального рівня. Так, наприклад, безоплатне збирання лісових ресурсів

дозволено виключно в межах максимальних норм безоплатного збирання дикорослих трав'яних рослин, квітів, ягід, горіхів, грибів і ліміту використання лісових ресурсів під час заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань.

Встановлення таких максимальних норм віднесено до компетенції обласних державних адміністрацій за погодженням з відповідними обласними радами народних депутатів.

Також ці органи влади встановлюють та погоджують ліміт використання лісових ресурсів під час заготівлі другорядних лісових матеріалів та здійснення побічних лісових користувань.

Спеціальне використання лісових ресурсів здійснюється або на підставі договору (у разі довгострокового тимчасового використання лісових ресурсів), або на підставі спеціального дозволу – лісового квитка або лісопорубкового квитка.

Згідно зі ст. 77 Лісового кодексу України [11], спеціальне використання лісових ресурсів, крім розміщення пасік, є платним. Справляється така плата у вигляді рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів.

6.2. Основні елементи рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів

Дані про надходження рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів протягом 2011 – 2015 рр. наведено у табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Надходження до Державного та місцевих бюджетів рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів *

Роки	Доходи державного бюджету		Доходи місцевих бюджетів	
	Сума, млн грн	Питома вага у доходах, %	Сума, млн грн	Питома вага у доходах, %
2011	93,1	0,03	176,3	0,10
2012	103,1	0,03	213,6	0,10
2013	113,1	0,03	241,5	0,11
2014	206,5	0,06	417,4	0,18
2015	274,9	0,05	578,3	0,20

* Складено автором за даними офіційного сайта Державної казначейської служби [70].

Як видно з наведених даних, ця рентна плата має незначну питому вагу як у доходах державного, так і в доходах місцевих бюджетів. Але цей податковий платіж має важливу роль у регулюванні лісових відносин.

Основні елементи рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів наведені на рис. 6.3.

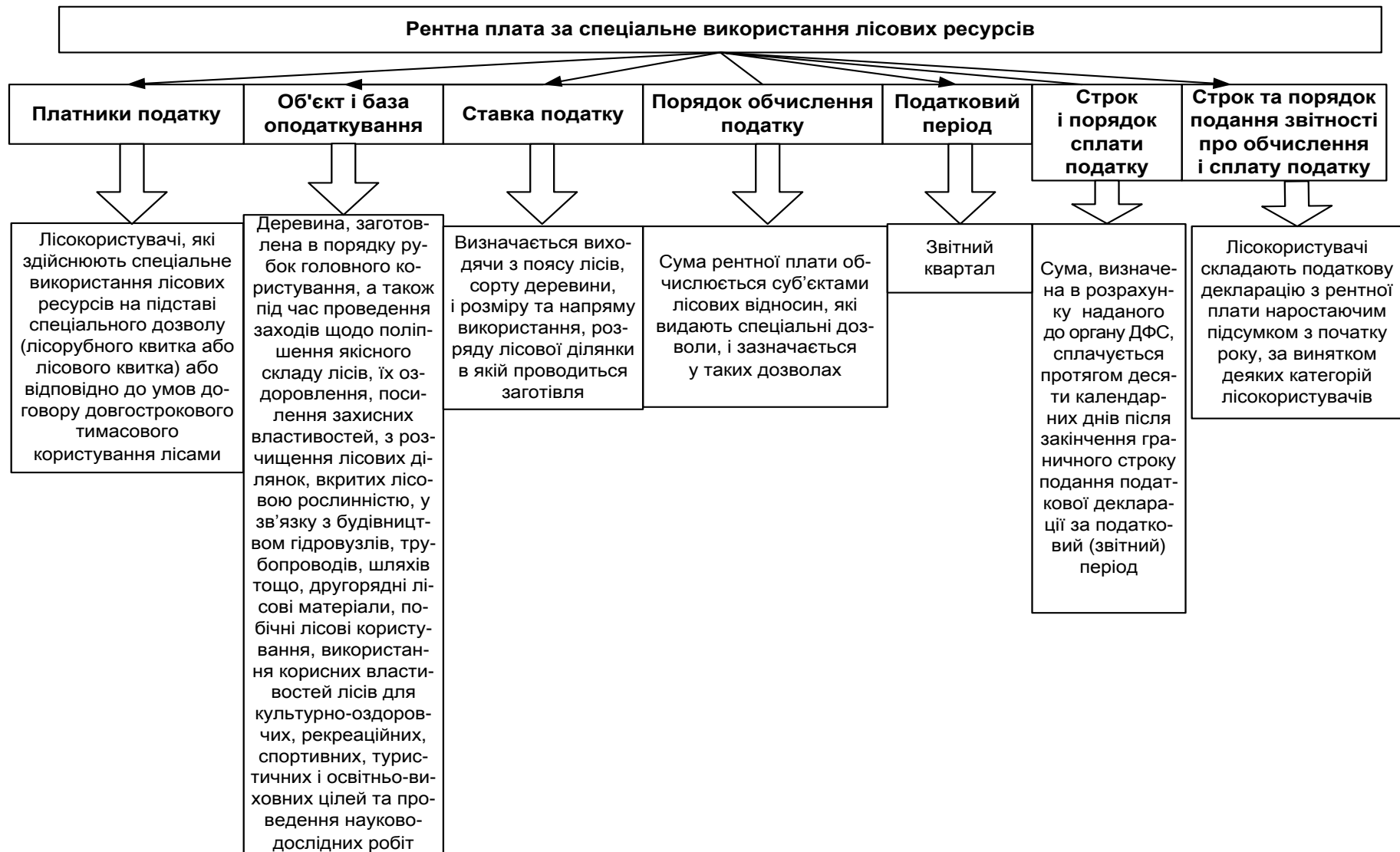

Рис. 6.3. Основні елементи рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів

Відносно окремих елементів цієї рентної плати слід відмітити таке.

Широке трактування спеціального використання лісових ресурсів, що міститься у Лісовому кодексі України [11] знайшло своє відображення і у нормах Податкового кодексу України [86].

До платників рентної плати Податковий кодекс України відносить **лісокористувачів**, під якими *розуміються юридичні особи, їх філії, відділення, інші відокремлені підрозділи, що не мають статусу юридичної особи, постійні представництва нерезидентів, які отримують доходи з джерел їх походження з України або виконують агентські (представницькі) функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, фізичні особи (крім фізичних осіб, які мають право безоплатно без видачі спеціального дозволу використовувати лісові ресурси відповідно до лісового законодавства), а також фізичні особи-підприємці, які здійснюють спеціальне використання лісових ресурсів на підставі спеціального дозволу (лісорубного квитка або лісового квитка) або відповідно до умов договору довгострокового тимчасового користування лісами.*

Об'єктом оподаткування охоплюються практично всі види спеціального використання лісових ресурсів: заготовлена деревина, другорядні лісові матеріали, побічні лісові користування, використання корисних властивостей лісів для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей та проведення науково-дослідних робіт.

Визначення обсягу заготовленої деревини може здійснюватись різними способами: за площею, пеньками, приблизною кількістю.

Визначення **ставки** рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів є найбільш трудомістким під час визначення податкових зобов'язань з цієї рентної плати.

Податковий кодекс України [86] встановлює порядок визначення ставки тільки для заготівлі деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування та деревини, заготовленої під час проведення заходів щодо поліпшення якісного складу лісів, їх оздоровлення, посилення захисних властивостей та під час розчищення лісових ділянок, вкритих лісовою рослинністю, у зв'язку з будівництвом гідровузлів, трубопроводів, шляхів тощо.

Ставки рентної плати за інші види спеціального використання лісових ресурсів встановлюються обласними державними адміністраціями за погодженням з обласними радами народних депутатів.

Так, наприклад, на території Харківської області такі ставки встановлені на рівні, що наведений в табл. 6.2.

Таблиця 6.2

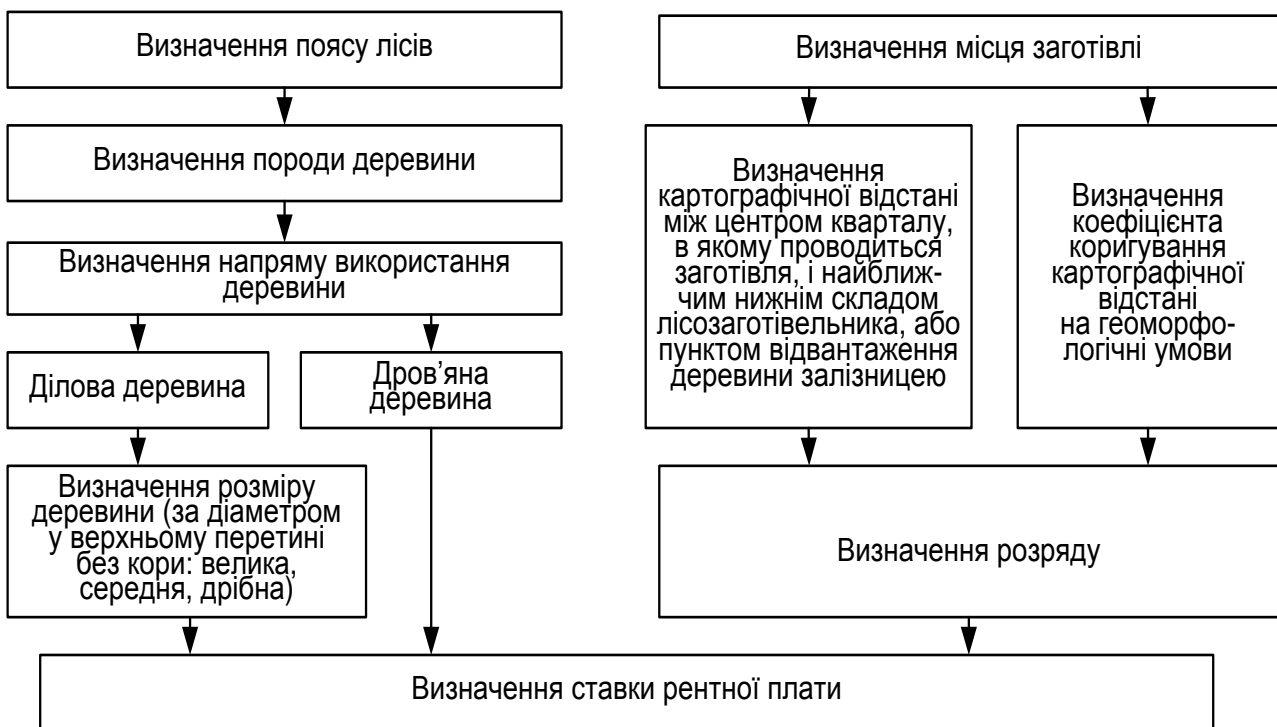
**Ставки збору за заготівлю другорядних лісових матеріалів,
здійснення побічних лісових користувань та використання корисних
властивостей лісів Харківської області* (спеціальне використання
лісових ресурсів)**

№ п/п	Вид використання лісових ресурсів	Одиниці вимірювання	Такса за одиницю (грн)
1	2	3	4
<i>1. Заготівля другорядних лісових матеріалів</i>			
1.1	Живиця	за 1 тонну	20
1.2	Пеньки	за 1 штуку	5
1.3	Луб	за 1 кг	10
1.4	Кора	за 1 кг	2
1.5	Деревна зелень:		
	а) дрібні пагони і гілки дерев, підліску, підросту	за 1 тонну	10
	б) цілі дерева для технічних, ритуальних та інших потреб	за 1 погонний метр висоти	0,20
<i>2. Побічні лісові користування</i>			
2.1	Заготівля сіна (крім заготовленого на сільгоспугіддях, що входять до складу земель лісгосподарського призначення)	за 1 тонну	30
2.2	Заготівля дикорослих плодів	за 1 кг	2
2.3	Деревні соки	за 1 тонну	150
2.4	Заготівля дикорослих ягід	за 1 кг	3
2.5	Заготівля лікарських рослин:		
	а) лікарська сировина в сухому виді	за 1 кг	0,50
	б) лікарська сировина в сирому вигляді	за 1 тонну	200
2.6	Заготівля горіхів	за 1 кг	5
2.7	Заготівля грибів	за 1 кг	5
2.8	Збирання лісової підстилки	за 1 тонну	10
2.9	Заготівля очерету	за 1 тонну	5
2.10	Випасання худоби		
	а) великої рогатої худоби, коней	за 1 голову на сезон	20
	б) молодняка великої рогатої худоби	за 1 голову на сезон	10
	в) овець, кіз	за 1 голову на сезон	5
<i>3. Використання корисних властивостей лісів</i>			
3.1	Строкове використання лісових ділянок (довгострокове тимчасове користування лісами) для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей та проведення науково-дослідних робіт:		
	а) лісів природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення	ставка збору у рік за 1 га лісової ділянки	25 % від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по області

1	2	3	4
	б) рекреаційно-оздоровчих лісів	ставка збору у рік за 1 га лісової ділянки	20 % від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по області
	в) захисних лісів	ставка податку у рік за 1 га лісової ділянки	15 % від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по області

Примітка: питання визначення нормативного оцінювання земельних ділянок розглянуто у пункті 9.1.

Визначення ставок рентної плати за заготівлю деревини здійснюється в порядку, що наведений на рис. 6.3.

Рис. 6.3. Порядок визначення ставки рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів

Першим кроком під час визначення ставки є визначення поясу лісів, що здійснюється відповідно до вимог п. 256.6 статті 256 Податкового кодексу України (табл. 6.3).

Розподіл лісів за поясами

Перший пояс лісів	Другий пояс лісів
Ліси, що розташовані за межами Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької областей і за межами гірської зони Львівської області	Ліси Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької областей і ліси гірської зони Львівської області

Визначення породи деревини, що заготовлюється здійснюється органом, що надає спеціальний дозвіл. Податковий кодекс України класифікує породи деревини на основні та неосновні (п. 256.3 ст. 256 Податкового кодексу [86] – табл. 6.4).

Розподіл порід деревин на основні та неосновні

Основні породи	Неосновні породи
Сосна	Самшит
Модрина	Бархат, горіх
Ялина, ялиця	Груша, кизил, явір
Дуб (крім дуба коркового)	Абрикос, вишня, ялівець, обліпіха, слива (крім терну), черешня, шовковиця, яблуня
Ясен, клен (крім явора)	Каштан, дуб корковий
Бук	Барбарис, гледичія, кипарис, шипшина
Береза, вільха чорна, граб звичайний, в'яз, липа	Акація, бересклет, бірючина, глід, граб східний, тамарикс, калина, крушина, ліщина, горобина, бузок, скумпія, свидина, терен, черемха
Осика, вільха сіра, тополя	Верба, чагарники (крім зазначених в інших позиціях)

Наступним кроком у встановленні ставки рентної плати є визначення напряму використання: ділова чи дров'яна. Це також встановлюється під час видачі спеціального дозволу.

У випадку заготівлі ділової деревини важливим також є визначення її розміру. Згідно з п. 256.9 ст. 256 Податкового кодексу України [86] до великої деревини всіх лісових порід належать відрізки стовбура (у верхньому перетині без кори) діаметром від 25 сантиметрів і більше, до середньої – діаметром від 13 до 24 сантиметрів, до дрібної – діаметром від 3 до 12 сантиметрів. До дров'яної деревини належать сортименти, які можна використовувати для технологічних потреб, а також непридатні для промислової переробки (дрова паливні). Перетин відрізка стовбура

липи визначається без урахування кори, а за дров'яну деревину решти лісових порід – з корою.

Важливим також для визначення ставки є визначення умов заготівлі деревини, а точніше – умов транспортування деревини від місця заготівлі до місця навантаження.

Для цього для кожного кварталу (урочища) визначається розряд – виходячи з відстані між центром кварталу і найближчим нижнім складом лісозаготівельника, до якого деревина вивозиться безпосередньо з лісо-сіки, або пунктом відвантаження деревини залізницею.

Податковий кодекс передбачає класифікацію кварталів (урочищ) на п'ять розрядів (табл. 6.5).

Таблиця 6.5

Класифікація лісових ділянок за розрядами

Розряди	1	2	3	4	5
Відстань, кілометрів	до 10	10,1 – 25	25,1 – 40	40,1 – 60	60,1 і більше

Пряма відстань визначається від центру кварталу (урочища) до нижнього складу або пункту відвантаження деревини залізницею за картографічними матеріалами.

Ця картографічна відстань коригується залежно від геоморфологічних умов місцевості за коефіцієнтами, що наведені в табл. 6.6.

На підставі цих даних (про пояс лісів, породу деревини, напрям її використання, розмір та розряд) і визначається ставка рентної плати. Чинні станом на 01.01.2016 р. ставки рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів наведені в додатку Е.

Таблиця 6.6

Коригуючі коефіцієнти для визначення розряду

Геоморфологічні умови місцевості	Коефіцієнт
Ліси з рівнинним рельєфом	1,1
Ліси з горбистим рельєфом або у лісах, понад 30 % площі яких зайнято болотами	1,25
Ліси з гірським рельєфом	1,5

У випадках, передбачених Податковим кодексом України [86] до ставки рентної плати можуть застосовуватись коефіцієнти, що наведені в табл. 6.7.

Зниження ставки рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів

Вид використання	Зниження ставки
Ліквід з крони	40 %
Порубкові залишки, що підлягають використанню	20 %
Деревина, заготовлена під час вибіркових рубок головного користування	80 %
На деревину, заготовлену під час заходів щодо поліпшення якісного складу лісів, їх оздоровлення, посилення захисних властивостей (у деревостанах віком понад 40 років – рубки догляду за лісом, вибіркові санітарні рубки, вибіркові лісовідновні рубки, рубки, пов'язані з реконструкцією, ландшафтні рубки і рубки переформування)	50 %

Податковим періодом із рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів є календарний квартал.

6.3. Порядок розрахунку податкових зобов'язань та складання податкової звітності

Особливістю розрахунку цього збору є те, що розрахунок його суми здійснюється суб'єктами лісових відносин, які видають спеціальні дозволи і зазначають у таких дозволах, а безпосередня плата збору може здійснюватись лісокористувачами-платниками податку.

Тобто суб'єкти лісових відносин не є платниками цього збору, але можуть виконувати окремі функції податкових агентів.

Згідно з п. 256.11.12 ст. 256 Податкового кодексу України [86] сума збору, зазначена в лісорубному та в лісовому квитках, підлягає перерахунку суб'єктом лісових відносин, який видає спеціальні дозволи у разі, якщо:

а) загальна кількість фактично заготовленої деревини під час її відпуску з обліком за площею перевищує зазначену в лісорубному квитку та кількість більше ніж на 10 %;

б) фактичний обсяг використання лісових ресурсів перевищує зазначений у лісовому квитку на весь обсяг такого перевищення.

Також пп. 256.11.13 ст. 256 Податкового кодексу України [86] передбачено, що перерахунок збору за заготівлю деревини і заготівлю другорядних лісових матеріалів, побічні лісові користування та використання корисних властивостей лісів здійснюється також у разі:

виправлення технічних помилок, які можуть бути допущені під час проведення матеріального і грошового оцінювання лісосік, другорядних

лісових матеріалів, побічних лісових користувань та використання корисних властивостей лісів, відпущених за лісорубними квитками або лісовими квитками, неправильного застосування сортиментних таблиць, поясів, розрядів і ставок збору, а також виправлення арифметичних помилок, допущених під час підрахунків;

анулювання лісорубного та/або лісового квитка у зв'язку з вилученням земель для інших потреб. В інших випадках анулювання або видачі дубліката лісорубного квитка та/або лісового квитка перерахунок збору не здійснюється і вся нарахована за такими квитками сума збору повністю сплачується до відповідних бюджетів.

Підставою для перерахунку є спеціальні дозволи та акти огляду місць використання лісових ресурсів.

Незалежно від способу обліку деревини, що відпускається на пеньки (за площею, пеньками, приблизною кількістю), лісокористувачі, які допустили неповну заготівлю деревини, що дозволена для вирубки за виписаними лісорубними квитками, або взагалі її не проводили, збір обчислюють і сплачують повністю за всю дозволену для заготівлі кількість деревини, що зазначена в дозволі.

Сплачуються податкові зобов'язання платником податків під час отримання спеціальних дозволів суб'єктам лісових відносин і останній перераховує отриманні кошти до відповідних бюджетів.

Про надходження суми рентної плати в касу суб'єкта лісових відносин, що видає спеціальні дозволи, у спеціально заведеній книзі робиться запис і лісокористувачеві видається квитанція. Одночасно в лісорубних і лісових квитках робиться позначка про сплату рентної плати в касу (зазначаються номер і дата квитанції про сплату).

На дров'яну деревину, використану для технологічних потреб, донараховується рентна плата за результатами фактичної заготівлі у розмірі 70 % ставок рентної плати за ділову дрібну деревину відповідної лісової породи.

Лісокористувачі щокварталу складають податкову декларацію з рентної плати наростаючим підсумком з початку року, за винятком:

а) лісокористувачів, якими до отримання лісорубних та лісових квитків рентна плата вноситься в каси суб'єктів лісових відносин, які їх видають:

фізичних осіб, а також фізичних осіб-підприємців, яким видано лісорубні та лісові квитки;

лісокористувачів (окрім фізичних осіб, а також фізичних осіб-підприємців, яким видано лісові квитки), у яких сума рентної плати в лісорубному чи лісовому квитках не перевищує 50 % однієї мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня року, в якому сплачується рентна плата;

б) лісокористувачів з іншої області, які сплачують рентну плату повністю до видачі їм спеціального дозволу за місцезнаходженням лісової ділянки, на якій здійснюється заготівля деревини.

При отриманні дозволу в поточному році (або донарахуванні суми рентної плати) після чергового строку сплати рентної плати лісокористувачі сплачують усі суми рентної плати за строками, що минули.

Подається декларація з рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів – за місцезнаходженням лісової ділянки.

Декларація подається за формою, що затверджена Міністерством фінансів [44].

Загальна характеристика декларації з рентної плати розглянута у пункті 2 цього посібника.

Розрахунок податкових зобов'язань з рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів здійснюється у додатках до декларації:

Додаток 8 – розрахунок з рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів в частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування (табл. Е.3 додатка Е);

Додаток 9 – розрахунок з рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів (окрім рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів у частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування).

У додатках до декларації окрім інформації, що характеризує тип декларації, платника рентної плати та податковий період наводиться також код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ за місцезнаходженням лісової ділянки.

Специфіка розрахунку податкових зобов'язань цього виду рентної плати обумовлює розрахунок у додатках донарахувань у разі невідповідності обсягу заготовленої деревини обсягу, що був визначений у дозвільному документі.

У подальших рядках декларації наводиться (у разі необхідності) інформація про суму самостійно нарахованих штрафів та пені за несвоєчасне та/або неповне виконання податкових зобов'язань.

Для цілей контролю повноти та своєчасності сплати податкових зобов'язань суб'єкти лісових відносин, які видають спеціальні дозволи, до 10 числа місяця, що настає за звітним кварталом, направляють контролюючим органам перелік лісокористувачів, яким видано лісорубні квитки та лісові квитки, за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері лісового господарства.

Приклад розрахунку

Лісозаготівельне підприємство отримало дозвіл на заготівлю 350 щільних кубічних метрів великої ділової деревини буку в лісі, що розташований в Івано-Франківській області, у тому числі: великої – 220 щільних кубічних метрів та 130 щільних кубічних метрів середньої деревини.

Фактично додатково було заготовлено 30 щільних кубічних метрів деревини з ліквіду крони.

Картографічна відстань від центру лісового кварталу, де дозволено заготівлю становить 27 км. Місцевість має гірничий рельєф.

Розрахунок

Слід визначити, як це передбачено на схемі, наведеній на рис. 6.3, пояс лісів. Ліси Івано-Франківської області належать до другого поясу (див. табл. 6.3).

Треба визначити розряд, до якого належить місце заготівлі.

Місцевість має гірській рельєф, тому до картографічної відстані застосовується коефіцієнт 1,5 (див. табл. 6.6). Відстань, що береться для визначення розряду складає:

$$27 \times 1,5 = 40,5 \text{ км.}$$

Згідно з табл. 6.5 – це відповідає четвертому розряду.

Згідно з табл. Е.1 додатка Е для деревини буку, що заготовлюється у лісах другого поясу у четвертому розряді ставки визначені на рівні:

- для великої деревини – 165,68 грн/щільний м³;
- для середньої деревини – 105,32 грн/щільний м³.

Таким чином, податкові зобов'язання складають:

- для великої деревини: $350 \times 165,28 = 57\,848,00$ грн;
- для середньої деревини: $130 \times 105,32 = 13\,691,60$ грн.

Усього – 71 539,60 грн.

6.4. Практичні завдання

Лісозаготівельне підприємство отримало лісорубний квиток на заготовлю 150 щільних кубічних метрів смереки в гірських лісах Івано-Франківської області. Фактично було заготовлено 145 щільних кубічних метрів деревини основного порядкування. Крім того, було заготовлено 25 щільних кубічних метрів порубкових залишків.

Розрахувати суму податкових зобов'язань з рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів і заповнити додаток до декларації.

6.5. Запитання для самостійного опрацювання

1. Понятійний апарат Лісового кодексу України.
2. Види використання лісових ресурсів.
3. Вимоги Лісового кодексу України щодо раціонального використання лісових ресурсів.
4. Повноваження місцевих і центральних органів виконавчої влади в галузі лісокористування.
5. Порядок отримання дозволів на спеціальне використання лісових ресурсів.
6. Відповідальність за порушення законодавства в сфері використання лісових ресурсів.
7. Порядок взаємодії контролюючих органів та органів виконавчої влади під час справляння рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів.

Розділ 2. Місцеве оподаткування

7. Єдиний податок

7.1. Характеристика єдиного податку і класифікація платників за групами

Із метою здійснення державної політики щодо підтримки та розвитку малого підприємництва, а також підвищення ефективності використання його потенціалу для розвитку національного господарства використовується спрощена система оподаткування, обліку та звітності. Відповідний порядок оподаткування суб'єктів малого підприємництва запроваджено з початку 1999 року із набуттям чинності Указу Президента України "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва" [111].

Сутність спрощеної системи оподаткування полягає у створенні особливого механізму справляння податків і зборів. Такий механізм встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Чинний порядок справляння єдиного податку закріплено у тексті Податкового кодексу України [86]. Платниками єдиного податку можуть бути як юридичні, так і фізичні особи-підприємці за умови їх відповідності встановленим критеріям та реєстрації у визначеному порядку. Рішення про обрання спрощеної системи оподаткування може прийматися ними самостійно.

З урахуванням змін, внесених до Податкового кодексу України [86], виділяють чотири групи суб'єктів господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності (табл. 7.1).

Варто зазначити, що платниками єдиного податку першої та другої груп можуть бути лише фізичні особи, а третьої – як фізичні, так і юридичні особи.

Таблиця 7.1

Групи платників єдиного податку

Група	Платники	Види діяльності	Критерії
1	2	3	4
1	Фізичні особи-підприємці	Здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню	1) не використовують працю найманих осіб; 2) обсяг доходу протягом календарного року не перевищує 300 тис. грн
2	Фізичні особи-підприємці	Надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню;	1) не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають

Закінчення табл. 7.1

1	2	3	4
		виробництво та/або продаж товарів; діяльність у сфері ресторанного господарства. Платники цієї групи не можуть здійснювати господарську діяльність з: – надання посередницьких послуг з купівлі, продажу, оренди та оцінки нерухомого майна; – виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння	з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб; 2) обсяг доходу протягом календарного року не перевищує 1 500 тис. грн
3	Фізичні особи-підприємці та юридичні особи-суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми	Усі не заборонені види діяльності	1) кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена; 2) обсяг доходу протягом календарного року не перевищує 5 000 тис. грн
4	Фізичні та юридичні особи-сільськогосподарські товаровиробники	Виробництво сільськогосподарської продукції	1) кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена; 2) частка сільгосптоваровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 %

При визначенні кола платників податку єдиного податку четвертої групи важливим є не статус (фізична чи юридична особа), а напрям діяльності (сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 %).

Обмеження щодо кількості осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, встановлено лише для першої та другої груп платників єдиного податку.

Обсяг річного доходу платників єдиного податку третьої групи обмежено на рівні 5 млн грн. Таким чином, у разі перевищення встановленого ліміту, платник втрачає право застосовувати спрощену систему оподаткування, обліку та звітності. Водночас, відсутність обмежень щодо кількості працівників дає право такому платнику єдиного податку користуватися

спеціальним податковим режимом навіть після втрати статусу малого підприємства (у випадку, коли кількість працівників перевищує 50 осіб).

Під час розрахунку показника кількості осіб, які перебувають у трудових відносинах із платником єдиного податку – фізичною особою, не враховуються ті працівники, котрі перебувають у відпустці у зв'язку із вагітністю і пологами та у відпустці з догляду за дитиною до досягнення нею передбаченого законодавством віку.

Платниками єдиного податку першої – третьої груп не можуть бути суб'єкти господарювання (юридичні особи та фізичні особи-підприємці), які здійснюють окремі види діяльності (рис. 7.1), або ті, що належать до переліку платників, на яких не розповсюджується спрощена система оподаткування, обліку та звітності (рис. 7.2).

Види діяльності, які не можуть здійснювати платники єдиного податку першої – третьої груп	
	Діяльність з організації, проведення азартних ігор, лотерей (крім розповсюдження лотерей), парі (букмекерське парі, парі тоталізатора)
	Обмін іноземної валюти
	Виробництво, експорт, імпорт, продаж підакцизних товарів (окрім роздрібного продажу паливно-мастильних матеріалів в ємностях до 20 літрів та діяльності фізичних осіб, пов'язаної з роздрібним продажем пива та столових вин)
	Видобуток, виробництво, реалізація дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, у тому числі органогенного утворення (окрім виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних і побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння)
	Видобуток, реалізація корисних копалин, крім реалізації корисних копалин місцевого значення
	Діяльність у сфері фінансового посередництва, крім діяльності у сфері страхування, яка здійснюється страховими агентами, визначеними Законом України "Про страхування", сюрвейєрами, аварійними комісарами та аджастерами
	Діяльність з управління підприємствами
	Діяльність з надання послуг пошти (крім кур'єрської діяльності) та зв'язку (крім діяльності, що не підлягає ліцензуванню)
	Діяльність з продажу предметів мистецтва та антикваріату, діяльність з організації торгів (аукціонів) виробами мистецтва, предметами колекціонування або антикваріату
	Діяльність з організації, проведення гастрольних заходів

Рис. 7.1. Перелік видів діяльності, які не можуть здійснювати платники єдиного податку першої – третьої груп

Платники, на яких не розповсюджується спрощена система оподаткування, обліку та звітності	
	Фізичні особи-підприємці, які здійснюють технічні випробування та дослідження (група 74.3 КВЕД ДК 009:2005), діяльність у сфері аудиту
	Фізичні особи-підприємці, які надають в оренду земельні ділянки, загальна площа яких перевищує 0,2 гектара, житлові приміщення та/або їх частини, загальна площа яких перевищує 100 квадратних метрів, нежитлові приміщення
	Страхові (перестрахові) брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії, інші фінансові установи, визначені законом; реєстратори цінних паперів
	Суб'єкти господарювання, у статутному капіталі яких сукупність часток, що належать юридичним особам, які не є платниками єдиного податку, дорівнює або перевищує 25 %
	Представництва, філії, відділення та інші відокремлені підрозділи юридичної особи, яка не є платником єдиного податку
	Фізичні та юридичні особи-нерезиденти
	Суб'єкти господарювання, які на день подання заяви про реєстрацію платником єдиного податку мають податковий борг, крім безнадійного податкового боргу, що виник унаслідок дії обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин)

Рис. 7.2. Перелік платників, на яких не розповсюджується спрощена система оподаткування, обліку та звітності

Крім того, Податковий кодекс України містить вичерпний перелік суб'єктів господарювання, які не можуть бути платниками єдиного податку четвертої групи, а саме [86, ст. 291]:

1. Суб'єкти господарювання, у яких більш ніж 50 % доходу, отриманого від продажу сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, становить дохід від реалізації декоративних рослин (за винятком зрізаних квітів, вирощених на угіддях, які належать сільськогосподарському товаровиробнику на праві власності або надані йому в користування, та продуктів їх переробки), диких тварин і птахів, хутряних виробів і хутра (крім хутрової сировини).

2. Суб'єкти господарювання, що провадять діяльність з виробництва підакцизних товарів, крім виноматеріалів виноградних (коди згідно з УКТ ЗЕД 2204 29 – 2204 30), вироблених на підприємствах первинного виноробства для підприємств вторинного виноробства, які використовують такі виноматеріали для виробництва готової продукції.

3. Суб'єкт господарювання, який станом на 1 січня базового (звітного) року має податковий борг, за винятком безнадійного податкового боргу, який виник внаслідок дії обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин).

Перелік побутових послуг, які можуть надаватися населенню платниками єдиного податку першої і другої групи подано на рис. 7.3.

Побутові послуги, які можуть надаватися населенню платниками єдиного податку першої і другої груп	
виготовлення взуття за індивідуальним замовленням	
послуги з ремонту взуття	
виготовлення швейних виробів за індивідуальним замовленням	
виготовлення виробів зі шкіри за індивідуальним замовленням	
виготовлення виробів із хутра за індивідуальним замовленням	
виготовлення спіднього одягу за індивідуальним замовленням	
виготовлення текстильних виробів та галантереї за індивідуальним замовленням	
виготовлення головних уборів за індивідуальним замовленням	
додаткові послуги до виготовлення виробів за індивідуальним замовленням	
послуги з ремонту одягу та побутових текстильних виробів	
виготовлення та в'язання трикотажних виробів за індивідуальним замовленням	
послуги з ремонту трикотажних виробів	
виготовлення килимів та килимових виробів за індивідуальним замовленням	
послуги з ремонту та реставрації килимів та килимових виробів	
виготовлення шкіряних галантерейних виробів за індивідуальним замовленням	
послуги з ремонту шкіряних галантерейних та дорожніх виробів	
виготовлення меблів за індивідуальним замовленням	
послуги з ремонту, реставрації та поновлення меблів	
виготовлення теслярських та столярних виробів за індивідуальним замовленням	
технічне обслуговування та ремонт автомобілів, мотоциклів, моторолерів і мопедів за індивідуальним замовленням	
послуги з ремонту радіотелевізійної та іншої аудіо- і відеоапаратури	
послуги з ремонту електропобутової техніки та інших побутових приладів	
послуги з ремонту годинників	
послуги з ремонту велосипедів	
послуги з технічного обслуговування і ремонту музичних інструментів	
виготовлення металовиробів за індивідуальним замовленням	
послуги з ремонту інших предметів особистого користування, домашнього вжитку та металовиробів	
виготовлення ювелірних виробів за індивідуальним замовленням	
послуги з ремонту ювелірних виробів	
прокат речей особистого користування та побутових товарів	
послуги з виконання фоторобіт	
послуги з оброблення плівок	
послуги з прання, оброблення білизни та інших текстильних виробів	
послуги з чищення та фарбування текстильних, трикотажних і хутрових виробів	
вичинка хутрових шкур за індивідуальним замовленням	
послуги перукарень	
ритуальні послуги	
послуги, пов'язані з сільським та лісовим господарством	
послуги домашньої прислуги	
послуги, пов'язані з очищенням та прибиранням приміщень за індивідуальним замовленням	

Рис. 7.3. Перелік побутових послуг, які можуть надаватися населенню платниками єдиного податку першої і другої груп

7.2. Склад і порядок визначення доходів платників єдиного податку першої – третьої груп

Для платників єдиного податку першої – третьої груп встановлено обмеження щодо річного обсягу доходу. Дотримання відповідного критерію визначає можливість використання спрощеної системи оподаткування та вибір групи платника єдиного податку. Максимальний обсяг доходу платників єдиного податку першої групи протягом календарного року не повинен перевищувати 300 тис. грн, другої – 1,5 млн грн, а третьої – 5 млн грн.

У процесі визначення річного обсягу доходу платників єдиного податку першої – третьої груп ураховуються усі види доходів, які отримані ними протягом відповідного періоду:

- 1) у грошовій (готівковій чи безготівковій) формі;
- 2) у матеріальній або нематеріальній формі.

Варто зазначити, що дохід юридичних осіб включає також дохід їх представництв, філій та відділень.

До складу доходу фізичної особи-підприємця не включають:

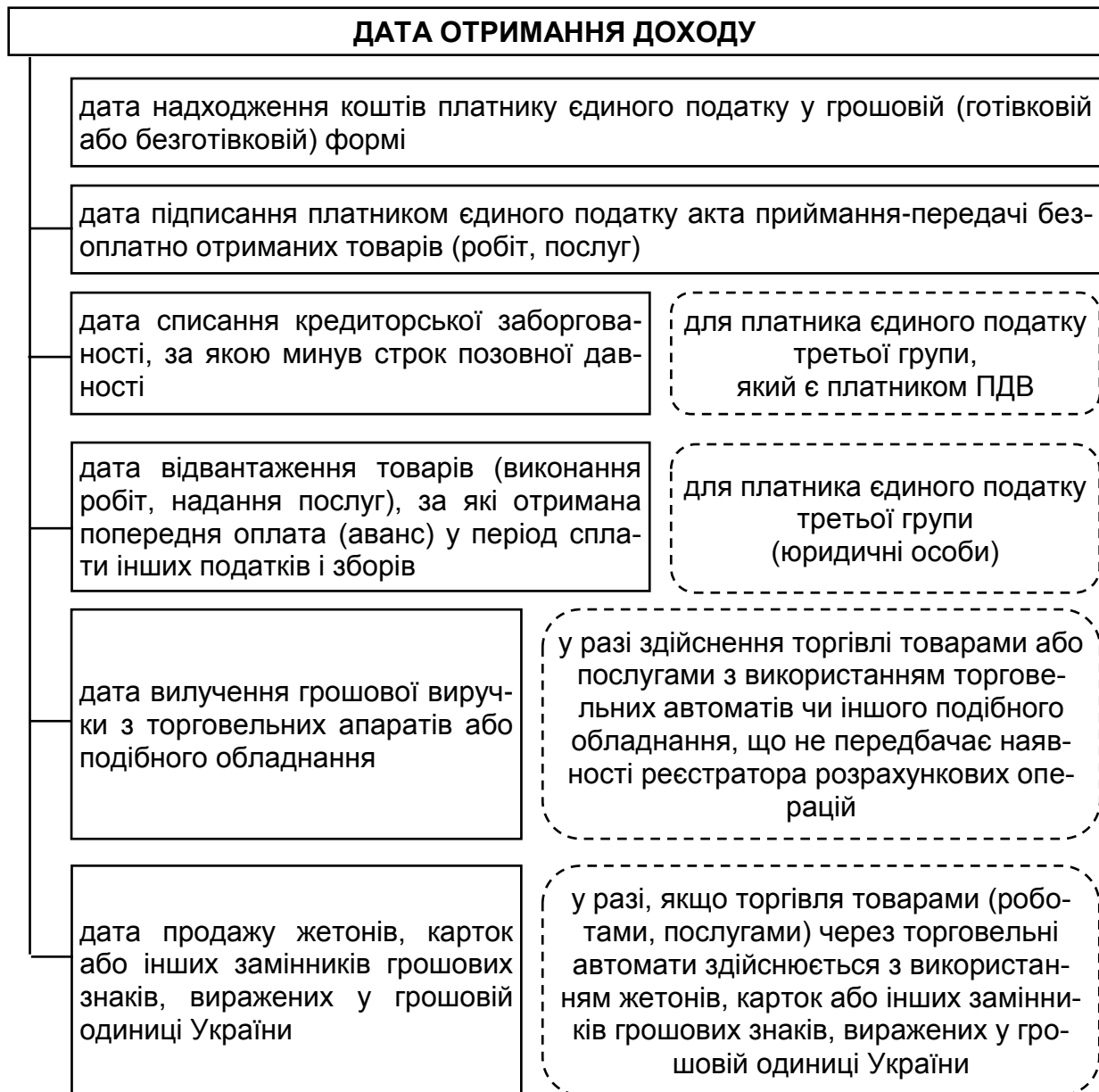
- пасивні доходи (відсотки, дивіденди, роялті, страхові виплати і відшкодування);
- доходи, отримані від продажу рухомого та нерухомого майна, яке перебуває у її власності та використовується у господарській діяльності.

Дохід від операцій з продажу основних засобів платників єдиного податку-юридичних осіб визначається як:

- сума коштів, яку отримано від продажу таких основних засобів;
- різниця між сумою коштів, отриманою від продажу таких основних засобів та їх залишковою балансовою вартістю на день продажу (у випадку, коли основні засоби продано після року їх використання з дня введення в експлуатацію).

Доходом платників єдиного податку також слід вважати: вартість безоплатно отриманих активів (товарів, робіт, послуг); суму кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності (для юридичних осіб-платників третьої групи, які сплачують ПДВ); вартість реалізованої продукції, за яку було отримано аванс у період сплати інших податків і зборів (для юридичних осіб-платників третьої групи); суму отриманої винагороди повіреного або агента (у разі надання платником послуг, виконання робіт за договорами доручення, комісії, транспортного експедирування або за агентськими договорами).

Визначення дати отримання доходу може залежати від категорії платника єдиного податку та способу здійснення торгівлі (рис. 7.4).

Рис. 7.4. Визначення дати отримання доходу

Перерахунок доходу платників єдиного податку, вираженого в іноземній валюті, здійснюється за курсом НБУ, що діє на дату отримання такого доходу.

Не вважаються доходом суми податків і зборів, які утримуються або нараховуються платником єдиного податку під час здійснення ним функцій податкового агента, а також суми нарахованого ЄСВ. Перелік доходів, які не враховуються для цілей оподаткування єдиним податком подано на рис. 7.5.

Доходи, які не враховуються для цілей оподаткування єдиним податком	
	суми податку на додану вартість
	суми коштів, отриманих за внутрішніми розрахунками між структурними підрозділами платника єдиного податку
	суми фінансової допомоги, наданої на поворотній основі, отриманої та поверненої протягом 12 календарних місяців з дня її отримання, та суми кредитів
	суми коштів цільового призначення, що надійшли від Пенсійного фонду та інших фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, з бюджетів або державних цільових фондів, у тому числі в межах державних або місцевих програм
	суми коштів (аванс, передплата), що повертаються покупцю товару (робіт, послуг) – платнику єдиного податку та/або повертаються платником єдиного податку покупцю товару (робіт, послуг), якщо таке повернення відбувається внаслідок повернення товару, розірвання договору або за листом-заявою про повернення коштів
	суми коштів, що надійшли як оплата товарів (робіт, послуг), реалізованих у період сплати інших податків і зборів, встановлених Податковим кодексом України, вартість яких була включена до доходу юридичної особи під час обчислення податку на прибуток підприємств або загального оподаткованого доходу фізичної особи-підприємця
	суми податку на додану вартість, що надійшли у вартості товарів (виконаних робіт, наданих послуг), відвантажених (поставлених) у період сплати інших податків і зборів, установлених Податковим кодексом України
	суми коштів та вартість майна, внесені засновниками або учасниками платника єдиного податку до статутного капіталу такого платника
	суми коштів у частині надмірно сплачених податків і зборів, установлених Податковим кодексом України, та суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що повертаються платнику єдиного податку з бюджетів або державних цільових фондів
	дивіденди, отримані платником єдиного податку–юридичною особою від інших платників податків, оподатковані в порядку, визначеному Податковим кодексом України

Рис. 7.5. Перелік доходів, які не враховуються для цілей оподаткування єдиним податком

Метою визначення доходу може бути:

- оподаткування єдиним податком;
- визначення права суб'єкта господарювання на застосування спрощеної системи оподаткування (під час реєстрації платником єдиного податку або у процесі перевірки дотримання вимог дійсними платниками). У цьому випадку до складу доходу платника не відносять суми компенсації (відшкодування) за рішенням суду за будь-які попередні періоди.

Платники єдиного податку, у яких обсяг доходів не перевищує встановлених граничних розмірів, можуть застосовувати спрощену систему оподаткування у наступному році.

7.3. Порядок розрахунку податкових зобов'язань

У разі, якщо суб'єктом господарювання прийнято рішення про вибір чи перехід на спрощену систему оподаткування, необхідно звернутися до контролюючого органу із відповідною заявою. Порядок подання заяви про застосування спрощеної системи оподаткування затверджено відповідним Наказом Міністерства фінансів України від 20.12.2011 р. № 1675 [87].

Заява (табл. Ж.1 додатка Ж,) може бути подана в один із таких способів:

- особисто платником податків або уповноваженою особою;
- поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення;
- засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису підзвітних осіб;
- державному реєстратору як додаток до реєстраційної картки, що подається для проведення державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи-підприємця. Електронна копія заяви, виготовлена шляхом сканування, передається державним реєстратором до контролюючого органу одночасно з відомостями з реєстраційної картки на проведення державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи-підприємця згідно із Законом України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців" [89].

У разі переходу на спрощену систему оподаткування із загальної, до поданої заяви необхідно додати розрахунок доходу за попередній календарний рік (додаток 3).

Основні умови набуття статусу платника єдиного податку подано у табл. 7.2 [86, пп. 298.1].

Таблиця 7.2

Умови набуття статусу платника єдиного податку

Платники	Термін подання заяви	Термін набуття статусу платника єдиного податку
1	2	3
Новостворені, зареєстровані в установленому порядку фізичні особи-підприємці	До закінчення місяця, в якому відбулася державна реєстрація	Вважаються платниками єдиного податку першої або другої групи з першого числа місяця, наступного за місяцем, у якому відбулася державна реєстрація
Новостворені, зареєстровані в установленому законом порядку суб'єкти господарювання	Протягом 10 днів з дня державної реєстрації	Вважаються платниками єдиного податку третьої групи (без сплати ПДВ) з дня їх державної реєстрації

Закінчення табл. 7.2

1	2	3
Суб'єкти господарювання, які утворюються в результаті реорганізації (крім перетворення) будь-якого платника податку, що має непогашені податкові зобов'язання чи податковий борг, які виникли до такої реорганізації	Не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку наступного календарного кварталу	Можуть бути зареєстровані як платники єдиного податку з першого числа місяця, наступного за податковим (звітним) кварталом, у якому здійснено погашення податкових зобов'язань чи податкового боргу
Суб'єкти господарювання, які є платниками інших податків і зборів	Не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку наступного календарного кварталу	Можуть бути зареєстровані як платники єдиного податку з першого числа місяця, наступного за податковим (звітним) кварталом за умови, якщо протягом календарного року, що передує періоду переходу на спрощену систему оподаткування, суб'єктом господарювання дотримано відповідні вимоги (див. табл. 7.1). Такий суб'єкт господарювання може здійснити перехід на спрощену систему оподаткування один раз протягом календарного року

Платник єдиного податку, за умови дотримання визначених для обраної групи вимог, може самостійно перейти на сплату єдиного податку, встановленого для інших груп. Для цього йому необхідно не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку наступного кварталу звернутися із заявою до контролюючого органу. У цьому разі у платника єдиного податку третьої групи, який є платником ПДВ, буде анульовано реєстрацію платника ПДВ, у разі обрання ним першої або другої групи чи ставки єдиного податку, встановленої для третьої групи, яка включає ПДВ до складу єдиного податку.

Процес реєстрації суб'єкта господарювання (фізичної або юридичної особи) як платника єдиного податку передбачає внесення відповідних записів до реєстру платників єдиного податку. Ведення такого реєстру здійснюється Центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

У разі відсутності підстав для відмови у реєстрації суб'єкта господарювання як платника єдиного податку, вичерпний перелік яких подано на рис. 7.6 [86, пп. 299.6], контролюючий орган зобов'язаний зареєструвати таку особу платником єдиного податку протягом двох робочих днів від дати надходження заяви.

Підстави для відмови у реєстрації суб'єкта господарювання як платника єдиного податку

невідповідність суб'єкта господарювання вимогам, закріпленим у ст. 291 Податкового кодексу України щодо:
• обсягу річного доходу та кількості осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах (див. табл. 7.1);
• видів діяльності та категорії платників (див. рис. 7.1 і 7.2)
наявність у суб'єкта господарювання, який утворюється у результаті реорганізації (крім перетворення) будь-якого платника податку, непогашених податкових зобов'язань чи податкового боргу, що виникли до такої реорганізації
недотримання суб'єктом вимог, установлених п.п. 298.1.4 Податкового Кодексу України щодо дати подання заяви, кількості переходів на рік, розрахунку доходу за попередній календарний рік

Рис. 7.6. Перелік підстав для відмови у реєстрації суб'єкта господарювання як платника єдиного податку

Реєстрація новостворених суб'єктів господарювання як платників єдиного податку здійснюється протягом двох робочих днів із дати отримання відповідної заяви або отримання контролюючим органом від державного реєстратора електронної копії заяви та відомостей з реєстраційної картки на проведення державної реєстрації (якщо таку заяву додано до реєстраційної картки).

Відмова у реєстрації платника єдиного податку має бути письмово вмотивована (протягом двох робочих днів із дня подання заяви) і може бути оскаржена суб'єктом господарювання.

Перелік відомостей про платника єдиного податку, які вносяться до реєстру наведено на рис. 7.7.

Відомості про платника єдиного податку, які вносяться до реєстру платників єдиного податку

найменування суб'єкта господарювання, код згідно з ЄДРПОУ (для юридичної особи) або прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи-підприємця, реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання в установленому порядку відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків і мають відповідну відмітку у паспорті)
податкова адреса суб'єкта господарювання
місце провадження господарської діяльності
обрані фізичною особою-підприємцем першої та другої груп види господарської діяльності
ставка єдиного податку та група платника податку
дата (період) обрання або переходу на спрощену систему оподаткування
дата реєстрації
види господарської діяльності
дата анулювання реєстрації

Рис. 7.7. Перелік відомостей про платника єдиного податку, які вносяться до реєстру

Зміни до реєстру платників єдиного податку вносяться в день подання платником відповідної заяви. Зареєстрований платник єдиного податку може отримати витяг з реєстру платників єдиного податку. Даний документ підтверджує статус юридичної особи або фізичної особи-підприємця. Витяг вважається дійсним до наступного внесення змін щодо відомостей про платника податку. Форму запиту на отримання витягу (додаток І) та, власне, самого витягу з реєстру платників єдиного податку (додаток ІІ) оприлюднено на офіційному сайті Державної фіскальної служби України [113]. Строк надання витягу не повинен перевищувати одного робочого дня з дня надходження запиту.

У разі відмови від застосування спрощеної системи оподаткування платники єдиного податку першої – третьої груп, не пізніше ніж за 10 календарних днів до початку нового календарного кварталу, звертаються до контролюючого органу із відповідною заявою. Формою заяви про застосування спрощеної системи оподаткування (додаток Ж) передбачено і відмову від спрощеної системи оподаткування із зазначенням причин відмови.

Рішення про перехід на загальну систему оподаткування може прийматися платником самостійно, або ж у випадках, передбачених Податковим кодексом України (табл. 7.3) [86, п.п. 298.2.2].

Таблиця 7.3

**Умови позбавлення статусу платника єдиного податку
першої – третьої групи**

Категорія платників	Обставини	Строки
1	2	3
Платники єдиного податку першої і другої груп	У разі перевищення протягом календарного року встановленого обсягу доходу та нездійснення такими платниками переходу на застосування іншої ставки	3 першого числа місяця, наступного за податковим (звітним) кварталом, у якому відбулося таке перевищення
	У разі перевищення протягом календарного року обсягу доходу (5 млн грн), платниками, які використали право на застосування інших ставок, встановлених для третьої групи	3 першого числа місяця, наступного за податковим (звітним) кварталом, у якому відбулося таке перевищення
Платники єдиного податку третьої групи	У разі перевищення протягом календарного року встановленого обсягу доходу	3 першого числа місяця, наступного за податковим (звітним) кварталом, у якому відбулося таке перевищення
Платники єдиного податку першої – третьої груп	У разі застосування платником способу розрахунків іншого, ніж у грошовій (готівковій та/або безготівковій) формі	3 першого числа місяця, наступного за податковим (звітним) періодом, у якому допущено такий спосіб розрахунків

1	2	3
	У разі здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування, або невідповідності вимогам організаційно-правових форм господарювання	З першого числа місяця, наступного за податковим (звітним) періодом, у якому здійснювалися такі види діяльності або відбулася зміна організаційно-правової форми
	У разі перевищення чисельності фізичних осіб, які перебувають у трудових відносинах з платником єдиного податку	З першого числа місяця, наступного за податковим (звітним) періодом, у якому допущено таке перевищення
	У разі здійснення видів діяльності, не зазначених у реєстрі платників єдиного податку	З першого числа місяця, наступного за податковим (звітним) періодом, у якому здійснювалися такі види діяльності
	У разі наявності податкового боргу на кожне перше число місяця протягом двох послідовних кварталів	В останній день другого із двох послідовних кварталів
Платники єдиного податку першої або другої груп	У разі здійснення платниками діяльності, яка не передбачена Податковим кодексом України для відповідних груп платників єдиного податку	З першого числа місяця, наступного за податковим (звітним) кварталом, у якому здійснювалася така діяльність

Анулювання реєстрації платником єдиного податку здійснюється шляхом виключення з відповідного реєстру за рішенням контролюючого органу. Окрім наведених підстав анулювання реєстрації платника єдиного податку першої – третьої груп може також відбуватися у разі припинення юридичної особи (крім перетворення) або припинення підприємницької діяльності фізичною особою – підприємцем.

Реєстрація платником ПДВ платників єдиного податку третьої групи здійснюється відповідно до положень Податкового кодексу України [86] та "Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість" затвердженого Наказом Міністерства фінансів України від 14.11.2014 р. № 1130 [96].

Обов'язковою умовою реєстрації платника податків у якості платника ПДВ є перебування на обліку в контролюючому органі за основним місцем обліку. Для реєстрації особи як платника ПДВ до контролюючого органу за місцезнаходженням (місцем проживання) подається реєстраційна заява платника ПДВ за встановленою формою № 1-ПДВ (додаток К) [96].

Заява подається особисто фізичною особою або безпосередньо керівником або представником юридичної особи – платника до контролюючого

органу за місцезнаходженням (місцем проживання) особи. Заяву може бути наданою засобами електронного зв'язку в електронній формі (у разі наявності договору між платником податку і контролюючим органом про визнання електронних документів).

Реєстраційна заява може бути подана державному реєстратору як додаток до реєстраційної картки, що подається для проведення державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи – підприємця. У такому випадку електронна копія реєстраційної заяви, виготовлена шляхом сканування, передається державним реєстратором до контролюючих органів одночасно з відомостями з реєстраційної картки на проведення державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи – підприємця. У заяві зазначаються підстави для реєстрації особи як платника ПДВ.

Податковим кодексом України [86] та Положенням про реєстрацію платників ПДВ [96] передбачено особливості реєстрації під час обрання або переходу на спрощену систему оподаткування, зміни ставки єдиного податку або відмови від спрощеної системи оподаткування (табл. 7.4).

Таблиця 7.4

Особливості реєстрації платника ПДВ під час набуття, зміни або відмови від статусу платника єдиного податку

Зміна системи оподаткування (зміна групи платника єдиного податку)	Дата подання заяви про реєстрацію
1	2
У разі переходу осіб зі спрощеної системи оподаткування, що не передбачає сплати ПДВ, на сплату інших податків і зборів у випадках, коли ця особа переставє відповідати вимогам до платників єдиного податку (перевищено суму доходу або під час здійснення діяльності, яка не дозволена у разі спрощеної системи оподаткування тощо) реєстраційна заява подається	Не пізніше 10 числа першого календарного місяця, в якому здійснено перехід на сплату інших податків і зборів, якщо такі особи відповідають вимогам обов'язкової реєстрації платників ПДВ Не пізніше ніж за 20 календарних днів до початку податкового періоду, з якого такі особи вважатимуться платниками ПДВ, якщо такі особи вважають за доцільне добровільно зареєструватись
Платник єдиного податку третьої групи, який застосовує ставку єдиного податку в розмірі 5 % (крім фізичних осіб – підприємців, які здійснюють діяльність з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння), у разі добровільної зміни ставки єдиного податку	Подає реєстраційну заяву не пізніше, ніж за 15 календарних днів до початку календарного кварталу, в якому буде застосовуватись ставка єдиного податку, що передбачає сплату ПДВ. Реєстрація їх платниками ПДВ діє з першого числа календарного кварталу, в якому буде застосовуватись ставка єдиного податку, що передбачає сплату ПДВ

1	2
<p>Особа, яка не зареєстрована платником ПДВ та не перебуває на спрощеній системі оподаткування, у разі бажання перейти на спрощену систему оподаткування із застосуванням ставки єдиного податку, що передбачає сплату ПДВ в обов'язковому порядку подає реєстраційну заяву та повинна відповідати вимогам, встановленим для третьої групи платників єдиного податку (крім фізичних осіб-підприємців, які здійснюють діяльність з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів із дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння)</p>	<p>Реєстраційна заява подається не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку календарного кварталу, з якого така особа бажає перейти на сплату єдиного податку зі ставкою, що передбачає сплату ПДВ.</p> <p>Якщо контролюючим органом прийнято рішення про відмову у реєстрації особи платником ПДВ, така особа відмовляється від застосування спрощеної системи оподаткування або обирає ставку єдиного податку, що не передбачає сплату ПДВ</p>
<p>Не зареєстровані платниками ПДВ платники єдиного податку першої або другої групи, які перевищили у календарному кварталі обсяг доходу, визначений для відповідної групи платників та з наступного календарного кварталу за заявою переходять на застосування ставки єдиного податку, що встановлена для третьої групи і передбачає сплату ПДВ</p>	<p>Реєстраційна заява подається не пізніше 20 числа місяця, наступного за календарним кварталом, у якому допущено перевищення обсягу доходу, та одночасно із заявою про перехід на застосування іншої ставки єдиного податку.</p> <p>У разі відмови в реєстрації платником ПДВ такі платники єдиного податку переходять на застосування ставки єдиного податку, що не передбачає сплату ПДВ, або відмовляються від застосування спрощеної системи оподаткування</p>
<p>Платник єдиного податку першої або другої групи у разі добровільного прийняття рішення про перехід на сплату єдиного податку зі ставкою, що передбачає сплату ПДВ, якщо така особа одночасно відповідає вимогам, встановленим для третьої групи платників єдиного податку</p>	<p>Реєстраційна заява подається не пізніше, ніж за 15 календарних днів до початку календарного кварталу, з якого така особа бажає перейти на сплату єдиного податку зі ставкою, що передбачає сплату ПДВ</p>
<p>Якщо особа, яка переходить на сплату інших податків і зборів зі спрощеної системи оподаткування, подала до контролюючого органу реєстраційну заяву без зазначення бажаного дня реєстрації й останній день строку у 5 робочих днів від дня отримання реєстраційної заяви передуює даті переходу такої особи на загальну систему оподаткування</p>	<p>Датою реєстрації платником ПДВ визначається перший день переходу такої особи на загальну систему оподаткування</p>

Контролюючий орган протягом трьох робочих днів від дня отримання заяви може звернутися до особи з письмовою пропозицією надати нову

заяву про реєстрацію (із зазначенням підстав неприйняття попередньої) у таких випадках:

- якщо в заяві про реєстрацію не зазначені обов'язкові реквізити, надані недостовірні або неповні дані, її не скріплено печаткою заявника (у разі її наявності);

- заяву не підписано заявником;

- відомості про заявника не включені до Єдиного державного реєстру.

У разі відсутності підстав для відмови у реєстрації особи як платника ПДВ контролюючий орган зобов'язаний протягом трьох робочих днів після надходження реєстраційної заяви до контролюючого органу внести до Реєстру запис про реєстрацію такої особи як платника ПДВ. Перебіг строку у три робочих дні, установленого для реєстрації платника ПДВ, розпочинається з першого календарного дня, що настає за днем отримання контролюючим органом заяви про реєстрацію платника ПДВ. У разі, якщо останній день строку подання заяви припадає на вихідний, святковий або неробочий день, останнім днем строку вважається наступний за вихідним, святковим або неробочим робочий день.

Облік доходів платників єдиного податку першої – другої груп, а також фізичних осіб-підприємців платників третьої групи, які не є платниками ПДВ, здійснюється шляхом ведення книги обліку доходів (додаток Л). Дані про обсяг отриманих доходів вносять щоденно. Фізичні особи-платники єдиного податку третьої групи, які є платниками ПДВ, ведуть книгу обліку доходів і витрат (додаток М). Форми та порядок ведення книги обліку доходів, а також книги обліку доходів і витрат затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 07.07.2015 р. № 800/27245 [102].

Порядком ведення книги обліку доходів для платників єдиного податку першої – третьої груп, які не є платниками ПДВ, а також порядком ведення книги обліку доходів і витрат для платників єдиного податку третьої групи, які є платниками ПДВ, передбачено можливість ведення обліку як у паперовій, так і в електронній формі. Для реєстрації книги обліку доходів (доходів і витрат) платник зобов'язаний:

- у разі обрання способу ведення у паперовому вигляді, подати до контролюючого органу її примірник;

- у разі обрання способу ведення у електронній формі, отримати в акредитованому центрі сертифікації ключів посилені сертифікати відкритих ключів, укласти договір про визнання електронних документів з контролюючим органом, сформулювати та надіслати до такого контролюючого органу заяву про обрання способу ведення книги в електронній формі

засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису підзвітних осіб у порядку, визначеному законодавством, використовуючи такий електронний сервіс.

Для платників єдиного податку третьої групи-юридичних осіб з метою об'єднання об'єкта оподаткування передбачено використання спрощеного бухгалтерського обліку щодо доходів і витрат. Обов'язку ведення книги обліку доходів і витрат для платників єдиного податку третьої групи юридичних осіб не передбачено.

Діючою спрощеною системою оподаткування для платників єдиного податку першої – третьої груп передбачено використання фіксованих та відсоткових ставок єдиного податку (табл. 7.5) [86, ст. 293].

Якщо платник єдиного податку першої або другої групи здійснює одразу декілька видів господарської діяльності застосовується максимальна зі ставок, установлених для таких видів діяльності. Аналогічний підхід використовується у випадку здійснення такими платниками діяльності на територіях більш ніж однієї громади.

Таблиця 7.5

Ставки єдиного податку для платників першої – третьої груп

1 група	2 група	3 група	
		фізичні особи	юридичні особи
до 10 % МЗП залежно від виду господарської діяльності	до 20 % МЗП залежно від виду господарської діяльності	3 % доходу – у разі сплати ПДВ	
		5 % доходу – у разі включення ПДВ до складу єдиного податку	
15 % доходу, отриманого від провадження діяльності, не зазначеної у реєстрі платників єдиного податку, віднесеного до першої або другої групи	5 % доходу від діяльності з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння	подвійний розмір ставок (6 % та 10 %): • до суми перевищення граничного обсягу доходу; • доходу, отриманого під час застосування способу розрахунків іншого, ніж у грошовій (готівковій та/або безготівковій) формі; • доходу, отриманого від здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування	
15 % доходу, отриманого платниками від провадження діяльності, яка не передбачена для платників першої та другої груп			
15 % суми перевищення граничного обсягу доходу			
15 % доходу, отриманого під час застосування способу розрахунків іншого, ніж у грошовій (готівковій та/або безготівковій) формі			
15 % доходу, отриманого від здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування			

Особливості застосування окремих ставок єдиного податку для окремих груп платників подано у табл. 7.6.

Таблиця 7.6

Особливості застосування окремих ставок єдиного податку

Групи платників	Обставини	Наслідки	Умови
1 група	Перевищення граничного обсягу доходу (300 тис. грн)	Перехід за заявою з наступного календарного кварталу на застосування ставки єдиного податку, визначеної для платників єдиного податку другої або третьої групи, або відмова від застосування спрощеної системи оподаткування	Застосування ставки 15 % до суми перевищення; подача заяви не пізніше 20 числа місяця, наступного за календарним кварталом, у якому допущено таке перевищення обсягу доходу
2 група	Перевищення граничного обсягу доходу (1,5 млн грн)	Перехід за заявою з наступного календарного кварталу на застосування ставки єдиного податку, визначеної для платників єдиного податку третьої групи, або відмова від застосування спрощеної системи оподаткування	Застосування ставки 15 % до суми перевищення; подача заяви не пізніше 20 числа місяця, наступного за календарним кварталом, у якому допущено таке перевищення обсягу доходу
3 група – фізичні особи-підприємці	Перевищення граничного обсягу доходу (5 млн грн)	Перехід на сплату інших податків і зборів	Застосування ставки 15 % до суми перевищення; подача заяви не пізніше 20 числа місяця, наступного за календарним кварталом, у якому допущено таке перевищення обсягу доходу
3 група – юридичні особи			Застосування подвійної ставки (6 або 10 %) до суми перевищення; подача заяви не пізніше 20 числа місяця, наступного за календарним кварталом, у якому допущено таке перевищення обсягу доходу

Умови, за яких може здійснюватися вибір ставки єдиного податку, визначеної для платників третьої групи, на рівні 3 % подано у табл. 7.7.

**Умови вибору ставки єдиного податку,
визначеної для платників третьої групи, на рівні 3 %**

Суб'єкти господарювання	Обставини	Умови
Суб'єкт господарювання, зареєстрований платником ПДВ на загальній системі оподаткування	У разі переходу на спрощену систему оподаткування	Шляхом подання заяви щодо переходу на спрощену систему оподаткування не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку наступного календарного кварталу
Платник єдиного податку третьої групи, який обрав ставку єдиного податку 5 %	У разі добровільної зміни ставки єдиного податку	Шляхом подання заяви щодо зміни ставки єдиного податку не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку календарного кварталу, в якому буде застосовуватися нова ставка та реєстрації такого платника єдиного податку платником ПДВ
Суб'єкт господарювання, не зареєстрований платником ПДВ	У разі переходу на спрощену систему оподаткування або зміни групи платників єдиного податку	Шляхом реєстрації платником ПДВ і подання заяви щодо переходу на спрощену систему оподаткування або зміни групи платників єдиного податку не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку наступного календарного кварталу, в якому здійснено реєстрацію платником ПДВ

Платники єдиного податку, у разі анулювання їх реєстрації платника ПДВ, зобов'язані перейти на сплату єдиного податку за ставкою 5 %. Альтернативним варіантом може бути або відмова від застосування спрощеної системи оподаткування. Для цього, не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку наступного календарного кварталу, у якому відбулося анулювання реєстрації платника ПДВ, подається заява про відповідну зміну ставки єдиного податку, або ж відмову від спрощеної системи оподаткування.

Установлення розміру фіксованих ставок єдиного податку для фізичних осіб-підприємців здійснюється місцевими (сільськими, селищними та міськими) радами залежно від виду господарської діяльності у розрахунку на календарний місяць. Ставки єдиного податку для першої і другої груп щодо окремих видів діяльності, встановлені відповідно до рішень місцевих рад обласних центрів на території України станом на 01.02.2016 р., подано у додатку Н. Таким чином, мінімальна ставка для 1 групи платників єдиного податку діє у м. Одеса та складає 2 % МЗП (у 2016 р. – 27,6 грн). У середньому за обласними центрами ставка єдиного податку для 1 групи становить 8,9 % (у 2016 р. – 122,6 грн). За проаналізованими видами діяльності

для другої групи платників податків найнижча ставка діє для послуг з ремонту годинників 16,8 % МЗП (у 2016 р. – 231,5 грн). У аспекті обласних центрів мінімальна податкова ставка з єдиного податку за середнім значенням для платників другої групи характерна для міста Львів та складає 14,6 % МЗП (у 2016 р. – 201,19 грн).

Податковим періодом для першої, другої та четвертої груп платників єдиного податку визначено календарний рік, а для третьої групи – календарний квартал. Початком податкового періоду вважається перше число першого місяця, а кінцем – останній календарний день останнього місяця. Особливості визначення меж звітного періоду для платників єдиного податку наведено у табл. 7.8.

Таблиця 7.8

**Особливості визначення звітного періоду
платників єдиного податку**

Суб'єкти господарювання	Межі звітного періоду
Які перейшли на сплату єдиного податку із сплати інших податків і зборів	Перший звітний період починається з першого числа місяця, що настає за наступним звітним кварталом, у якому особу зареєстровано платником єдиного податку, і закінчується останнім календарним днем останнього місяця такого періоду
Зареєстровані фізичні особи-підприємці, які до закінчення місяця, в якому відбулася державна реєстрація, подали заяву щодо обрання спрощеної системи оподаткування та ставки єдиного податку, встановленої для першої або другої групи	Перший звітний період починається з першого числа місяця, наступного за місяцем, у якому особу зареєстровано платником єдиного податку
Новостворені суб'єкти господарювання, які протягом 10 календарних днів з дня державної реєстрації подали заяву щодо обрання спрощеної системи оподаткування та ставки єдиного податку, встановленої для третьої групи	Перший звітний період починається з першого числа місяця, в якому відбулася державна реєстрація
Які утворюються в результаті реорганізації (крім перетворення) будь-якого платника податку, що має непогашені податкові зобов'язання чи податковий борг, які виникли до такої реорганізації	Перший звітний період починається з першого числа місяця, наступного за звітним кварталом, у якому погашено такі податкові зобов'язання чи податковий борг і подано заяву щодо обрання спрощеної системи оподаткування
У разі державної реєстрації припинення юридичних осіб та державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця, яка є платником єдиного податку	Останнім звітним періодом вважається період, у якому подано до контролюючого органу заяву щодо відмови від спрощеної системи оподаткування у зв'язку з припиненням провадження господарської діяльності

Сплата єдиного податку платниками першої та другої груп здійснюється не пізніше 20 числа поточного місяця авансовими внесками з урахуванням розміру обраної ставки. Платники єдиного податку третьої групи сплачують єдиний податок протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за звітний квартал. В обох випадках сума єдиного податку сплачується за місцем податкової адреси. Сума податку, нарахованого у зв'язку із перевищенням граничних сум, установлених для платників єдиного податку, сплачується протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за звітний квартал.

Нарахування податкових зобов'язань у разі відмови від застосування спрощеної системи оподаткування у зв'язку з припиненням провадження господарської діяльності триває до останнього дня календарного місяця, у якому до контролюючого органу подано відповідну заяву або надіслано повідомлення про анулювання реєстрації платника єдиного податку за рішенням контролюючого органу.

З урахуванням положень пп. 49.18.3 Податкового кодексу України [86] податкова декларація платників єдиного податку першої та другої груп має бути подана до контролюючого органу за місцем податкової адреси протягом 60 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного (податкового) року, а платників третьої групи – протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу. Форми податкових декларацій платників єдиного податку затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 19.06.2015 р. № 578 [104].

Порядок складання та подання звітності у випадках перевищення визначених для відповідної групи платників єдиного податку обмежень закріплено у ст. 296 Податкового кодексу України [86] (табл. 7.9).

Якщо платником єдиного податку було порушено вимоги щодо способу розрахунків або видів діяльності у податковій декларації окремо відображають доходи, отримані від здійснення таких операцій.

Обов'язок використання реєстраторів розрахункових операцій виникає у фізичних осіб-підприємців другої і третьої груп незалежно від виду діяльності, обсяг доходу яких не перевищує 1 млн грн. Застосування реєстратора розрахункових операцій розпочинається з першого числа першого місяця кварталу, наступного за виникненням такого перевищення, та продовжується у всіх наступних податкових періодах протягом дії свідоцтва платника єдиного податку.

Порядок складання та подання звітності у випадках перевищення визначених для платників єдиного податку обмежень

Групи платників	Обставини	Строки та умови подачі декларації
1 група	Перевищення протягом року граничного обсягу доходу, або самостійного прийняття рішення про перехід на сплату податку за ставками, встановленими для платників єдиного податку другої або третьої (фізичні особи-підприємці) груп	Протягом 40 календарних днів, наступних за останнім днем звітного періоду з відображенням авансових внесків та обсягу доходу, оподаткованого за ставками: <ul style="list-style-type: none"> • визначеними для платників єдиного податку першої та другої груп; • 15 %; • за новою ставкою єдиного податку
2 група		Окремо відображають: <ul style="list-style-type: none"> • щомісячні авансові внески; • обсяг доходу, оподаткований за кожною з обраних ними ставок єдиного податку; • обсяг доходу, оподаткований за ставкою 15 % (у разі перевищення обсягу доходу)
3 група – фізичні особи-підприємці	Перевищення протягом року граничного обсягу доходу	Окремо відображають обсяг доходу: <ul style="list-style-type: none"> • оподаткований за кожною з обраних ними ставок єдиного податку; • оподаткований за ставкою 15 %
3 група – юридичні особи		Окремо відображають обсяг доходу: <ul style="list-style-type: none"> • оподаткований за відповідною ставкою, встановленою для таких платників; • оподаткований за подвійною ставкою, встановленою для таких платників

7.4. Оподаткування єдиним податком платників четвертої групи

Платниками єдиного податку четвертої групи є сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 %. Таким чином, основним критерієм для платників четвертої групи є частка сільгосппродукції у загальному обсязі їх реалізації за рік. Жодних обмежень щодо кількості осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не встановлено.

Основні умови набуття статусу платника єдиного податку четвертої групи подано у табл. 7.10 [86, пп. 291.4].

Умови набуття статусу платника єдиного податку четвертої групи

Платники	Умови
Сільгосптоваровиробник, утворений шляхом злиття, приєднання, перетворення, поділу або виділення	Обов'язковість дотримання критерію щодо частки сільськогосподарського товаровиробництва (75 %): • усіма особами окремо, які зливаються або приєднуються; • кожною окремою особою, утвореною шляхом поділу або виділення; • особою, утвореною шляхом перетворення
Сільгосптоваровиробник, утворений шляхом злиття, приєднання	Дотримання критерію щодо частки сільськогосподарського товаровиробництва (75 %) за попередній звітний рік всіма товаровиробниками, які беруть участь у їх утворенні дає право бути платником податку в рік утворення
Сільгосптоваровиробник, утворений шляхом перетворення	Дотримання критерію щодо частки сільськогосподарського товаровиробництва (75 %) за попередній звітний рік дає право бути платником податку в рік утворення
Сільгосптоваровиробник, утворений шляхом поділу або виділення	Дотримання критерію щодо частки сільськогосподарського товаровиробництва (75 %) за попередній звітний рік дає право бути платником податку з наступного року
Новоутворений сільгосптоваровиробник	Дотримання критерію щодо частки сільськогосподарського товаровиробництва (75 %) за попередній звітний рік дає право бути платником податку з наступного року

До обставин, які обмежують можливість суб'єктів господарювання на застосування єдиного податку четвертої групи, віднесено:

- перевищення 50 % обмеження щодо частки доходу, отриманого від реалізації декоративних рослин (за винятком зрізаних квітів, вирощених на угіддях, які належать сільськогосподарському товаровиробнику на праві власності або надані йому в користування, та продуктів їх переробки), диких тварин і птахів, хутряних виробів і хутра (крім хутрової сировини), у структурі доходу, отриманого від продажу сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки;

- виробництво підакцизних товарів, крім виноматеріалів виноградних, вироблених на підприємствах первинного виноробства для підприємств вторинного виноробства, які використовують такі виноматеріали для виробництва готової продукції;

- наявність податкового боргу станом на 1 січня базового року, за винятком безнадійного податкового боргу, який виник внаслідок дії обставин непереборної сили.

Порядок визначення об'єкта і бази оподаткування єдиним податком для платників четвертої групи закріплено у ст. 292¹ Податкового кодексу України [86]. Зокрема, об'єктом оподаткування визначено "площу сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків,

водосховищ), що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому у користування, у тому числі на умовах оренди" [86, ст. 292¹].

У якості бази оподаткування використовується:

- значення нормативного грошового оцінювання одного гектара сільськогосподарських угідь, з урахуванням коефіцієнта індексації;
- значення нормативного грошового оцінювання ріллі в АР Крим або в області, з урахуванням коефіцієнта індексації (для земель водного фонду: внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ).

Коефіцієнт індексації нормативного грошового оцінювання земель застосовується кумулятивно залежно від дати проведення нормативного грошового оцінювання земель.

Розмір ставок єдиного податку для платників четвертої групи встановлюється у відсотках бази оподаткування і враховує категорію (тип) земель, а також їх розташування (табл. 7.11).

Таблиця 7.11

Ставки єдиного податку четвертої групи

Вид об'єкта	Ставки, % нормативного грошового оцінювання		
	загальні	у гірських зонах та на поліських територіях	на закритому ґрунті
Рілля, сіножаті, пасовища	0,81	0,49	5,4
Багаторічні насадження	0,49	0,16	—
Землі водного фонду	2,43	—	—

Приклад розрахунку

Сільськогосподарське підприємство є платником єдиного податку четвертої групи. У користуванні підприємства на території Харківської області перебувають:

- сільськогосподарські угіддя (пасовища), площею 30 га. Нормативна грошова оцінка одного гектара відповідних угідь станом на 01.01.2016 р. становила 4 330,45 грн/га;
- землі водного фонду, площа яких складає 2,6 га. Нормативна грошова оцінка одиниці площі ріллі у Харківській області станом на 01.01.2015 р. становить 32 506,62 грн/га.

Визначити суму єдиного податку, який сплачує таке сільськогосподарське підприємство за місяць.

Розрахунок

Базою оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи є нормативна грошова оцінка одного гектара сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) – 4 330,45 грн/га.

Базою оподаткування податком для платників єдиного податку четвертої групи для земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ) є нормативна грошова оцінка ріллі в області 32 506,62 грн/га.

Відповідно до п. 293.9 ст. 293 Податкового кодексу України [86], для платників єдиного податку четвертої групи розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії земель, їх розташування (див. табл. 7.11).

Сума єдиного податку, який сплачує таке сільськогосподарське підприємство за місяць, складає:

- за сільськогосподарські угіддя (пасовища):

ЄП (су) = площа (30 га) × грошова оцінка сільськогосподарських угідь (4 330,45 грн/га) × ставка податку (0,81 %) = 1 052,30 грн;

- за землі водного фонду:

ЄП (вф) = площа (2,6 га) × грошова оцінка ріллі в області (32 506,62 грн/га) × ставка податку (2,43 %) = 2 053,77 грн.

Загальна сума податку складає:

1 052,30 грн + 2 053,77 грн = 3 106,07 грн.

Спеціалізацією на виробництві та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті вважається перевищення частки доходу, отриманого від реалізації такої продукції та продукції її переробки двох третин доходу (66 %) від загального обсягу реалізації сільгосппродукції власного виробництва.

Податкова звітність, у якій зазначено самостійно обчислену суму податку станом на 1 січня, повинна надаватися платниками четвертої групи до контролюючого органу за місцем перебування на податковому обліку не пізніше 20 лютого поточного року. Форму податкової декларації платника єдиного податку четвертої групи затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 19.06.2015 р. № 578 [104]. Крім того, контролюючим органом за місцезнаходженням платника податку та місцем розташування земельної ділянки подається декларація із уточненою інформацією про площу земельної ділянки, а також відомості про наявність земельних ділянок та їх нормативне грошове оцінювання.

Сплата податку здійснюється щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного кварталу, із дотриманням пропорції:

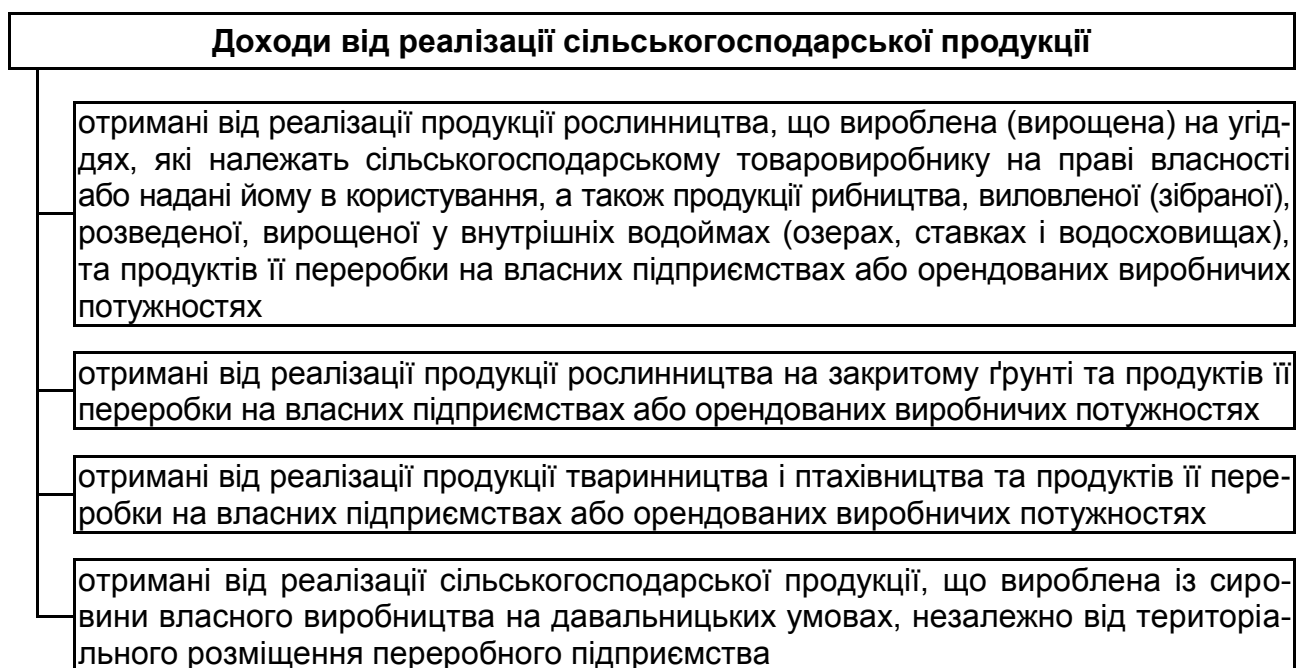
- у I кварталі – 10 %;
- у II кварталі – 10 %;
- у III кварталі – 50 %;
- у IV кварталі – 30 %;

Новостворені суб'єкти господарювання – платники єдиного податку четвертої групи вперше сплачують податок протягом 30 календарних

днів, що настають за останнім календарним днем звітного кварталу, в якому відбулося утворення (виникнення права на земельну ділянку), а надалі – у загальному порядку.

Для переходу на спрощену систему оподаткування або щорічного підтвердження статусу платника єдиного податку сільськогосподарські товаровиробники повинні не пізніше 20 лютого поточного року подавати контролюючим органам за своїм місцезнаходженням та/або за місцем розташування земельних ділянок розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва. Форма відповідного розрахунку затверджена Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 26.12.2011 р. № 772 [98].

Перелік доходів, які враховуються під час визначення доходу від реалізації сільськогосподарської продукції подано на рис. 7.8.

Рис. 7.8. Перелік доходів, які враховуються під час визначення доходу від реалізації сільськогосподарської продукції

Якщо сільськогосподарське підприємство утворюється шляхом злиття, приєднання, перетворення, поділу або виділення, у рік такого утворення враховуються також суми доходів від надання супутніх послуг, детальний перелік яких наведено у пп. 298.8.3. ст. 298 Податкового кодексу України [86].

Перехід на сплату податків на загальних підставах у наступному році здійснюється платником єдиного податку четвертої групи за умови,

коли у звітному році частка сільськогосподарського товаровиробництва становить менш як 75 %.

7.5. Практичні завдання

Юридична особа – суб'єкт господарювання є платником єдиного податку третьої групи зі сплатою ПДВ. У звітному місяці підприємством отримано дохід від реалізації продукції у розмірі 180 тис. грн. (у тому числі ПДВ 30 тис. грн). Крім того, у цьому ж місяці минув строк позовної давності за кредиторською заборгованістю на суму 60 тис. грн. Визначити суму єдиного податку, який має бути сплачений за звітній місяць.

7.6. Запитання для самостійного опрацювання

1. Порядок взаємодії місцевих органів самоврядування та контролюючих органів під час справляння єдиного податку.

2. Порядок взаємодії контролюючих органів та центральних органів виконавчої влади у процесі визначення податкових зобов'язань платників єдиного податку четвертої групи.

3. Порядок ведення Державного реєстру платників єдиного податку

4. Порядок визначення середньооблікової чисельності працівників.

5. Визначення видів діяльності у сфері страхування, які дозволені платникам єдиного податку.

6. Особливості визначення доходу різними групами платників єдиного податку.

7. Порядок включення до складу доходів суми коштів, що надійшли як оплата товарів (робіт, послуг), реалізованих у період сплати інших податків і зборів, вартість яких була включена до доходу у попередніх періодах.

8. Порядок обліку дивідендів, що виплачуються юридичними особами власникам корпоративних прав (засновникам платників єдиного податку).

9. Особливості оподаткування платників єдиного податку, що створені шляхом реорганізації.

10. Відповідальність платників єдиного податку за порушення умов знаходження на спрощеній системі оподаткування.

8. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки

8.1. Майно, яке є об'єктом оподаткування

Нерухоме майно вважається традиційним об'єктом оподаткування, а податок на нерухоме майно – одним із найстаріших видів оподаткування багатства. До переваг використання нерухомості у якості об'єкта оподаткування можна зарахувати:

- постійне місцезнаходження;
- тривалий період існування (використання).

Указані особливості дають можливість практично безперешкодно відстежувати наявність об'єкта оподаткування та визначати платника (власника або орендаря).

Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки в Україні є однією зі складових місцевого податку – податку на нерухомість. Справляння цього податку здійснюється у порядку, закріпленому ст. 266 Податкового кодексу України [86].

Оподаткуванню підлягають об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, а також їх частки. Класифікацію видів нерухомого майна, що є об'єктом оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, подано на рис. 8.1.

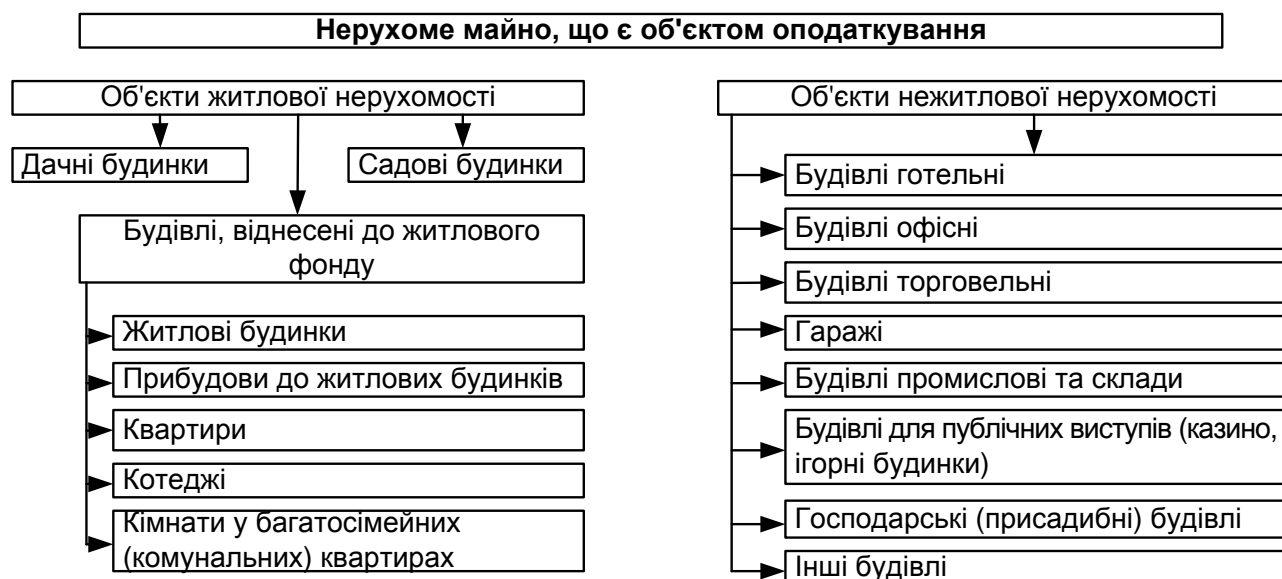

Рис. 8.1. Види нерухомого майна, що є об'єктом оподаткування

Перелік об'єктів нерухомості, які не є об'єктами оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, наведено на рис. 8.2 [86, пп. 266.2.2].

Об'єкти нерухомості, які не є об'єктами оподаткування	
	Об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, які перебувають у власності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також організацій, створених ними в установленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідного державного бюджету чи місцевого бюджету і є неприбутковими (їх спільній власності)
	Об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, які розташовані в зонах відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення, визначені законом, в тому числі їх частки
	Будівлі дитячих будинків сімейного типу
	Гуртожитки
	Житлова нерухомість, непридатна для проживання, у тому числі у зв'язку з аварійним станом, визнана такою згідно з рішенням сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаної територіальної громади, що створена згідно із законом та перспективним планом формування територій громад
	Об'єкти житлової нерухомості, в тому числі їх частки, що належать дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, та особам з їх числа, визнаним такими відповідно до закону, дітям-інвалідам, які виховуються одиницями матерями (батьками), але не більше одного такого об'єкта на дитину
	Об'єкти нежитлової нерухомості, які використовуються суб'єктами господарювання малого та середнього бізнесу, що провадять свою діяльність в малих архітектурних формах та на ринках
	Будівлі промисловості, зокрема виробничі корпуси, цехи, складські приміщення промислових підприємств
	Будівлі, споруди сільськогосподарських товаровиробників, призначені для використання безпосередньо у сільськогосподарській діяльності
	Об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, які перебувають у власності громадських організацій інвалідів та їх підприємств
	Об'єкти нерухомості, що перебувають у власності релігійних організацій, статuti (положення) яких зареєстровано у встановленому законом порядку, та використовуються виключно для забезпечення їхньої статутної діяльності, включаючи ті, в яких здійснюють діяльність засновані такими релігійними організаціями добродійні заклади (притулки, інтернати, лікарні тощо), крім об'єктів нерухомості, в яких здійснюється виробнича та/або господарська діяльність
	Будівлі дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів незалежно від форми власності та джерел фінансування, що використовуються для надання освітніх послуг

Рис. 8.2. Перелік об'єктів нерухомості, які не є об'єктами оподаткування податком на нерухоме майно

Варто зазначити, що, згідно з положенням п. 10.3 ст. 10 Податкового кодексу України [86], податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, не є обов'язковим до встановлення місцевими радами. Податковим кодексом України [86] до повноважень органів місцевого самоврядування в частині цього податку віднесено, зокрема, можливість до початку наступного бюджетного періоду приймати рішення його встановлення, зміну ставок (у межах, визначених у Податковим кодексом України), об'єкта оподаткування, порядку справляння чи надання податкових пільг, яке тягне за собою зміну податкових зобов'язань платників податків та яке

набирає чинності з початку бюджетного періоду. Такі рішення мають бути оприлюднені не пізніше 15 липня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування відповідних змін.

8.2. Основні елементи податку

Платниками податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які є власниками об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості. Перебування об'єктів нерухомості у спільній власності кількох осіб визначає обов'язок сплати податку:

- кожною з цих осіб за належну їй частку – якщо об'єкт нерухомості перебуває у спільній частковій власності або у спільній сумісній власності кількох осіб і поділений між ними в натурі;
- однією з таких осіб-власників, визначеною за їх згодою, якщо інше не встановлено судом – якщо об'єкт нерухомості перебуває у спільній сумісній власності кількох осіб і не поділений між ними в натурі.

Базою оподаткування є загальна площа об'єкта житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його часток, яка обчислюється:

1) контролюючим органом на підставі даних Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, що безоплатно надаються органами державної реєстрації прав на нерухоме майно та/або на підставі оригіналів відповідних документів платника податків (зокрема документів на право власності) – стосовно об'єктів нерухомості, які перебувають у власності фізичних осіб;

2) юридичними особами самостійно, виходячи із загальної площі кожного окремого об'єкта оподаткування на підставі документів, що підтверджують право власності на такий об'єкт – стосовно об'єктів нерухомості, які перебувають у власності фізичних та юридичних осіб.

Для фізичних осіб-власників об'єктів житлової нерухомості передбачено пільги, сутність яких полягає у можливості один раз на рік зменшити базу оподаткування:

для квартир незалежно від їх кількості – на 60 м²;

для житлових будинків незалежно від їх кількості – на 120 м²;

для різних типів об'єктів житлової нерухомості – на 180 м².

Починаючи з 2016 року з тексту Податкового кодексу України [86] виключено абз. 6 пп. 266.4.1 ст. 266, яким було передбачено можливість збільшувати граничну межу житлової нерухомості, на яку зменшується база оподаткування (розмір пільги) за рішенням місцевих рад. Водночас, у пп. 12.4.3 ст. 12 Податкового кодексу України до повноважень місцевих рад віднесено надання податкових пільг, які, з урахуванням пп. 12.3.7 ст. 12 Податкового кодексу України, не повинні мати індивідуальний характер. Положеннями

пп. 266.4.2 ст. 266 Податкового кодексу України [86] також визначено можливість місцевих рад: "Встановлювати пільги з податку, що сплачується на відповідній території, з об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, що перебувають у власності фізичних або юридичних осіб, громадських об'єднань, благодійних організацій, релігійних організацій України, статuti (положення) яких зареєстровані у встановленому законом порядку, та використовуються для забезпечення діяльності, передбаченої такими статутами (положеннями)" [86, ст. 266, пп. 266.4.2].

Таким чином, слід зазначити можливість неоднозначного трактування норм Податкового кодексу України [86], якими регулюється порядок справляння податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. У переважній більшості обласних центрів розмір пільги встановлено на рівні, визначеному у пп. 266.4.1 ст. 266 Податкового кодексу України [86] (додаток П). Однак в окремих положеннях, розміщених на офіційних сайтах місцевих рад (Дніпропетровськ, Запоріжжя, Кіровоград, Миколаїв, Одеса, Рівне, Чернігів), розмір пільги перевищує визначений у Податковому кодексі України [86] рівень.

Пільги з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, що сплачується на відповідній території з об'єктів нежитлової нерухомості, встановлюються залежно від майна, яке є об'єктом оподаткування. Відомості щодо наданих органами місцевого самоврядування пільги мають бути подані до відповідного контролюючого органу за місцезнаходженням об'єкта житлової нерухомості до 1 лютого поточного року.

Обмеження щодо надання пільг встановлено стосовно:

- об'єктів оподаткування, якщо їх площа перевищує п'ятикратний розмір неоподаткованої площі, затвердженої рішенням органів місцевого самоврядування;
- об'єктів оподаткування, що використовуються їх власниками з метою одержання доходів (здаються в оренду, лізинг, позичку, використовуються у підприємницькій діяльності).

Установлення ставок податку віднесено до повноважень місцевих рад. Їх розмір може залежати від місця розташування (зональності) та типів об'єктів нерухомості і не повинен перевищувати 3 % розміру МЗП, встановленої на 1 січня звітного року у розрахунку на 1 м² бази оподаткування.

Базуючись на даних офіційних сайтів міських рад, у переважній більшості обласних центрів України закріплено порядок справляння податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, який відповідає нормам Податкового кодексу України.

Варто зазначити наявність різних підходів до встановлення ставок податку (додаток П). Розмір ставки варіюється від 0,1 % МЗП за м² (Кіро-

воград, Чернівці) до 2 % (Вінниця, Запоріжжя, Одеса, Харків). В окремих містах встановлено диференційовані ставки. Так, у Миколаєві та Чернівцях ставка податку залежить від площі об'єкта нерухомості. Водночас, у Сумах використовується зональний коефіцієнт (від 0,8 до 1). Диференціацію ставок за типом нерухомості (квартира/будинки) реалізовано у Львові та Сумах: ставки податку для будинків у цих містах, в середньому, вдвічі більші, ніж для квартир.

8.3. Порядок розрахунку податкових зобов'язань

Базовим податковим періодом податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, визначено календарний рік.

Розрахунок суми податку з об'єктів житлової нерухомості, які перебувають у власності фізичних осіб, здійснюється контролюючим органом за місцем податкової адреси (місцем реєстрації) його власника. Податок (С_{нм}) обчислюється виходячи із загальної площі об'єкта житлової нерухомості (Б_{Онм}), зменшеної на розмір пільги (П_{омр}), встановленої для відповідного типу житлової нерухомості, що надається за рішенням органів місцевого самоврядування з неоподатковуваної площі таких об'єктів, та відповідної ставки податку (R_{нм}) за формулою:

$$S_{nm} = (B_{Onm} - P_{omr}) \times R_{nm} \quad (8.1)$$

У разі наявності у власності платника податку одночасно більше одного об'єкта житлової нерухомості одного типу або різних видів об'єктів житлової нерухомості – податок обчислюється виходячи із сумарної загальної площі таких об'єктів зменшеної на розмір відповідної пільги. У цьому разі обчислена сума податку розподіляється контролюючим органом пропорційно до питомої ваги загальної площі кожного з об'єктів житлової нерухомості.

Якщо у власності платника податку перебуває об'єкт (об'єкти) житлової нерухомості, у тому числі його частки, загальна площа якого перевищує 300 м² (для квартири) та/або 500 м² (для будинку), сума податку збільшується на 25 тис. грн на рік за кожен такий об'єкт житлової нерухомості.

Розрахунок суми податку з об'єктів нежитлової нерухомості, які перебувають у власності фізичних осіб, також здійснюється контролюючим органом за місцем податкової адреси (місцем реєстрації) його власника виходячи із сумарної загальної площі об'єкта нерухомості та відповідної ставки податку.

Податкове/податкові повідомлення-рішення про сплату суми податку та відповідні платіжні реквізити надсилаються платнику податку контролюючим

органом за місцем його податкової адреси до 1 липня року, що настає за базовим звітним роком. Платники можуть уточнити дані, які вплинули на розмір їх податкового зобов'язання. У разі виявлення розбіжностей сума податку може бути перерахована.

Розрахунок суми податку з об'єктів нерухомості, які перебувають у власності юридичних осіб станом на 1 січня звітного року, здійснюється юридичними особами самостійно. Отримані за результатами розрахунків дані вносяться до декларації (додаток Р), форму якої затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 10.04.2015 р. № 408 [106], і до 20 лютого цього ж року подають контролюючому органу за місцезнаходженням об'єкта/об'єктів оподаткування з розподілом річної суми рівними частками поквартально.

Щодо новоствореного об'єкта житлової та/або нежитлової нерухомості декларація подається юридичною особою – платником протягом 30 календарних днів із дня виникнення права власності на такий об'єкт, а податок сплачується починаючи з місяця, в якому виникло право власності на такий об'єкт.

Сплата визначених сум податку здійснюється:

- фізичними особами – протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення;
- юридичними особами – авансовими внесками щокварталу до 30 числа місяця, що наступає за звітним кварталом, які відображаються в річній податковій декларації.

Приклад розрахунку

У власності фізичної особи перебуває квартира, розташована за адресою: м. Харків, проспект Московський, 198/1, загальна площа якої становить 90 м². Визначити суму податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Розрахунок

Обчислення суми податку з об'єкта житлової нерухомості, що перебуває у власності фізичних осіб, здійснюється виходячи із загальної площі об'єкта житлової нерухомості, зменшеної на розмір пільги, встановленої для відповідного типу житлової нерухомості, та відповідної ставки податку за формулою (8.1).

Рішенням Харківської міської ради 7 скликання від 13.01.2016 р. № 112/16 [114] встановлено:

- пільгу (можливість зменшення бази оподаткування) для квартири/квартир незалежно від їх кількості у розмірі 60 м²;

- ставку податку для об'єктів житлової нерухомості, що перебувають у власності фізичних та юридичних осіб у розмірі 2 % мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного року, за 1 м² бази оподаткування, тобто 27,56 грн/м².

Загальна площа квартири становить 90 м². Таким чином, сума податку на нерухомість власника квартири становить:

податок на нерухомість = (площа (90 м²) – пільга (60 м²)) × ставка податку для об'єктів житлової нерухомості (27,56 грн/м²) = 826,8 грн.

8.4. Практичні завдання

У власності фізичної особи перебуває:

- квартира, розташована за адресою: м. Харків, вул. Харківських дивізій, 5, загальна площа якої становить 75 м²;
- будинок, розташований за адресою: м. Харків, Салтівське Шосе, 218, загальна площа якого становить 200 м²;
- гараж у гаражному кооперативі за адресою: м. Харків, вул. Танкопія, загальна площа якого становить 24 м².

Визначити суму податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, який має бути сплачений фізичною особою.

8.5. Запитання для самостійного опрацювання

1. Види житлової нерухомості у трактуванні Податкового кодексу України.
2. Порядок ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.
3. Повноваження місцевих органів влади в галузі встановлення податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.
4. Порядок визначення податкових зобов'язань у разі сумісного права власності платників податку на один об'єкт нерухомого майна.
5. Визначення податкових зобов'язань у разі наявності у власності платника податку більше одного об'єкта житлової нерухомості одного типу.
6. Особливості обчислення сум податку у разі зміни власника об'єкта оподаткування.
7. Особливості оподаткування платників податку-юридичних осіб.
8. Порядок подання декларації та строки сплати податкових зобов'язань.

9. Плата за землю

9.1. Нормативне регулювання земельних відносин в Україні

Основним законодавчим актом, який регулює земельні відносини в Україні, є Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III (зі змінами та доповненнями) [65].

Земельною ділянкою вважається частина земної поверхні з установленними межами, певним місцем розташування та визначеними щодо неї правами.

Відповідно до Земельного кодексу всі землі України поділяються залежно від призначення на такі категорії (табл. 9.1).

Таблиця 9.1

Категорії земельних ділянок

Категорія	Характеристика
1	2
Землі сільськогосподарського призначення	Землі, надані для виробництва сільськогосподарської продукції, здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності, розміщення відповідної виробничої інфраструктури, у тому числі інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції, або призначені для цих цілей (ст. 22)
Землі житлової та громадської забудови	Земельні ділянки в межах населених пунктів, які використовуються для розміщення житлової забудови, громадських будівель і споруд, інших об'єктів загального користування (ст. 38)
Землі природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення	Ділянки суші і водного простору з природними комплексами та об'єктами, що мають особливу природоохоронну, екологічну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність, яким відповідно до закону надано статус територій та об'єктів природно-заповідного фонду (ст. 43)
Землі оздоровчого призначення	Землі, що мають природні лікувальні властивості, які використовуються або можуть використовуватися для профілактики захворювань і лікування людей (ст. 47)
Землі рекреаційного призначення	Землі, які використовуються для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів (ст. 50)
Землі історико-культурного призначення	Землі, на яких розташовані пам'ятки культурної спадщини, їх комплекси (ансамблі), історико-культурні заповідники, історико-культурні заповідні території, охоронювані археологічні території, музеї просто неба, меморіальні музеї-садиби (ст. 53)
Землі лісгосподарського призначення	Землі, вкриті лісовою рослинністю, а також не вкриті лісовою рослинністю, нелісові землі, які надані та використовуються для потреб лісового господарства (ст. 55)
Землі водного фонду	Землі, зайняті: а) морями, річками, озерами, водосховищами, іншими водними об'єктами, болотами, а також островами, не зайнятими лісами; б) прибережними захисними смугами вздовж морів, річок та навколо водойм, крім земель, зайнятих лісами;

1	2
	в) гідротехнічними, іншими водогосподарськими спорудами та каналами, а також землі, виділені під смуги відведення для них; г) береговими смугами водних шляхів; д) штучно створеними земельними ділянками в межах акваторій морських портів (ст. 58)
Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення	Земельні ділянки, надані в установленому порядку підприємствам, установам та організаціям для здійснення відповідної діяльності (ст. 65)

Цільове використання земельних ділянок є обов'язковою умовою. Однією з підстав для примусового припинення прав на земельну ділянку є використання земельної ділянки не за цільовим призначенням. Установлення та зміна цільового призначення здійснюється на підставі рішень органів державної влади, Верховної Ради АРК, Ради Міністрів АРК та органів місцевого самоврядування.

Зміна цільового призначення здійснюється за проектами землеустрою. Проектом землеустрою, згідно із законом "Про землеустрій" [107], вважається сукупність нормативно-правових, економічних, технічних документів щодо обґрунтування заходів з використання та охорони земель, які передбачається здійснити протягом 5 – 10 і більше років.

Земельна ділянка може належати особі на різних підставах (табл. 9.2).

Усі земельні ділянки обліковуються у Державному земельному кадастрі, питанням функціонування якого присвячено главу 34 Земельного кодексу України [65]. Державний земельний кадастр – це єдина геоінформаційна система відомостей про землі, розташовані в межах кордонів України, їх цільове призначення, обмеження у їх використанні, а також дані про кількісну і якісну характеристики земель, їх оцінювання, про розподіл земель між власниками і користувачами.

Таблиця 9.2

Підстави користування земельною ділянкою

Підстави	Характеристика
1	2
Право власності	Право власності на земельну ділянку поширюється в її межах на поверхневий (ґрунтовий) шар, а також на водні об'єкти, ліси і багаторічні насадження, які на ній знаходяться, якщо інше не встановлено законом та не порушує прав інших осіб. Право власності на земельну ділянку розповсюджується на простір, що знаходиться над та під поверхнею ділянки на висоту і на глибину, необхідні для зведення житлових, виробничих та інших будівель і споруд

1	2
Право постійного користування земельною ділянкою	Право володіння і користування земельною ділянкою, яка перебуває у державній або комунальній власності, без встановлення строку
Право оренди земельної ділянки	Засноване на договорі строкове платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідною орендареві для провадження підприємницької та іншої діяльності

Відповідно до положень ст. 206 Земельного кодексу України [65] використання землі в Україні є платним. Об'єктом плати за землю є земельна ділянка. Рівень плати встановлюється з урахуванням грошової оцінки земельної ділянки, яка визначається на рентній основі. Залежно від призначення та порядку проведення грошова оцінка земельних ділянок може бути нормативною і експертною.

Нормативна грошова оцінка земельних ділянок використовується для визначення розміру земельного податку, втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель тощо. Залежно від цільового призначення земельної ділянки її оцінювання проводиться відповідно до:

1. Методики нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів), затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1278 [93];

2. Методики нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.1995 р. № 213 [109].

Нормативна оцінка земель несільськогосподарського призначення залежить від таких факторів (табл. 9.3).

Таблиця 9.3

Фактори, що визначають нормативну оцінку земель несільськогосподарського призначення

Фактори	Характеристика
1	2
Площа земельної ділянки	Визначається за даними земельного кадастру
Рентний дохід для відповідної категорії земель (у гривнях на рік)	Дохід, який можна отримати в результаті використання земельної ділянки залежно від її якості та місця розташування. Нормативи рентного доходу для відповідних категорій земель визначаються Мінагрополітики
Строк капіталізації (у роках)	Для земель сільськогосподарського призначення встановлюється на рівні 50 років, для інших категорій – 33 роки
Коефіцієнт, який ураховує місце розташування земель	Визначається виходячи з регіональних факторів місця розташування кадастрового кварталу (віддаленість від адміністративного центру району та найближчого населеного пункту, який має магістральні шляхи сполучення, входження

1	2
	до приміської зони великих міст тощо і т. д.), а також з урахуванням територіально-планувальних, інженерно-геологічних, історико-культурних, природно-ландшафтних, санітарно-гігієнічних та інших умов
Коефіцієнт, який ураховує вид використання земельної ділянки і встановлюється залежно від складу угідь земельної ділянки відповідно до даних Державного земельного кадастру	
Коефіцієнт, який ураховує належність земельної ділянки до земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного призначення	
Коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки земель	У 2016 р. порівняно з 1995 р. коефіцієнт індексації становить 5,7 [58]

Нормативна оцінка земель сільськогосподарського призначення залежить від урожайності зернових із гектара, ціни центнера зерна, виробничих витрат, норми рентабельності, терміну капіталізації рентного доходу (33 роки).

Нормативна оцінка земель населених пунктів залежить від витрат на освоєння та облаштування території в розрахунку на квадратний метр, норми прибутку, норми капіталізації, коефіцієнта, який характеризує функціональне використання земельної ділянки (під житлову або громадську забудову, для промисловості, транспорту тощо), коефіцієнта, що характеризує місце розташування земельної ділянки.

Витрати на освоєння та облаштування території включають відновну вартість. Коефіцієнт, який характеризує місце розташування земельної ділянки, визначається з урахуванням регіональних факторів місця розташування земельної ділянки: чисельність населення і адміністративний статус населеного пункту, його місце в системі розселення, розміщення в межах населених пунктів, які розташовані в приміських зонах великих міст, або в межах населених пунктів, які мають статус курортних.

Нормативна оцінка земельних ділянок затверджується рішенням органу місцевого самоврядування і для цілей оподаткування повинна бути віддана гласності до 15 липня року, що передує її використанню для оподаткування.

Відповідно до ст. 289 Податкового кодексу України [86] нормативна оцінка для цілей оподаткування підлягає щорічній індексації. Коефіцієнт індексації визначається і публікується Державною службою України з питань геодезії, картографії та кадастру (Держгеокадастр) за формулою (9.1):

$$K_i = I : 100, \quad (9.1)$$

де I – індекс споживчих цін за попередній рік.

У разі, якщо індекс споживчих цін не перевищує 100 %, такий індекс застосовується зі значенням 100.

За повідомленням Держгеокадастру [108]:

- коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки земель, на який індексується нормативна грошова оцінка земель населених пунктів та інших земель несільськогосподарського призначення, станом на 1 січня 2016 року становить 1,433;
- значення коефіцієнта індексації нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь (ріллі, багаторічних насаджень, сіножатей, пасовищ та перелогів) за 2015 рік становить 1,2.

Експертна грошова оцінка використовується під час здійснення цивільно-правових угод щодо земельних ділянок відповідно до методики, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11.10.2002 р. № 1531 [92].

Центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин є Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру (Держгеокадастр) [95]. Повноваження цього органу здійснюються безпосередньо і через утворені територіальні органи.

9.2. Основні елементи плати за землю

Відповідно до пп. 14.1.147 Податкового кодексу України [86], плата за землю – це обов'язковий платіж у складі податку на майно, що справляється у формі земельного податку та орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності.

У свою чергу, земельний податок – обов'язковий платіж, що справляється з власників земельних ділянок та земельних часток (паїв), а також постійних землекористувачів. Основні елементи земельного податку наведено на рис. 9.1. Окремі з них потребують більш детального аналізу.

Земельною ділянкою вважається частина земної поверхні з установленними межами, певним місцем розташування, цільовим (господарським) призначенням та з визначеними щодо неї правами. Сукупність земельних ділянок поділяється на дві групи: ті, які підлягають оподаткуванню і ті, які не підлягають оподаткуванню.

Перелік земельних ділянок, які не підлягають оподаткуванню земельним податком, закріплено у ст. 283 Податкового кодексу України [86]. До таких земельних ділянок, зокрема, віднесено сільськогосподарські угіддя зон радіоактивно забруднених територій, законсервовані або у стадії освоєння, землі дорожнього господарства, кладовища, землі дипломатичних представництв, релігійних організацій та ін.

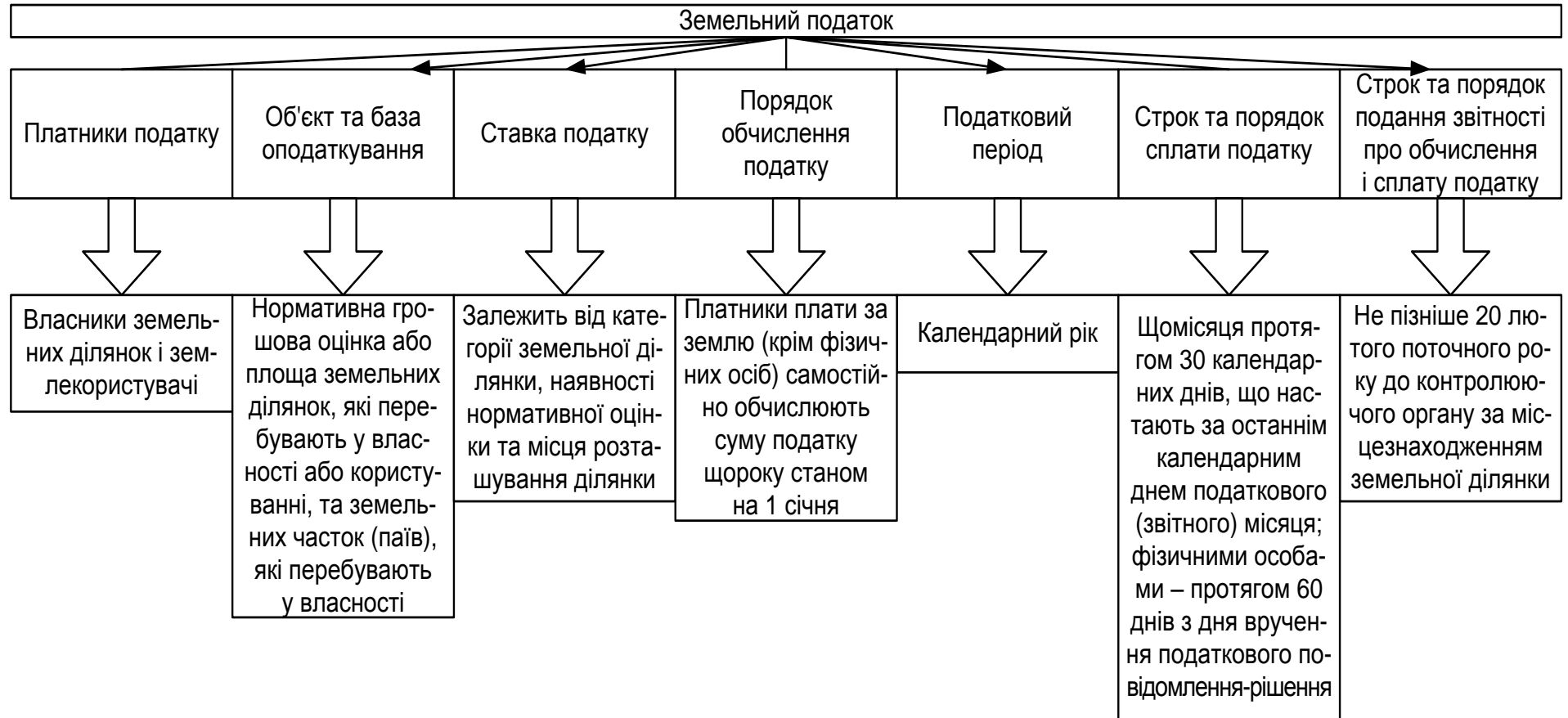

Рис. 9.1. Основні елементи земельного податку

За землі лісового фонду земельний податок справляється як складова плати за спеціальне використання лісових ресурсів.

За окремими категоріями земельних ділянок, які підлягають оподаткуванню податком на землю, у Податковому кодексі України [86] встановлено пільги щодо плати за землю. Зазначені пільги класифіковано на пільги щодо сплати земельного податку для фізичних осіб, перелік яких міститься у ст. 281, та пільги для юридичних осіб (ст. 282).

Платниками земельного податку визначено як власників земельних ділянок, так і землекористувачів.

Згідно із визначенням категорії власників земельних ділянок, що міститься у Податковому кодексі України [86], до них належать юридичні та фізичні особи (резиденти і нерезиденти), які відповідно до закону набули права власності на землю в Україні, а також територіальні громади та держава щодо земель комунальної та державної власності відповідно.

Землекористувачами є юридичні та фізичні особи (резиденти і нерезиденти), яким відповідно до закону надані у користування земельні ділянки державної та комунальної власності, у тому числі на умовах оренди.

Окремою категорією платників вважаються орендарі, які сплачують не земельний податок, а орендну плату. Орендна плата стягується, якщо орендується земельна ділянка, що перебуває у державній або комунальній власності. Така орендна плата прирівняна до податкових платежів. Як зазначено у пп. 1.14.136 ст. 14 Податкового кодексу України [86], орендна плата за земельні ділянки державної і комунальної власності – обов'язковий платіж, який орендар вносить орендодавцеві за користування земельною ділянкою.

Не є платниками цього податку суб'єкти господарської діяльності, зареєстровані як платники єдиного податку, крім податку за ділянки, які не використовуються для ведення сільськогосподарського виробництва і ведення господарської діяльності.

Об'єктом оподаткування виступають земельні ділянки, які перебувають у власності або користуванні, та земельні частки (паї), які перебувають у власності.

Базою оподаткування земельним податком є нормативна грошова оцінка земельних ділянок з урахуванням коефіцієнта індексації, або площа земельних ділянок, нормативну грошову оцінку яких не проведено.

Для цілей оподаткування земельним податком ставкою є законодавчо визначений річний розмір плати за одиницю площі оподаткованої земельної ділянки. Одиницею площі оподаткованої земельної ділянки є:

- у межах населеного пункту – один квадратний метр;
- за межами населеного пункту – 1 гектар.

Ставки земельного податку залежать від призначення (категорії) земельної ділянки, наявності нормативної оцінки та місця розташування ділянки (в межах або за межами населених пунктів), напрямів використання (табл. 9.4).

Таблиця 9.4

Ставки земельного податку

Земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено (незалежно від місцезнаходження)	Земельні ділянки, розташовані за межами населених пунктів, нормативну грошову оцінку яких не проведено
1. Не більше 1 % від нормативної грошової оцінки – для сільськогосподарських угідь та земель загального користування	Установлюється у розмірі не більше 5 % від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі Автономній Республіці Крим або області
2. Не більше 12 % від нормативної грошової оцінки – за земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні суб'єктів господарювання (крім державної та комунальної форм власності)	
3. Не більше 3 % від нормативної грошової оцінки – для решти земельних ділянок, нормативну грошову оцінку яких проведено	

Порядок розрахунку і справляння орендної плати закріплено у ст. 288 Податкового кодексу України [86].

Підставою для нарахування орендної плати є договір оренди. Платником орендної плати є орендар. Для контролю за своєчасністю та повнотою сплати орендної плати органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які укладають договори, передають контролюючому органу за місцезнаходженням земельної ділянки перелік орендарів.

Об'єктом оподаткування є земельна ділянка, передана в оренду. Розмір орендної плати встановлюється у договорі, але відповідно до Податкового кодексу України [86] її розмір повинен бути в межах від 3 % до 12 % нормативної грошової оцінки. Якщо земельна ділянка надається в оренду на конкурсних засадах, то максимальний розмір орендної плати не обмежується.

Під час передачі орендованої ділянки в суборенду плата за таку суборенду не може перевищувати орендної плати.

Підставою для нарахування земельного податку є дані Державного земельного кадастру. У п. 14.1.42 Податкового кодексу України [86] дані державного земельного кадастру визначено як сукупність відомостей і документів про місце розташування та правовий режим земельних ділянок, їх оцінку, класифікацію земель, кількісну та якісну характеристики, розподіл серед власників землі та землекористувачів, підготовлених відповідно до закону.

Порядок визначення податкових зобов'язань з цього податку відрізняється для юридичних і фізичних осіб.

Юридичні особи-платники податку самостійно обчислюють суму податкових зобов'язань. Вони можуть подавати щомісячну декларацію або один раз на рік. Місячні декларації подаються протягом 20 календарних днів після закінчення місяця. Річна декларація, на відміну від інших податків і зборів, подається не після закінчення податкового періоду, а на початку поточного року до 20 лютого (до контролюючого органу за місцем розташування земельної ділянки). У такій декларації вказується річна сума податку і її розподіл за місяцями рівними частинами. Відповідно до такої декларації проводиться сплата земельного податку протягом всього поточного року, а місячні декларації не подаються.

Податкове зобов'язання зі сплати земельного податку, яке визначено в податковій декларації на поточний рік сплачується щомісячно рівними частинами за місцезнаходженням земельної ділянки. Оплата здійснюється протягом 30 календарних днів після закінчення місяця.

Облік платників податків-фізичних осіб і нарахування відповідних сум проводиться контролюючими органами щороку до 1 травня. Нархування податкових зобов'язань проводиться контролюючими органами. Контролюючий орган до 1 липня поточного року видає такому платнику податків податкове повідомлення-рішення із зазначенням суми податкового зобов'язання (п. 286.5 ст. 286 Податкового кодексу України [86]).

Податок сплачується протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення. Платники податків у сільській та селищній місцевості можуть сплачувати земельний податок через каси сільських (селищних) рад за квитанцією про прийняття податків і зборів (додаток С). Форма такої квитанції затверджена наказом Міністерства фінансів України № 714 від 17.08.2015 р.

Якщо протягом поточного року відбувається передача права власності, то попереднім власником податок сплачується за період з 1 січня до початку того місяця, в якому він втратив право власності, а новим власником – починаючи з місяця, в якому він придбав право власності. Новому власникові направляється відповідне податкове повідомлення-рішення після отримання інформації про перехід права власності.

Форма Податкової декларації з плати за землю (додаток Т) затверджена наказом Міністерства фінансів України № 560 від 16.06.2015 р. [43]. У декларації наводяться дані окремо за кожною земельною ділянкою.

9.3. Повноваження місцевих органів влади в галузі оподаткування земельних ділянок (на прикладі м. Харкова)

Рішенням Харківської міської ради 7 скликання від 13.01.2016 р. № 112/16 [114] визначено, що до затвердження Положення про плату за землю у м. Харкові плата за землю справляється із застосуванням ставок визначених Податковим кодексом України [86]. В одному з додатків до цього рішення (а саме третьому) подано перелік пільг щодо сплати земельного податку (для фізичних та для юридичних осіб), а також особливості оподаткування платою за землю.

Пільги щодо сплати земельного податку, передбачені для фізичних осіб у місті Харкові, відповідають закріпленим у ст. 281 Податкового кодексу України [86]. Перелік фізичних осіб, які звільняються від сплати земельного податку, наведено на рис. 9.2.

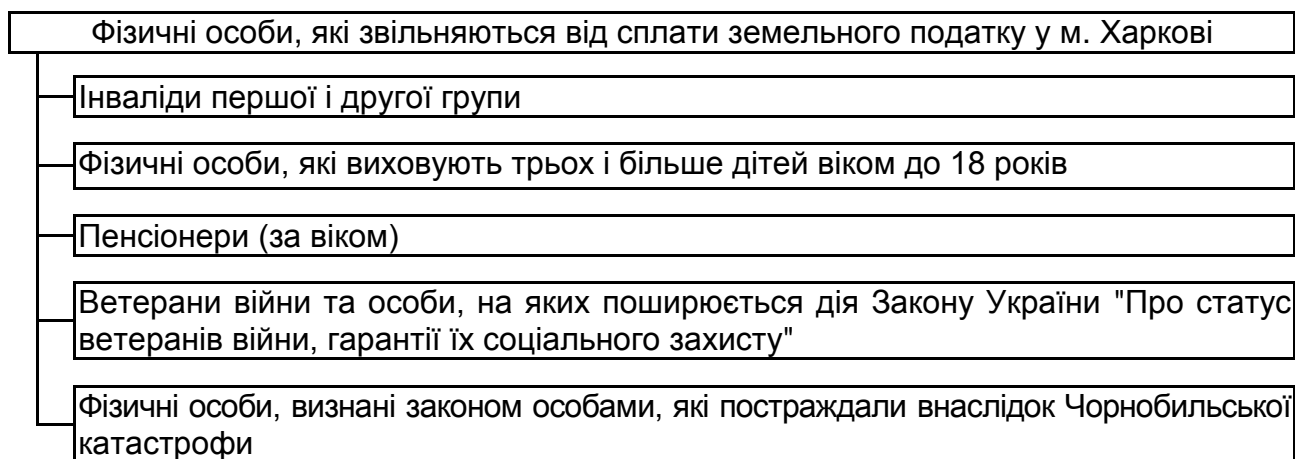

Рис. 9.2. Перелік фізичних осіб, які звільняються від сплати земельного податку у м. Харкові

Таке звільнення поширюється виключно на одну земельну ділянку за кожним видом використання і не може перевищувати встановлених граничних норм:

- 1) 2 га – для ведення особистого селянського господарства;
- 2) 0,1 га – для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка), а також (окремо) для індивідуального дачного будівництва;
- 3) 0,01 га – для будівництва індивідуальних гаражів;
- 4) 0,12 га – для ведення садівництва.

Від сплати земельного податку у м. Харкові також звільняються власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачі

за умови передачі земельних ділянок та земельних часток (паїв) в оренду платнику єдиного податку четвертої групи.

Перелік юридичних осіб, які звільняються від сплати земельного податку у м. Харкові, порівняно із тим, що закріплено у ст. 282 Податкового кодексу України [86], значно розширено (рис. 9.3).

Юридичні особи, які звільняються від сплати земельного податку у м. Харкові	
	Заповідники, у тому числі історико-культурні, національні природні парки, заказники (крім мисливських), парки державної та комунальної власності, регіональні ландшафтні парки, ботанічні сади, дендрологічні і зоологічні парки, пам'ятки природи, заповідні урочища та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва
	Дослідні господарства науково-дослідних установ і навчальних закладів сільськогосподарського профілю та професійно-технічних училищ
	Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, органи прокуратури, заклади, установи та організації, спеціалізовані санаторії України для реабілітації, лікування та оздоровлення хворих, військові формування, утворені відповідно до законів України, Збройні Сили України та Державна прикордонна служба України, які повністю утримуються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів
	Дитячі санаторно-курортні та оздоровчі заклади України незалежно від їх підпорядкованості, у тому числі дитячі санаторно-курортні та оздоровчі заклади України, які знаходяться на балансі підприємств, установ та організацій
	Благодійні організації, створені відповідно до закону, діяльність яких не передбачає одержання прибутків
	Санаторно-курортні та оздоровчі заклади громадських організацій інвалідів, реабілітаційні установи громадських організацій інвалідів
	Підприємства, установи, організації, громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості, у тому числі аероклуби та авіаційно-спортивні клуби. Товариства сприяння обороні України, – за земельні ділянки, на яких розміщені спортивні споруди, що використовуються для проведення всеукраїнських, міжнародних змагань та навчально-тренувального процесу збірних команд України з видів спорту та підготовки спортивного резерву, бази олімпійської та параолімпійської підготовки, перелік яких затверджується КМУ
	Платники єдиного податку четвертої групи за земельні ділянки, які використовуються для ведення сільськогосподарського товаровиробництва
	Підприємства, установи та організації, що належать до комунальної власності територіальної громади міста Харкова
	Житлово-будівельні кооперативи, житлові кооперативи та об'єднання (асоціації, товариства) співвласників багатоквартирних будинків
	Протягом дії ратифікованих Верховною Радою України міжнародних договорів (угод) України з питань космічної діяльності щодо створення космічної техніки (включаючи агрегати, системи та їх комплектуючі для космічних комплексів, космічних ракет-носіїв, космічних апаратів та наземних сегментів космічних систем), але не пізніше 1.01.2018 р., резиденти – суб'єкти космічної діяльності, які отримали ліцензію на право її здійснення та беруть участь у реалізації таких договорів (угод), за земельні ділянки виробничого призначення згідно з переліком, який затверджується КМУ

Рис. 9.3. Перелік об'єктів нерухомості, які не є об'єктами оподаткування податком на нерухоме майно

Слід зазначити, що окрім поданих на рис. 9.3 юридичних осіб, від сплати земельного податку у м. Харкові також звільняються ті особи, перелік яких закріплено у ст. 282 Податкового кодексу України [86], а саме:

1) громадські організації інвалідів України, підприємства та організації, які засновані громадськими організаціями інвалідів та спілками громадських організацій інвалідів і є їх повною власністю, за умови дотримання визначених критеріїв щодо кількості інвалідів та фонд оплати праці таких інвалідів. Такі юридичні особи мають право застосовувати цю пільгу за наявності дозволу на право користування такою пільгою, який надається уповноваженим органом відповідно до Закону України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні". У разі порушення вказаних вимог громадські організації інвалідів, їх підприємства та організації зобов'язані сплатити суми податку за відповідний період, проіндексовані з урахуванням інфляції, а також штрафні санкції згідно із законодавством;

2) дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади незалежно від форм власності і джерел фінансування, заклади культури, науки, освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, фізичної культури та спорту, які повністю утримуються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів.

За умови, якщо платники земельного податку, які користуються пільгами, надають в оренду земельні ділянки, окремі будівлі, споруди або їх частини, податок за такі земельні ділянки та земельні ділянки під такими будівлями (їх частинами) сплачується на загальних підставах з урахуванням прибудинкової території.

Однак ця вимога не поширюється на бюджетні установи у разі надання ними будівель, споруд (їх частин) у тимчасове користування (оренду) іншим бюджетним установам, дошкільним, загальноосвітнім навчальним закладам незалежно від форм власності і джерел фінансування.

Згідно з пп. 284.1 ст. 284 Податкового кодексу України [86] органи місцевого самоврядування встановлюють ставки плати за землю та пільги щодо земельного податку, що сплачується на відповідній території. Згідно з пп. 12.3.4 ст. 12 Податкового кодексу України [86] рішення про встановлення місцевих податків та зборів офіційно оприлюднюється до 15 липня року, що передуює бюджетному періоду, в якому планується застосування визначених місцевих податків і зборів.

До 25 грудня року, що передуює звітному, органи місцевого самоврядування повинні подавати контролюючим органам рішення щодо ставок земельного податку та наданих пільг із сплати земельного податку юридичним та/або фізичним особам.

Зміни до зазначеної інформації надаються до 1 числа першого місяця кварталу, що настає за звітним кварталом, у якому відбулися такі зміни.

Якщо органи місцевого самоврядування не оприлюднили та не надали у встановлені чинним законодавством терміни відповідному контролюючому органу за місцезнаходженням земельної ділянки рішень щодо ставок земельного податку та наданих пільг зі сплати земельного податку юридичним та/або фізичним особам, плата за землю справляється відповідно до пп. 12.3.5 ст. 12 Податкового кодексу України [86] із застосуванням ставок, які діяли до 31 грудня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування плати за землю.

Приклад розрахунку

У власності фізичної особи перебуває земельна ділянка у м. Харкові, на якій розташовано житловий будинок. Нормативна грошова оцінка земельної ділянки станом на 01.01.2016 р. становить 558 956,5 грн. Визначити суму земельного податку, який має бути сплачений фізичною особою.

Розрахунок

Рішенням Харківської міської ради 7 скликання від 13.01.2016 р. № 112/16 [114] (як і у 2015 році) не визначено ставки плати за землю. Отже, плата за землю у 2016 році справляється відповідно до пп. 12.3.5 Податкового кодексу України із застосуванням ставок земельного податку 2014 року.

Ставка податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено, у 2014 році була встановлена у розмірі 1 % від їх нормативної грошової оцінки. Однак податок за земельні ділянки (в межах населених пунктів), зайняті житловим фондом, автостоянками для зберігання особистих транспортних засобів громадян, які використовуються без отримання прибутку, гаражно-будівельними, дачно-будівельними та садовими кооперативами, індивідуальними гаражами, садовими і дачними будинками фізичних осіб, а також за земельні ділянки, надані для потреб сільськогосподарського виробництва, водного та лісового господарства, які зайняті виробничими, культурно-побутовими, господарськими та іншими будівлями і спорудами, справлявся у розмірі 0,03 % нормативної грошової оцінки.

Таким чином, сума податку, який має бути сплачений фізичною особою, у власності якої перебуває земельна ділянка у м. Харкові становить:

$$558\,956,5 \times 0,0003 = 209,44 \text{ грн.}$$

9.4. Практичні завдання

У власності фізичної особи, що виховує трьох дітей віком до 18 років перебуває земельна ділянка (для обслуговування житлового будинку) у м. Харкові: площа 0,91 га, нормативна грошова оцінка на 01.01.2015 р. – 313 421 грн. Визначити суму земельного податку, який має бути сплачений фізичною особою за умови, що одному з дітей 17 травня виповнилося 19 років.

9.5. Запитання для самостійного опрацювання

1. Порядок отримання документів про землевідвід.
2. Функції Державного агентства земельних ресурсів України.
3. Повноваження місцевих органів влади в сфері земельних відносин.
4. Цільове призначення земельної ділянки, його види та порядок зміни.
5. Порядок сплати земельного податку фізичними особами в селах та селищах, де відсутні банківські установи.
6. Порядок укладення договорів оренди земельних ділянок, що знаходяться у державній чи комунальній власності.
7. Відповідальність за порушення земельного законодавства.
8. Порядок подання декларації та строки сплати податкових зобов'язань.

10. Транспортний податок, туристичний збір та збір за місця для паркування транспортних засобів

10.1. Характеристика транспортного податку

Оподаткування власників транспортних засобів вважається традиційним способом оподаткування розкоші. Транспортний податок в Україні входить до складу податку на майно і, згідно з положенням п. 10.2 Податкового кодексу України [86], є обов'язковим до встановлення місцевими радами. Справляння цього податку здійснюється у порядку, закріпленому ст. 267 Податкового кодексу України [86].

Основні елементи цього податку наведено на рис. 10.1. Окремі з них потребують більш детального аналізу.

Платниками транспортного податку є власники (фізичні та юридичні особи) легкових автомобілів, які відповідають встановленим критеріям:

- термін, що минув з року випуску такого автомобіля, не перевищує 5 років;
- середньоринкова вартість перевищує 750 розмірів МЗП.

Розрахунок середньоринкової вартості легкових автомобілів для цілей оподаткування транспортним податком проводиться за Методикою визначення середньоринкової вартості легкових автомобілів, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України № 66 від 18 лютого 2016 року [91]. У визначенні середньо ринкової вартості автомобіля враховуються такі його характеристики:

- марка;
- модель;
- рік випуску;
- тип двигуна;
- об'єм циліндрів двигуна;
- тип коробки переключення передач;
- пробіг легкового автомобіля.

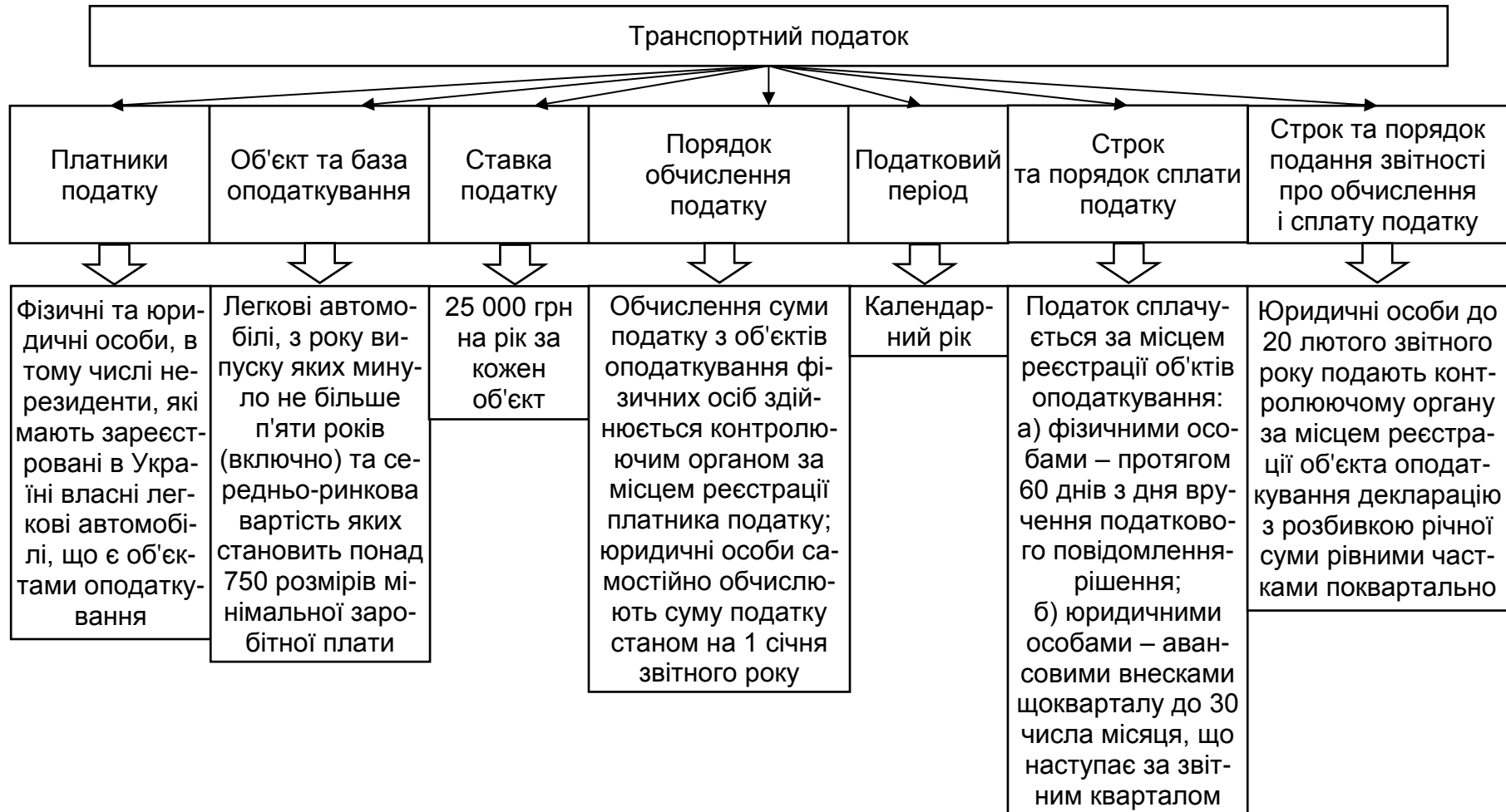

Рис. 10.1. Основні елементи транспортного податку

Відповідні дані розміщено на офіційному сайті Міністерства економічного розвитку і торгівлі [57].

Платникам транспортного податку-фізичним особам податкові повідомлення-рішення про сплату сум податку та відповідні платіжні реквізити надсилаються контролюючим органом до 1 липня звітного року, або після отримання інформації про перехід права власності (у разі придбання об'єкта оподаткування протягом року).

Фізичні особи можуть звернутися до контролюючого органу за місцем своєї реєстрації для проведення звірки даних щодо:

- а) об'єктів оподаткування, що перебувають у власності платника податку;
- б) розміру ставки податку;
- в) нарахованої суми податку.

Якщо за результатами проведення відповідної звірки будуть виявлені розбіжності, контролюючий орган здійснює перерахунок суми податку.

На відміну від фізичних осіб, платники податку – юридичні особи самостійно обчислюють суму податку станом на 1 січня звітного року і до 20 лютого цього ж року подають контролюючому органу за місцем реєстрації об'єкта оподаткування декларацію з розбивкою річної суми рівними частками поквартально. Форма відповідної податкової декларації (додаток У) затверджена наказом Міністерства фінансів України від 10.04.2015 р. № 415 [105].

Приклад розрахунку

У власності фізичної особи, зареєстрованої у м. Харків, перебуває легковий автомобіль *Mitsubishi Pajero Wagon* 2015 року виробництва з об'ємом циліндрів дизельного двигуна 3 200 куб. см, автоматичною коробкою переключення передач та пробігом 20 тис. км. Визначити суму транспортного податку, який має бути сплачений фізичною особою.

Розрахунок

Положення про транспортний податок у м. Харкові затверджено рішенням Харківської міської ради 7 скликання від 13.01.2016 р. № 112/16 [114]. З урахуванням характеристик автомобіля, його середньоринкова вартість становить 786 876,72 грн.

Строк експлуатації транспортного засобу становить менше 5 років (1 рік), однак середньоринкова вартість не перевищує 750 розмірів МЗП, що у 2016 році складає 1 033 500 грн. Таким чином, автомобіль, який перебуває у власності фізичної особи, не є об'єктом оподаткування транспортним податком.

10.2. Характеристика туристичного збору

Туристичний збір належить до переліку місцевих зборів, встановлення яких не є обов'язковим. Справляння цього збору здійснюється у порядку, закріпленому ст. 268 Податкового кодексу України [86].

Основні елементи туристичного збору наведено на рис. 10.2. Окремі з них потребують більш детального аналізу.

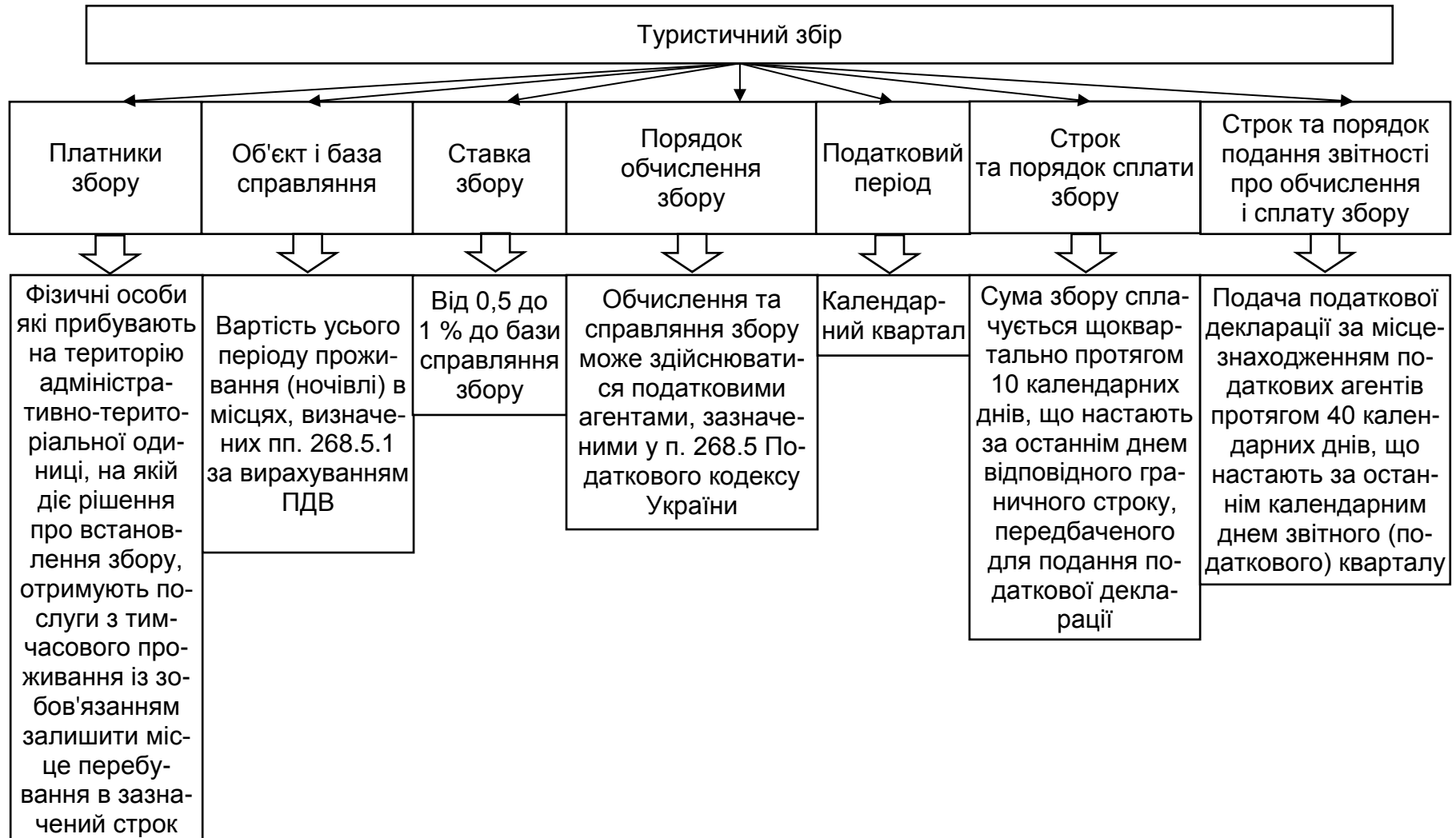

Рис. 10.2. Основні елементи туристичного збору

До переліку фізичних осіб які є платниками збору, належать громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства. Водночас пп. 268.2.2 ст. 268 Податкового кодексу України [86] містить перелік осіб, які не можуть бути платниками туристичного збору (рис. 10.3).

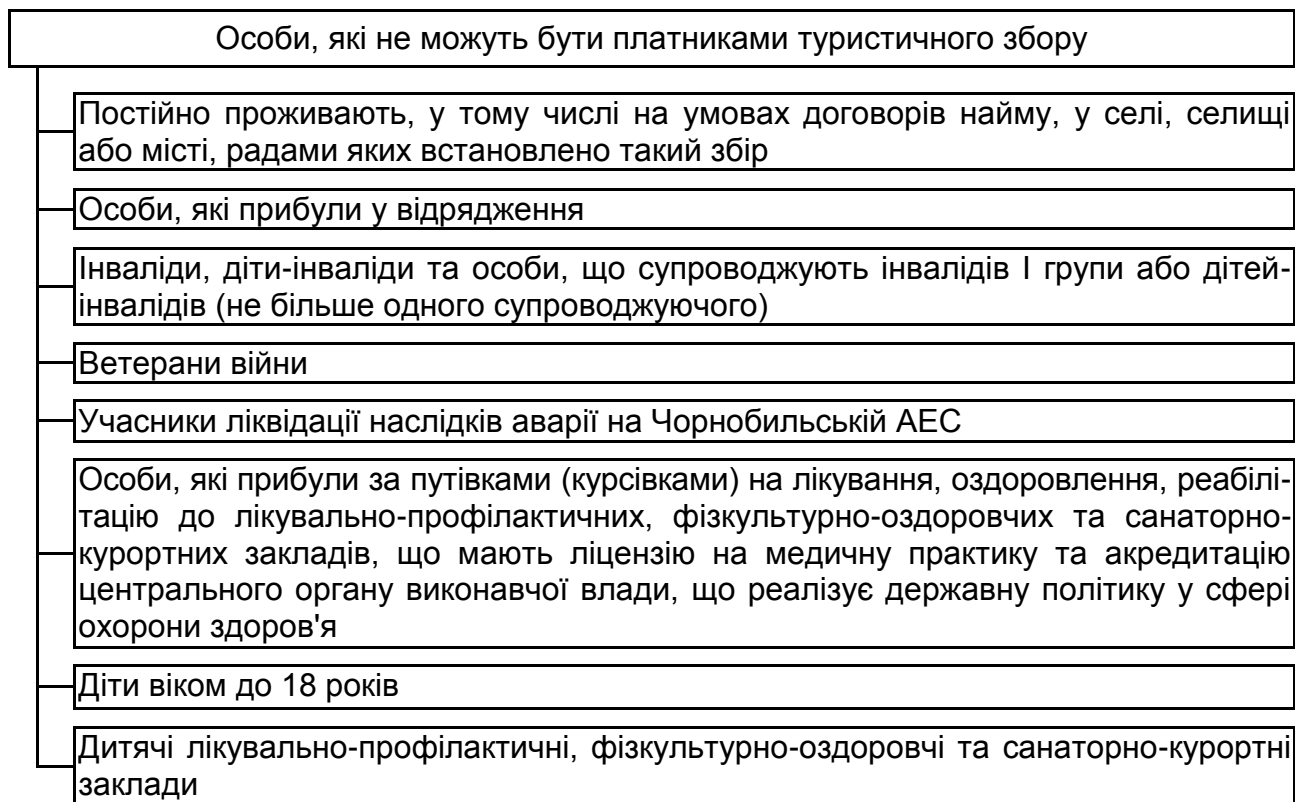

Рис. 10.3. Перелік осіб, які не можуть бути платниками туристичного збору

Під час визначення бази справляння до вартості проживання не включаються:

- витрати на харчування чи побутові послуги (прання, чистка, лагодження та прасування одягу, взуття чи білизни);
- телефонні рахунки;
- оформлення закордонних паспортів, дозволів на в'їзд (віз);
- обов'язкове страхування;
- витрати на усний та письмовий переклади;
- інші документально оформлені витрати, пов'язані з правилами в'їзду.

Податкові агенти здійснюють справляння туристичного збору під час надання послуг, пов'язаних із тимчасовим проживанням (ночівлею), і зазначають суму сплаченого збору окремим рядком у рахунку (квитанції) на проживання.

Функції податкових агентів щодо справляння туристичного збору можуть виконуватись:

- адміністраціями готелів, кемпінгів, мотелів, гуртожитків для приїжджих та іншими закладами готельного типу, санаторно-курортними закладами;

- квартирно-посередницькими організаціями, які направляють неорганізованих осіб на поселення у будинки (квартири), що належать фізичним особам на праві власності або на праві користування за договором найму;
- юридичними особами або фізичними особами-підприємцями, які уповноважуються сільською, селищною, міською радою або радою об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, справляти збір на умовах договору, укладеного з відповідною радою.

Форма податкової декларації туристичного збору затверджена наказом Міністерства фінансів України від 09.07.2015 року № 636 [103].

Приклад розрахунку

Готель "Кларкс", розташований у м. Харкові, має 10 номерів із розміщенням двох осіб (вартість проживання з ПДВ 480 грн/доба) та 5 одномісних номерів (вартість проживання з ПДВ 360 грн/доба). Визначити суму туристичного збору за перший квартал поточного року за умови 100 % заселення номерів у зазначений період.

Розрахунок

Ставку туристичного збору у м. Харкові визначено у Положенні про туристичний збір у місті Харкові, затвердженому рішенням Харківської міської ради 7 скликання від 13.01.2016 р. № 112/16 [114], на рівні 1 % бази справляння.

Базою справляння туристичного збору є вартість усього періоду проживання (ночівлі), за вирахуванням ПДВ. За умови 100 % заселення номерів, база справляння збору за перший квартал становить:

$$(10 \times 480 + 5 \times 360) \times 90 / 120 \% = 495\ 000 \text{ грн.}$$

Суму туристичного збору за перший квартал поточного року складає:

$$495\ 000 \times 1 \% = 4\ 950 \text{ грн.}$$

10.3. Характеристика збору за місця для паркування транспортних засобів

Збір за місця для паркування транспортних засобів, як і туристичний збір, належить до переліку місцевих зборів, встановлення яких не є обов'язковим. Справляння цього збору здійснюється у порядку, закріпленому ст. 268¹ Податкового кодексу України [86].

Основні елементи збору за місця для паркування транспортних засобів наведено на рис. 10.4. Окремі з них потребують більш детального аналізу.

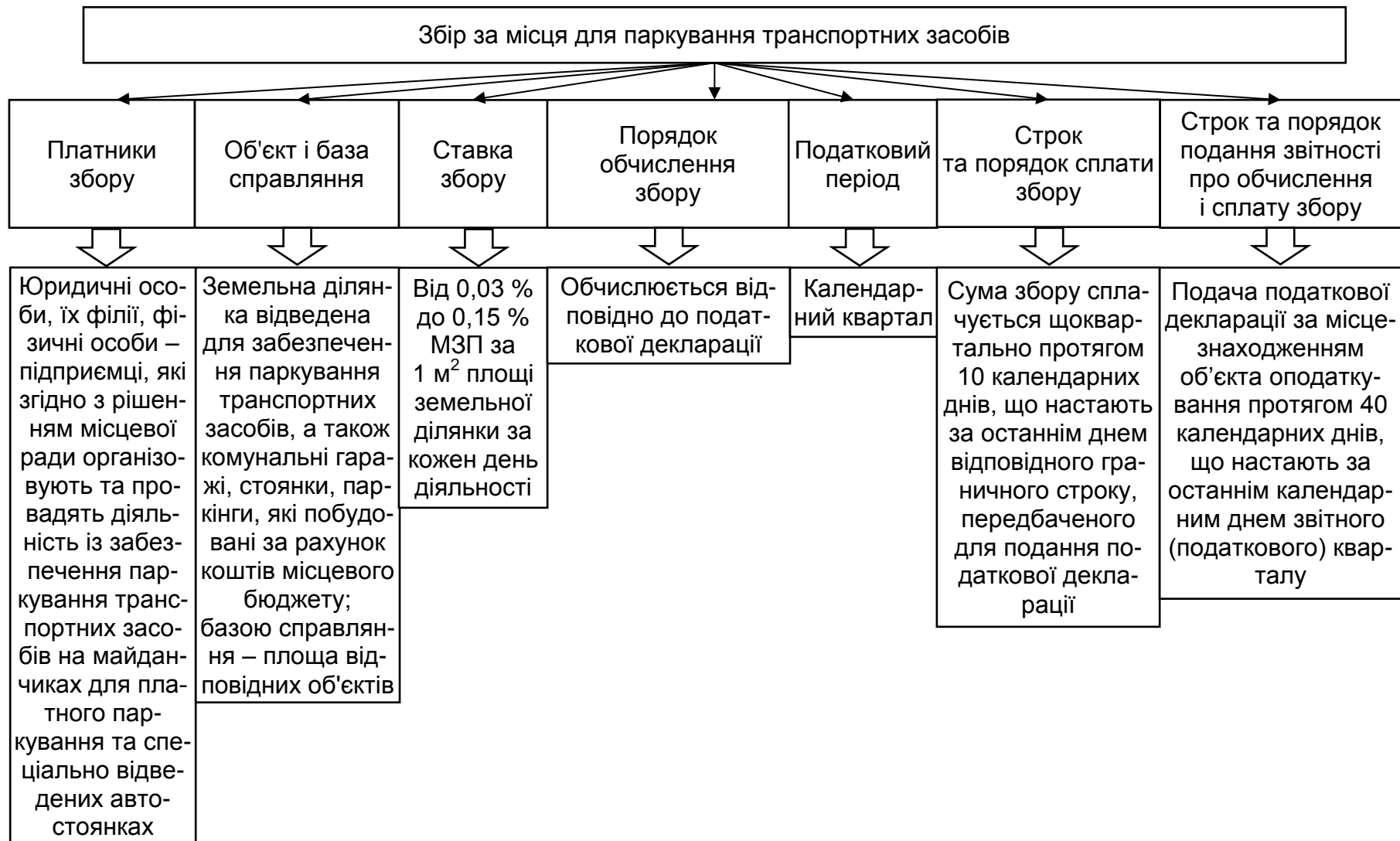

Рис. 10.4. Основні елементи збору за місця для паркування транспортних засобів

Справляння збору за місця для паркування транспортних засобів здійснюється за умови прийняття відповідного рішення місцевою радою.

Відповідним рішенням затверджується перелік спеціальних земельних ділянок, відведених для організації та провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів із зазначенням таких характеристик:

- місцезнаходження;
- загальної площі;
- технічного облаштування;
- кількості місць для паркування транспортних засобів.

Зазначені характеристики можуть використовуватися місцевими радами під час визначення ставок збору.

Для платників збору, які мають підрозділи без статусу юридичної особи, що провадять діяльність із забезпечення паркування транспортних засобів на земельній ділянці не за місцем реєстрації таких платників, зобов'язані зареєструвати відповідні підрозділи як платників збору у контролюючому органі за місцезнаходженням земельної ділянки.

Сума збору за місця для паркування транспортних засобів, обчислюється відповідно до податкової декларації, форма якої затверджена наказом Міністерства фінансів України від 09.07.2015 р. № 636 [103].

Приклад розрахунку

КП "Харківпарксервіс" згідно з рішенням Харківської міської ради організовує та провадить діяльність із забезпечення паркування транспортних засобів на майданчику для платного паркування за адресою: вул. Дерев'янка, 19. Площа земельної ділянки, яка відведена для паркування, становить 4 752 м². Визначити суму збору за місця для паркування транспортних засобів, яку має сплатити підприємство за перший квартал.

Розрахунок

Рішенням Харківської міської ради 7 скликання від 13.01.2016 р. № 112/16 [114] затверджено "Положення про збір за місця для паркування транспортних засобів у місті Харкові", а також "Перелік спеціальних земельних ділянок, відведених для організації та провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів на території м. Харкова". Відповідно до вимог Податкового кодексу України, Положенням про збір за місця для паркування транспортних засобів у місті Харкові визначено, що базою оподаткування є площа земельної ділянки, відведена для паркування, а також площа комунальних гаражів, стоянок, паркінгів (будівель, споруд, їх частин), які побудовані за рахунок коштів бюджету міста Харкова. До бази оподаткування не включається 20 % площі земельної ділянки, відведеної для безоплатного паркування транспортних за-

собів, передбачених ст. 30 Закону України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні" та швидкої медичної допомоги.

Таким чином, база оподаткування складає:

$$4\,752 - (4\,752 \times 20\%) = 3\,801,6 \text{ м}^2.$$

Ставку збору за місця для паркування транспортних засобів у місті Харкові визначено на рівні 0,03 % МЗП, що у 2016 році становить 0,4134 грн/м² за кожний день провадження діяльності.

Отже, сума збору за місця для паркування транспортних засобів, яку має сплатити підприємство за перший квартал, становить:

$$3\,801,6 \times 0,4134 \times (31 + 28 + 31) = 141\,442,33 \text{ грн.}$$

10.4. Практичні завдання

Вартість проживання у готелі, розташованого у м. Харкові, складає 480 грн/доба (з урахуванням ПДВ). Визначити суму туристичного збору, який справлятиметься адміністрацією готелю, у разі розміщення таких осіб:

- Саєнко В. М., який прибув до Харкова у відрядження на дві доби;
- Шевченко О. В., яка проживала у готелі чотири доби;
- Пасічник А. О., учасник ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, який проживав у готелі сім днів.

10.5. Запитання для самостійного опрацювання

1. Повноваження органів місцевого самоврядування в галузі встановлення місцевих зборів.

2. Порядок взаємодії місцевих та центральних органів виконавчої влади та контролюючих органів під час стягнення місцевих зборів та транспортного податку.

3. Порядок розрахунку транспортного податку у разі переходу права власності на об'єкт оподаткування від одного власника до іншого протягом звітного року.

4. Порядок розрахунку транспортного податку у разі незаконного заволодіння третьою особою легковим автомобілем, який є об'єктом оподаткування.

5. Особливості визначення об'єктів оподаткування і платників збору за місця для паркування транспортних засобів.

6. Правила паркування транспортних засобів.

7. Порядок сплати транспортного податку платниками податку-юридичними особами.

8. Визначення вартості послуг із тимчасового проживання для цілей оподаткування туристичним збором.

9. Порядок подання податкових декларацій із місцевих зборів та транспортного податку і строки сплати податкових зобов'язань.

11. Світовий досвід та напрями реформування місцевого оподаткування в Україні

11.1. Підходи до організації місцевого оподаткування

У практиці зарубіжних країн виділяють різні підходи до розподілу повноважень між центральними і місцевими органами влади зі встановлення місцевих податків, акумуляції фінансових ресурсів, їх розподілу та перерозподілу між бюджетами різних рівнів.

У запровадженні місцевих податків більшу самостійність, як правило, мають місцеві органи влади в країнах із федеральним устроєм. Так, у США кожен штат має власну, відокремлену від федеральної, податкову систему [2]. Конституція США, прийнята в 1789 р., визначає повноваження федерального бюджету та повноваження штатів у цілому. Федеральні органи влади не втручаються у питання податкової політики штатів, за незначним винятком, останні мають повну свободу в цій сфері.

Система місцевого оподаткування у США відіграє визначальну роль у процесі формування дохідної частини місцевих бюджетів. У сукупності місцевих податків США виділяють три основні групи:

- прями (майнові податки, податок на успадкування та дарування) і непрямі (загальний і вибірковий податок з продажів) податки;
- надбавки до федеральних податків (місцеві податки окремо не стягуються, а до місцевих бюджетів надходять надбавки або відрахування, що встановлюються в певному відсотку до федеральних податків);
- власні податки місцевих органів влади, які справляються виключно на місцевому рівні (податки на видовищні заходи і інші дрібні види податків і зборів).

У Канаді податки можуть встановлюватись на всіх рівнях бюджетної системи:

- федеральному (федеральні податки);
- територіальному (податки провінцій);
- місцевому (податки муніципалітетів).

Перелік податків, що встановлюються бюджетами провінцій, територій і місцевими бюджетами є відкритим, однак конкуренція щодо інвестиційної привабливості провінцій стримує зростання ставок податків відповідного рівня та забезпечує приблизно однакові умови оподаткування в країні в цілому.

Повноваження провінцій обмежено можливістю встановлення виключно прямих податків на відповідній території. Сутність такого обмеження полягає у недопустимості перенесення податкового тягаря за межі власної

юрисдикції – експорту податків на територію інших провінцій. Однак, посилаючись на тлумачення судових органів, практично в усіх провінціях Канади справляються муніципальні податки з роздрібною торгівлі.

Особливості розподілу повноважень зі встановлення податків у Німеччині визначили наявність чотирьох рівнів оподаткування:

- федеральні податки;
- спільні податки;
- податки земель;
- податки спільнот.

Органами влади земель можуть установлюватися податки на спадкування і дарування (*Erbschaftsteuer*), податок на пиво (*Biersteuer*), транспортний податок (*Verkehrssteuern*), податок на гральний бізнес (*Spielbankabgabe*). До переліку податків спільнот відносять податок на майно (*Grundsteuer*), промисловий податок (*Gewerbesteuer*) і різні види податків на використання або дозвіл на використання (наприклад, податок на собак, мисливські збори, податок на розваги і т. д.) [81].

Менше самостійності у запровадженні місцевих податків місцевим органам влади надається у країнах з унітарним устроєм. Прикладом регламентації відносин зі встановлення місцевих податків у країні з унітарною формою державного устрою може бути Італія.

Для зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів Італії було прийнято ряд законів, пов'язаних із політикою фіскального федералізму [56]. Перелік основних податків і зборів місцевих автономій складається з комунального податку на нерухомість та низки комутативних податків. Комунальний податок на нерухомість в Італії запроваджено законодавчим декретом від 30.12.1992 р. № 504 [123]. Відтоді комуни виступають активними суб'єктами комунального оподаткування. За ними закріплено право встановлення відсоткової ставки та самостійного регулювання за рахунок нормативно-правових актів, які відповідають загальнодержавному законодавству. Такі нормативно-правові акти встановлюють правила, які визначають основи оподаткування, звільнення від сплати податку та порядок адміністрування. Право встановлення процентної ставки податку на нерухомість належить Джунті (місцевому виконкому) [64]. Запровадження інших податків і коригування відповідних ставок є виключною компетенцією Ради комуни [7, ст. 42].

Особливості встановлення місцевих податків та зборів у сучасній Італії визначаються законодавством державного рівня. Особливу увагу звертають на необхідність їх узгодження. Передбачене законом № 142 від 08.06.1990 р. [121] право запровадження податків в асоціативних формах (створення консорціумів та об'єднань комун) зберігається й дотепер.

Сформовані традиції місцевого самоуправління має Швеція. Територію країни розподілено на 290 муніципалітетів та 20 окружних рад (ландстингів), які включають історично виділені регіони. Автономія і податкові повноваження місцевої влади закріплено у Конституції Швеції. Право муніципалітетів і ландстингів на встановлення і стягування власних податків було закріплено ще в 1862 році відповідною постановою про становище органів місцевого самоврядування [81].

У Болгарії податкові повноваження органів місцевого самоврядування обмежуються правом загальнодержавної влади встановлювати перелік місцевих податків і зборів, визначати базу та ставки місцевих податків і звільняти від оподаткування ними. Хоча болгарські муніципалітети не мають права регулювати базу оподаткування та ставки місцевих податків, однак вони самостійно встановлюють місцеві збори, порядок їх справляння та здатні впливати своїми рішеннями на обсяг надходжень цих платежів до бюджету [123]. У країні застосовуються єдині ставки місцевих податків для всіх муніципалітетів, що не дає їм змоги регулювати рівень оподаткування відповідно до місцевих умов.

Японія також є унітарною державою, в структурі якої виділяють 47 перфектур та близько 2 тис. муніципалітетів. Автономія місцевої влади забезпечується наданням значного переліку повноважень, зокрема права на встановлення власних податків і зборів. Перелік таких податків і зборів закріплено в Законі "Про місцеве оподаткування". Місцева влада не обмежена у власній нормотворчості. Якщо місцева влада має намір запровадити новий податок, не передбачений чинним законодавством, необхідно отримати схвалення міністра з внутрішніх справ і зв'язків. Новий податок не буде встановлено під час порушення основних вимог [119]:

- рівність оподаткування резидентів різних місцевих утворень національними та місцевими податками;
- однозначність у розподілі податкових доходів між органами місцевого самоврядування;
- економічна обґрунтованість податку з точки зору національних інтересів.

11.2. Основні тенденції в галузі майнового оподаткування

Майнове оподаткування виступає важливим елементом податкових систем у багатьох країнах світу. Податок на майно є платою за право володіння, яка обумовлюється необхідністю оподаткування власності фізичних та юридичних осіб.

Виокремлюють два основні підходи до оподаткування майна [57].

1. Згідно з першим підходом, об'єктом оподаткування є безпосередньо майно (рухоме або нерухоме), незалежно від того, чи є воно джерелом додаткового отримання доходу (об'єктний підхід). Такий підхід є досить спрощеним і не відображає економічну сутність майна як потенційного джерела доходів його власника. Водночас, як свідчить світова практика, податки на нерухоме майно (земля, будівлі, споруди) та рухоме майно (транспортні засоби, обладнання і устаткування) є найбільш поширеними видами майнового оподаткування і забезпечують значну частину надходжень бюджетів муніципалітетів.

2. Другий підхід є значно ширшим і передбачає використання у якості об'єкта оподаткування не лише майна, але й інших аспектів (наслідків) наявності права власності на таке майно.

Відповідно до наведених підходів, база оподаткування майнових податків розраховується на основі:

- вартості відповідного майна за допомогою використання різних методик оцінки (ринкових, кадастрових). Такий спосіб визначення бази застосовується у більшості західноєвропейських країн. Зокрема, у Великобританії, Данії, Нідерландах, Німеччині, Франції та Швеції база оподаткування майнових податків залежить від ринкової вартості майна. Такий підхід сприяє підвищенню прогресивності податкової системи, оскільки ринкова оцінка вартості майна більш точно характеризує цінність об'єкта для його власника [79]. Використання ринкової вартості в якості податкової бази спонукає платника податків до більш ефективного використання своєї власності, однак потребує проведення періодичної переоцінки;
- обсягу доходу, який отримує власник у процесі володіння, користування або розпорядження майном.

Класифікацію майнових податків за економічною сутністю, яка враховує світовий досвід реформування податкових систем, подано в табл. 11.1 [14; 85].

Таблиця 11.1

Майнові податки у податкових системах країн світу

Групи	Види
Податки на майно (справляються з певних об'єктів майна)	Податки на нерухоме майно
	Податки на рухоме майно
	Податки на багатство (розкіш)
Податки на зміну майнового стану (справляються у разі переходу права власності на майно)	Податки на угоди купівлі-продажу майна
	Податки на спадщину та дарування
	Податки на приріст капітальної вартості

Податки на нерухоме майно вважаються найбільш детально дослідженою групою майнових податків у їх загальній сукупності та є поширеним інструментом оподаткування майна, про що свідчить практичний досвід розвинутих країн світу. Пріоритетність застосування саме податків на нерухоме майно з-поміж інших інструментів системи майнового оподаткування підтверджується офіційними показниками частки реальних податкових надходжень. Потенціал стягнення даних податків усе ще залишається невичерпним, особливо зважаючи на необхідність розв'язання глобальних економічних проблем сучасності, викликаних нестабільним економічним розвитком [85].

До переліку об'єктів нерухомого майна в цілях оподаткування прийнято зараховувати земельні ділянки, а також об'єкти, розташовані на таких ділянках (будівлі та споруди різного типу, житлові будинки, об'єкти незавершеного будівництва тощо).

Податки на рухоме майно стягуються з майна у матеріальній формі, яке за своїми характеристиками є таким, що може вільно переміщуватися у просторі. Таке майно можуть складати як окремі рухомі речі, так і їх сукупність, а також гроші, валютні цінності, цінні папери, відповідні майнові права та обов'язки тощо. У світовій фіскальній практиці податки на рухоме майно здебільшого подані оподаткуванням транспортних засобів (вантажні і легкові автомобілі, мотоцикли, моторні човни, літаки тощо), а також устаткування та обладнання для цілей отримання прибутку.

Податок на багатство може справлятися з надлишку у суб'єкта оподаткування певних матеріальних або нематеріальних цінностей, вартість яких значно перевищує вартість майна інших членів даного суспільства [57]. Податок на багатство (розкіш) може бути поданий в одній із форм:

1) як окремий податок на сумарну вартість активів, що перебувають у власності платника податку;

2) у складі деяких податків і зборів (податок на нерухоме/рухоме майно, акцизний податок, державне мито, збір за першу реєстрацію потужного/коштовного транспортного засобу тощо) з визначенням диференційованих елементів податку на окремі об'єкти власності.

У Аргентині, Індії, Італії, Норвегії, Франції та Швейцарії майно (акції, живопис, дорогоцінності тощо) оподатковується податком за прогресивною шкалою, коли його сукупна вартість досягає певної суми. Наприклад, у Франції – це 800 тис. євро (мінімальна ставка податку 0,55 %, максимальна – 1,8 %), у Індії – приблизно 46 тис. євро (фіксована ставка –

1 %), у Норвегії – 93,5 тис. євро. У Нідерландах податком на багатство обкладаються коштовності, що належать фізичним особам, за ставкою 0,8 % від їх вартості. Але існує загальна тенденція до зниження цього податку [79].

Група податків на зміну майнового стану об'єднує сукупність майнових податків, об'єктом справляння яких є зміни, що відбуваються із майном протягом певного проміжку часу і впливають на фінансово-економічний стан власника.

Податки на угоди купівлі-продажу майна стягуються з доходів, отриманих платником протягом звітного періоду від будь-яких операцій з купівлі-продажу об'єктів рухомого та нерухомого майна, а також майнових прав. Підставою для оподаткування виступає факт платної передачі права власності на майно або права на нього. Базою для розрахунку податку виступає вартість майна.

Податки на спадщину та дарування поєднують оподаткування двох типів відносин, хоча в їх основі – зміна прав власності. Критерієм об'єднання двох фактично різних по суті та за механізмами операцій виступає ряд специфічних спільних рис – безоплатність, безкорисність та добровільність передачі майна та прав власності на нього [85]. У більшості країн світу цей податок є прогресивним. Так, ставки податків на спадщину і дарування в усіх країнах будуються за складною прогресією, в основі якої лежить зменшення вартості спадщини на розмір неоподаткованого мінімуму, що залежить від ступеня спорідненості із спадкоємцем. Наприклад, у деяких розвинутих країнах застосовуються такі ставки: США – від 18 до 50 %, Німеччина – від 2 до 50 %, Італія – від 3 до 27 %, Іспанія – від 7,65 до 34 %, Великобританія – єдина ставка 40 % за мінусом неоподаткованого мінімуму [1].

Базою податку на приріст капітальної вартості виступає приріст капіталу, тобто прибуток отриманий внаслідок збільшення ринкової вартості активів за наслідками їх продажу. В Італії існує податок на збільшення вартості нерухомого майна. Об'єктом оподаткування є різниця між вартістю нерухомості (будинки, споруди, будівельні майданчики, які знаходяться на території Італії) на початок та кінець періоду. Обчислення проводиться за прогресивною шкалою й починається з моменту передачі власності або придбання її платником податку [18].

Аналіз практики майнового оподаткування у зарубіжних країнах виявив наявність різних підходів до формування його структури. Так, у деяких

країнах (Канада, Нідерланди, США, Швеція) встановлено єдиний майновий податок. Систему майнового оподаткування Великобританії подано двома податками: податок на майно організацій, сума якого визначається за щорічною вартістю або орендною платою за таке майно; податок на житлові приміщення, який має вісім різних ставок залежно від капітальної вартості. У Данії діють три податки на нерухоме майно: земельний податок на всі види власності, податок на вартість нерухомості, що використовується в комерційних, промислових або адміністративних цілях, податок на вартість майна, яким обкладається житло, що є місцем мешкання власника, а також літні будинки. У Німеччині і Франції також адмініструють податки на нерухоме майно [119].

Результати вивчення світової практики майнового оподаткування свідчать про доцільність використання відповідного досвіду в процесі реформування місцевого оподаткування в Україні. У першу чергу йдеться про необхідність перегляду порядку визначення бази оподаткування податком на нерухомість, відмінної від земельної ділянки.

11.3. Місцеве оподаткування в окремих країнах

Системи місцевого оподаткування зарубіжних країн відзначаються великим різноманіттям. Це пояснюється як історичними причинами, так і прагненням місцевих органів влади підвищити ступінь фінансової автономії за рахунок пошуку нових джерел доходів.

Місцеві податки, які використовують у зарубіжних країнах, умовно можна згрупувати у чотири групи:

- 1) майнові;
- 2) прибуткові;
- 3) податки з продажів;
- 4) подушні податки.

Податки першої групи займають важливе місце у системах місцевого оподаткування. Найбільш розповсюдженими з-поміж них вважається податок на нерухоме майно. Світовий досвід свідчить про доцільність справляння податків на нерухоме майно на місцевому рівні [120, с. 360–362]. Під час визначення бази оподаткування враховується оціночна вартість об'єкта нерухомого майна, його площа та місце розташування. В окремих країнах (Литва, Нідерланди, Угорщина, Франція) платниками цього податку є власники або орендатори нерухомості. До особливостей податку

на нерухомість у Данії та Ірландії можна віднести те, що платниками визначено лише юридичних осіб, у той час як у Великобританії і Словенії – лише фізичні особи.

Фіскальна значущість податку на нерухоме майно у різних країнах суттєво відрізняється. Найменша частка цього податку у структурі надходжень місцевих бюджетів (менше 10 %) характерна для таких країн, як Греція, Данія, Люксембург і Фінляндія, а найбільша (майже 100 %) – Великобританії, Естонії та Ірландії [124].

Найбільш поширеним серед місцевих податків другої групи є прибутковий податок з громадян. Виокремлюють два основні способи організації справляння цього податку. Згідно з першим – місцева влада самостійно визначає базу та ставку, що дає можливість максимально враховувати умови оподаткування до потреб муніципалітету. Другий спосіб передбачає справляння місцевого податку як надбавки до основної ставки загальнодержавного податку, що суттєво спрощує процес його адміністрування.

До третьої групи місцевих податків можна віднести податок з обороту, ПДВ і податок на роздрібний продаж. Характеризуючи місцеві податки на продаж, варто зауважити, що в світовій практиці вирізняють дві групи податків на продаж: універсальні, до яких належать податок з обороту, ПДВ та податок на роздрібний продаж, а також спеціальні акцизи, які сплачуються під час продажу лише певних товарів. Оскільки податок на роздрібний продаж і акцизи стягуються одноразово, ці податки можна закріпити до потреб окремої території [2].

Як свідчить досвід США, справляння податку на роздрібний продаж забезпечує основну частину надходжень до бюджетів штатів [120, с. 334–335]. Перевагою використання податку з продажу порівняно із оподаткуванням доходів громадян на місцевому рівні є простота стягнення, що пояснюється суттєвим переважанням кількості громадян, які мешкають на певній території, над кількістю суб'єктів господарювання, котрі здійснюють торгівлю.

Четверту групу становлять місцеві подушні податки та екологічні податки, які застосовуються у багатьох країнах і, як правило, мають невелику частку в загальній сумі доходів місцевих бюджетів. Наприклад, до місцевих подушних податків можна віднести частину префектурного і муніципального податку на жителів у Японії. Подушні податки вважаються адекватним фіскальним інструментом. Їх використання, на відміну від прибуткового податку,

податків на майно, продаж та інших, не призводить до виникнення надлишкового податкового тягаря. Однак ці податки не можуть використовуватися у якості основного джерела місцевих доходів [2].

Питома вага податкових надходжень, що забезпечується за рахунок справляння місцевих податків, характеризує рівень фіскальної автономії органів місцевого оподаткування в країні. Лідерами серед європейських країн за цим показником є Данія, Норвегія, Фінляндія, Швеція (понад 20 % податкових надходжень у країні забезпечується за рахунок місцевих податків). До переліку країн із найнижчим рівнем фіскальної автономії належать Греція, Болгарія, Ірландія та Кіпр.

Більшість надходжень місцевих податків забезпечується за рахунок справляння податку на майно, податку на доходи фізичних осіб, податку з продажу.

11.4. Практичні завдання

Використовуючи офіційні статистичні дані, визначте питому вагу надходжень місцевих податків та зборів до місцевих бюджетів протягом 2007 – 2015 рр. Проведіть порівняльний аналіз отриманих результатів із відповідними показниками зарубіжних країн.

11.5. Запитання для самостійного опрацювання

1. Зміни у складі місцевих податків і зборів, що відбувалися протягом становлення податкової системи України.

2. Питома вага місцевих податків у бюджетах територіальних громад у розвинених країнах світу.

3. Досвід застосування майнових місцевих податків у розвинутих країнах світу.

4. Світовий досвід земельного оподаткування.

5. Права та обов'язки органів місцевого самоврядування щодо встановлення місцевих податків та зборів у розвинених країнах світу.

6. Практика взаємодії контролюючих органів та органів місцевого самоврядування в сфері місцевого оподаткування.

7. Зарубіжний досвід розмежування відповідальності за справляння місцевих податків і зборів між органами центральної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та платниками податків.

Предметний покажчик

Виділення радіочастот, 73
Використання води, 87
Випромінювальний пристрій, 73
Відходи, 21
Відходи як вторинна сировина, 23
Води підземні, 87
Води поверхневі, 88
Водокористування, 88
Вторинні водокористувачі, 88
Гранично допустима концентрація, 19
Групи платників єдиного податку, 118
Дозвіл на експлуатацію радіоелектронного засобу
або випромінювального пристрою, 73
Дозвіл на спеціальне водокористування, 89
Другорядні лісові матеріали, 109
Екологічний податок, 9
Екологія, 5
Житлово-комунальні підприємства, 96
Забір води, 88
Забруднююча речовина, 11
Загальне використання лісових ресурсів, 105
Загальне водокористування, 88
Клас небезпечності речовини, 12
Корисні копалини, 47
Користування радіочастотним ресурсом, 74
Користувач надр, 45
Користувач радіочастотного ресурсу, 74
Ліміт використання води, 88
Ліміт забору води, 88
Ліс, 104
Лісові ресурси, 104
Лісокористувачі, 108

Ліцензія на користування радіочастотним ресурсом України, 74
Магістральний трубопровід, 82
Маршрут транспортування, 82
Мінеральна сировина, 48
Надра, 45
Населення, 93
Національна таблиця розподілу смуг радіочастот України, 74
Нормативна оцінка земель, 154
Обсяг видобутих корисних копалин (мінеральної сировини), 47
Орієнтовнобезпечний рівень впливу, 12
Первинна переробка корисних копалин, 52
Первинні водокористувачі, 88
План використання радіочастотного ресурсу України, 74
Плата за землю, 156
Промислові трубопроводи, 82
Радіоактивні відходи, 24
Радіоелектронний засіб, 74
Радіочастота, 74
Радіочастотний ресурс, 74
Рециркулюючий газ, 53
Рибництво, 88
Рибогосподарський водний об'єкт, 88
Родовище корисних копалин, 48
Розміщення відходів, 21
Розподіл смуг радіочастот, 74
Санітарно-гігієнічні потреби, 93
Смуга радіочастот, 74
Спеціальне використання лісових ресурсів, 106
Спеціальне водокористування, 88
Стаціонарне джерело забруднення, 12
Техногенне родовище корисних копалин, 48

Використана література

1. Блонська В. І. Майнове оподаткування як елемент податкових систем в економіках добробуту / В. І. Блонська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.4. – С. 122–129.
2. Бондарук Т. Г. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування та можливості його застосування в Україні / Т. Г. Бондарук // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2011. – № 1. – С. 56–66.
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 151.
4. Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95–ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 24. – Ст. 189.
5. Иванов Ю. Б. Системы налогообложения Украины и России: структура, проблемы, тенденции развития : монография / Ю. Б. Иванов, И. А. Майбуров. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2009. – 520 с.
6. Иванов Ю. Б. Податкова система. Екологічні податки : навч. посіб. / Ю. Б. Иванов, Є. І. Котляров. – Х. : ХНЕУ, 2011. – 162 с.
7. Ильин Ю. Д. Лекции по истории и праву Европейского Союза / Ю. Д. Ильин. – М. : Спарк, 2002. – 115 с.
8. Інструкція щодо заповнення форм державних статистичних спостережень про охорону атмосферного повітря № 2–ТП (повітря) "Звіт про охорону атмосферного повітря" (річна) та № 2–ТП (повітря) "Звіт про охорону атмосферного повітря" (квартальна), затверджена Наказом Державного комітету статистики України від 20.10.2008 р. № 396 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 86. – Ст. 2900.
9. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
10. Котляров Є. І. Методичні рекомендації до практичних занять з навчальної дисципліни "Ресурсне та місцеве оподаткування" для студентів спеціальності 8.03050803 "Оподаткування" всіх форм навчання / Є. І. Котляров, С. В. Антоненко. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 70 с.
11. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. № 3852–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 17. – Ст. 99.
12. Логвіновська С. І. Концептуальні підходи до спрощеної системи оподаткування в Україні / С. І. Логвіновська // Економічний форум. – 2013. – № 3. – С. 180-185.
13. Мала гірнича енциклопедія. Т. 1. – Донецьк : Вид. "Донбас". – 2004. – 640 с.
14. Малініна Н. М. Особливості побудови системи майнового оподаткування в Україні / Н. М. Малініна // Інноваційна економіка. – 2013. – № 2. – С. 309–313.
15. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості : Наказ Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 р. № 373. – К. : ДІКТЕД, 2007. – 149 с.

16. Налоговые реформы. Теория и практика : монография для магистрантов, обучающихся по специальностям "Финансы и кредит", "Бухгалтерский учет, анализ и аудит" / [И. А. Майбуров и др.] ; под ред. И. А. Майбурова, Ю. Б. Иванова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2010. – 463 с.
17. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій : навч. посіб. / під ред. д-ра екон. наук, проф. Іванова Ю. Б., д-ра екон. наук Майбурова І. А. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 492 с.
18. Податкова система : навч. посіб. / І. О. Лютий, Л. М. Демиденко, М. В. Романюк та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 456 с.
19. Положення про Державне агентство земельних ресурсів України, затверджено Указом Президента України від 08.04.2011 р. № 445 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 29. – Ст. 1253.
20. Положення про Державну службу геології та надр України, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1174 // Офіційний вісник України. – 2011 р. – № 45. – Ст. 1832.
21. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси", затверджено наказом Міністерства фінансів від 20.10.1999 р. № 246 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 44. – Ст. 236.
22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", затверджено наказом Міністерства фінансів від 31.12.1999 р. № 318 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 3. – Ст. 102.
23. Порядок обчислення коригуючого коефіцієнта, що застосовується до ставок рентної плати у разі зміни тарифів на транспортування однієї тонни нафти магістральними нафтопроводами, однієї тонни нафтопродуктів магістральними нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування однієї тонни аміаку за кожні 100 кілометрів відстані відповідного маршруту, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2012 р. № 687 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 58. – Ст. 2325.
24. Про відходи : Закон України від 25.03.1998 р. № 187/98–ВР // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – Ст. 483.
25. Про внесення змін до переліків, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12 грудня 1994 року № 827 : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 р. № 1370 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 1, том 2. – Ст. 25.
26. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році. Закон України від 24.12.2015 р. № 909-VII // Офіційний вісник України. – 2016. – № 3. – Ст. 152.
27. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення передумов для нової моделі ринку природного газу та забезпечення стабіль-

ності розрахунків підприємств енергетичної галузі. Закон України від 24.11.2015 р. № 812-VIII // Офіційний вісник України. – 2015 р. – № 101. – Ст. 3468.

28. Про внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 1 березня 1999 року № 303 : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.04.2009 р. № 391 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 31. – Ст. 1049.

29. Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 р. № 761 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 39. – Ст. 1550.

30. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з транспортування нафти магістральними трубопроводами : Постанова Національної комісії регулювання електроенергетики України від 30.09.2005 р. № 857 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 43. – Ст. 2743.

31. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з транспортування нафтопродуктів магістральними трубопроводами : Постанова Національної комісії регулювання електроенергетики України від 30.09.2005 р. № 858 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 43. – Ст. 2742.

32. Про затвердження Національної таблиці розподілу смуг радіочастот України : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.2005 р. № 1208. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 51. – Ст. 3196.

33. Про затвердження Положення про Державне агентство водних ресурсів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 393 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 71. – Ст. 1995.

34. Про затвердження Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.01.2015 р. № 32 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 10. – Ст. 266.

35. Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 року № 459 : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 р. № 321 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 12. – Ст. 590.

36. Про затвердження Порядку здійснення державного нагляду за користуванням радіочастотним ресурсом України в смугах радіочастот загального користування та визнання такими, що втратили чинність, деяких рішень НКРЗ : Рішення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації від 27.12.2012 р. № 684 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 14. – Ст. 516.

37. Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 р. № 615 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 45. – Ст. 1832.

38. Про затвердження Порядку подання декларації про відходи та її форми : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.02.2016 р. № 118 // Офіційний вісник України – 2016. – № 18. – Ст. 720.

39. Про затвердження Порядку проведення та оплати робіт, пов'язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку підприємств, установ, організацій та громадян-підприємців, які отримали такі дозволи : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 р. № 302 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 12. – Ст. 574.
40. Про затвердження Регламенту погодження Мінприроди надання надр у користування : Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 15.02.2016 р. № 56 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 18. – Ст. 761.
41. Про затвердження типової форми первинної облікової документації № 1–ВТ "Облік відходів та пакувальних матеріалів і тари" та Інструкції щодо її заповнення : Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 07.07.2008 р. № 342 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 70. – Ст. 2368.
42. Про затвердження форми Податкової декларації екологічного податку : Наказ Міністерства фінансів України від 17.08.2015 № 715 // Офіційний вісник України від 25.09.2015 р. – 2015. – № 74. – Ст. 2469.
43. Про затвердження форми Податкової декларації з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності) : Наказ Міністерства фінансів України від 16.06.2015 р. № 560 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 58. – Ст. 1904.
44. Про затвердження форми Податкової декларації з рентної плати : Наказ Міністерства фінансів України від 17.08.2015 р. № 719 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 75. – Ст. 2483.
45. Про надра: Кодекс України від 27.07.1994 р. № 132/94–ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 36. – Ст. 340.
46. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації : Указ Президента України від 23.11.2011 р. № 1067/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 94. – Ст. 3417.
47. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення : Закон України від 23.09.1997 р. № 538/97-ВР // Офіційний вісник України. – 1997. – № 42. – Ст. 27.
48. Про охорону атмосферного повітря : Закон України від 16.10.1992 р. № 2707-XII // Відомості Верховної Ради України від 15.12.1992 р. – 1992. – № 50. – Ст. 678.
49. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
50. Про поводження з радіоактивними відходами : Закон України від 30.06.1995 р. № 255/95–ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 27. – Ст. 198.

51. Про радіочастотний ресурс України : Закон України від 01.06. 2000 р. № 1770-III // Офіційний вісник України. – 2000. – № 26. – Ст. 1079.

52. Про ринок природного газу : Закон України від 09.04. 2015 р. № 329-VIII // Офіційний вісник України. – 2015. – № 37. – Ст. 1117.

53. Про телебачення і радіомовлення : Закон України від 21.12.1993 р. № 3759-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 10. – Ст. 43.

54. Про трубопровідний транспорт : Закон України від 15.05.1996 р. № 192/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 29. – Ст. 139.

55. Робоча програма навчальної дисципліни "Ресурсне та місцеве оподаткування" для студентів спеціальності 8.03050803 "Оподаткування" всіх форм навчання / укл. Є. І. Котляров, І. В. Ярошенко. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 61 с.

56. Швецов А. Н. Сучасні умови реформування міжбюджетних відносин / А. Н. Швецов // Держава та регіони. – 2010. – № 2. – С. 92–97.

57. Энафф М. Экономика излишеств: роскошь и расточительство / М. Энафф. – СПб. : ИЦ Гуманитарная Академия, 2005. – С. 266–277.

58. Визначено коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки земель за 2015 рік [Електронний ресурс] // Інформаційний портал "Платник єдиного податку". – Режим доступу : <http://epodatok.com.ua/ua/news/4045>.

59. Державна політика в секторах економіки. [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&tag=DerzhavnaPolitikaVSektorakhEkonomiki>.

60. Державний класифікатор України ДК 005–96 "Класифікатор відходів", затверджено і введено в дію наказом Держстандарту України від 29.02.1996 р. № 89 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dovidnyk.in.ua/directories/dkkv>.

61. Державні санітарні правила охорони атмосферного повітря населених місць (від забруднення хімічними та біологічними речовинами), затверджені Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 09.07.1997 р. № 201 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=803>.

62. Державні санітарні правила та норми "Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення їх класу небезпеки для здоров'я населення", затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України від 01.07.1999 р. № 29 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dei.gov.ua/menu-4/2012-01-22-11-28-44/1298-sanpin-gigiyena.html>.

63. Довідково-методичні настанови щодо застосування ДК 005–96 "Класифікатор відходів", затверджені Держстандартом України 29.02.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uazakon.com/big/text999/pg1.htm>.

64. Заячковский О. А. Налоговая автономия местного самоуправления в условиях бюджетного федерализма: опыт реформ в Италии и России [Электронный ресурс] / О. А. Заячковский, В. М. Никитина. – Режим доступа : http://journals.kantiana.ru/upload/iblock/ec7/ekehxhuayxwj wbdlnckuh%20sy.lx,%20ttgmelxisuquokr%20yg.tb._38-45.pdf.

65. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
66. Інструкція про зміст та порядок складання звіту проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин на підприємстві. Затверджена Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 10.02.1995 р. № 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0061-95>.
67. Інформаційний ресурс "Бухгалтерія". – Режим доступу : www.buhgalteria.com.ua.
68. Інформаційний ресурс "Вісник податкової служби України". – Режим доступу : www.visnuk.com.ua.
69. Інформаційний ресурс. "Державна інспекція ядерного регулювання". – Режим доступу : <http://www.snrc.gov.ua/nuclear/uk/index>.
70. Інформаційний ресурс "Державна казначейська служба України". – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.
71. Інформаційний ресурс "Державна служба статистики України". – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
72. Інформаційний ресурс "Державне агентство земельних ресурсів". – Режим доступу : <http://land.gov.ua/>.
73. Інформаційний ресурс "Ліга Бізнес-Інформ". – Режим доступу : www.liga.net.
74. Інформаційний ресурс "Міністерство економічного розвитку і торгівлі України". – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>.
75. Інформаційний ресурс "Нормативні акти України". – Режим доступу : www.nau.kiev.ua.
76. Інформаційний ресурс "Податки та бухгалтерський облік". – Режим доступу : basa.tav.kharkov.ua.
77. Інформаційний ресурс "Сервер Верховної Ради України". – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
78. Інформаційний ресурс "Українське право". – Режим доступу : www.ukrpravo.com.
79. Корнієнко С. М. Оподаткування майна у світі та в Україні [Електронний ресурс] / С. М. Корнієнко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. – 2014. – Випуск 6. Частина 4. – Режим доступу : http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_06/253.pdf.
80. Кравчук К. М. Реформа спрощеного оподаткування: переваги і недоліки [Електронний ресурс] / К. М. Кравчук // Економічна Правда. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/columns/2015/10/30/565352/>.
81. Краткий курс лекцій по дисципліне "Налоговые системы зарубежных стран" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://studme.org/158407209871/ekonomika/nalogovye_sistemy_zarubezhnyh_stran.

82. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны : ГОСТ 12.1.005–88 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.rshpz.ru/sites/default/files/gosts/12.1.005-88.pdf>.

83. Ориентировочные безопасные уровни воздействия (ОБУВ) вредных веществ в воздухе рабочей зоны. Утверждены Заместителем Главного Государственного санитарного врача СССР от 07.12.1990 г. № 5203-90 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v5203400-90>.

84. Орієнтовно безпечні рівні впливу (ОБРВ) забруднюючих речовин в атмосферному повітрі населених місць : Гігієнічний норматив ГН2.2.6–166–2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/orientovno-bezpechni-rivni-vplivu-obrv-zabrudnyuyuchih-recho-nor17894.html>.

85. Педь І. В. Класифікація майнових податків у національних податкових системах країн світу [Електронний ресурс] / І. В. Педь, Ю. М. Лисенков, О. Я. Мельник. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1696>.

86. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755–VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

87. Порядок подання заяви про застосування спрощеної системи оподаткування : Наказ Міністерства фінансів України від 20.12.2011 р. № 1675 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1537-11>.

88. Правила Международной торговой палаты по использованию терминов для внутренней и международной торговли Incoterms 2010. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://incoterms.zed.ua/ru/explain2010>.

89. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців : Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.

90. Про експертну грошову оцінку земельних ділянок : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.10.2002 р. № 1531 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1531-2002-%D0%BF>.

91. Про затвердження Методики визначення середньоринкової вартості легкових автомобілів та внесення змін у додатки 1 і 2 до Порядку визначення середньоринкової вартості легкових автомобілів, мотоциклів, мопедів : Постанова Кабінету Міністрів України № 66 від 18.02.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248841560>.

92. Про затвердження Методики експертної грошової оцінки земельних ділянок : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.10.2002 р. № 1531 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1531-2002-%D0%BF>.

93. Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів) : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1278. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1278-2011-%D0%BF>.

94. Про затвердження Методичних вказівок "Обґрунтування орієнтовних безпечних рівнів впливу (ОБРВ) хімічних речовин в атмосферному повітрі населених місць" : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 07.10.2004 р. № 485 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=3504>.

95. Про затвердження Положення про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру : Постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 р. № 15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/15-2015-%D0%BF>.

96. Про затвердження Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість : Наказ Міністерства фінансів України від 14.11.2014 р. № 1130 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1456-14>.

97. Про затвердження Порядку заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань в лісах України : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.1996 р. № 449 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/449-96-%D0%BF>.

98. Про затвердження Розрахунку частки сільськогосподарського товаровиробництва : Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 26.12.2011 р. № 772 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0510-12/para6#n6>.

99. Про затвердження списків і введення в дію гігієнічних регламентів (ГДК та ОБРВ) у повітрі робочої зони, атмосферному повітрі населених місць та (ОДР) у воді водоймищ : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 21.11.1997 р. № 336 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=1640>.

100. Про затвердження списків і введення в дію гігієнічних регламентів шкідливих речовин у повітрі робочої зони і атмосферному повітрі населених місць : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.02.2000 р. № 30 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua-info.biz/legal/baseup/ua-zmeigu.htm>.

101. Про затвердження Узагальнюючої податкової консультації щодо плати земельного податку власниками нежитлових приміщень, платниками єдиного податку – фізичними особами – підприємцями : Наказ Державної податкової служби України від 23.11.12 № 1051 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minrd.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/uzagalnyuyuchi-podatkovi-konsul-tatsii/61918.html>.

102. Про затвердження форм книги обліку доходів і книги обліку доходів і витрат та порядків їх ведення : Наказ Міністерства фінансів України від 07.07.2015 р. № 800/27245 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0800-15>.

103. Про затвердження форм податкових декларацій збору за місця для паркування транспортних засобів та туристичного збору : Наказ Міністерства

фінансів України від 09.07.2015 р. № 636 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0912-15>.

104. Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку : Наказ Міністерства фінансів України від 19.06.2015 р. № 578 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0799-15>.

105. Про затвердження форми Податкової декларації з транспортного податку : Наказ Міністерства фінансів України від 10.04.2015 р. № 415 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0474-15>.

106. Про затвердження форми Податкової декларації з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки : Наказ Міністерства фінансів України від 10.04.2015 р. № 408 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0479-15>.

107. Про землеустрій : Закон України від 22.05. 2003 р. № 858-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/858-15/page>.

108. Про індексацію нормативної грошової оцінки земель : Витяг з листа Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру від 11.01.2016 р. № 6-28-0.22-201/2-16 [Електронний ресурс] // Державна фіскальна служба України. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/nove-pro-podatki--novini-/231924.html>.

109. Про Методику нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.1995 р. № 213 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/213-95-%D0%BF>.

110. Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.09.1996 р. № 1100 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1100-96-%D0%BF>.

111. Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва : Указ Президента України від 03.07.1998 р. № 727/98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/727/98>.

112. Про ставки збору за заготівлю другорядних лісових матеріалів, здійснення побічних лісових користувань та використання корисних властивостей лісів області : Рішення XI сесія VI скликання Харківської обласної ради від 01.03.2012 р. № 367-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ts.lica.com.ua/b_text.php?type=3&id=5885&base=77.

113. Проект наказу Міністерства доходів і зборів України "Про затвердження форми Запиту про отримання витягу з реєстру платників єдиного податку, форми Витягу з реєстру платників єдиного податку та Порядку ведення реєстру платників єдиного податку" [Електронний ресурс] / Державна фіскальна служба України. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/regulyatorna-politika-/regulyatorna-politika/2014-rik/63028.html>.

114. Рішення Харківської міської ради 7 скликання "Про внесення змін до рішення 4 сесії Харківської міської ради 6 скликання від 12.01.2011 р. № 126/11 "Про врегулювання питань справляння податків на території міста Харкова відповідно до норм Податкового кодексу України" від 13.01.2016 р. № 112/16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.city.kharkov.ua/uk/document/rishennya-kharkivskoi-miskoi-radi-7-sklikannya-pro-vnesennya-zmin-do-rishennya-4-sesii-kharkivskoi-miskoi-radi-6-sklikannya-vid-12012011-12611pro-vregulyuvannya-pitan-spravlyannya-podatkov-na-teritorii-mista-kharkova-vidpovidno-do-norm-podatkovogo-kodeksu-ukraini-vid-13012016-11216-49143.html>.

115. Святаш С. В. Спрощена система оподаткування: недоліки та переваги [Електронний ресурс] / С. В. Святаш. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/27_OINXXI_2011/Economics/10_92519.doc.htm.

116. Транспортні засоби: розрахунок вартості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Vehicles/CalculatePrice?lang=uk-UA>.

117. Чернякова Т. М. Переваги спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого бізнесу [Електронний ресурс] / Т. М. Чернякова, Л. О. Жолудь. – Режим доступу : http://www.taxation.lg.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=99:2010-11-10-20-37-30&catid=41:scientific-conference.

118. Чубай В. М. Спрощені системи оподаткування: переваги, недоліки та шляхи їх усунення [Електронний ресурс] / В. М. Чубай, Ю. А. Деркач. – Режим доступу : http://nvunfu.esy.es/Archive/2011/21_6/155_Der.pdf.

119. Comprehensive Handbook of Japanese Taxes. 2010 [Electronic resource] / Tax Bureau, Ministry of Finance. – Access mode : <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/common/data/notice/jt.pdf>.

120. Mikesell J. L. Fiscal administration: analysis and applications for the public sector / J. L. Mikesell. – 4th edition. – Wadsworth publishing company, an international Thomson publishing company, USA. – 1995. – 594 p.

121. Ordinamento delle autonomie locali: Legge 8 giugno 1990 № 142 // Pubblicata in G. U. 12 giugno. – 1990. – № 135.

122. Riordino della finanza degli enti territoriali, a norma dell'articolo e della legge 23 ottobre 1992, N 421. Decreto legislativo 30 dicembre 1992, № 504 // Pubblicata nella Gazzetta Ufficiale. – 1992. – № 305 Suppl. Ord. Del.

123. Savov E. Intergovernmental Finance and Fiscal Equalization in Bulgaria [Electronic resource] / E. Savov. – Access mode : http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADK275.pdf.

124. Sub-national governments in the European Union [Electronic resource]. – Access mode : https://www.belfius.be/NR/rdonlyres/29BC174A-7C5E-4186-8595-B74040AC2045/0/FINANCESGB_FIN.pdf.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Перелік виробничих і технологічних процесів, технологічного устаткування (установок), які є стаціонарними джерелами забруднення

Галузь економіки, види діяльності	Обладнання, технологічний процес
1	2
<i>Процеси спалювання в енергетиці та переробній промисловості (стаціонарні джерела)</i>	
Електростанції загального використання; системи централізованого теплотапобезпечення; нафтопереробні підприємства; установки для перетворення твердого палива; видобуток вугілля, нафти/газу, компресори трубопроводів	Установки для спалювання ≥ 300 МВт (котлоагрегати); установки для спалювання ≥ 50 та < 300 МВт (котлоагрегати); установки для спалювання < 50 МВт (котлоагрегати); газові турбіни; стаціонарні двигуни
<i>Непромислові установки для спалювання</i>	
Установки для спалювання на комерційних підприємствах та в установах; установки для спалювання в житлово-комунальному секторі; установки для спалювання в сільському та лісовому господарстві і в секторі культивування водяних організмів	Установки для спалювання ≥ 50 та < 300 МВт (котлоагрегати); установки для спалювання < 50 МВт (котлоагрегати); стаціонарні газові турбіни; стаціонарні двигуни; інше стаціонарне обладнання
<i>Спалювання в промисловості</i>	
Процеси спалювання в котлоагрегатах, газових турбінах і стаціонарних двигунах	Установки для спалювання ≥ 300 МВт (котлоагрегати); установки для спалювання ≥ 50 та < 300 МВт (котлоагрегати); установки для спалювання < 50 МВт (котлоагрегати); газові турбіни; стаціонарні двигуни; інше стаціонарне обладнання
Безконтактні технологічні печі	Каупери доменних печей; печі для одержання гіпсової штукатурки, гіпсу; інші печі
Контактні технологічні процеси	Агломераційні заводи; Печі вторинного нагрівання для виробництва чавуну та сталі; ливарні цехи для виробництва сірого чавуну; первинне виробництво свинцю; первинне виробництво цинку; первинне виробництво міді; вторинне виробництво свинцю; вторинне виробництво цинку; вторинне виробництво міді; вторинне виробництво алюмінію; виробництво цементу;

Продовження додатка А

Продовження табл. А.1

1	2
	виробництво вапна; виробництво асфальтобетону; виробництво листового скла; виробництво контейнерного скла; виробництво скляної вати; виробництво іншого скла (а також спеціальне скло); виробництво мінеральної вати; виробництво цегли та кахлю; тонкі керамічні матеріали виробництво паперу (процес сушки); виробництво глинозему; виробництво магнію (оброблення доломіту); виробництво нікелю (термальний процес); виробництво емалі; зварювання металів; інше
<i>Виробничі процеси (стаціонарні джерела)</i>	
Технологічні процеси в нафтовій промисловості	Переробка нафтопродуктів; каталітичний крекінг; підприємства з відновлення сірки; зберігання і транспортування нафти на нафтопереробних заводах; інше
Технологічні процеси в чорній металургії та вугільній промисловості	Коксові батареї (витікання та гасіння в приміщенні); завантаження доменної печі; плавлення чавуну і відливання чушок; тверде бездимне паливо; мартенівська піч; кисневий конвертер на заводі для виробництва сталі; виробництво сталі в електричній печі; прокатні стани; агломераційна установка (за винятком агломераційного заводу); інше
Технологічні процеси в кольоровій металургії	Виробництво алюмінію (електроліз); виробництво феросплавів; виробництво кремнію; виробництво магнію (за винятком обробки доломіту); виробництво нікелю (за винятком термального процесу); виробництво легованих металів; гальванізація; електрогальванізація; інше
Технологічні процеси у виробництві неорганічних хімічних речовин	Виробництво сірчаної кислоти; виробництво азотної кислоти; виробництво аміаку; виробництво сульфату амонію; виробництво нітрату амонію; виробництво фосфату амонію; виробництво азотних, фосфорних, калійних добрив; виробництво сечовини;

Продовження додатка А

Продовження табл. А.1

1	2
	виробництво сажі (кіптяви); виробництво двоокису титану; виробництво графіту; виробництво карбїду кальцію; виробництво хлору; виробництво фосфатних добрив; зберігання неорганічних хімічних продуктів; інше
Технологічні процеси у виробництві органічних хімічних речовин	Виробництво етилену; виробництво пропілену; виробництво 1,2 дихлоретану (за винятком збалансованого процесу виробництва 1,2 дихлоретану і вінілхлориду); виробництво вінілхлориду (за винятком збалансованого процесу виробництва 1,2 дихлоретану і вінілхлориду); виробництво 1,2 дихлоретану і вінілхлориду (збалансований процес); виробництво поліетилену низької щільності; виробництво поліетилену високої щільності; виробництво полівінілхлориду; виробництво поліпропілену; виробництво стиролу; виробництво полістиролу; виробництво бутадієн-стиролу; виробництво стирол-бутадієнового латексу; виробництво стирол-бутадієнового каучуку; виробництво акрилонітрил-бутадієн-стиролу; виробництво окису етилену; виробництво формальдегіду; виробництво етилбензолу; виробництво фталевого ангїдриду; виробництво акрилонітрилу; виробництво адипінової кислоти; зберігання органічних хімічних речовин; виробництво гліоксилової кислоти; виробництво галогенованих вуглеводнів; виробництво пестицидів; виробництво стійких органічних сполук; інше (фітосанітарія)
Технологічні процеси в машинобудуванні, деревообробній, целюлознопаперовій та харчовій промисловості, в інших секторах	Виробництво деревостружкової плити (ДСП); виробництво целюлози та паперу (крафт-целюлоза); виробництво целюлози та паперу (сульфїтна варка); виробництво целюлози (нейтральний сульфїтний поліхімічний процес); хлібопромисловість; виробництво вина; виробництво пива; виробництво міцних спиртних напоїв; інші галузі харчової промисловості; виробництво бітумних покрівельних матеріалів; виробництво шляхового асфальтного покриття;

Продовження додатка А

Продовження табл. А.1

1	2
	виробництво цементу; виробництво скла; виробництво вапна; виробництво батарей; видобуток мінеральних руд; інше (включаючи виробництво волокнистого азбесту); використання вапняку і доломіту; виробництво та використання соди; машинобудування (механічна обробка металу); перероблення сільськогосподарської продукції; легка та обробна промисловість; холодильні установки; виробництво галокарбонів та сірчистого гексафториду
Видобуток і розподіл палива та геотермальної енергії. Видобуток та первинна обробка твердого палива	Відкрите розроблення родовищ; підземне розроблення родовищ; зберігання твердого палива; інше
Видобуток, первинна обробка та завантаження рідкого палива	Робота на материку; робота у відкритому морі; інше
Видобуток, первинна обробка та завантаження газоподібного палива	Робота на материку (десульфуризація); робота на материку (за винятком десульфуризації); робота у відкритому морі; інше
Розподіл рідкого палива (за винятком бензину)	Морські термінали (танкери, транспортування та зберігання); інші види транспортування та зберігання (включаючи трубопроводи)
Розподіл бензину	Станції відправлення з нафтопереробних заводів; транспортування та зберігання (за винятком станцій); обслуговування, включаючи заправку автомобілів; станції обслуговування (включаючи заправку автомобілів); інше
Мережі розподілу газу	Трубопроводи; трубопровідні компресорні станції; мережі розподілення; видобуток геотермальної енергії
Використання розчинників та інших продуктів. Нанесення лакофарбового покриття	Виробництво автомобілів; ремонт автомобілів; будівництво та оздоблення будівель (за винятком деревини); побутове використання (за винятком деревини); фарбування рулонної продукції; суднобудування; деревина; інші види промислового використання фарб (за винятком ремонту автомобілів); інші види непромислового використання фарб
Знежирення, хімічне очищення та електронне обладнання	Знежирення металів; хімічне очищення; виробництво електронних деталей; інше промислове очищення

Продовження додатка А

Продовження табл. А.1

1	2
Виробництво або обробка хімічних продуктів	Оброблення поліестеру; оброблення полівінілхлориду; оброблення пінополіуретану; оброблення пінополістиролу; оброблення каучуку; виробництво фармацевтичних продуктів; виробництво фарб; виробництво чорнила; виробництво клеїв; продування бітуму; виробництво клейких, магнітних стрічок, фотоплівок та фотографій; оздоблення текстилю; дублення шкіри; інше
Інші види використання розчинників та супутні види діяльності	Виробництво скловати; виробництво шлакової вати; поліграфічна промисловість; екстракція жирів, харчових і нехарчових масел; застосування клеїв та клейких стрічок; збереження деревини; антикорозійне оброблення та консервація транспортних засобів; побутове використання розчинників (за винятком використання фарб); депарафінізація транспортних засобів; виробництво фармацевтичної продукції; інше (збереження насіння)
Використання гідрофторвуглецю, оксиду азоту, аміаку, перфторвуглецю, гексафториду сірки	Використання оксиду азоту для анестезії; обладнання для заморожування і кондиціювання повітря під час використання галокарбонів; обладнання для заморожування і кондиціювання повітря під час використання інших продуктів, відмінних від галокарбонів; витікання піни (за винятком пінополістиролу); вогнегасники; аерозолі; електричне обладнання (за винятком електронних деталей); інше
<i>Оброблення та видалення відходів</i>	
Спалювання відходів	Спалювання побутових або муніципальних відходів; спалювання промислових відходів (за винятком відкритого спалювання); спалювання у факелі на нафтопереробних заводах; спалювання у факелі в хімічній промисловості; спалювання відстою зворотних вод; спалювання у факелі при видобутку нафти та газу; спалювання відходів від лікарень; спалювання відпрацьованого масла
Видалення твердих відходів на землі	Ліквідація контрольованих відходів на землі; ліквідація неконтрольованих відходів на землі; інше; спалювання сільськогосподарських відходів на відкритому повітрі (за винятком пожнивних залишків, соломи тощо на сільськогосподарських полях)

Продовження додатка А

Закінчення табл. А.1

1	2
Кремація	Спалювання трупів; спалювання туш тварин
Оброблення інших відходів	Очистка зворотних вод у промисловості; очистка зворотних вод у житловому і комерційному секторах; розміщення осаду зворотних вод; розміщення відходів у землі; виробництво компосту від відходів; виробництво біогазу; виробництво м'ясо-кісткового борошна; інше виробництво палива (залишки відпрацьованого палива)
<i>Сільське і лісове господарство, землекористування та зміна лісової біомаси</i>	
Вирощування сільськогосподарських культур з використанням добрив (за винятком гною)	Постійні (незмінні) культури; сільськогосподарські культури; рисові поля; садівництво; пасовища; земля під паром
Вирощування сільськогосподарських культур без використання добрив	Постійні (незмінні) культури; сільськогосподарські культури; рисові поля; садівництво
Ентеральна (кишкова) ферментація	земля під паром; спалювання поживних залишків, соломи тощо на сільськогосподарських полях молочні корови; пасовища; інша рогата худоба; вівці; свині для відгодовування; коні; кози; кури-несучки; бройлери; інша домашня птиця (качки, гуси тощо); хутрові звірі; свиноматки; буйволи; інші
Прибирання, збереження та використання гною, а також органічних сполук	Молочні корови; інша рогата худоба; свині для відгодовування; свиноматки; вівці; коні; кури-несучки; бройлери; інша домашня птиця (качки, гуси тощо); хутрові звірі; кози; буйволи; інші; використання пестицидів та вапняку; прибирання, збереження та використання гною, а також азотних сполук

Продовження додатка А

Таблиця А.2

Відмітка про одержання
(штамп контролюючого органу)

Додаток 1
до Податкової декларації
екологічного податку

Порядковий № Податкової декларації ¹

Розрахунок ² №

**за викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря
стаціонарними джерелами забруднення**

	Звітний	Звітний новий	Уточнюючий
1	Податковий період:		
1.1	Звітний:		
	Квартал		2 0 Року
1.2	Що уточнюється ³ :		
	Квартал		2 0 Року
2	Податковий номер платника податків ⁴		
	Або серія та номер паспорта ⁵		
3	код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ:		
3.1	За місцем обліку платника ⁶		
3.2	За місцем розташування джерела забруднення ⁷		
№ п/п	Код забруднюючої речовини ⁸	Фактичний обсяг викидів, тонн	Ставка податку ⁹ величина ¹⁰ (к. 3 × к. 4)
4	Податкове зобов'язання за звітний (податковий) період		
			(р. 4.1 + р. 4.2 +...)
4.1 ¹¹			
4.2			
5	Податкове зобов'язання, що уточнюється ¹²		
	(р. 4 додатка 1, що уточнюється)		
5.1	Зобов'язання, що збільшується:		
	якщо (р. 4 > р. 5), то (р. 4 – р. 5)		
5.2	Зобов'язання, що зменшується:		
	якщо (р. 5 > р. 4), то (р. 5 – р. 4)		
6	Розмір штрафу ¹³		

7	Сума штрафу (р. 5.1 × р. 6)							
8	Сума пені ¹⁴							
	(р. 5.1 × р. 8.4 / 100 × 120/100 / р. 8.5 × р. 8.3)							
8.1	Граничний термін погашення узгодженого грошового зобов'язання (дд.мм.рррр)							
8.2	Фактичний термін погашення узгодженого грошового зобов'язання (дд.мм.рррр)							
8.3	Період заниження узгодженого грошового зобов'язання, днів							
8.4	Облікова ставка Національного банку України, діюча на день заниження							
8.5	Кількість днів у календарному році							

Інформація, наведена у розрахунку, є достовірною.

Дата заповнення (дд.мм.рррр)

		.		.				
--	--	---	--	---	--	--	--	--

Керівник (уповноважена особа)/

фізична особа (представник)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

(Реєстраційний номер облікової картки платника податків

або серія та номер паспорта)⁵

М. П. (за наявності)

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Головний бухгалтер

(особа, відповідальна

за ведення бухгалтерського обліку)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

(Реєстраційний номер облікової картки платника податків

або серія та номер паспорта)⁵

(підпис)

(ініціали та прізвище)

1 У графі "порядковий № Податкової декларації" зазначається номер Податкової декларації, до якої додається цей розрахунок.

2 У графі "Розрахунок №" арабськими цифрами зазначається порядковий номер розрахунку, починаючи з 1 (одиниці) послідовно в порядку зростання.

3 Під час уточнення показників раніше поданих Податкових декларацій за попередні податкові періоди подається період, що уточнюється.

4 Зазначається код за ЄДРПОУ платника податку або реєстраційний (обліковий) номер платника податків, який присвоюється контролюючими органами, або реєстраційний номер облікової картки платника податків – фізичної особи.

5 Серія та номер паспорта зазначаються фізичними особами, які мають відмітку у паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта.

Продовження додатка А

Закінчення табл. А.2

- 6 Зазначається код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ за місцезнаходженням контролюючого органу, у якому платник перебуває на обліку як платник екологічного податку.
- 7 Зазначається код органу місцевого самоврядування за місцем розміщення стаціонарних джерел забруднення.
Для кожного стаціонарного джерела забруднення складається окремий розрахунок (додаток).
- 8 Код забруднюючої речовини зазначається платником відповідно до додатка 7 до Податкової декларації екологічного податку.
- 9 Ставки податку зазначаються згідно зі статтею 243 розділу VIII Податкового кодексу України.
- 10 Розмір грошового зобов'язання зазначається у гривнях з копійками.
- 11 За потреби кількість рядків може бути збільшена.
- 12 Заповнюється у разі подання уточнюючої Податкової декларації, що містить виправлені показники, та у разі уточнення показників раніше поданої Податкової декларації у складі звітної або звітної нової Податкової декларації за будь-який наступний податковий період, протягом якого такі помилки були самостійно виявлені платником податку.
- 13 Зазначається розмір штрафної санкції (десятковим дробом), що застосовується у разі заниження у раніше поданій Податковій декларації суми податкових зобов'язань, що самостійно узгоджується платником, визначеної згідно з нормами підпункту "а" або "б" абзацу третього пункту 50.1 статті 50 глави 2 розділу II Податкового кодексу України.
- 14 Нараховується платником самостійно відповідно до підпункту 129.1.2 пункту 129.1 статті 129 глави 12 розділу II Податкового кодексу України.

Продовження додатка А

Таблиця А.3

Відмітка про одержання
(штамп контролюючого органу)

Додаток 2
до Податкової декларації
екологічного податку

Порядковий № Податкової декларації¹

Розрахунок² №

за скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти

	Звітний	Звітний новий	Уточнюючий
1	Податковий період:		
1.1	Звітний:		
	Квартал		2 0 року
1.2	Що уточнюється ³ :		
	Квартал		2 0 року
2	Податковий номер платника податків ⁴ або серія та номер паспорта ⁵		
3	Код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ:		
3.1	За місцем обліку платника ⁶		
3.2	За місцем розташування джерела забруднення ⁷		
№ п/п	Код забруднюючої речовини ⁸	Об'єкт оподаткування ⁹	Ставка податку ¹⁰ Коефіцієнт Величина ¹¹ (к.3 × к.4 × к.5)
4	Податкове зобов'язання за звітний (податковий) період (р. 4.1 + р. 4.2 + ...)		
4.1 ¹²			
4.2			
5	Податкове зобов'язання, що уточнюється ¹³ (р. 4 додатка 2, що уточнюється)		
5.1	Зобов'язання, що збільшується: якщо (р. 4 > р. 5), то (р. 4 – р. 5)		
5.2	Зобов'язання, що зменшується: якщо (р. 5 > р. 4), то (р. 5 – р. 4)		
6	Розмір штрафу ¹⁴		
7	Сума штрафу (р. 5.1 × р. 6)		

8	Сума пені ¹⁵							
	<i>(р. 5.1 × р. 8.4 / 100 × 120/100 / р. 8.5 × р. 8.3)</i>							
8.1	Граничний термін погашення узгодженого грошового зобов'язання (дд.мм.рррр)							
8.2	Фактичний термін погашення узгодженого грошового зобов'язання (дд.мм.рррр)							
8.3	Період заниження узгодженого грошового зобов'язання, днів							
8.4	Облікова ставка Національного банку України, що діє на день заниження							
8.5	Кількість днів у календарному році							

Інформація, наведена у розрахунку, є достовірною.

Дата заповнення (дд.мм.рррр)

		.		.				
--	--	---	--	---	--	--	--	--

Керівник (уповноважена особа)/
фізична особа (представник)

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

(Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта)⁵
М. П. (за наявності)

Головний бухгалтер
(особа, відповідальна за ведення бухгалтерського обліку)

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

(Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта)⁵

- 1 У графі "порядковий № Податкової декларації" зазначається номер Податкової декларації, до якої додається цей розрахунок.
- 2 У графі "Розрахунок №" арабськими цифрами зазначається порядковий номер розрахунку, починаючи з 1 (одиниці) в порядку зростання.
- 3 Під час уточнення показників раніше поданих Податкових декларацій за попередні податкові періоди проставляється період, що уточнюється.
- 4 Зазначається код за ЄДРПОУ платника податку або реєстраційний (обліковий) номер платника податків, який присвоюється контролюючими органами, або реєстраційний номер облікової картки платника податків – фізичної особи.
- 5 Серія та номер паспорта зазначаються фізичними особами, які мають відмітку у паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта.

Продовження додатка А

Закінчення табл. А.3

- 6 Зазначається код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ за місцезнаходженням контролюючого органу, у якому платник перебуває на обліку як платник екологічного податку.
- 7 Зазначається код органу місцевого самоврядування за місцем здійснення скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти.
Для кожного об'єкта за місцем здійснення скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти складається окремий розрахунок (додаток).
- 8 Код забруднюючої речовини зазначається платником відповідно до додатка 8 до Податкової декларації екологічного податку.
- 9 Зазначається фактичний обсяг скидів у тоннах.
- 10 Ставки податку зазначаються згідно зі статтею 245 розділу VIII Податкового кодексу України.
- 11 Розмір грошового зобов'язання зазначається у гривнях з копійками.
- 12 За потреби кількість рядків може бути збільшена.
- 13 Заповнюється у разі подання уточнюючої Податкової декларації, що містить виправлені показники, та у разі уточнення показників раніше поданої Податкової декларації у складі звітної або звітної нової Податкової декларації за будь-який наступний податковий період, протягом якого такі помилки були самостійно виявлені платником податку.
- 14 Зазначається розмір штрафної санкції (десятковим дробом), що застосовується у разі заниження у раніше поданій Податковій декларації суми податкових зобов'язань, що самостійно узгоджується платником, визначеної згідно з нормами підпункту "а" або "б" абзацу третього пункту 50.1 статті 50 глави 2 розділу II Податкового кодексу України.
- 15 Нараховується платником самостійно відповідно до підпункту 129.1.2 пункту 129.1 статті 129 глави 12 розділу II Податкового кодексу України.

Продовження додатка А

Таблиця А.4

Відмітка про одержання
(штамп контролюючого органу)

Додаток 3
до Податкової декларації
екологічного податку

Порядковий № Податкової декларації¹

Розрахунок² №
за розміщення відходів у спеціально
відведених для цього місцях чи на об'єктах

	Звітний	Звітний новий	Уточнюючий		
1	Податковий період:				
	1.1	Звітний:			
		квартал	2 0 року		
	1.2	Що уточнюється ³ :			
		квартал	2 0 року		
2	Податковий номер платника податків ⁴				
	або серія та номер паспорта ⁵				
3	Код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ:				
	3.1	За місцем обліку платника ⁶			
	3.2	За місцем розташування джерела забруднення ⁷			
№ п/п	Код відходів ⁸	Об'єкт оподаткування ⁹	Ставка податку ¹⁰	Коефіцієнти	Величина ¹¹ (к.3 × к.4 × к.5 × к.6)
4	Податкове зобов'язання за звітний (податковий) період (р. 4.1 + р. 4.2 +...)				
4.1 ¹²					
4.2					
5	Податкове зобов'язання, що уточнюється ¹³				
	(р. 4 додатка 3, що уточнюється)				
	5.1	Зобов'язання, що збільшується: якщо (р. 4 > р. 5), то (р. 4 – р. 5)			
	5.2	Зобов'язання, що зменшується: якщо (р. 5 > р. 4), то (р. 5 – р. 4)			
6	Розмір штрафу ¹⁴				
7	Сума штрафу (р. 5.1 × р. 6)				

8	Сума пені ¹⁵								
	<i>(р. 5.1 × р. 8.4 / 100 × 120/100 / р. 8.5 × р. 8.3)</i>								
8.1	Граничний термін погашення узгодженого грошового зобов'язання (дд.мм.рррр)								
8.2	Фактичний термін погашення узгодженого грошового зобов'язання (дд.мм.рррр)								
8.3	Період заниження узгодженого грошового зобов'язання, днів								
8.4	Облікова ставка Національного банку України, що діє на день заниження								
8.5	Кількість днів у календарному році								

Інформація, наведена у розрахунку, є достовірною.

Дата заповнення (дд.мм.рррр)

		.			.				
--	--	---	--	--	---	--	--	--	--

Керівник (уповноважена особа)/

фізична особа (представник)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта)⁵
М. П. (за наявності)

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Головний бухгалтер

(особа, відповідальна за ведення бухгалтерського обліку)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта)⁵

(підпис)

(ініціали та прізвище)

- 1 У графі "порядковий № Податкової декларації" зазначається номер Податкової декларації, до якої додається цей розрахунок.
- 2 У графі "Розрахунок №" арабськими цифрами зазначається порядковий номер розрахунку, починаючи з 1 (одиниці) послідовно в порядку зростання.
- 3 Під час уточнення показників раніше поданих Податкових декларацій за попередні податкові періоди проставляється період, що уточнюється.
- 4 Зазначається код за ЄДРПОУ платника податку або реєстраційний (обліковий) номер платника податків, який присвоюється контролюючими органами, або реєстраційний номер облікової картки платника податків – фізичної особи.
- 5 Серія та номер паспорта зазначаються фізичними особами, які мають відмітку у паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта.

Продовження додатка А

Закінчення табл. А.4

- 6 Зазначається код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ за місцезнаходженням контролюючого органу, у якому платник перебуває на обліку як платник екологічного податку.
- 7 Зазначається код органу місцевого самоврядування за місцем розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах.
Для кожного місця чи об'єкта для розміщення відходів складається окремий розрахунок (додаток).
- 8 Код відходів, рівень небезпечності та клас небезпеки відходів зазначаються платником відповідно до додатка 9 до Податкової декларації екологічного податку.
- 9 Зазначається фактичний обсяг розміщення відходів у тоннах; для обладнання та приладів, що містять ртуть, елементи з іонізуючим випромінюванням, люмінесцентних ламп в одиницях.
- 10 **Ставки податку зазначаються згідно зі статтею 246 розділу VIII Податкового кодексу України.**
- 11 **Розмір грошового зобов'язання зазначається у гривнях з копійками.**
- 12 За потреби кількість рядків може бути збільшена.
- 13 Заповнюється у разі подання уточнюючої Податкової декларації, що містить виправлені показники, та у разі уточнення показників раніше поданої Податкової декларації у складі звітної або звітної нової Податкової декларації за будь-який наступний податковий період, протягом якого такі помилки були самостійно виявлені платником податку.
- 14 Зазначається розмір штрафної санкції (десятковим дробом), що застосовується у разі заниження у раніше поданій Податковій декларації суми податкових зобов'язань, що самостійно узгоджується платником, визначеної згідно з нормами підпункту "а" або "б" абзацу третього пункту 50.1 статті 50 глави 2 розділу II Податкового кодексу України.
- 15 Нараховується платником самостійно відповідно до підпункту 129.1.2 пункту 129.1 статті 129 глави 12 розділу II Податкового кодексу України.

Кодифікатор забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення (додаток 7 до Податкової декларації екологічного податку)

Код	Назва, клас небезпечності, орієнтовно безпечний рівень впливу забруднюючої речовини (сполуки)
1	2
243.1.000	Окремі забруднюючі речовини, що викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення:
243.1.001	азоту оксиди
243.1.002	Аміак
243.1.003	ангідрид сірчистий
243.1.004	Ацетон
243.1.005	бенз(о)пірен
243.1.006	Бутилацетат
243.1.007	ванадію п'ятиокис
243.1.008	водень хлористий
243.1.009	вуглецю окис
243.1.010	Вуглеводні
243.1.011	газоподібні фтористі сполуки
243.1.012	тверді речовини
243.1.013	кадмію сполуки
243.1.014	марганець та його сполуки
243.1.015	нікель та його сполуки
243.1.016	Озон
243.1.017	ртуть та її сполуки
243.1.018	свинець та його сполуки
243.1.019	Сірководень
243.1.020	Сірковуглець
243.1.021	спирт н-бутиловий
243.1.022	Стирол
243.1.023	Фенол
243.1.024	Формальдегід
243.1.025	хром та його сполуки
243.2.000	Забруднюючі речовини (сполуки), що викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення, які не зазначені в групі кодів 243.1.000 та на які встановлено клас небезпечності
243.2.001	I клас небезпечності
243.2.002	II клас небезпечності
243.2.003	III клас небезпечності
243.2.004	IV клас небезпечності

1	2
243.3.000	Забруднюючі речовини (сполуки), що викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення, які не зазначені в групі кодів 243.1.000 та для яких не встановлено клас небезпечності (крім двоокису вуглецю) і встановлено орієнтовно безпечний рівень їх впливу в атмосферному повітрі населених пунктів:
243.3.001	менше ніж 0,0001 міліграма на 1 куб. м
243.3.002	0,0001 – 0,001 (включно) міліграма на 1 куб. м
243.3.003	понад 0,001 – 0,01 (включно) міліграма на 1 куб. м
243.3.004	понад 0,01 – 0,1 (включно) міліграма на 1 куб. м
243.3.005	понад 0,1 міліграма на 1 куб. м
243.4.001	Двоокис вуглецю, що викидається в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення
243.5.001	Забруднюючі речовини (сполуки), що викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення, які не зазначені в групі кодів 243.1.000 та для яких не встановлено клас небезпечності (крім двоокису вуглецю) та орієнтовно безпечний рівень їх впливу в атмосферному повітрі населених пунктів

Таблиця А.6

Кодифікатор забруднюючих речовин, що скидаються у водні об'єкти (додаток 8 до Податкової декларації екологічного податку)

Код	Назва, граничнодопустима концентрація або орієнтовно безпечний рівень впливу забруднюючої речовини
1	2
245.1.000	Забруднюючі речовини, що скидаються у водні об'єкти:
245.1.001	азот амонійний
245.1.002	органічні речовини (за показниками БСК 5)
245.1.003	завислі речовини
245.1.004	Нафтопродукти
245.1.005	Нітрати
245.1.006	Нітрити
245.1.007	Сульфати
245.1.008	Фосфати
245.1.009	Хлориди
245.2.000	Забруднюючі речовини, що скидаються у водні об'єкти, які не зазначені в групі кодів 245.1.000 та для яких встановлено граничнодопустиму концентрацію або визначено орієнтовно безпечний рівень впливу:
245.2.001	до 0,001 (включно)
245.2.002	понад 0,001 – 0,1 (включно)

Закінчення додатка А

Закінчення табл. А.6

1	2
245.2.003	понад 0,1 – 1 (включно)
245.2.004	понад 1 – 10 (включно)
245.2.005	понад 10
245.3.001	Забруднюючі речовини, що скидаються у водні об'єкти, які не зазначені в групі кодів 245.1.000 та для яких не встановлено граничнодопустиму концентрацію або орієнтовно безпечний рівень впливу

Таблиця А.7

Кодифікатор відходів, що розміщуються у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах (додаток 9 до Податкової декларації екологічного податку)

Код	Назва, клас небезпеки та рівень небезпечності відходів
246.1.000	Надзвичайно небезпечні відходи:
246.1.001	обладнання та прилади, що містять ртуть, елементи з іонізуючим випромінюванням
246.1.002	люмінесцентні лампи
246.2.000	Відходи, на які встановлено клас небезпеки та рівень небезпечності:
246.2.001	надзвичайно небезпечні
246.2.002	високо небезпечні
246.2.003	помірно небезпечні
246.2.004	мало небезпечні
246.2.005	малонебезпечні нетоксичні відходи гірничодобувної промисловості
246.3.000	Відходи, на які не встановлено клас небезпеки та рівень небезпечності

Ставки рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин

Назва груп корисних копалин, що надана у користування надрами гірничому підприємству	Ставка, відсоток від вартості товарної продукції гірничого підприємства
1	2
Рудні (металовмісні (металічні), у тому числі руди) корисні копалини:	
чорних металів (крім залізної руди), кольорових та легувальних металів	5,00
залізна руда	8,00
урановмісні (в технологічному розчині)	5,00
інші, ніж урановмісні, чорних, кольорових і легувальних металів	5,00
Енергетичні корисні копалини:	
вугілля:	
коксівне	1,50
енергетичне	0,75
антрацит	1,00
буре	1,00
торф	1,00
Вуглеводні:	
нафта:	
з покладів, які повністю або частково залягають на глибині до 5 000 метрів	45,00
з покладів, які повністю залягають на глибині понад 5 000 метрів	21,00
конденсат:	
з покладів, які повністю або частково залягають на глибині до 5 000 метрів	45,00
з покладів, які повністю залягають на глибині понад 5 000 метрів	21,00
газ природний (будь-якого походження):	
природний газ, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 Податкового кодексу України, видобутий з покладів до 5 000 метрів	29,00
природний газ, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 Податкового кодексу України, видобутий з покладів понад 5000 метрів	14,00

Закінчення додатка Б
Закінчення табл. Б.1

1	2
з покладів на ділянках надр (родовищах) у межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України	11,00
природний газ, видобутий під час виконання договорів про спільну діяльність	70,00
з покладів, які повністю або частково залягають на глибині до 5 000 метрів	29,00
з покладів, які повністю залягають на глибині понад 5 000 метрів	14,00
неенергетичні, нерудні (неметаловмісні (неметалічні) корисні копалини, води підземні-1), води поверхневі, грязі лікувальні (пелоїди), крім бурштину	5,00
бурштин	25,00

Ставки рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України

Вид радіозв'язку	Діапазон радіочастот	Ставка рентної плати за 1 МГц смуги радіочастот на місяць, гривень
1	2	3
Радіорелейний зв'язок фіксованої радіослужби	0,03 – 300 ГГц	0,95
Радіозв'язок:		
фіксованої, рухомої сухопутної радіослужб	0,03 – 470 МГц	926,34
морської радіослужби	0,03 – 470 МГц	463,17
Радіозв'язок у системі охоронної та охоронно-пожежної сигналізації	30 – 470 МГц	926,34
Радіозв'язок з використанням радіоподовжувачів	30 – 470 МГц	464,62
Радіозв'язок у системі передавання даних з використанням шумоподібних сигналів	1 427 – 2 400 МГц 2 400 – 2 483,5 МГц 5 150 – 5 850 МГц	23,40*
Радіозв'язок у системі з фіксованим абонентським радіодоступом стандарту DECT	30 – 3 000 МГц	46,75
Транкінговий радіозв'язок	30 – 470 МГц	2872,49
Пошуковий радіозв'язок	30 – 960 МГц	37 053,30
Радіолокаційна та радіонавігаційна радіослужби	30 – 3 000 МГц 3 – 30 ГГц	93,49
Радіозв'язок супутникової рухомої та фіксованої радіослужб	30 – 3 000 МГц 3 – 30 ГГц	61,37
Стільниковий радіозв'язок	300 – 2 200 МГц	23 085,25*
Радіозв'язок у багатоканальних розподільчих системах для передавання та ретрансляції телевізійного зображення, передавання звуку, цифрової інформації	2 – 7 ГГц	40,92*
	10 – 42,5 ГГц	14,62*
Передавання звуку залежно від потужності:	30 кГц – 30 МГц	
до 1 кВт включно		1 110,42
від 1,1 до 10 кВт включно		1 668,58
від 10,1 до 100 кВт включно		2 361,15
від 101 до 500 кВт включно		2 779,00
від 501 кВт і вище		4 617,04

Закінчення додатка В

Закінчення табл. В.1

1	2	3
Передавання та ретрансляція телевізійного зображення залежно від потужності:	30–300 МГц	
від 1 до 10 Вт включно		46,75
від 10,1 до 100 Вт включно		140,28
від 101 Вт до 1 кВт включно		230,85
від 1,1 до 5 кВт включно		371,13
від 5,1 до 20 кВт включно		695,49
від 20,1 кВт і вище		926,34
Передавання звуку залежно від потужності:	66–74 МГц 87,5–108 МГц	
до 100 Вт включно		347,74
від 101 Вт до 1 кВт включно		695,49
від 1,1 до 10 кВт включно		1 110,42
від 10,1 кВт і вище		1 390,94
Передавання та ретрансляція телевізійного зображення залежно від потужності:	300–880 МГц	
до 10 Вт включно		32,15
від 10,1 до 100 Вт включно		64,29
від 101 Вт до 1 кВт включно		140,28
від 1,1 до 5 кВт включно		277,64
від 5,1 до 20 кВт включно		555,21
від 20,1 кВт і вище		695,49
Види радіозв'язку (служби, системи, радіотехнології, радіоелектронні засоби, випромінювальні пристрої), що не зазначені у пунктах 1–16 пункту 254.4 Податкового кодексу України	9 кГц – 400 ГГц	1 390,94

* Для ширини смуги радіочастот до 30 МГц (15 x 2) у кожному регіоні окремо, що належать окремому платнику рентної плати – користувачу радіочастотного ресурсу, застосовується понижувальний коефіцієнт 0,75.

Ставки рентної плати за спеціальне використання води

Таблиця Д.1

Ставки рентної плати за спеціальне використання поверхневих вод

Басейни річок, включаючи притоки всіх порядків	Ставка рентної плати, гривень за 100 куб. метрів
Дніпра на північ від м. Києва (Прип'яті та Десни), включаючи м. Київ	45,11
Дніпра на південь від м. Києва (без Інгульця)	42,91
Інгульця	65,44
Сіверського Дінця	87,98
Південного Бугу (без Інгулу)	49,61
Інгулу	60,87
Дністра	27,03
Вісли та Західного Бугу	27,03
Пруту та Сірету	20,30
Тиси	20,30
Дунаю	18,09
Річок Криму	90,21
Річок Приазов'я	108,31
Інших водних об'єктів	49,61

Таблиця Д.2

Ставки рентної плати за спеціальне використання підземних вод

Найменування регіону	Ставка рентної плати, гривень за 100 куб. метрів
1	2
Автономна Республіка Крим (окрім м. Севастополя)	83,43
м. Севастополь	83,43
Області:	
Вінницька	72,11
Волинська	74,48
Дніпропетровська	63,19
Донецька	85,74
Житомирська	72,11
Закарпатська	47,37
Запорізька:	
Веселівський, Мелітопольський, Приазовський, Якимівський райони	72,11

Продовження додатка Д
Закінчення табл. Д.2

1	2
Інші адміністративно-територіальні одиниці області	65,44
Івано-Франківська:	
Богородчанський, Верховинський, Долинський, Косівський, Надвірнянський, Рожнятівський райони	112,77
інші адміністративно-територіальні одиниці області	63,19
Київська:	
Білоцерківський, Бородянський, Броварський, Васильківський, Іванківський, Кагарлицький, Києво-Святошинський, Макарівецький, Миронівський, Обухівський, Поліський райони	52,42
інші адміністративно-територіальні одиниці області	61,85
Кіровоградська	83,43
Львівська	65,44
Луганська	94,71
Миколаївська	94,71
Одеська	78,95
Полтавська:	
Великобагачанський, Гадяцький, Зіньківський, Лохвицький, Лубенський, Миргородський, Новосанжарський, Решетилівський, Хорольський, Шишацький райони	48,78
інші адміністративно-територіальні одиниці області	54,37
Рівненська:	
Володимирецький, Здолбунівський, Костопільський, Рівненський, Сарненський, Острозький райони	58,19
інші адміністративно-територіальні одиниці області	67,59
Сумська:	
Глухівський, Сумський, Роменський, Шосткинський райони	54,37
інші адміністративно-територіальні одиниці області	61,91
Тернопільська	87,98
Харківська	67,64
Херсонська	67,64
Хмельницька:	
Деражнянський, Красилівський, Лeticівський, Старокостянтинівський, Хмельницький, Полонський, Шепетівський райони	56,41
інші адміністративно-територіальні одиниці області	85,74
Черкаська	48,78
Чернівецька	78,95
Чернігівська:	
Городнянський, Корюківський, Ічнянський, Сосницький, Щорський, Талалаївський райони	67,64
інші адміністративно-територіальні одиниці області	52,88
м. Київ	67,39

Продовження додатка Д

Таблиця Д.3

Відмітка про одержання
(штамп контролюючого органу)

Додаток 5
до Податкової декларації
з рентної плати

Порядковий № Податкової декларації¹

Розрахунок² №

з рентної плати за спеціальне використання води

	Звітний	Звітний новий	Уточнюючий
1	Податковий період:		
1.1	Звітний:		
	квартал	2 0	року
1.2	Що уточнюється ³ :		
	квартал	2 0	року
2	Податковий номер платника податків ⁴ або		
	серія та номер паспорта ⁵		
3	Код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ ⁶		
4	Спеціальний дозвіл ⁷		
4.1	Виданий (дд.мм.рррр) ⁷		
4.2	Строк дії (роки) ⁷		
5	Код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ за місцезнаходженням		
	водного об'єкта ⁸		
6	Код водного об'єкта ⁹		
Рядок	Показник		Величина ¹⁰
7	Установлений річний ліміт використання води ¹¹		
8	Об'єкт оподаткування з початку року ¹²		
	(р. 8.1 + р. 8.2)		
8.1	У межах встановленого річного ліміту ¹³ :		
	(р. 8.1.1 + р. 8.1.2)		
8.1.1	З поверхневих водних об'єктів ¹⁴		
8.1.2	З підземних водних об'єктів ¹⁴		

Продовження додатка Д

Продовження табл. Д.3

	8.2	Понад установлений річний ліміт ¹⁵ :						
							(р. 8.2.1 + р. 8.2.2)	
	8.2.1	З поверхневих водних об'єктів ¹⁶						
	8.2.2	З підземних водних об'єктів ¹⁶						
9	Ставки рентної плати ¹⁷ :							
	9.1	З поверхневих водних об'єктів						
	9.2	З підземних водних об'єктів						
10	Коефіцієнти, що застосовуються до ставок рентної плати ¹⁷ :							
	10.1	Відповідно до пункту 255.6 статті 255 розділу IX Кодексу						
	10.2	Відповідно до пункту 255.7 ст. 255 розділу IX Кодексу						
	10.3	Відповідно до підпункту 255.11.10 пункту 255.11 статті 255 розділу IX Кодексу						
	10.4	Відповідно до підпункту 255.11.13 пункту 255.11 статті 255 розділу IX Кодексу						
11	Податкове зобов'язання з початку року							
	$((p. 8.1.1 \times p. 9.1 + p. 8.1.2 \times p. 9.2) + (p. 8.2.1 \times p. 9.1 + p. 8.2.2 \times p. 9.2) \times p. 10.4) \times (p. 10.1 \text{ або } p. 10.2) \times p. 10.3) / V^{18}$							
12	Податкове зобов'язання з початку року за попередній звітний період ¹⁹							
	(р. 11 додатка 5 за попередній період)							
13	Податкове зобов'язання за податковий (звітний) квартал							
	(р. 11 – р. 12)							
14	Податкове зобов'язання, що уточнюється ²⁰							
	(р. 13 додатка 5, що уточнюється)							
	14.1	Зобов'язання, що збільшується:						
	якщо (р. 13 > р. 14), то (р.13 – р. 14)							
	14.2	Зобов'язання, що зменшується:						
якщо (р. 14 > р. 13), то (р. 14 – р. 13)								
15	Розмір штрафу ²¹							
16	Сума штрафу							
	(р. 14.1 × р. 15)							
17	Сума пені ²²							
	(р. 14.1 × р. 17.4 / 100 × 120 / 100 / 17.5 × р. 17.3)							
	17.1	Граничний термін погашення узгодженого грошового зобов'язання (дд.мм.рррр)						
	17.2	Фактичний термін погашення узгодженого грошового зобов'язання (дд.мм.рррр)						
17.3	Період заниження узгодженого грошового зобов'язання, днів							

17.4	Облікова ставка Національного банку України, що діє на день заниження	
17.5	Кількість днів у звітному календарному році	

Інформація, наведена у розрахунку, є достовірною.

Дата заповнення (дд.мм.рррр)

		.			.				
--	--	---	--	--	---	--	--	--	--

Керівник (уповноважена особа) /
фізична особа (представник)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(Реєстраційний номер облікової
картки платника податків або
серія та номер паспорта) ⁵

(підпис)

(ініціали та прізвище)

М. П. (за наявності)

Головний бухгалтер
(особа, відповідальна за ведення
бухгалтерського обліку)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(Реєстраційний номер облікової
картки платника податків або
серія та номер паспорта) ⁵

(підпис)

(ініціали та прізвище)

- 1 У графі "порядковий № Податкової декларації" зазначається номер Податкової декларації, до якої додається цей розрахунок.
- 2 У графі "Розрахунок №" арабськими цифрами зазначається порядковий номер розрахунку, починаючи з 1 (одиниці), послідовно в порядку зростання.
- 3 Під час уточнення показників раніше поданої Податкової декларації за попередній звітний (податковий) період зазначається податковий період, що уточнюється.
- 4 Зазначається код за ЄДРПОУ платника податку або реєстраційний (обліковий) номер платника податків, який присвоюється контролюючими органами, або реєстраційний номер облікової картки платника податків – фізичної особи.
- 5 Серія та номер паспорта зазначаються фізичними особами, які мають відмітку в паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта.
- 6 Зазначається код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ, зазначений у рядку 2 Податкової декларації, до якої додається цей розрахунок.
- 7 Заповнюється згідно з отриманим документом на спеціальне водокористування.
- 8 Зазначається код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ за місцезнаходженням водного об'єкта.

Закінчення додатка Д

Закінчення табл. Д.3

- 9 Код водних об'єктів зазначається платником згідно з додатком 16 до Податкової декларації з рентної плати. Останній розряд коду повинен бути відмінним від "0". Для кожного типу водного об'єкта заповнюється окремий розрахунок.
- 10 Вартісні показники розрахунку зазначаються у гривнях з копійками.
- 11 Зазначається розмір встановленого річного ліміту використання води у м³ згідно з отриманим дозвільним документом.
- 12 Зазначається обсяг використаної води, визначеної за кодом типу водного об'єкта, який враховується під час визначення податкового зобов'язання з рентної плати з початку року, в м³.
- 13 Зазначається обсяг використаної води в межах встановленого річного ліміту згідно з отриманим дозвільним документом, який враховується під час визначення податкового зобов'язання з початку року, в м³.
- 14 Зазначається обсяг використаної води в межах встановленого річного ліміту з урахуванням відсоткового співвідношення поверхневої та підземної води, встановленого органом, який здійснює централізоване водопостачання в поточному році, в м³.
- 15 Зазначається обсяг використаної води понад установлений річний ліміт згідно з отриманим дозвільним документом, який враховується під час визначення податкового зобов'язання з початку року, в м³.
- 16 Зазначається обсяг використаної води понад установлений річний ліміт з урахуванням відсоткового співвідношення поверхневої та підземної води, встановленого органом, який здійснює централізоване водопостачання в поточному році, в м³.
- 17 Ставки рентної плати та коефіцієнти до них зазначаються згідно зі статтею 255 розділу IX Податкового кодексу України (далі – Кодекс).
- 18 V – показник, який застосовується до ставок рентної плати та становить:
  - для водних ресурсів, що входять виключно до складу напоїв, – 1;
  - для водних ресурсів для потреб рибництва – 10 000;
  - за спеціальне використання поверхневих та підземних вод, шахтної, кар'єрної та дренажної води – 100.
- 19 Зазначається податкове зобов'язання за I квартал, або за півріччя, або за 9 місяців.
- 20 Зазначається сума податкового зобов'язання, зазначена у рядку 13 додатка 5 раніше поданої Податкової декларації, що узгоджується у зв'язку із самостійним виявленням помилки.
- 21 Зазначається розмір штрафної санкції (десятковим дробом), що застосовується у разі заниження у раніше поданій Податковій декларації суми податкових зобов'язань, що самостійно узгоджується платником, визначеної відповідно до підпункту "а" або "б" абзацу третього пункту 50.1 статті 50 глави 2 розділу II Кодексу.
- 22 Нараховується платником самостійно відповідно до підпункту 129.1.2 пункту 129.1 статті 129 глави 12 розділу II Кодексу.

Ставки рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів

Таблиця Е.1

Ставки рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів
за заготівлю деревини основних лісових порід

Найменування лісової породи	Розряд	Ставка за 1 щільний куб. метр деревини, гривень			
		Ділової (без кори)			Дров'яної (з корою)
		Великої	Середньої	Дрібної	
1	2	3	4	5	6
Перший пояс лісів					
Сосна	1	239,79	153,36	58,97	6,08
	2	170,41	109,54	42,59	4,65
	3	137,54	88,59	34,16	3,72
	4	103,43	65,74	25,28	2,80
	5	68,15	43,79	16,86	1,88
Модрина	1	107,72	91,28	35,56	7,92
	2	77,59	65,74	25,28	6,08
	3	61,21	52,92	20,13	4,65
	4	45,64	39,28	14,98	3,28
	5	31,02	26,49	10,30	2,35
Ялина, ялиця	1	212,60	181,28	69,52	8,04
	2	157,80	134,36	52,16	5,32
	3	126,56	108,28	41,44	4,68
	4	95,24	80,88	30,76	3,36
	5	63,92	53,48	20,76	2,68
Дуб (крім дуба коркового)	1	629,13	302,32	100,66	10,30
	2	451,28	216,97	72,07	7,50
	3	361,40	172,70	58,04	6,08
	4	271,49	130,62	43,54	4,23
	5	177,88	86,35	29,01	3,28
Ясен, клен (крім явора)	1	235,93	201,52	100,66	10,30
	2	169,20	144,65	72,07	7,50
	3	135,52	115,16	58,04	6,08
	4	101,78	87,08	43,54	4,23
	5	66,72	57,60	29,01	3,28
Бук	1	453,57	291,76	97,38	8,88
	2	323,01	207,54	69,30	6,08
	3	259,78	166,43	55,72	5,15
	4	195,19	124,26	41,66	3,72
	5	130,62	83,22	27,64	2,35

Продовження додатка Е

Продовження табл. Е.1

1	2	3	4	5	6
Береза, вільха чорна, граб звичайний, в'яз, липа	1	35,11	30,21	22,46	7,92
	2	24,56	21,08	16,18	6,08
	3	19,66	17,56	13,33	4,65
	4	14,73	12,66	9,83	3,28
	5	9,83	8,43	6,30	2,35
Осика, вільха сіра, тополя	1	20,33	17,56	13,33	5,63
	2	14,73	12,66	9,13	3,72
	3	11,96	9,83	7,76	3,28
	4	9,13	7,76	5,63	2,35
	5	5,63	4,90	3,53	0,92
Другий пояс лісів					
Сосна	1	204,46	130,56	50,09	5,15
	2	144,82	93,13	36,04	3,72
	3	115,61	74,84	29,01	3,28
	4	87,61	55,72	21,53	2,35
	5	58,44	37,44	14,53	1,40
Модрина	1	92,23	79,44	30,41	7,50
	2	66,67	56,62	21,53	5,15
	3	52,92	44,74	17,30	4,23
	4	39,28	33,80	13,08	3,28
	5	26,49	22,85	8,88	1,88
Ялина, ялиця	1	187,76	160,44	61,52	6,64
	2	134,36	114,72	44,12	4,68
	3	106,92	91,28	35,44	4,00
	4	80,88	69,16	26,72	3,36
	5	53,40	45,68	17,36	2,00
Дуб (крім дуба коркового)	1	535,50	258,05	86,10	8,43
	2	383,85	184,35	61,32	6,08
	3	305,23	147,48	48,66	4,65
	4	228,42	109,54	37,02	3,72
	5	153,52	73,70	24,81	2,35
Ясен, клен (крім явора)	1	200,82	172,03	86,10	8,43
	2	143,95	122,86	61,32	6,08
	3	114,44	98,31	48,66	4,65
	4	85,68	73,02	37,02	3,72
	5	57,60	49,17	24,81	2,35
Бук	1	386,18	247,52	82,38	7,50
	2	275,24	175,92	58,97	5,15
	3	220,50	141,15	47,29	4,23
	4	165,68	105,31	35,56	3,28
	5	110,94	70,59	23,44	2,35

Продовження додатка Е

Закінчення табл. Е.1

1	2	3	4	5	6
Береза, вільха чорна, граб звичайний, в'яз, липа	1	28,76	24,56	18,96	7,03
	2	21,08	18,23	13,33	5,15
	3	16,86	14,06	11,23	3,72
	4	12,66	11,23	7,76	3,28
	5	8,43	7,03	5,63	1,88
Осика, вільха сіра, тополя	1	17,56	15,43	11,23	4,65
	2	12,66	11,23	7,76	3,28
	3	9,83	9,13	7,03	2,80
	4	7,76	6,30	4,90	2,35
	5	4,90	4,90	3,53	1,40

Таблиця Е.2

**Ставки рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів
за заготівлю деревини неосновних лісових порід**

Найменування лісової породи	Розряд	Ставка за 1 щільний куб. метр деревини, гривень			
		Ділової (без кори)			Дров'яної (з корою)
		Великої	Середньої	Дрібної	
1	2	3	4	5	6
Перший пояс лісів					
Самшит	1	1106,62	945,78	472,78	10,30
	2	790,61	675,47	337,96	7,50
	3	632,63	540,65	270,09	6,08
	4	474,66	405,13	202,69	4,23
	5	315,98	270,34	135,27	3,28
Бархат, горіх	1	689,50	589,82	294,90	10,30
	2	492,94	421,29	210,64	7,50
	3	393,93	337,04	168,53	6,08
	4	295,60	252,78	126,84	4,23
	5	197,29	168,53	84,25	3,28
Груша, кизил, явір	1	553,31	473,26	236,40	10,30
	2	395,30	337,71	169,01	7,50
	3	315,98	270,34	135,27	6,08
	4	237,33	202,94	101,58	4,23
	5	158,00	135,52	67,87	3,28
Абрикос, вишня, ялівець, обліпіха, слива (крім терну), черешня, шовковиця, яблуня	1	413,56	353,19	176,48	10,30
	2	295,60	252,11	125,89	7,50
	3	235,93	201,52	100,66	6,08
	4	177,66	150,95	75,38	4,23
	5	117,96	101,11	50,57	3,28

Продовження додатка Е

Продовження табл. Е.2

1	2	3	4	5	6
Каштан, дуб корковий	1	344,76	294,90	147,48	10,30
	2	246,46	210,64	105,31	7,50
	3	197,29	168,53	84,25	6,08
	4	148,18	126,39	63,22	4,23
	5	98,31	84,25	42,59	3,28
Барбарис, гледичія, кипарис, шипшина	1	276,64	235,93	118,44	10,30
	2	197,29	168,53	84,25	7,50
	3	157,28	134,82	67,40	6,08
	4	117,96	101,11	50,57	4,23
	5	79,32	68,12	34,16	3,28
Акація, бересклет, бірючина, глід, граб східний, тамарикс, калина, крушина, ліщина, горобина, бузок, скумпія, свидина, терен, черема	1	207,17	176,93	88,45	10,30
	2	148,18	126,39	63,22	7,50
	3	117,96	101,11	50,57	6,08
	4	89,21	75,82	38,39	4,23
	5	59,70	50,57	25,28	3,28
Верба, чагарники (крім зазначених в інших позиціях)	1	68,80	58,97	29,51	5,63
	2	49,17	42,14	21,08	3,72
	3	39,31	33,71	16,86	3,28
	4	29,51	25,28	12,66	2,35
	5	19,66	16,86	8,43	1,88
Другий пояс лісів					
Самшит	1	937,36	801,14	400,71	8,43
	2	669,14	572,26	286,02	6,08
	3	535,75	457,80	229,38	4,65
	4	401,60	343,36	171,78	3,72
	5	268,21	228,90	114,69	2,35
Бархат, горіх	1	586,99	502,04	250,91	8,43
	2	419,16	358,79	179,28	6,08
	3	335,61	286,50	143,25	4,65
	4	251,36	216,27	107,18	3,72
	5	167,80	143,95	71,62	2,35
Груша, кизил, явір	1	468,33	400,23	200,34	8,43
	2	334,94	285,77	143,25	6,08
	3	268,21	228,90	114,69	4,65
	4	200,82	172,03	86,10	3,72
	5	134,15	114,44	57,09	2,35

Продовження додатка Е

Закінчення табл. Е.2

1	2	3	4	5	6
Абрикос, вишня, ялівець, обліпіха, слива (крім терну), черешня, шовковиця, яблуня	1	352,49	300,52	150,75	8,43
	2	251,36	214,84	107,18	6,08
	3	200,82	172,03	86,10	4,65
	4	150,95	129,16	64,60	3,72
	5	100,41	85,68	43,06	2,35
Каштан, дуб корковий	1	293,52	251,36	125,89	8,43
	2	209,94	179,76	89,88	6,08
	3	167,80	143,95	71,62	4,65
	4	125,72	107,44	53,82	3,72
	5	83,55	71,62	36,04	2,35
Барбарис, гледичія, кипарис, шипшина	1	234,53	200,12	100,16	8,43
	2	167,13	143,25	71,15	6,08
	3	134,15	114,44	57,09	4,65
	4	100,41	85,68	43,06	3,72
	5	66,72	57,60	28,59	2,35
Акація, бересклет, бірючина, глід, граб східний, тамарикс, калина, крушина, ліщина, горобина, бузок, скумпія, свидина, терен, черемха	1	176,23	150,25	75,38	8,43
	2	125,72	107,44	53,82	6,08
	3	100,41	85,68	43,06	4,65
	4	75,15	64,60	32,28	3,72
	5	50,57	42,81	21,53	2,35
Верба, чагарники (крім зазначених в інших позиціях)	1	58,27	49,84	24,81	4,65
	2	42,14	35,81	17,81	3,28
	3	33,71	28,76	14,53	2,80
	4	25,28	21,76	10,78	2,35
	5	16,86	14,06	7,50	1,40

Продовження додатка Е

Таблиця Е.3

Відмітка про одержання
(штамп контролюючого органу)

Додаток 8
до Податкової декларації
з рентної плати

Порядковий № Податкової декларації ¹

Розрахунок № ²

з рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів у частині
деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування

	Звітний	Звітний новий	Уточнюючий
1	Податковий період:		
1.1	Звітний:		
	квартал		2 0 року
1.2	Що уточнюється ³ :		
	квартал		2 0 року
2	Податковий номер платника податків ⁴ або		
	серія та номер паспорта ⁵		
3	Код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ ⁶		
4	Код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ за місцезнаходженням лісової ділянки ⁷		
Рядок	Показник		Величина ⁸
5	Податкове зобов'язання за податковий (звітний) період: (р. 5.1 + р. 5.2 + р. 5.3)		
5.1	Сума рентної плати нарахована за деревину ⁹		
5.2	Сума рентної плати сплачена за деревину ¹⁰		
5.3	Донарахована сума рентної плати ¹¹		
6	Податкове зобов'язання, що уточнюється ¹²		
	(р. 5 додатка 8, що уточнюється)		
6.1	Зобов'язання, що збільшується: якщо (р. 5 > р. 6), то (р. 5 – р. 6)		
6.2	Зобов'язання, що зменшується: якщо (р. 6 > р. 5), то (р. 6 – р. 5)		
7	Розмір штрафу ¹³		

Продовження додатка Е
Продовження табл. Е.3

8	Сума штрафу	
	(р. 6.1 × р. 7)	
9	Сума пені ¹⁴ (р. 6.1 × р. 9.4 / 100 × 120 / 100 / р. 9.5 × р. 9.3)	
9.1	Граничний термін погашення узгодженого грошового зобов'язання (дд.мм.рррр)	
9.2	Фактичний термін погашення узгодженого грошового зобов'язання (дд.мм.рррр)	
9.3	Період заниження узгодженого грошового зобов'язання, днів	
9.4	Облікова ставка Національного банку України, що діє на день заниження грошового зобов'язання	
9.5	Кількість днів у звітному календарному році	

Інформація, наведена у розрахунку, є достовірною.

Дата заповнення (дд.мм.рррр)

		.		.				
--	--	---	--	---	--	--	--	--

Керівник (уповноважена особа) /
фізична особа (представник)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

(Реєстраційний номер облікової
картки платника податків

або серія та номер паспорта)⁵

М. П. (за наявності)

_____

(підпис)

_____

(ініціали та прізвище)

Головний бухгалтер

(особа, відповідальна за ведення
бухгалтерського обліку)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

(Реєстраційний номер облікової
картки платника податків

або серія та номер паспорта)⁵

_____

(підпис)

_____

(ініціали та прізвище)

- 1 У графі "порядковий № Податкової декларації" зазначається номер Податкової декларації, до якої додається цей розрахунок.
- 2 У графі "Розрахунок №" арабськими цифрами зазначається порядковий номер розрахунку, починаючи з 1 (одиниці), послідовно в порядку зростання кількості поданих розрахунків разом з Податковою декларацією.
- 3 Під час уточнення показників раніше поданої Податкової декларації за попередній звітний (податковий) період зазначається податковий період, що уточнюється.

Закінчення додатка Е

Закінчення табл. Е.3

- 4 Зазначається код за ЄДРПОУ платника податку або реєстраційний (обліковий) номер платника податків, який присвоюється контролюючими органами, або реєстраційний номер облікової картки платника податків – фізичної особи.
- 5 Серія та номер паспорта зазначаються фізичними особами, які мають відмітку у паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта.
- 6 Зазначається код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ, зазначений у рядку 2 Податкової декларації, до якої додається цей розрахунок.
- 7 Зазначається код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ за місцезнаходженням лісової ділянки, на якій заготовлюється деревина в порядку рубок головного користування.
- 8 Сума грошового зобов'язання зазначається у гривнях з копійками.
- 9 Зазначається сума рентної плати, нарахована за деревину, заготовлену в порядку рубок головного користування, відповідно до підпункту 256.2.1 пункту 256.2 статті 256 розділу IX Податкового кодексу України (далі – Кодекс).
- 10 Зазначається сума рентної плати, що внесена лісокористувачами до бюджетів, а також у касу за деревину, заготовлену в порядку рубок головного користування, відповідно до підпунктів "а" та "б" підпункту 256.11.6 пункту 256.11 статті 256 розділу IX Кодексу.
- 11 Зазначається донарахована сума за деревину, заготовлену в порядку рубок головного користування, у разі перерахунку рентної плати за дров'яну деревину для технологічних потреб, за ліквід з крони, порубкові залишки, що підлягають використанню, за перевищення загальної кількості фактично заготовленої деревини під час її відпуску з обліком за площею більше ніж на 10 % зазначеної в лісорубному квитку внаслідок виправлення технічних помилок, анулювання лісорубного квитка у зв'язку з вилученням земель для інших потреб, за надання відстрочки на заготівлю та вивезення деревини, а також за додаткове продовження вивезення деревини відповідно до частин третьої та п'ятої пункту 256.9 статті 256, частини першої підпункту 256.11.2 пункту 256.11 статті 256, підпунктів "а", "б", "в" та "г" підпункту 256.11.3 пункту 256.11 статті 256 розділу IX Кодексу.
- 12 Зазначається сума податкового зобов'язання, зазначена у рядку 5 додатка 8 раніше поданої Податкової декларації, що узгоджується у зв'язку із самостійним виявленням помилки.
- 13 Зазначається розмір штрафної санкції (десятковим дробом), що застосовується у разі заниження у раніше поданій Податковій декларації суми податкових зобов'язань, що самостійно узгоджується платником, визначеної відповідно до підпункту "а" або "б" абзацу третього пункту 50.1 статті 50 глави 2 розділу II Кодексу.
- 14 Нараховується платником самостійно відповідно до підпункту 129.1.2 пункту 129.1 статті 129 глави 12 розділу II Кодексу.

Номер реєстрації
в органі державної
податкової служби

ЗАЯВА
про застосування спрощеної
системи оподаткування

Дата взяття на
облік в органі
державної
податкової служби

1. Найменування органу державної податкової служби

Фізична особа – підприємець	☐	Юридична особа	☐
------------------------------------	--------------------------	-----------------------	--------------------------

2. Код за ЄДРПОУ, або реєстраційний номер облікової картки платника податків (ідентифікаційний номер), або серія та номер паспорта *

3. Найменування суб'єкта господарювання або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи – підприємця

4. Дані документа, що підтверджують державну реєстрацію юридичної особи та/або фізичної особи – підприємця (назва, номер, дата)

5. Підстави подання заяви

5.1. Обрання або перехід на спрощену систему оподаткування **

Відповідно до глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України (далі – Кодекс) прошу перевести мене на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності з "____" _____ 20__ р.

(словами)

5.2. Зміна ставки єдиного податку ***

з групи на групу або зі ставки на ставку %

5.3. Внесення змін до свідоцтва платника єдиного податку*** щодо:

найменування суб'єкта господарювання (юридичної особи) або прізвища, імені та по батькові фізичної особи – підприємця;

видів господарської діяльності;

організаційно-правової форми юридичної особи;

податкової адреси суб'єкта господарювання;

серії та номера паспорта (для фізичних осіб*);

місця провадження господарської діяльності.

5.4. Відмова від спрощеної системи оподаткування***:

дата (період) період відмови від застосування спрощеної системи оподаткування з " " _____ 20__ р.

(словами)

Причини відмови від спрощеної системи оподаткування***:

припинення провадження господарської діяльності;

самостійна відмова у зв'язку з переходом на сплату інших податків та зборів;

перевищення протягом календарного року встановленого обсягу доходу та нездійснення переходу на застосування іншої ставки (для платників єдиного податку першої і другої груп);

Продовження додатка Ж

- перевищення протягом календарного року обсягу доходу, встановленого підпунктом 3 пункту 291.4 статті 291 глави 1 розділу XIV Кодексу (для платників єдиного податку першої та другої груп, які використали право на застосування інших ставок, встановлених для третьої групи);
- перевищення протягом календарного року встановленого обсягу доходу (для платників єдиного податку третьої і четвертої груп);
- застосування іншого способу розрахунків, ніж зазначені у пункті 291.7 статті 291 глави 1 розділу XIV Кодексу;
- здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування, або невідповідність вимогам організаційно-правових форм господарювання;
- перевищення чисельності фізичних осіб, які перебувають у трудових відносинах з платником єдиного податку;
- здійснення видів діяльності, не зазначених у свідоцтві платника єдиного податку – фізичної особи-підприємця;
- сплата до закінчення граничного строку погашення податкового боргу, що виник у платника єдиного податку протягом двох послідовних кварталів;
- анулювання реєстрації платника податку на додану вартість (для платників єдиного податку третьої і четвертої груп, які застосовують ставку 3 %) та нездійснення переходу на застосування ставки 5 %.

(необхідне позначити знаком "√" або "+")

6. Податкова адреса суб'єкта господарювання

Поштовий індекс Країна

Область

Район

Місто

Вулиця

Будинок / Корпус Офіс / квартира

Контактний телефон Факс (за наявності)

Е-mail (за наявності)

7. Місце провадження господарської діяльності (індекс, найменування населеного пункту, адреса):

_____

_____

8. Обрана ставка єдиного податку під час переходу на спрощену систему оподаткування

сотків до розміру мінімальної заробітної плати**** та група або ставка у відсотках до доходу

9. Кількість осіб, які одночасно перебувають з фізичною особою-підприємцем у трудових відносинах, або середньооблікова чисельність працівників у юридичної особи

10. Обрані види діяльності згідно з КВЕД ДК 009:2005

Код згідно з КВЕД	Назва згідно з КВЕД

10.1. У разі здійснення виробництва (з пункту 10):

Код згідно з КВЕД	Вид товару (продукції)

11. Наявність податкового боргу, крім безнадійного податкового боргу, що виник унаслідок дії обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин): відсутній наявний сума _____ грн.

12. Обсяг доходу за попередній календарний рік становить (пункт 5 Розрахунку доходу за попередній календарний рік, що передує року переходу на спрощену систему оподаткування)**

_____ грн.

(сума словами)

13. Розрахунок доходу за попередній календарний рік, що передує року переходу на спрощену систему оподаткування за попередній календарний рік додається ("√" або "-")**

Мені відомі вимоги глави 1 розділу XIV Кодексу, граничні терміни сплати єдиного податку та ставки єдиного податку, термін подання звітності, обмеження у застосуванні спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності та відповідальність платника єдиного податку, а також вимоги чинного законодавства про необхідність утримання та перерахування до бюджету податку на доходи фізичних осіб, які нараховуються і виплачуються найманим працівникам, та про необхідність подання до органів державної податкової служби відомостей про виплачені доходи.

* Для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це податковий орган і мають відмітку у паспорті.

** Для суб'єктів господарювання, які переходять на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності.

*** Для суб'єктів господарювання, яким в установленому порядку видано свідоцтво про сплату єдиного податку.

**** З урахуванням пунктів 293.6 та 293.7 статті 293 глави 1 розділу XIV Кодексу.

Суб'єкт господарювання

_____ (підпис, дата)

М. П.

РОЗРАХУНОК
доходу за попередній календарний рік, що передує року переходу
на спрощену систему оподаткування

1. Найменування органу державної податкової служби

Фізична особа - підприємець <input style="width: 50px;" type="checkbox"/>	Юридична особа <input style="width: 50px;" type="checkbox"/>
---	--

(необхідне позначити знаком "√" або "+")

2. Код за ЄДРПОУ, реєстраційний номер облікової картки платника податків (ідентифікаційний номер) або серія та номер паспорта *

<input style="width: 20px;" type="text"/>	<input style="width: 20px;" type="text"/>	<input style="width: 20px;" type="text"/>	<input style="width: 20px;" type="text"/>	<input style="width: 20px;" type="text"/>	<input style="width: 20px;" type="text"/>	<input style="width: 20px;" type="text"/>	<input style="width: 20px;" type="text"/>	<input style="width: 20px;" type="text"/>	<input style="width: 20px;" type="text"/>
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

3. Найменування суб'єкта господарювання або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи-підприємця

--

4. Дані документа, що підтверджують державну реєстрацію юридичної особи або фізичної особи-підприємця (назва, номер, дата)

--

Відомості щодо державної реєстрації протягом календарного року:первинна повторна

(необхідне позначити знаком "√" або "+")

	5. Доходи, отримані суб'єктом господарювання за попередній календарний рік**:	Сума доходу у гривнях
5.1	Доходи у грошовій формі (готівковій та/або безготівковій) ***	
5.2	Сума кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності	
5.3	Вартість безоплатно отриманих протягом звітного періоду товарів (робіт, послуг)	
5.4	Інші доходи	
	Загальна сума отриманих доходів (пункт 5.1 + пункт 5.2 + пункт 5.3 + пункт 5.4)	

* Для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це податковий орган і мають відмітку у паспорті.

** З урахуванням пунктів 292.1–

292.11 та 292.15 статті 292 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України.

Якщо суб'єкт господарювання протягом календарного року, що передує року обрання спрощеної системи оподаткування, самостійно прийняв рішення про припинення фізичної особи - підприємця, то при переході на спрощену систему оподаткування до розрахунку доходу за попередній календарний рік включається вся сума доходу, отриманого такою особою в результаті провадження господарської діяльності за такий попередній календарний рік.

*** До доходу не включаються: отримані такою фізичною особою пасивні доходи у вигляді процентів, дивідендів, роялті, страхові виплати і відшкодування, а також доходи, отримані від продажу рухомого та нерухомого майна, яке належить на праві власності фізичній особі та використовується в її господарській діяльності.

Суб'єкт господарювання

_____

(підпис, дата)

М. П.

Номер реєстрації запиту в контролюючому органі

ЗАПИТ
про отримання витягу з реєстру
платників єдиного податку

Дата реєстрації запиту в контролюючому органі   /   /

Юридична особа Фізична особа
Необхідне позначити знаком "√" або "+"

1 Найменування контролюючого органу, до якого подається запит

2 Критерії пошуку відомостей у реєстрі платників єдиного податку

Код ЄДРПОУ/реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта

3 Найменування або прізвище, ім'я та по батькові платника податку

4 Місцезнаходження (місце проживання) платника податку

Поштовий індекс   Країна

Область

Район

Місто

Вулиця

Будинок / Корпус Офіс / квартира

Контактний телефон   Факс

5 Спосіб отримання витягу

Поштою Безпосередньо у контролюючому органі
Необхідне позначити знаком "√" або "+"

6 Відомості про особу, яка подала запит

Фізична особа-підприємець особисто
 Юридична особа уповноважена особа (за довіреністю)
 керівник
 особа, яка має право вчиняти юридичні дії від імені юридичної особи без довіреності

Необхідне позначити знаком "√" або "+"

Закінчення додатка И

Прізвище, ім'я, по батькові та реєстраційний номер облікової картки платника податків / номер та серія паспорта

Телефони:

службові

факс

додаткові

факс

_____ "___" _____ 20__ року.
(П. І. Б.) (підпис) (дата)

М. П.

* Для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це контролюючий орган і мають відмітку у паспорті.

**Витяг
з Реєстру платників єдиного податку**

Код ЄДРПОУ/реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(Для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовились від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це контролюючий орган і мають відмітку у паспорті).

Найменування суб'єкта господарювання або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи-підприємця

--

Податкова адреса суб'єкта господарювання:

Місце провадження господарської діяльності:

Дата (період) обрання або переходу на спрощену систему оподаткування :
"___"___20___ року.

Ставка єдиного податку та група платника податку

відсотків до розміру мінімальної заробітної плати або ставка у відсотках до доходу

та група , із реєстрацією ПДВ , без реєстрації ПДВ

Перелік видів господарської діяльності першої та другої груп згідно з КВЕД ДК 009:2010

Код згідно з КВЕД	Назва згідно з КВЕД

Дата виключення з Реєстру платників єдиного податку "___"___20___ року.

Найменування контролюючого органу, що видав витяг

Дата видачі витягу "___"___20___ року.

Примітка.

Витяг є чинним до внесення змін до Реєстру. Якщо до Реєстру внесені зміни щодо відомостей, які зазначені у витягу, то витяг втрачає чинність.

_____
(керівник структурного підрозділу)

_____
(підпис)

М. П.

Номер реєстрації заяви в контролюючому органі

Реєстраційна заява платника податку на додану вартість Форма № 1-ПДВ

Дата реєстрації заяви в контролюючому органі   /   /

☐ Юридична особа	☐ Реєстрація
☐ Фізична особа	☐ Реєстрація у зв'язку із перетворенням
☐ Представництво нерезидента	☐ Перереєстрація у зв'язку із _____
☐ Інвестор (оператор) за угодою про розподіл продукції	(зазначити)
☐ Учасник договору про спільну діяльність	
☐ Управитель майна	
- (необхідне позначити знаком "√" або "+")

1 Найменування контролюючого органу, де здійснюється реєстрація або перереєстрація платника

2 Індивідуальний податковий номер / податковий номер* / номер та серія паспорта

(необхідне підкреслити)

3 Найменування або прізвище, ім'я та по батькові платника

4 Місцезнаходження (місце проживання) платника

Поштовий індекс   Країна

Область

Район

Місто

Вулиця

Будинок / Корпус Офіс / квартира

Контактний телефон   Факс

5 Причини реєстрації платником податку на додану вартість або критерії, за якими платник відповідає вимогам розділу V Кодексу***

Пункти, статті Кодексу	Норма Кодексу

6 Бажана дата реєстрації (перереєстрації) платником податку на додану вартість / дата переходу на спрощену систему оподаткування та/або дата переходу на застосування ставки єдиного податку, що передбачає сплату податку на додану вартість / дата відмови від спрощеної системи оподаткування

" _____ " _____ 20__ року.
(вказати дату або зазначити "протягом трьох робочих днів")

Реєстрація платником податку на додану вартість здійснюється вперше

_____ (так/ні)

* За винятком юридичних осіб, які подали заяву державному реєстратору.

** Для фізичних осіб, які мають відмітку у паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта.

*** Заповнюється згідно з додатком до реєстраційної заяви.

7 Загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів (послуг), що підлягають оподаткуванню згідно з розділом V Кодексу, у тому числі з використанням локальної або глобальної комп'ютерної мережі, нарахована (сплачена) такій особі протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно становить _____ гривень.

Дата досягнення загальної суми оподатковуваних операцій, визначеної пунктом 181.1 статті 181 розділу V Кодексу, " _____ " _____ 20__ року.

Дата початку здійснення операцій, визначених у підпунктах 3 – 8 пункту 180.1 статті 180 розділу V Кодексу, " _____ " _____ 20__ року.

8 Кількість працівників

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

9 Дата припинення договору про спільну діяльність, договору управління майном, угоди про розподіл продукції або закінчення строку, на який утворено особу, " _____ " _____ 20__ року.

10 Відомості про відповідальних осіб платника (фізичні особи не заповнюють)

КЕРІВНИК: прізвище, ім'я, по батькові та реєстраційний номер облікової картки платника податків / номер та серія паспорта *

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--

Телефони:

службові

факс

додаткові

факс

Головний бухгалтер або особа, на яку покладено ведення бухгалтерського обліку: прізвище, ім'я, по батькові та реєстраційний номер облікової картки платника податків / номер та серія паспорта *

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--

Телефони:

службові

факс

додаткові

факс

Закінчення додатка К

Особа, яка подає заяву (представник платника)

прізвище, ім'я, по батькові та податковий номер / номер
та серія паспорта*

Телефони:

11 До заяви додаються:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Інформація, наведена в реєстраційній заяві та додатках до неї, є достовірною.

_____ "___" _____ 20__ року.
(П. І. Б.) (підпис) (дата)
М. П. (за наявності)

* Для фізичних осіб, які мають відмітку у паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта.

12 Дані про розгляд заяви та реєстрацію платника податку на додану вартість (заповнюються посадовими особами контролюючого органу)

Результати оброблення реєстраційної заяви		
☐ Прийнято рішення про реєстрацію	☐ Відмовлено в реєстрації	☐ Запропоновано подати нову заяву
Причини неприйняття рішення про реєстрацію		
<input style="width: 100%; height: 100%;" type="text"/>		
Прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, відповідальної за прийняття рішення про реєстрацію (відмову в реєстрації) платника податку на додану вартість		
<input style="width: 100%; height: 100%;" type="text"/>		
Підпис		Дата
_____		
Дані про реєстрацію		
Індивідуальний податковий номер		
<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>		
Дата реєстрації платником податку на додану вартість		Дата перереєстрації платником податку на додану вартість
"___" _____ 20__ року		"___" _____ 20__ року

Дата закінчення строку дії реєстрації платником податку на додану вартість
"___" _____ 20__ року

Прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, відповідальної за внесення даних до електронної бази	
<input style="width: 100%; height: 100%;" type="text"/>	
Підпис	Дата
_____	_____

**Книга
обліку доходів (для платників єдиного податку першої, другої
та третьої груп, які не є платниками податку на додану вартість)**

Дата запису	Дохід від провадження діяльності*					Дохід, що оподатковується за ставкою 15 %	
	Вартість проданих товарів, виконаних робіт, наданих послуг			Вартість безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг), грн, коп.	Усього, грн, коп. (гр. 4 + + гр. 5)	Вид доходу**	Сума, грн, коп.
	сума, грн, коп.	сума повернутих коштів за товар (роботи, послуги) та/або передплати, грн, коп.	скоригована сума доходу, грн, коп. (гр. 2 – гр. 3)				
1	2	3	4	5	6	7	8

* Відповідно до пункту 293.2, підпункту 2 пункту 293.3 статті 293 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України (крім доходу, що оподатковується за ставкою 15 %).

** Відповідно до підпунктів 1 – 5 пункту 293.4 статті 293 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України зазначається цифра від 1 до 5, яка відповідає виду доходу, визначеного в цьому пункті.

**Книга
обліку доходів і витрат (для платників єдиного податку третьої
групи, які є платниками податку на додану вартість)**

I. Доходи

Дата запису	Дохід від провадження діяльності*						Дохід, що оподатковується за ставкою 15 %	
	Вартість проданих товарів, виконаних робіт, наданих послуг			вартість безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг) без податку на додану вартість, грн, коп.	сума кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності, без податку на додану вартість, грн, коп.	всього, грн, коп. (гр. 4 + + гр. 5 + + гр. 6)	вид** доходу	сума, грн, коп.
	сума без податку на додану вартість, грн, коп.	сума повернутих коштів за товар (роботи, послуги) та/або передоплати без податку на додану вартість, грн, коп.	скоригована сума доходу, грн, коп. (гр. 2 – – гр. 3)					
1	2	3	4	5	6	7	8	9

* Відповідно до підпункту 1 пункту 293.3 статті 293 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України (крім доходу, що оподатковується за ставкою 15 %).

** Відповідно до підпунктів 1, 3, 4 пункту 293.4 статті 293 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України.

II. Витрати

Дата запису	Витрати, пов'язані з придбанням товарів (робіт, послуг)		Витрати на оплату праці найманих працівників, грн, коп.	Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, грн, коп.	Інші витрати, грн, коп.	Всього, грн, коп. (гр. 3 + гр. 4 + + гр.+ 5 + гр. 6)
	Вид витрат	Сума без податку на додану вартість, грн, коп.				
1	2	3	4	5	6	7

Ставки єдиного податку для першої-другої груп щодо окремих видів діяльності, встановлені відповідно до рішень місцевих рад обласних центрів на території України станом на 01.02.2016 р.

243

№ п/п	Види діяльності	Вінниця	Дніпропетровськ	Київ	Запоріжжя	Житомир	Івано-Франківськ	Кіровоград	Луцьк	Львів	Миколаїв	Одеса	Полтава	Рівне	Суми	Тернопіль	Ужгород	Харків	Херсон	Хмельницький	Черкаси	Чернівці	Чернігів	Середнє значення ставки податку за видами діяльності
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
1.	Перша група (послуги)	10	10	10	10	10	7	8	7 – 10	7 – 10	9	2 – 10**	10	5 – 10	5 – 10	10	10	5 – 10	9 – 10	10	10	10	5 – 10	8,8
2.	Друга група																							
2.1	Ресторанне господарство	20	20	20	20	20	20	20	18	20	18	20	20	20	20	20	20	20	15	20	20	20	20	19,6
2.2	Виготовлення взуття за індивідуальним замовленням	20	20	20	15	20	20	20	20	15	18	20	20	15	18	20	15	20	15	20	20	15	20	18,5
2.3	Послуги з ремонту взуття	20	15	20	15	20	20	15	20	10	18	20	20	6	18	20	15	20	15	20	20	15	20	17,4
2.4	Виготовлення швейних виробів за індивідуальним замовленням	20	20	20	15	20	20	20	20	15	18	20	20	15	18	20	15	20	15	20	20	15	20	18,5

Продовження додатка Н

Продовження табл. Н. 1

244

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
2.5	Виготовлення виробів із шкіри за індивідуальним замовленням	20	20	20	20	20	20	20	20	15	18	20	20	20	18	20	15	20	15	20	20	15	20	18,9
2.6	Виготовлення виробів з хутра за індивідуальним замовленням	20	20	20	15	20	20	20	20	15	18	20	20	20	18	20	15	20	20	20	20	15	20	18,9
2.7	Виготовлення спіднього одягу за індивідуальним замовленням	20	20	20	15	20	20	20	20	15	18	20	20	15	18	20	15	20	15	20	20	15	20	18,5
2.8	Виготовлення текстильних виробів та текстильної галантереї за індивідуальним замовленням	20	20	20	20	20	20	20	15	15	18	20	20	15	18	20	15	20	15	20	20	15	20	18,5
2.9	Виготовлення головних уборів за індивідуальним замовленням	20	20	20	15	20	20	20	20	15	18	20	20	15	18	20	15	20	15	20	20	15	20	18,5
2.10	Додаткові послуги до виготовлення виробів за індивідуальним замовленням	20	20	20	20	20	20	20	20	15	18	20	20	15	18	20	15	20	15	20	20	15	20	18,7
2.11	Послуги з ремонту одягу та побутових текстильних виробів	20	15	20	15	20	20	15	20	15	18	20	20	15	18	20	20	20	15	20	20	15	20	18,2
2.12	Виготовлення та в'язання трикотажних виробів за індивідуальним замовленням	20	20	20	15	20	15	20	20	15	18	20	20	15	18	20	20	20	15	20	20	15	20	18,5

Продовження додатка Н

Продовження табл. Н. 1

245

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
2.13	Послуги з ремонту трикотажних виробів	20	15	20	15	20	15	15	20	15	18	20	20	15	18	20	20	10	15	20	20	15	20	17,5
2.14	Виготовлення килимів та килимових виробів за індивідуальним замовленням	20	20	20	20	20	15	20	20	15	18	20	20	20	18	20	20	20	15	20	20	20	20	19,1
2.15	Послуги з ремонту та реставрації килимів та килимових виробів	20	20	20	20	20	15	15	20	15	18	20	20	20	18	20	20	20	20	20	20	20	20	19,1
2.16	Виготовлення шкіряних галантерейних та дорожніх виробів за індивідуальним замовленням	20	20	20	20	20	15	20	20	15	18	20	20	20	18	20	20	10	20	20	20	20	20	18,9
2.17	Послуги з ремонту шкіряних галантерейних та дорожніх виробів	20	15	20	20	20	15	15	20	15	18	20	20	20	18	20	20	10	20	20	20	20	20	18,5
2.18	Виготовлення меблів за індивідуальним замовленням	20	20	20	20	20	15	20	20	15	18	20	20	20	18	20	20	20	20	20	20	15	20	19,1
2.19	Послуги з ремонту, реставрації та поновлення меблів	20	15	20	20	20	15	15	20	15	18	20	20	20	18	20	20	20	20	20	20	15	20	18,7
2.20	Виготовлення теслярських та столярних виробів за індивідуальним замовленням	20	20	20	15	20	15	20	20	15	18	20	20	20	18	20	20	20	20	20	20	15	20	18,9

Продовження додатка Н

Продовження табл. Н. 1

246

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
2.21	Технічне обслуговування та ремонт автомобілів, мотоциклів, моторолерів і мопедів за індивідуальним замовленням	20	20	20	20	20	15	20	20	15	18	20	20	20	18	20	20	20	20	20	20	20	20	19,4
2.22	Послуги з ремонту радіо телевізійної та іншої аудіо- та відеоапаратури	20	15	20	20	20	15	15	20	10	18	20	20	20	15	20	20	10	20	20	20	15	20	17,9
2.23	Послуги з ремонту електропобутової техніки та інших побутових приладів	20	15	20	20	20	15	15	20	15	18	20	20	20	18	20	20	20	20	20	20	15	20	18,7
2.24	Послуги з ремонту годинників	20	15	20	15	20	15	20	20	10	18	20	20	5	10	20	20	10	20	20	20	15	20	17,0
2.25	Послуги з ремонту велосипедів	20	20	20	15	20	15	20	20	15	18	20	20	7	15	20	20	10	20	20	20	15	20	17,7
2.26	Послуги з технічного обслуговування і ремонту музичних інструментів	20	20	20	15	20	15	20	20	15	18	20	20	7	18	20	20	10	20	20	20	15	20	17,9
2.27	Виготовлення металовиробів за індивідуальним замовленням	20	20	20	20	20	15	20	20	15	18	20	20	20	18	20	20	20	20	20	20	15	20	19,1
2.28	Послуги з ремонту інших предметів особистого користування, домашнього вжитку та металовиробів	15	15	20	20	20	15	15	20	15	18	20	20	20	18	20	20	10	20	20	20	15	20	18,0
2.29	Виготовлення ювелірних виробів за індивідуальним замовленням	20	20	20	20	20	15	20	20	15	18	20	20	20	18	20	20	20	20	20	20	15	20	19,1

Закінчення додатка Н

Закінчення табл. Н. 1

247

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
2.30	Послуги з ремонту ювелірних виробів	20	20	20	20	20	15	20	20	15	18	20	20	20	18	20	20	20	20	20	20	15	20	19,1
2.31	Прокат речей особистого користування та побутових товарів	20	15	20	15	20	15	20	20	15	18	20	20	20	18	20	20	20	20	20	20	20	20	18,9
2.32	Послуги з виконання фоторобіт	20	20	20	15	20	20	20	20	15	18	20	20	20	15	20	20	20	15	20	20	20	20	19,0
2.33	Послуги з оброблення плівок	20	20	20	15	20	20	20	20	15	18	20	20	20	15	20	20	20	15	20	20	20	20	19,0
2.34	Послуги з прання, оброблення білизни та інших текстильних виробів	20	20	20	15	20	15	20	20	15	18	20	20	20	18	20	20	10	20	20	20	20	20	18,7
2.35	Послуги з чищення та фарбування текстильних, трикотажних і хутрових виробів	20	20	20	20	20	15	20	20	15	18	20	20	20	18	20	20	10	20	20	20	20	20	18,9
2.36	Вичинка хутрових шкур за індивідуальним замовленням	20	20	20	20	20	15	20	20	15	18	20	20	20	18	20	20	20	20	20	20	20	20	19,4
2.37	Послуги перукарень	20	20	20	15	20	15	20	20	15	18	20	20	20	18	20	20	20	18	20	20	20	20	19,0
2.38	Ритуальні послуги	20	20	20	20	20	15	20	20	15	18	20	20	20	18	20	10	20	20	20	20	20	20	18,9
2.39	Послуги, пов'язані з сільським та лісовим господарством	20	20	20	15	20	15	20	20	15	18	20	20	20	10	20	20	20	20	20	20	15	20	18,5
2.40	Послуги домашньої прислуги	20	20	20	20	20	15	20	20	15	18	20	20	10	15	20	15	10	15	20	20	15	20	17,6
2.41	Послуги, пов'язані з очищенням та прибиранням приміщень за індивідуальним замовленням	20	20	20	20	20	15	20	20	15	18	20	20	15	18	20	15	20	15	20	20	15	20	18,5
Середнє значення ставки податку за обласними центрами		19,9	18,8	20	17,7	20	16,6	18,9	19,8	14,8	18	20	20	17,2	17,3	20	18,4	17,3	17,9	20	20	16,7	20	

**Розмір ставок та пільги з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки
в обласних центрах (житлова нерухомість)**

248

Обласні центри	Квартира		Будинок		Різні типи об'єктів	
	Пільга	Ставка	Пільга	Ставка	Пільга	Ставка
	кв. м	% мзп/кв. м	кв. м	% мзп/кв. м	кв. м	% мзп/кв. м
Вінниця	60	2	120	2	180	2
Луцьк	60	1	120	1	180	1
Дніпропетровськ	85*	2	200*	2	285*	2
Житомир	60	0,5	120	0,5	180	0,5
Ужгород	60	0,4	120	0,4	180	0,4
Запоріжжя	120*	2	250*	2	370*	2
Івано-Франківськ	60	0,5	120	0,5	180	0,5
Київ	60	1	120	1	180	1
Кіровоград	75*	0,1	150*	0,1	225*	0,1
Львів	60	0,5	120	1	180	0,5-1
Миколаїв	120*	1 (2)	250*	1 (2)	370*	1 (2)
Одеса	120*	2	250*	2	370*	2
Полтава	60	1	120	1	180	1
Рівне	70*	1	150*	1	220*	1
Суми	60	0,7	120	1,5	180	0,7-1,5
Тернопіль	60	1	120	1	180	1
Харків	60	2	120	2	180	2
Херсон	60	0,5	120	0,5	180	0,5
Хмельницький	60	0,5	120	0,5	180	0,5
Черкаси	60	1	120	1	180	1
Чернівці	60	1(0,1)	120	1(0,1)	180	1(0,1)
Чернігів	80*	1	150*	1	230*	1

* Дані на 2015 рік.

Відмітка про одержання
(штамп контролюючого органу)

1	Податкова декларація з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	Код типу декларації	1.1.Т	Порядковий номер за рік ¹									
		Тип декларації											
		01		Звітна									
		02		Звітна нова									
		03		Уточнююча									
2	Звітний (податковий) період												
	на	2	0			рік	починаючи з	²		з урахуванням уточнень з	³		
3	Повне найменування платника ⁴												
						юридична особа – резидент							
						юридична особа – нерезидент							
4	Податковий номер ⁵												
5	Код виду економічної діяльності (КВЕД) ⁶												
6	Місцезнаходження платника					Поштовий індекс							
						Міжміський код							
						Телефон							
	Електронна адреса ⁷					Факс ⁷							
7	Найменування контролюючого органу за місцезнаходженням об'єкта/об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, до якого подається декларація												
8	Код органу місцевого самоврядування за місцезнаходженням об'єкта/об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості за КОАТУУ												

Одиниці виміру: м² – з двома десятковими знаками;
гривні – з двома десятковими знаками

№ п/п	Тип об'єкта житлової та/або нежитлової нерухомості (зазначається код*)	Загальна площа об'єкта житлової та/або нежитлової нерухомості**	Ставка податку	Код пільги	Сума пільги із сплати податку***	Річна сума податку на нерухоме майно, яка підлягає сплаті за даними платника ^{8,9}	I квартал ⁹	II квартал ⁹	III квартал ⁹	IV квартал ^{9****}
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1										
2										
3										

Продовження додатка Р

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
4										
5 ¹⁰										
6	Нараховано податку на 20 __ рік, усього (сума значень колонок 8 – 11 р. 1 – 5)									
7 ¹¹	Нараховано податку на 20 __ рік за даними раніше поданої декларації (р. 6 декларації, що уточнюється)									
8 ¹¹	Нараховано до збільшення податкового зобов'язання з податку на 20 __ рік (позитивне значення (р. 6 – р. 7))									
9 ¹¹	Розмір зниження (недоплата) податкового зобов'язання з податку									
10 ¹¹	Нараховано до зменшення податкового зобов'язання з податку на 20 __ рік (позитивне значення (р. 7 – р. 6))									
11 ¹¹	Розмір завищення (переплата) податкового зобов'язання з податку									
12 ¹²	Сума штрафу ((колонки з 8 по 11 р. 9) x 3 % або 5 %)									
13 ¹³	Сума пені									

До декларації додаються:

	Додаток "Відомості про наявні об'єкти житлової та/або нежитлової нерухомості" на __ арк.
--	--

	Доповнення до Податкової декларації (заповнюється і подається відповідно до пункту 46.4 статті 46 глави 2 розділу II Податкового кодексу України)
	Зміст доповнення
	№ п/п
	Зміст доповнення

Інформація, наведена в декларації, є достовірною.

Дата подання декларації (дд.мм.рррр)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Керівник (уповноважена особа)
платника податків

_____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

М. П. (за наявності)

Реєстраційний номер облікової картки платника податків
або серія та номер паспорта¹⁴

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Продовження додатка Р

Головний бухгалтер (уповноважена
особа з ведення бухгалтерського обліку) _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Реєстраційний номер облікової картки платника податків
або серія та номер паспорта¹⁴

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Ця частина декларації заповнюється посадовими особами контролюючого органу

Відмітка про внесення даних до електронної бази податкової звітності "___" _____ 20__ року _____ (підпис, ініціали та прізвище посадової особи контролюючого органу) За результатами камеральної перевірки декларації (потрібне позначити): порушень (помилки) не виявлено / складено акт від "___" _____ 20__ року № _____ "___" __ 20__ року _____ (підпис, ініціали та прізвище посадової особи контролюючого органу)
----

* 1 – квартира; 2 – житловий будинок; 3 – інший об'єкт житлової нерухомості; 4 – будівля готельна; 5 – будівля офісна; 6 – будівля торговельна; 7 – гараж; 8 – будівля для публічних виступів; 9 – інша будівля.

** У випадку, коли об'єкт житлової та/або нежитлової нерухомості перебуває у спільній частковій, спільній сумісній власності, вказується загальна площа частки, якою володіє платник податку.

*** Заповнюється відповідно до рішення органів місцевого самоврядування, прийнятого згідно з підпунктом 266.4.2 пункту 266.4 статті 266 розділу XII Податкового кодексу України.

**** У податковій декларації з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, заокруглення суми нарахованого податку за базові податкові (звітні) квартали року, крім суми за останній базовий податковий (звітний) квартал року, здійснюється за загальними правилами заокруглення. Сума податку на нерухоме майно за останній базовий податковий (звітний) квартал року визначається як різниця річної суми податку на нерухоме майно і суми податку на нерухоме майно за базові податкові (звітні) квартали року, крім останнього.

- 1 Зазначається номер послідовно наростаючим числом від кількості поданих відповідних декларацій.
- 2 Заповнюється у разі подання декларації за новостворені (нововведені) об'єкти житлової та/або нежитлової нерухомості або при переході права власності на об'єкт житлової та/або нежитлової нерухомості протягом звітного року (починаючи з місяця (номер місяця зазначається арабськими цифрами)).
- 3 Заповнюється у разі уточнення податкових зобов'язань (з урахуванням уточнень з місяця (номер місяця зазначається арабськими цифрами)).
- 4 Повне найменування платника податку згідно з реєстраційними документами.

- 5 Юридичні особи – нерезиденти, які не мають коду за Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України, зазначають реєстраційний (обліковий) номер платника податків, який присвоюється контролюючим органом.
- 6 Зазначається основний вид економічної діяльності.
- 7 Зазначається за бажанням платника.
- 8 Річна сума податку на нерухоме майно обраховується, виходячи із загальної площі об'єкта нерухомості, на підставі документів, що підтверджують право власності на такий об'єкт (з урахуванням пп. 266.7.5 п. 266.7 та пп. 266.8.1 п. 266.8 ст. 266 розділу XII Податкового кодексу України).
- 9 При виникненні права власності на новостворений (нововведений) об'єкт житлової та/або нежитлової нерухомості або при переході права власності на об'єкт житлової та/або нежитлової нерухомості протягом звітного року показники у колонках 7 – 11 розраховуються з календарного місяця, в якому починають, та/або до календарного місяця, в якому припиняють діяти зазначені зміни.
- 10 За потреби кількість рядків може бути збільшено або зменшено.
- 11 Рядки 7 – 11 заповнюються у разі уточнення податкових зобов'язань протягом звітного року.
- 12 Сума штрафу (р. 12) нараховується платником самостійно відповідно до пп. "а" або "б" п. 50.1 ст. 50 глави 2 розділу II Податкового кодексу України.
- 13 Сума пені (р. 13) нараховується платником самостійно відповідно до пп. 129.1.2 п. 129.1 ст. 129 глави 12 розділу II Податкового кодексу України.
- 14 Зазначається фізичними особами, які мають відмітку у паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта.

КВИТАНЦІЯ
про прийняття податків і зборів*

Серія ____ № _____

_____
(район)_____
(сільська (селищна) рада)Одержано від _____
(прізвище, ім'я та по батькові)

□□□□□□□□□□

(реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які мають відмітку у паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта))

на сплату _____ код

--	--	--	--	--	--	--	--

(найменування податку або збору) класифікації
доходів бюджетуСума до сплати _____ (грн) _____
(сума словами)

Податкове повідомлення-рішення** № ____ від " ____ " _____ 20__ року

□□.□□.□□□□
(дата)Сплатив _____
(підпис платника)М. П.
Одержав _____
(посада, підпис)

* Використовується для сплати податків і зборів через каси сільських (селищних) рад.

** Для сплати податку на майно.

Відмітка про одержання (штамп контролюючого органу)

1	Податкова декларація з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності)						Порядковий номер за рік ¹ за видом декларації			Земельний податок								
										Орендна плата								
							Тип декларації											
							01				Звітна							
							02				Звітна нова							
03				Уточнююча														
За				рік	починаючи з ²				з урахуванням уточнень з ³									
За				місяць ⁴														

2	Платник: (повне найменування (прізвище, ім'я, по батькові) платника податків згідно з реєстраційними документами)												
3	Код за ЄДРПОУ *												
4	Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта ⁵												
5	Код виду економічної діяльності (КВЕД) (основного виду)												
6	Податкова адреса						Поштовий індекс						
							Міжміський код						
							Телефон						
	Електронна адреса ⁶						Факс ⁶						

7	Найменування контролюючого органу за місцезнаходженням земельної(их) ділянки(ок), до якого подається декларація _____ _____ _____ -												
8	Код органу місцевого самоврядування за місцезнаходженням земельної(их) ділянки(ок) за КОАТУУ												

* Юридичні особи, які не мають коду за Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України, зазначають реєстраційний (обліковий) номер платника податків, який присвоюється контролюючим органом.

I. Розрахунок суми земельного податку						Одиниці вимірювання: гектари – з чотирма десятковими знаками, гривні – з двома десятковими знаками										
№ п/п	Категорія земельних ділянок ⁷	Документи, які засвідчують/ підтверджують право власності/користування		Державна реєстрація прав власності/користування (у разі наявності)		Кадас-тровий номер земельної ділянки (у разі наявності)	Пло-ща зе-мельної ділянки	Нор-ма-тивна грошо-ва оцін-ка зе-мельної ділян-ки	Норма-тивна грошова оцінка одиниці площі ріллі по Автоно-мній Рес-публіці Крим або по області	Став-ка по-датку (%)	Річна сума зе-мельного подат-ку	Пільга			Річна сума земельного податку (до сплати) (к. 12 – к. 15)	
		вид пра-ва ⁸	серія та номер доку-мента	дата (мм. rrrr)	но-мер							код піль-ги	роз-мір піль-ги ⁹	сума пільги		
1 ¹⁰																
2	Усього	x	x	x	x	X		x	x	x		x	x			

255

II. Розрахунок суми орендної плати

Одиниці вимірювання: гектари – з чотирма десятковими знаками, гривні – з двома десятковими знаками

№ п/п	Категорія земельних ділянок ⁷	Документи, які за-свідчують/ підтвер-джують право оренди земельної ділянки (договір оренди)		Державна реєстрація прав оренди земельної ділянки		Кадастровий номер земельної ділянки (у разі наявності)	Площа земельної ділянки	Нормативна грошова оцінка земельної ділянки	Розмір орендної плати (%)	Річна сума орендної плати
		дата (мм. rrrr)	номер	Дата (мм. rrrr)	номер					
1 ¹⁰										
2	Усього	x	x	X	x	x		x	x	

III. Розрахунок податкового зобов'язання			Одиниці вимірювання: гривні – з двома десятковими знаками												
№ з/п	Сума зобов'язання, що підлягає сплаті за даними платника	Річна сума ¹¹	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
3	Нараховано на 20 __ рік, усього														
4 ¹²	Нараховано на 20 __ рік за даними раніше поданої декларації (р. 3 декларації, що уточнюється) ¹³														
5 ¹²	Нараховано до збільшення податкового зобов'язання на 20 __ рік на періоди, за якими не настав термін сплати (позитивне значення (р. 3 – р. 4))														
6 ¹²	Нараховано до зменшення податкового зобов'язання на 20 __ рік на періоди, за якими не настав термін сплати (позитивне значення (р. 4 – р. 3))														
7 ¹²	Розмір заниження податкового зобов'язання минулих податкових періодів або періодів поточного року, за якими минув термін сплати														
8 ¹²	Розмір завищення податкового зобов'язання минулих податкових періодів або періодів поточного року, за якими минув термін сплати														
9 ¹²	Сума штрафу (к. 4 – 15 р. 7 x 3 % або 5 %) ¹⁴														
10 ¹²	Сума пені ¹⁵														
11	Доповнення до декларації ¹⁶											на		арк.	
№ п/п	Зміст доповнення ¹⁶ :														

Продовження додатка Т

Інформація, наведена в декларації, є достовірною.

Дата заповнення декларації (дд.мм.рррр)

		.			.				
--	--	---	--	--	---	--	--	--	--

Керівник (уповноважена особа) / фізична особа (законний представник) _____

(підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

М. П. (за наявності)

Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта⁵

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Головний бухгалтер (особа, відповідальна за ведення бухгалтерського обліку) _____

(підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта⁵

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Ця частина декларації заповнюється посадовими особами контролюючого органу

Відмітка про внесення даних до електронної бази податкової звітності "___" _____ 20__ року

_____ (підпис, ініціали та прізвище посадової особи контролюючого органу)

За результатами камеральної перевірки декларації (потрібне позначити): порушень (помилوک) не виявлено / складено акт від "___" _____ 20__ року

№ _____

"___" _____ 20__ року

_____ (підпис, ініціали та прізвище посадової особи контролюючого органу)

- 1 Зазначається номер з послідовно наростаючим числом від кількості поданих відповідних декларацій (із земельного податку або орендної плати).
- 2 Заповнюється в разі подання декларації за нововідведені земельні ділянки або за новоукладеними договорами (починаючи з (число/місяць)). Порядковий номер податкового (звітного) місяця проставляється арабськими цифрами (для чисел з однієї цифри в першому полі проставляється "0").
- 3 Заповнюється в разі уточнення податкових зобов'язань (з урахуванням уточнень з (число/місяць)). Порядковий номер податкового (звітного) місяця проставляється арабськими цифрами (для чисел з однієї цифри в першому полі проставляється "0").
- 4 Зазначається місяць в разі подання декларації відповідно до п. 286.3 ст. 286 розділу XII Податкового кодексу України. Порядковий номер місяця проставляється арабськими цифрами (для чисел з однієї цифри в першому полі проставляється "0")
- 5 Серія та номер паспорта зазначаються фізичними особами, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта.
- 6 Зазначається за бажанням платника.
- 7 Інформація щодо категорії/цільового призначення земель має відповідати інформації, що зазначена в документах, які засвідчують/підтверджують право власності/користування земельними ділянками. Проставляється двозначний номер арабськими цифрами згідно з Класифікацією видів цільового призначення земель, затвердженою наказом Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. № 548

- 01 – землі сільськогосподарського призначення (якщо землі належать до сільськогосподарських угідь, то замість "01" зазначається категорія:
 1А – рілля;
 1Б – багаторічні насадження;
 1В – сіножаті;
 1Г – пасовища;
 1Д – перелоги);
- 02 – землі житлової забудови;
- 03 – землі громадської забудови
- 04 – землі природно-заповідного фонду;
- 05 – землі іншого природоохоронного призначення;
- 06 – землі оздоровчого призначення;
- 07 – землі рекреаційного призначення;
- 08 – землі історико-культурного призначення;
- 09 – землі лісгосподарського призначення;
- 10 – землі водного фонду;
- 11 – землі промисловості;
- 12 – землі транспорту;
- 13 – землі зв'язку;
- 14 – землі енергетики;
- 15 – землі оборони;
- 16 – землі запасу;
- 17 – землі резервного фонду;
- 18 – землі загального користування.
- 8 Зазначається вид права: 1 – власність; 2 – постійне користування; 3 – оренда.
- 9 Зазначається розмір пільги відповідно до законодавства та/або рішення органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування, яким пільгу надано.
- 10 За потреби кількість рядків розділів I та/або II може бути збільшено або зменшено.
- 11 Значення колонки 3 рядка 3 розділу III має відповідати значенню колонки 16 рядка 2 розділу I декларації або колонки 11 рядка 2 розділу II декларації.
- 12 Рядки 4 – 10 заповнюються в разі уточнення податкових зобов'язань.
- 13 Рядок 3 розділу III цієї декларації або рядок 5 декларації в редакціях наказу Державної податкової адміністрації України від 24.12.2010 р. № 1015 "Про затвердження форми Податкової декларації з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності)" та наказу Міністерства доходів і зборів України від 30.12.2013 р. № 865 "Про затвердження форми Податкової декларації з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності)".
- 14 Сума штрафу нараховується платником самостійно. Розмір штрафу обирається відповідно до пп. "а" або "б" п. 50.1 ст. 50 Податкового кодексу України.
- 15 Сума пені нараховується платником самостійно відповідно до пп. 129.1.2 п. 129.1 ст. 129 Податкового кодексу України.
- 16 Надається за бажанням платника

Відмітка про одержання
(штамп контролюючого органу)

1	Податкова декларація з транспортного податку		Код типу декларації	1.1.Т	Порядковий номер за рік ¹					
			Тип декларації							
			01		Звітна					
			02		Звітна нова					
		03		Уточнююча						
2	Звітний (податковий) період									
	на	2	0		рік	починаючи з ²		з урахуванням уточнень з ³		
3	Повне найменування платника ⁴									
						юридична особа – резидент				
						юридична особа – нерезидент				
4	Податковий номер ⁵									
5	Код виду економічної діяльності (КВЕД) ⁶									
6	Місцезнаходження платника					Поштовий індекс				
						Міжміський код				
						Телефон				
	Електронна адреса ⁷					Факс ⁷				
7	Найменування контролюючого органу за місцем реєстрації транспортних засобів, до якого подається декларація									
_____										

Одиниці виміру: гривні – з двома десятковими знаками

№ п/п	Марка та модель транспортного засобу	Номерний знак транспортного засобу	Рік випуску транспортного засобу	Дата реєстрації транспортного засобу	Об'єм циліндрів двигуна (см ³)	Кількість місяців володіння транспортним засобом	Річна сума транспортного податку, яка підлягає сплаті за даними платника ^{8, 9*}	I квартал ⁹	II квартал ⁹	III квартал ⁹	IV квартал ^{9**}
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1											
2											

Продовження додатка У

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
3												
4												
5 ¹⁰												
6	Нараховано податку на 20 __ рік, усього (сума значень колонок 9 – 12 р. 1–5)											
7 ¹¹	Нараховано податку на 20 __ рік за даними раніше поданої декларації (р. 6 декларації, що уточнюється)											
8 ¹¹	Нараховано до збільшення податкового зобов'язання з податку на 20 __ рік (позитивне значення (р. 6 – р. 7))											
9 ¹¹	Розмір заниження (недоплата) податкового зобов'язання з податку											
10 ¹¹	Нараховано до зменшення податкового зобов'язання з податку на 20__ рік (позитивне значення (р. 7 – р. 6))											
11 ¹¹	Розмір завищення (переплати) податкового зобов'язання з податку											
12 ¹²	Сума штрафу ((колоники з 9 по 12 р. 9) x 3 % або 5%)											
13 ¹³	Сума пені											

До декларації додаються:

	Доповнення до Податкової декларації (заповнюється і додається відповідно до п. 46.4 ст. 46 Податкового кодексу України)	
	№ п/п	Зміст доповнення

Інформація, наведена в декларації, є достовірною.

Дата подання декларації (дд.мм.рррр)

□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Керівник (уповноважена особа)
платника податків

_____

(підпис)

М. П. (за наявності)

_____

(ініціали, прізвище)

Реєстраційний номер облікової картки платника податків
або серія та номер паспорта¹⁴

□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Головний бухгалтер (уповноважена
особа з ведення бухгалтерського обліку)

_____

(підпис)

_____

(ініціали, прізвище)

Продовження додатка У

Реєстраційний номер облікової картки платника податків
або серія та номер паспорта ¹⁴

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Ця частина декларації заповнюється посадовими особами контролюючого органу

Відмітка про внесення даних до електронної бази податкової звітності "___" _____ 20__ року
_____
(підпис, ініціали та прізвище посадової особи контролюючого органу)
За результатами камеральної перевірки декларації (потрібне позначити): порушень (помилки) не виявлено / складено акт від "___" _____ 20__ року № _____
"___" _____ 20__ року _____
(підпис, ініціали та прізвище посадової особи контролюючого органу)

* Ставка податку встановлюється відповідно до пункту 267.4 статті 267 розділу XII Податкового кодексу України.

** У податковій декларації з транспортного податку заокруглення суми нарахованого податку за базові податкові (звітні) квартали року, крім суми за останній базовий податковий (звітний) квартал року, здійснюється за загальними правилами заокруглення. Сума транспортного податку за останній базовий податковий (звітний) квартал року визначається як різниця річної суми транспортного податку і суми транспортного податку за базові (звітні) квартали року, крім останнього.

- 1 Зазначається номер послідовно наростаючим числом від кількості поданих відповідних декларацій.
- 2 Заповнюється у разі подання декларації щодо транспортних засобів, придбаних протягом звітного року або отриманих у разі переходу права власності на транспортні засоби протягом звітного року (починаючи з (зазначається номер місяця арабськими цифрами)).
- 3 Заповнюється у разі уточнення податкових зобов'язань (з урахуванням уточнень з (зазначається номер місяця арабськими цифрами)).
- 4 Повне найменування платника податку згідно з реєстраційними документами.
- 5 Юридичні особи – нерезиденти, які не мають коду за Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України, зазначають реєстраційний (обліковий) номер платника податків, який присвоюється контролюючим органом.
- 6 Зазначається основний вид економічної діяльності.
- 7 Зазначається за бажанням платника.
- 8 Річна сума транспортного податку обраховується відповідно до п. 267.4 ст 267 розділу XII Податкового кодексу України.
- 9 У разі придбання протягом року об'єктів оподаткування податок сплачується, починаючи з місяця, в якому виникло право власності на такий об'єкт. У разі переходу права власності на об'єкт оподаткування від одного власника до іншого протягом звітного року податок обчислюється попереднім власником за період з 01 січня цього року до початку того місяця, в якому він втратив право

Закінчення додатка У

власності на зазначений об'єкт оподаткування, а новим власником – починаючи з місяця, в якому він набув право власності на цей об'єкт. Показники у колонках 8 – 12 розраховуються з календарного місяця, в якому починає, та/або до календарного місяця, в якому припиняє діяти податковий обов'язок платника.

- 10 За потреби кількість рядків може бути збільшено або зменшено.
- 11 Рядки 7 – 11 заповнюються у разі уточнення податкових зобов'язань протягом звітного року.
- 12 Сума штрафу (р. 12) нараховується платником самостійно відповідно до підпункту "а" або "б" пункту 50.1 статті 50 глави 2 розділу II Податкового кодексу України.
- 13 Сума пені (р. 13) нараховується платником самостійно відповідно до підпункту 129.1.2 пункту 129.1 статті 129 глави 12 розділу II Податкового кодексу України.
- 14 Зазначається фізичними особами, які мають відмітку у паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта.

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. Ресурсне оподаткування	5
1. Екологічний податок.....	5
1.1. Нормативно-правові акти, що регламентують відносини в сфері екології.....	5
1.2. Основні елементи екологічного податку	9
1.2.1. Загальна характеристика екологічного податку	9
1.2.2. Екологічний податок за викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення ..	11
1.2.3. Екологічний податок за скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти	17
1.2.4. Екологічний податок за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах	21
1.2.5. Екологічний податок за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені)	24
1.2.6. Екологічний податок за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк.....	27
1.3. Порядок розрахунку податкових зобов'язань з екологічного податку та складання податкової декларації	29
1.3.1. Розрахунок екологічного податку за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення.....	29
1.3.2. Розрахунок екологічного податку за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти.....	31
1.3.3. Розрахунок екологічного податку за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах	32
1.3.4. Розрахунок екологічного податку за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені).....	34
1.3.5. Розрахунок екологічного податку за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк.....	37
1.3.6. Порядок складання та подання податкової декларації.....	38
1.4. Практичні завдання.....	43
1.5. Запитання для самостійного опрацювання	44

2. Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин.....	45
2.1. Нормативні акти, що регламентують взаємовідносини в галузі надрокористування.....	45
2.2. Основні елементи рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин.....	49
2.3. Порядок розрахунку податкових зобов'язань та складання податкової звітності	61
2.4. Практичні завдання.....	66
2.5. Запитання для самостійного опрацювання	67
3. Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин.....	68
3.1. Елементи плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин	68
3.2. Порядок сплати рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин	71
3.3. Практичні завдання.....	72
3.4. Запитання для самостійного опрацювання	72
4. Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України. Рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України	73
4.1. Нормативні акти, що регламентують взаємовідносини в галузі користування радіочастотним ресурсом України.....	73
4.2. Основні елементи рентної плати за використання радіочастотного ресурсу України.....	77
4.3. Понятійний апарат із питань транспортування рідких та газоподібних продуктів.....	81
4.4. Основні елементи рентної плати за транспортування рідких та газоподібних продуктів.....	83
4.5. Практичні завдання.....	86
4.6. Запитання для самостійного опрацювання	87
5. Рентна плата за спеціальне використання води.....	87
5.1. Нормативні акти, що регламентують взаємовідносини в галузі використання води.....	87

5.2. Основні елементи рентної плати за спеціальне використання води.....	90
5.3. Порядок розрахунку податкових зобов'язань та складання податкової звітності	97
5.4. Практичні завдання.....	103
5.5. Запитання для самостійного опрацювання	103
6. Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів.....	104
6.1. Нормативне регулювання лісокористування.....	104
6.2. Основні елементи рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів	106
6.3. Порядок розрахунку податкових зобов'язань та складання податкової звітності	113
6.4. Практичні завдання.....	117
6.5. Запитання для самостійного опрацювання	117
Розділ 2. Місцеве оподаткування.....	118
7. Єдиний податок.....	118
7.1. Характеристика єдиного податку і класифікація платників за групами	118
7.2. Склад і порядок визначення доходів платників єдиного податку першої – третьої груп.....	123
7.3. Порядок розрахунку податкових зобов'язань	126
7.4. Оподаткування єдиним податком платників четвертої групи	139
7.5. Практичні завдання.....	144
7.6. Запитання для самостійного опрацювання	144
8. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	145
8.1. Майно, яке є об'єктом оподаткування.....	145
8.2. Основні елементи податку	147
8.3. Порядок розрахунку податкових зобов'язань	149
8.4. Практичні завдання.....	151
8.5. Запитання для самостійного опрацювання	151
9. Плата за землю	152
9.1. Нормативне регулювання земельних відносин в Україні	152
9.2. Основні елементи плати за землю	156
9.3. Повноваження місцевих органів влади в галузі оподаткування земельних ділянок (на прикладі м. Харкова).....	161
9.4. Практичні завдання.....	164
9.5. Запитання для самостійного опрацювання	165

10. Транспортний податок, туристичний збір та збір за місця для паркування транспортних засобів	165
10.1. Характеристика транспортного податку	165
10.2. Характеристика туристичного збору	167
10.3. Характеристика збору за місця для паркування транспортних засобів	170
10.4. Практичні завдання.....	173
10.5. Запитання для самостійного опрацювання	173
11. Світовий досвід та напрями реформування місцевого оподаткування в Україні	174
11.1. Підходи до організації місцевого оподаткування	174
11.2. Основні тенденції в галузі майнового оподаткування.....	176
11.3. Місцеве оподаткування в окремих країнах	180
11.4. Практичні завдання.....	182
11.5. Запитання для самостійного опрацювання	182
Предметний покажчик.....	183
Використана література	185
Додатки.....	195

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Котляров Євген Іванович
Антоненко Сергій Вікторович

РЕСУРСНЕ ТА МІСЦЕВЕ ОПОДАТКУВАННЯ

Навчальний посібник
для студентів спеціальності 8.03050803 "Оподаткування"

Відповідальний за видання *О. Є. Найденко*

Відповідальний редактор *М. М. Оленич*

Редактор *В. О. Бутенко*

Коректор *Т. А. Маркова*

План 2016 р. Поз. № 11-НП.

Підп. до друку 21.11.2016 р. Формат 60 x 90 1/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 16,75. Обл.-вид. арк. 20,94. Тираж 400 пр. Зам. № 244.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.